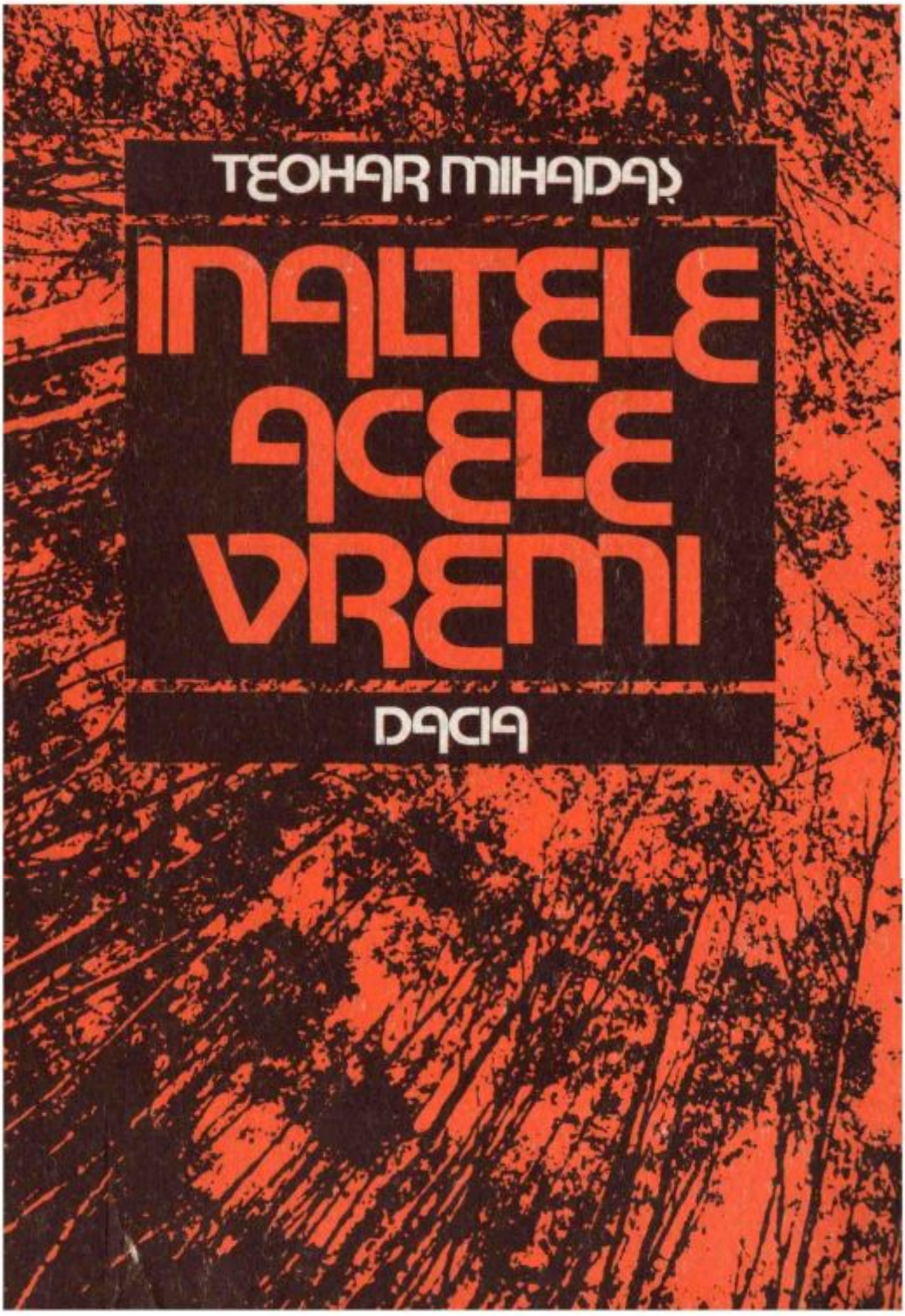
TEOHAR MIHADAȘ
ÎNĂLȚELE ACELE VREMI
DACIA

TEOHAR MIHADAȘ

ÎNALTELE ACELE VREMI

(istorisire)

EDITURA DACIA
CLUJ-NAPOCA, 1987

Varianta V1.0

martie, 2019

MOTO:

„Magnific timp, te-arăţi în vis şi treci…
Mă uit la spadă: spada mi-e de humă…
O, calul meu, ridică-te, şi du-mă.
Nălucă albă-n timpurile reci”.

PARTEA ÎNTÂI

1. CEVA DESPRE BIOGRAFIA SAU, MAI BINE ZIS, PARABIOGRAFIA NARATORULUI, CA SĂ PUTEM ÎNŢELEGE MAI UŞOR LUMEA DESPRE CARE NE VA POVESTI

Cel care ne-a spus povestea ce va urma este un ins straniu. Are, mai ales, în toată făptura sa, nişte ochi, ale căror priviri te fură, te învăluie ca-ntr-un crepuscul, şi te poartă departe, dincolo de hotarele timpului acesta.

Una din marile lui ciudăţenii este şi aceea că pretinde a şti despre sine, despre viaţa sa – mai bine zis vieţile sale – misterioase lucruri, în al căror adevăr greu ţi-ar veni a crede, dar în care el crede cu nestrămutare şi tărie.

Nu a fost înzestrat de la natură cu o memorie deosebită, nici cu darul silinţei la învăţătură, motiv pentru care n-a izbutit să devină intelectual, nici cu simţ practic, ca să fie... şi să aibă de toate, dar, a fost, în compensaţie, dăruit cu o putere de a-şi aduce aminte ieşită din comun.

Crede, cu tărie, că a mai trăit de mai multe ori, în aceeaşi persoană, pe acest asteroid care se cheamă Pământ, şi-şi aminteşte aievea de toate acele reîntrupări în timp şi loc diferit ale pricoliciului vieţii, ba mai mult şi mai grozav, îşi aduce aminte chiar şi de nişte reîncarnări într-alte planete, din alte galaxii...

Ascultându-l povestind despre acele vieţi şi-acele lumi, în care ele s-ar fi petrecut, te cuprinde un sentiment de nemărginită dezolare metafizică, din nouă motive: unul, că nu poţi să-ţi aminteşti şi tu de celelalte ale tale vieţi, al doilea, că dacă este adevărat ce crede el, atunci înseamnă că viaţa nu sfârşeşte nicăieri şi niciodată, deci drama omului este eternă. Dacă universul este infinit, iar timpul nu are început, nici sfârşit, atunci şi viaţa este infinită, iar moartea nu există... decât ca o schimbare de veşmânt a vieţii, o altă a ei zare şi menire.

Zice, de pildă, că *prima* sa existenţă de care-şi aminteşte s-ar fi petrecut undeva în fantasticul Sumer..., că ar fi fost el acolo, atunci, un fel de preot care slujea Soarelui, şi că s-ar fi dăruit acelei grele slujbe ca să se pedepsească din cauza unei iubiri neîmpărtăşite pentru o fiinţă-fecioară aidoma soarelui de frumoasă. Era, susţine el, o fiică a soarelui, iar dacă

părinţii ei pământeşti – un soi de sfetnici şi slujitori pe lângă rege –, nu au vrut să i-o deie de femeie, atunci el s-a devotat slujirii celuilalt al ei genitor, Soarele, în credinţa suavă că acesta, adică Soarele, i-o va redărui într-o altă viaţă, dintr-un alt timp, pe alt tărâm, chiar de pe vreo altă planetă.

Şi, într-adevăr, mărturiseşte dânsul, i-a fost redată, târziu de tot, după multe secole trăite-n beznă ca noctilucul, pe podişurile Celtiberiei, unde se afla a fi cavaler al ordinului sepulcral. Şi că fiinţa aceea solară, mult râvnita lui iubire, ar fi fost fiind din boreal, din ţara cu cântece săgetător de frumoase, şi necontenite, adormitoare zăpezi, anume din cetatea Upsala.

A compus el şi nişte versuri despre acea fecioară galbenă a zăpezilor.

...Iată un crâmpei:

„O, brad frumos, brad veninos,
Din nopţile de-atunci, în sala
Cu-ntunecate panoplii, din Aix sau din Upsala,
Durerea mea te-aprinde-acum
Zadarnic, şi invocă
Vedenia cu trup de crin
Şi zâmbet lin.
Cu părul galben în declin
Şi ochi adânci, de fum...”

* * *

A doua oară, zice el, ar fi trăit la Atena, şi era pe vremea lui Socrate. Retor cică ar fi fost atunci, acolo, şi scriitor, dar dintre cei de pe la coada cortegiului sicofant.

Susţine că avea o iscusinţă aparte în a compune şi-a rosti el însuşi în Plateea, *nomoi,* un fel de stihuri pe teme civice, menite a chema pe cetăţeni la virtute şi pe hopliţi la luptă pentru apărarea cetăţii, precum şi de-a ţintui la zid ticăloşia, şi mai compunea şi *peanuri,* acestea fiind un gen de texte sacre ce se rosteau fie la nuntă fie la moarte.

Nimic nu a rămas din ele, nimic n-a dăinuit, ceea ce vrea să însemne că

n-au fost de preţ şi că, deci, n-au meritat să rămâie. Ceea ce este menit să dăinuiască dăinuie în ciuda oricăror vitregii şi inamiciţii, în virtutea acelui ceva ce se numeşte a fi peren.

Ca retor, cică bătea câmpii şi apa-n piuă, cu înflăcărare mare, despre virtuţile cele mai înalte, cine ştie, poate că din pricina că-i lipseau cu desăvârşire, deci dintr-o nostalgie de a nu le fi avut, deşi, în anumite clipe, ale ultimei încercări, se dovedea a le fi stăpânit cu fantastică prisosinţă.

* * *

A *treia oară* a fost, zice el, purtător al sigiliului judecătoresc, undeva prin Englitera de astăzi. Cică ar fi fost dânsul, în exercitarea acelei funcţii de magistrat suprem, atâta de drept şi de sever în aplicarea legilor dreptăţii, încât regii şi reginele timpului se temeau de judecata lui ca de a lui Satana. Îi pedepsea, pe aceştia şi acestea, mai cu spor decât pe borfaşi şi pe tâlhari, deoarece, susţine el, borfaşul e borfaş, deci i se cuvin circumstanţe îngăduitoare, în vreme ce regii şi reginele sunt ce sunt, iar dacă se poartă ca borfaşii şi tâlharii, atunci se cere a fi pedepsiţi mai cu străşnicie şi mai făr de îndurare decât ceilalţi.

Până la urmă, nu prea târziu, a plătit cu moarte prin ardere pe rug nesăbuinţa de-a fi fost drept, cinstit şi curajos. „Căci dreptatea, oftează el cu seninătate, nu aparţine celor care deţin virtutea, ci acelora care deţin puterea; nu înţeleptului, ci suveranilor. „Iată de ce, adăugăm noi, potentaţii trebuie păziţi şi controlaţi cu străşnicie şi nu lăsaţi să-şi facă de cap.

L-au ars, aşadar, pe rugul dintre ziduri sumbre şi de sub stele, după ce l-au schingiuit cu aleasă pricepere de alchimie medievală, ca pe un schismatic foarte primejdios, un răzvrătit, un eretic smintitor al rânduielilor dumnezeieşti...

* * *

A *patra oară* ar fi trăit, aşa cum pomeneam în treacăt mai adineauri, pe podişurile aspre şi fantasmagorice ale Celtiberiei, unde era un cavaler din cei fără teamă, nici prihană, „sans peur et sans reproche" cum se exprimă mai elocvent galii, şi tocmai din această cauză, că a fost fără teamă nici greşeală, Soarele l-a învrednicit să-şi regăsească marea iubire de pe vremurile când o pierduse, în Sumer.

Şi despre aceea, fecioara solară din Sumerul fabulos, a compus el stihuri, nu numai despre cea reîncarnată-n „vedenia cu trup de crin şi zâmbet lin..." fecioara cu păr galben din Upsala. Iată două catrene de dragoste cu rostiri specifice firii şi patosului sumerian:

„Zimbru-nsetat eram, iar tu, nstelat izvorul.
Flămând, eu, cerbul nopţii, iar tu casta prelucă...
Cutremuratei clipe, tu, covorul.
Demonul, eu, ce-n el crepuscular se culcă..."

„Cum marea, când dogoarea amiezii o pătrunde,
Oftează răscolită-n substraturile-afunde,
Aşa mândria-mi toată şi aspră când căzu
'N *abisurile tale, al morţii chip văzu".*

Se simte în aceste versuri şi firea lui de fost retor în cetatea lui Pericles, nu numai de slujitor al soarelui la Sumer, în folosirea unor cuvinte mari şi solemne, întocmai ca-n grandilocvenţa retoricească.

* * *

A *cincea oară* îşi aduce-aminte cum că ar fi trăit pe vremea lui Alexandru Machidon, fiind el unul dintre cei mai apropiaţi şi mai dragi ai lui prieteni şi ofiţeri, de aceeaşi vârstă cu „genialul apucat" cum îl necăjea dânsul eufemistic, şi, mai ales născut pe aceleaşi pământuri, din aceleaşi care l-au zămislit pe marele Ares de la Pella.

Zice că i-ar fi încredinţat lui, cu rugăminte mare, demoniacul rege tânăr, atunci când şi-a presimţit moartea – căci toţi o presimţim într-un fel – misiunea de-a alcătui o gardă anume formată numai din

macedoneni, să-i aşeze – după ce va muri – rămăşiţele pământeşti într-un sicriu simplu, din lemn de pin, şi să le ducă să le îngroape în ţărâna din care s-au fost zămislit... Acest adevăr este întărit şi de o scrisoare ce se găseşte la biblioteca Academiei din Athena, scrisoare adresată de Alexandru mamei sale Olimpiada şi prin care îi cere cu rugăminte filială şi ei acelaşi lucru, adică să i se depună osemintele în pământul din care se născuseră. Şi prietenul din copilărie şi viteaz ofiţerul de-atunci al lui Alexandru, povestitorul de azi al istorisirii ce urmează, şi-a îndeplinit promisiunea cu cinste şi bravură, căci n-a fost uşor să străbaţi distanţe imense, punctate la tot pasul cu primejdii dintre cele mai dure şi mai viclene, de la Babilon până la Pella. Şi nu s-a mai întors ofiţerul acela altul la îndatoririle ostăşeşti, ci s-a dăruit unei alte lupte cu frumoasa Thesia, la capătul căreia a rezultat o familie şi-o vatră statornică şi frumoasă. Apoi iarăşi a pierit în bezna cea de sub pământ şi iarăşi a trăit acolo timp îndelungat aidoma noctilucului...

* * *

Şi cică ar fi luat parte mai târziu la lupta de la Pydna, localitate aşezată la poalele Olimpului şi aproape de Marea Egee, luptă grea care s-a purtat între ultimul rege al Macedoniei, Perseu, şi consulul roman Lucius Aemilius Paulus. Centurion, zice dânsul, crezând cu tărie nezdruncinată, că a fost acolo, iar după înfrângerea cu desăvârşire a lui Perseu de către Lucius Aemilius, a falangelor macedonene de către legiunile romane, ajutate, ce-i drept, acestea şi de armatele greceşti – căci grecii îi duşmăneau pe macedoneni din cauză că aceştia îi cotropiseră de trei ori, Alexandru, ultimul cotropitor arzând până-n temelii Teba, care cutezase să i se opună, şi umilind Athena, umilit la rândul său de prăpăditul de înţelept cinic, Diogene acela...

Atunci, acolo s-a îndrăgostit el de o băştinaşă fecioară, atâta de frumoasă încât, după cum însuşi se exprimă metaforic, parcă simţeai un îndemn „nu ştiu cum anume să vă spun... să-i tai capul nu altceva".

Şi s-a cununat cu ea, şi-a rămas acolo lângă frumuseţea ei, iar mai apoi lângă frumuseţea copiilor lor, cari copii nu sunt alţii decât – iarăşi după credinţa sa – primii prunci ai stirpei neo-romanice din marginea de la

miazăzi a marei seminţii de mai apoi, sporită de legiunile lui Pompei înfrânte şi risipite de către Cezar la Farsala, localitate şi aceasta ca şi Pydna aşezată între Olimp şi Marea Egee, şi altoite pe trunchiul etniei băştinaşe de traci, sporită generos şi temeinic mai târziu, împărăteşte, de către Traianus, biruitorul lui Decebal şi cuceritorul Daciei Felix.

Uneori, astăzi, când îşi aduce aminte de acele timpuri din aceea, altă a lui viaţă, de bătălia de la Pydna şi de iubirea pentru fecioara cu trup alb îmbrăcat în albastru, îl cuprind aspre şi fără de leac mâhniri, şi-atunci îşi îngână, înlăcrimat, stihuri ca acestea:

Pe câmpul de la Pydna am învins
Sumbre falăngile etniei tale…
Deasupra-ne urla Olimpul nins
Jur-împrejur câmpiile tesale.

De n-ar fi fost să fie-atunci cu noi
Într-ajutor şi ostile eline.
Ne-ar fi strivit de tot asprul puhoi
Şi nu mi-aş aminti azi despre tine,

Iubirea mea, trup alb îndoliat.
Decât adânca beznă mai amarnic.
Şi decât seceta de ploi mai ahtiat,
Şi decât soarele din primăveri, mai darnic!

Pe cât am fost de dur şi-nverşunat
În bătălie, şi făr' de-ndurare.
Pe-atâta de sfios m-am arătat.
Şi blând, naintea frumuseţii tale.

Cât bolţile Egeei ochii tăi
de-albaştri.
Răni îmi sunt astăzi, coşmare…
Şi mă tot strigă-n selenare văi
Nesomnul tău sub nimburi legendare…

Şi se consolează apoi amăgindu-se cu adevărul din spusa lui aceea:

Tragedia, dar şi şansa vieţii stau în aceea că viaţa nu se sfârşeşte niciodată, nicăieri.

* * *

Ar mai fi trăit, crede iarăşi el, şi-ar fi făcut parte dintre acei păcurari afurisiţi, cu spete late şi plete năvârloase, greoi, negrăbiţi şi alene legănaţi în mers, care l-au săvârşit, la locul ce se cheamă „Stejarii frumoşi", undeva la intrarea în trecătorile Balcanilor munţi, pe unul – şi pe toţi din suita lui – care-şi zicea că este rege... cândva, prin secolul al VII-lea al erei noastre...

Venea dânsul – adică măria-sa – învelit în veşminte bălţate şi sporite cu eşarfe, pompoane, peneturi, pănuşi, mănuşi, fireturi şi ciucuri şi zurgălăi peste dânsul, din tinichele, de credeai – relatează domnia-sa naratorul – că nu rigă era, ci vreo sorcovă mare şi cântătoare ca acelea cu care umblă la colindat, de Ignat, feciorii din Dacia.

Vistavoi călare părea a fi Irodul şi nu crai adevărat, aşijderea şi cei care-l însoţeau, alte sorvoce ţingălitoare, mai mărunte, şi alţi vistavoi mai voinici.

Şi pentru că se năpustiseră asupra alaiului regesc dulăii şi căţelele, smintindu-le tihna şi voia cea bună, Irodul-Sorcovă a dat poruncă aspră – aprins de tot la faţă şi cu ochii zbucniţi afară cât cepele – să fie tăiaţi din săbii, numaidecât, urşii aceia zoioşi, dimpreună cu câinii lor toţi, iar turmele de oi şi herghelia de cai să fie trecute de urgenţă în patrimoniul regesc. Astfel a început cumplita încăierare dintre alaiul vistavoiului, pe de o parte, şi păcurarii şi dulăii pe de cealaltă. Dulăii au vânzolit în văzduhul amiezii cozile a urgie mare, au zburlit viforos părul de pe spinări, au arătat în lumina soarelui nişte dinţi mai tăioşi şi mai reci decât cosoarele de la şerparele stăpânilor, şi unde nu s-au asmuţit asupra alaiului bălţat, rupând şi înşfăcând cu înverşunare şi infernală mârâială, din pulpele, şoldurile şi bucile domniilor lor bălţate.

Braţele acelea albe, păroase ale păcurarilor s-au dovedit a fi atunci, acolo mai puternice decât braţele veşmântate pestriţ ale musafirilor, iar topoarele, bâtele şi cuţitele cu care au luptat, mult deosebite ca forţă, de lovire şi iuţeală, şi precizie, decât săbiile şi lăncile vrăjmaşilor...

Bătălia a luat sfârşit repede de tot, iar alaiul regesc a fost mântuit de păcate şi trimis pe lumea ailaltă. Pe Măria-Sa Dânsul, pe marele Vistavoi, ne încredinţează naratorul, cum că însuşi el a fost acela dintre păstorii valahi care l-a isprăvit pe rege, smulgându-i de la loc grumajii, după ce îl croise cu muchia toporului drept în creştetul încoronat. În timpul cât săvârşea acele acte teribile, simultan, răcnea zicând cu tunet şi fulgere: „Regele nostru este muntele! Măria-Sa Muntele pe care-l stăpânim şi ne stăpâneşte, iar nu voi, viituri de circ!" Iar în sinea sa ascunsă îşi mai zicea cu magnifică melancolie: «Noi am avut un singur rege, tânăr şi mare cum nu va mai vedea soarele pe pământ, dar l-a chemat pustia şi depărtările ei şi l-au dus de la noi... Noi însă, iată, îl aşteptăm mereu, rezimaţi în bâte ori stând la vetre cu picioarele încolăcite sub noi, ca şerpii, şi cu ochii pierduţi departe foarte în zările albastre de unde are să apară El, unicul nostru rege!

Cosorul cu care l-a despicat – defalcat – l-a azvârlit la naiba să-l ducă, deoarece nu-i îngăduit a tăia animal ori, doamne fereşte, pâinea cu el, după – ce fusese spurcat în scârne „regeşti"...

* * *

Apoi, zice el, cică ar mai fi trăit prin secolul al XVI-lea, în persoana unui haiduc, pe cât de sălbatic pe atâta de chipeş şi de mărinimos, care s-ar fi îndrăgostit de neîntrecuta până atunci pe pământ în frumuseţe şi mândrie Teodora, fata gospodarilor harnici şi cinstiţi din satul Padini, în Penyr, mama, mai apoi, a celui mai viteaz dintre viteji, Liahim.

Ca să-şi scape fata de la o ruşine atât de mare – urgisire nu altceva – de a fi iubita unui spulberat din lume, trăind cu capu-n traistă şi în afara legii, repede au trimis-o la un frate de-al ei în Velhia, om foarte bogat fiind acela, negustor mare de grâne, piei şi lânuri.

Au izbutit ei, părinţii, s-o scape astfel de ruşine, pe ea, ca şi cinstea întregii familii, dar nu şi de înverşunarea în dragoste a haiducului, de chemarea patimii, căci acesta a mers după urmele ei, strecurându-se printre poteri, vameşi vicleni şi caraule, folosind nu arareori braţul dar şi agerimea minţii, furişându-şi umbra stăpânită de demon, prin ape şi peste munţi, pe cărări şi trecători perfide, până ce, la capătul capătului, a

dat de ea. În fundul iadului să se fi ascuns şi tot o găsea! s-ar fi strecurat şi într-acolo, păcălind până şi pe diavoli, încăierându-se la bătaie cu încornoraţii aceia...

S-a bătut el cu boierii cei haini, cu poterile feroce, plătite de ei ca să-l prindă şi să-i taie capul şi i-a dovedit pe toţi, d'apoi cu niscaiva vârcolaci proşti ca noaptea-n care trăiesc...!

Dar frumoasa Teodora n-a ajuns în talpa iadului, ci în braţele voievodului, nu fecioara, ci Doamna Ţării, dar ursita n-a vrut să prindă viaţă în trupu-i minunat de la stăpânul ei, deşi avea El sămânţă aleasă, dovadă fiul său dintâi, cu altă muiere făcut, Paul, zis Sprânceană, care a uimit cu frumuseţea şi iscusinţa minţii sale pe toate segniorele şi segniorii apusului. Altul îi era ursit să-i fie soţ zămislitor de viaţă... Domnul între timp a răposat la o mănăstire, între maici, cântece şi luminări, suferind fiind de ohtică.

Haiducul nostru, adică naratorul, ar fi ajuns între timp ispravnic peste străjile de la curtea voievodului, destoinic, viteaz din cale-afară şi falnic ca un pisc de munte cum era.

Ca fiara rănită gemea surd noaptea-n aşternut, cu gândul la ea, cea aproape de el, dar lângă altcineva..., iar când se nimerea să-şi încrucişeze privirile – şi de la o vreme, nu ştiu cum se făcea că li se încrucişau cam des –, prin curţi ori pe terase, rămâneau încremeniţi ca de gheaţă amândoi pentru o clipă, clipă înfricoşată... Două strigăte de chemare îngheţate unul în celălalt... dorinţă dureroasă şi spaimă în acelaşi timp.

Când s-a întâmplat să se pomenească faţă-n faţă pentru prima oară în curtea palatului, ca aduşi unul înaintea celuilalt de nişte mâini nevăzute, Ea a slobozit în întreagă fiinţa ei un strigăt mut, iar El s-a întunecat, tot, deodată, aidoma muntelui când îl fulgeră şi-l detună brusc furtuna de grindină... cum soarele înaintea mării care-l aşteaptă să-l alunece-n genuni.

Noaptea întreagă a stat Doamna Teodora îngenuncheată sub icoana cu licăr de candelă, între făclii cu mireasmă de ceară şi de pajişti alpine, aşa, ca între dorinţa şi setea lui, ca între izvoarele destupate, iar el a scrâşnit şi-a gemut, cu fiinţa-i toată numai o rană cuprinsă de vâlvătăi.

Dar după moartea voievodului şi după ce au trecut zilele de doliu, cei doi s-au cunoscut, Teodora a luat de la el în pântece viaţă, după atâta aşteptare şi dorinţă, şi astfel s-a zămislit viteazul între viteji Liahim.

Apoi, ne spune mai departe povestitorul, cică ar fi stat el alături de fiul

său în toate clipele cele grele ale vieţii sale – barda fulgerată năprasnic din întuneric, braţul teribil venind nălucitor şi ucigător din umbră, pretutindeni prezent unde era trebuinţă, scăpându-l de la moarte de atâtea ori –, că tot el l-ar fi plătit pe călău, cu ameninţare de moarte, să nu-i taie capul atunci când Liahim a fost osândit la decapitare, ca uzurpator, de către dregătorii dreptăţii – căci Liahim acela era un nestăvilit ca străbunul său din cealaltă existenţă, Alexandru, şi un necugetat la minte atunci când se dezlănţuia într-însul mânia, ca taică-su de altfel, despre care în veci n-a bănuit că i-ar fi fost genitore.

Numai la blestemata aceea de câmpie căreia i se spune A Murgii, bătrâna fiară a nopţii nu s-a aflat de faţă când au venit cu vicleşug valonii şi l-au ucis pe Liahim, căci dacă ar fi fost acolo, doamne, ce praznic făcea din ei!... Se încurcase şi el, ca tot omul, la ospeţie, în casa unor oameni îmbrăcaţi la fel ca cei din părţile locului unde se născuse – cu cioareci, cămeşi, căciuli şi şerpare late şi vorbind aceeaşi limbă –, căci sărbătoreau şi oamenii aceia biruinţa, tot atât de strălucită ca şi altele, cea de la Gărgălaie, câştigată de Liahim.

După moartea fiului lor, Teodora s-a pustiit, cu alt nume, întru schimnicie, iar el, haiducul, bătrâna fiară, întunecatul cavaler, s-ar fi pustiit şi el, zice-se, întors în pământurile de unde se ivise-n lume, ori la vreun schit din prăpastia muntelui...

* * *

Iar acum să ne oprim asupra aceleia dintre vieţile lui petrecute pe acest pământ, care este direct legată de istorisirea din această carte.

Aşadar, a mai trăit, crede el, de la anul 100 până la anul 56, înaintea erei noastre, în Dacia, în timpurile când domnea peste ea negurosul crai Burebista, iar la Roma unul egal în iscusinţă şi vitejie cu al dacilor rege, divinul Cezar. Dacă nu ar fi fost ucişi amândoi în acelaşi an, prin uneltirea senatului, pe Cezar ca uzurpator, pe Burebista ca surpător, urma confruntarea dintre ei doi, şi nu se poate şti care ar fi fost soarta Romei, ori care ar fi fost soarta Daciei.

Ori că Roma ar fi fost nimicită, ori că poporul român de astăzi l-ar fi avut de tată şi botezător nu pe Traianus, ci pe Cezar...

Era, zice el, al şaptelea copil al unui prisăcar solomonar, cu casa şi rosturile-i toate statornicite într-o poiană împresurată de dumbrăvi ce se întindeau până la capătul lumii. De la bun început s-a dovedit a fi stângaci şi neîndemânatec din fire pentru treburile gospodăreşti, îndărătnic la orice poruncă ce venea de la indiferent cine dinafară, a refuzat să se înroleze în oastea craiului cu sfruntare, deşi viguros şi bine clădit fizic, şi-a rămas un fel de fluieră-vânt, trăind din te miri ce, din mila părinţilor, a surorilor, îndeosebi a mamei, mai puţin a fraţilor.

Rătăcea zile şi nopţi de-a rândul, cu gândurile în roire aiurea, cu ochii pierduţi cine ştie unde... Călca locuri pustii şi afunzimi de codri, vorbind în taină cu arborii, cu florile, cu buruienile şi cu toate vieţuitoarele, până şi cu pietrele uneori, iar pământul Daciei nu ducea – cum nu duce nici –, azi – lipsă de atari lucruri.

Înţelegând el până la urmă că nu poate trăi o viaţă întreagă teleleu, din milostivirea altora, fără a-şi făuri un rost, s-a gândit, apoi s-a hotărât să se încorporeze în ceata tinerilor neofiţi ce slujeau marelui preot Deceneu, care la rândul său slujea lui Zamolxe-zeu.

Primirea, însă, în acea tagmă a tinerilor meniţi iniţierii nu se făcea aşa cum s-ar face astăzi înscrierea în vreo şcoală oarecare sau în vreo organizaţie, ci numai după ce treceai cu bine un examen foarte sever, vecin cu moartea, aşa-numitul prag sau aşa-numita probă „sărutul şarpelui".

După o lungă şi nemiloasă asceză de curăţire şi iniţiere în tainele necunoscutului, dusă până la mortificarea totală a ispitelor şi instinctelor oarbe şi până la o întărire miraculoasă a puterii de voinţă şi autostăpânire, urmează trecerea ultimului examen – „sărutul năpârcii", după care cuprinzi loc printre tinerii neofiţi, numiţi şi „cei fericiţi".

Proba se desfăşura în modul următor: Curăţit şi limpezit până la incandescenţă, până la limita inexistenţei, îţi făceai apariţia brusc, dimineaţa, la răsăritul soarelui, pe muntele Gridava, cel năpădit de năpârci, şi astăzi, pe stâncile, steiurile şi căţânii lui, înaintea uneia dintre satanaelicele târâtoare veninoase care leneveşte voluptuos la căldura soarelui. Ea, târâtoarea, întărâtată foc de prezenţa cutezătoare, nepoftită a nesăbuitului musafir, ridică, şuierând, capul şi dă să lovească, cu iuţeală fulgerată.

Înainte însă cu o miime de secundă de-a muşca, se pomeneşte ea lovită mai fulgerător, drept în grumaz, cu muchia pălmii, de către neofitul

în examen – aşa, ca la loviturile de carate ale niponilor – îşi frânge brusc capul, iar înainte de a-l ridica din nou ca să lovească, tânărul o sărută drept în creştet, peste veul enigmatic.

Mişcarea se repetă – tânărul sărută, pe fruntea frântă înainte-i sub lovitura fulgerată în grumaz, şarpele – până ce veninoasa târâtură, învinsă şi cătrănită, se descolăceşte, se răsuceşte posomorât iritată şi se strecoară în crăpăturile stâncii, alunecând până în Hades.

În tot acest timp cât durează înfricoşatul ritual al confruntării dintre şarpe şi tânărul neofit, marele preot alb, înconjurat de toţi neofiţii care-i slujesc, şi aceştia tot în alb îmbrăcaţi, asistă, la zece până la douăzeci de metri distanţă, pitiţi după stânci şi jnepeni.

Astfel proba împlinită, a slujit el – naratorul de azi – cu vrednicie şi credinţă, până la moarte, lui Deceneu, iar acum, în această nu se ştie a câta a lui viaţă pe pământ, considerată de dânsul a fi cea mai netrebnică dintre toate, dată lui spre ispăşirea cine ştie a căror păcate săvârşite în vieţile anterioare, zice că a fost menit unei singure bucurii, aceea de a-şi aduce aminte şi de a povesti. De a povesti fapte şi întâmplări şi de-a zugrăvi lucruri şi stări din alte zodii, cum este şi povestirea care va urma, despre oameni, lucruri şi fapte petrecute în Dacia, pe când stăpânea peste ea uriaşul crai Burebista şi cu albul pontif dac, Deceneu.

„Despre Cezar, Alexandru, Hanibal, Napoleon şi alţii, zice dânsul, s-au scris cărţi multe şi adevărate, iar atunci de ce să nu se scrie una măcar şi despre Burebista, chiar dacă nu atât de doctă, care, dacă nu i-a întrecut pe ceilalţi este, fără doar şi poate, egalul lor".

Probe teribile ca aceea a sărutului năpârcii pe frunte, se mai săvârşeau în Dacia cea de demult, la care erau supuşi, de data aceasta tinerii doritori de-a deveni căpetenii de oaste, ca de pildă, supunerea ursului în luptă, a cerbului, a mistreţului şi lupilor, dar despre acele crâncene probe veţi afla amănunte în povestea ce urmează...

Eu l-am cunoscut pe narator în urmă cu şaizeci de ani şi sunt fericit că am putut să-i câştig prietenia. Lucruri minunate am auzit spuse de dânsul, şi le spunea pierdut în transă, la locuri şi timpuri anume potrivite cu fantastica lor frumuseţe.

Este un fantast, dar nu ştiu cum să spun, văzând lucrurile cu fantezia, parcă ele devin mai transparente, aşa încât vezi până dincolo cu mult de marginile lor empirice şi raţionale. Poartă cu sine o rană, aceea de a nu fi făcut în această a lui viaţă de acuma nimic deosebit: A dorit să facă fapte

vrednice de recunoştinţa semenilor săi, dar când s-a apucat de ele, s-a făcut de minune, de ruşine ori de ocară...

A vrut să rămână demn, aşa cum îi este firea, dar n-a rămas decât de *căruţă,* căci la ce îţi foloseşte demnitatea când lumea nu se teme de tine şi nu are interes de pe urma ta, un sărăntoc?

„Fală goală, traistă uşoară", spun dacii la o astfel de demnitate. Singurul lucru bun pe care l-a făcut, totuşi, este acela că nu a făcut rău nimănui... decât doar celor care l-au iubit şi cari au fost fericiţi să-l poată ierta.

Spune el, atunci când îl năpădesc tristeţile şi părerile de rău, că viaţa ne este dată ori pentru a ne primi cuvenită răsplată, ori pentru a ispăşi meritată pedeapsă, după cum în vieţile anterioare ai slujit binele, frumosul şi dreptatea, ori te-ai dedat la crime, minciună, samavolnicii, violări şi violuri, pârâ sau furturi din munca altora, sau alte mârşăvii, abjecţii, turpitudini şi deriziuni desfiguratoare ale chipului ideal al vieţii, pentru că ea are şi un astfel de chip nu numai...

Ai fost, de pildă, nedrept în viaţa anterioară, te reîncarnezi în alta pentru a mărturisi şi împlini dreptatea până la martiriu... Ai fost nedemn şi laş? Te reîntrupezi pentru a răscumpăra acel păcat practicând demnitatea şi fermitatea până la anularea de sine...

Ai fost într-o altă vieţuire ingrat?: Revii pentru a răscumpăra ingratitudinea prin supunerea şi abnegarea desăvârşită faţă de suferinţele altora...

Ai fost un nelegiuit, un scelerat, un trădător?: Eşti menit în cealaltă să fii atâta de bun, generos şi loial încât lumea să te considere idiot, chiar periculos, şi te izolează dintre oamenii normali... căci, crede tot el, naratorul, omul până ce ajunge Om, trece prin absolut toate formele de vieţuire, de la protozoar până la antropoid, de la Lombroso până la Iisus, şi, după cum a slujit vieţii sau degradării ei, el revine în forme odioase pentru a expia, sau în forme elevate pentru, se bucura de răsplată.

Ai trădat, să zicem o frumoasă iubire, aducând mari suferinţe fiinţei care te-a iubit, eşti rechemat la viaţă pentru a iubi în pustie, zidit între pietroaie, ca nimeni să nu-ţi audă strigătul spre Ea...

Ai fost o otreapă? Mătură de curăţat cele mai rău mirositoare gunoaie vei ajunge într-alta...

Cam aceasta ar fi, după părerile dânsului, ale naratorului din povestirea ce urmează, dialectica din sânul ocult al vieţii, chiar dacă

paradoxală. După faptă şi răsplată. Omul este o fiinţă menită libertăţii care îi este arbitru în tot ce face, dar tot ea, libertatea, este instanţa care-l judecă întru pedeapsă sau întru recompensă.

Viaţa noastră nu e decât o înlănţuire ciclică de expieri şi recompense, în funcţie de felul cum ai înţeles să tratezi cu ea, cu acest dar (nu întâmplare) misterios şi înfricoşat, pe cât de frumos pe atâta de odios, pe cât de plăcut pe atâta de dureros, pe cât de minunat pe atâta de blestemat, pe cât de ademenitor pe atâta de respingător, pe cât de fermecat pe atâta de abject, pe cât de magnific pe atâta de oribil, pe cât de elevat pe atâta de josnic, pe cât de la-ndemâna raţiunii pe atâta de ininteligibil şi de iraţional, iar cursurile ei nu se încheie decât atunci când s-au încheiat toate conturile, şi ne întoarcem, şi ne regăsim, şi ne reintegrăm în unica Sursă — cea care nici nu izvorăşte, nici nu curge, ci numai *este* — din care purcede totul. Ce se mai întâmplă după aceea nu vom şti niciodată, şi este bine că nu putem şti, pentru că...

Aşa gândeşte el, şi din această filosofie naivă deduce un sistem de valori etice aureolat de ideea binelui, a frumuseţii şi-a dreptăţii, a bucuriei şi, mai ales, a Libertăţii – sursa tuturor virtuţilor după dânsul, atunci când ai ajuns să înţelegi ce anume să faci cu Ea.

Este mult mai mare fericire şi te simţi mult mai bogat şi mai luminos atunci când eşti drept şi cinstit, deci demn, decât altminteri.

Din cauza acestei filosofii despre lume şi viaţă umblă numai pe marginea bătătorită a locurilor şi pe cărări, ca să nu calce peste frăgezimea şi taina ierbii şi-a florilor, „Ochii Marelui Izvor", cum metamorfozează el, ca nu cumva să calce peste tăcerea vie, astfel, arătată, a fiinţelor din sub pământ..., cele dragi cândva.

Dacă se întâmplă să se întâlnească-n cale cu şarpele, nu numai că nu-l loveşte, ba din contră, îl agrăieşte cu un fel de blândeţe care este numai a sa, ca pe un prieten drag, iar şarpele atunci se opreşte-n loc, se ridică-n coadă, şi-l ascultă cu mirare copilărească, şuierând încântat.

Un alt citat din gândirea sa: „Când oamenii vor înceta de-a fi cruzi, lacomi, mincinoşi, adică ticăloşi şi tiranici, când nu se vor mai crede a fi sarea vieţii, buricele pământului şi raţiunea existenţii, căci toate aceste hidoşenii atentează la ceea ce este esenţa creatoare a vieţii, Libertatea, atunci din nou şarpele va deveni îngerul cel frumos din paradis, iar mielul va dormi bleguţ şi la adăpost în braţele lupului".

El se călăuzeşte după preceptul înţeleptului hindus Tagore, care zice:

„Viaţa este un dar, şi ca să-l meriţi, trebuie la rându-ţi să-l dăruieşti”. „Bogat este nu cel care are, ci cel care dă; nu cel care primeşte, ci cel care dăruieşte”, adaugă el.

„O lacrimă picurată peste amintirea unei jigniri aduse pe nedrept cuiva este mai frumoasă decât o cântare de slavă, iar căinţa este mai înălţătoare şi mai purificatoare decât orice euharistie”.

Ce-am mai putea spune despre firea şi gândirea naratorului?... Da, un amănunt paradoxal: pe cât este de tandru, de milos, de blând, de bun şi de înţelegător, se transformă brusc într-o fiară apocaliptică şi devine de-o cruzime şi-o ferocitate dincolo de orice închipuire omenească, atunci când i se arată înaintea ochilor dezmăţul şi neruşinarea samavolniciei şi-a tiraniei...

Şi-acum să ascultăm povestirea spusă nouă, un grup de prieteni, într-o noapte împresurată toată de aştri, pe creasta muntelui Dălbi-dan din ţara Baragavanilor.

Stăteam tolăniţi într-o rână, cu falca-n palmă şi coatele rezemate de piatra muntelui, iar el, în picioare, aidoma, unui druid pe amvonul unei fără de margini catedrale, a istorisit, transportat cu fruntea şi fantazia într-alte zodii decât cele care ne înconjurau, până ce s-au stins, una câte una, toate stelele şi-a apărut lumina zorilor.

Odată cu lumina zorilor, faţa şi mintea i-au revenit pe pământ, şi-a tăcut. „Acum să ne vedem de-ale noastre... ”a zis.

2. IDILĂ-N CODRII DACIEI ŞI POVESTEA MARELUI MELC

Undeva, în spaţiul cosmic al Daciei, soarele tocmai răsare şi inundă cu lumini aurii somnul întregii naturi, care se trezeşte lent la viaţă, cutremurată ca de un sărut adânc, îndelung stăruitor.

Un suspin euharistic este, la acest ceas, pământul Daciei întregi, o extatică înfiorare, o totală dăruire întru voluptate, soarelui.

În inima bătrânului codru, se arată, iată, un ochi mare de lumină, un luminiş anume ... prin care parcă ar comunica inima lui, a codrului, cu nucleul solar. Te întâmpină la tot pasul trunchiuri de stejar şi de alte seminţii ale florei, retezate de puterea furtunii. Picioarele ţi se încâlcesc între brusturi, curpeni, ferigi şi alte stihii venind din imperiul ctonic, iar răcoarea pe care ţi-o strecoară-n carne ele o resimţi ca pe-o chemare a adâncurilor pământului, ca pe un alb orgasm al contopirilor cu el.

Ochiul acela-poiană este luminat de licărirea tremurată multicolor şi adormitor mirositoare a florilor de tot neamul lor. Ce templu înmiresmat, cu podirile înflorate luminător şi cu codrii de jur-împrejur drept columne negre şi pilaştri foşnitori, şi cu cerul însorit deasupra – catapeteasmă!

Aşezările omeneşti, trezite şi ele din somn, intră lent în ritmul unei liniştite hărnicii. Bărbaţii tocmesc vreo unealtă, cioplesc grinzi, potrivesc coadă la topor, încearcă tăria arcurilor cu tăria braţelor albe, vânjoase, şi mai necăjesc nişte câini tineri, ciobăneşti, care în zadar se tot gudură răsturnându-se cu labele-n sus, doar doar se vor încumeta stăpânii să se joace cu dânşii.

Într-un ţarc, stau laolaltă mieii şi iezii, adică vreau să spun că stau doar mieii, căci iezii, aceste scorniri ale diavolului, n-au stare, ci sar pe spinările bieţilor miei care-şi fac siesta la soare cu rânzele pline de lapte înmiresmat, apoi, pufăind, sar de pe spinări, se pitulesc după gard, mijesc cu şiretenie de drăcuşori ca să vază cât de prostănaci sunt mieii, iar după ce mieii au reînchis ochii reluându-şi odihna, ei, drăcuşorii, pornesc tiptil, tiptil şi iarăşi sar, pifăind, pe miei şi de pe ei, ca de pe nişte pietre ori cioate, zburdând prin ţarc şi stârnind pulberea bălegarului.

Alături, într-un mic ocol îngrădit, un mânz roşietic exersează pe loc

mersul pentru deprinderea mai târziu a trapului, a galopului sau a buiestrului, iar vecin cu el, într-o altă îngrădire restrânsă, un viţeluş poartă un amarnic război, război angajat între botul mirosind încă a corastră şi-a raze de luceafăr pe de-o parte, şi muştele care-l cotropesc furtunatic, aidoma unor hoarde de tătari iuţi şi mărunţi, înarmaţi cu suliţi şi arcuri şi ţipând foarte subţire.

Şi bietul viţeluş se lasă învins, necăjit foarte că nu-i poate ajunge cu coada prea mică şi neîndemânatică, nătângă, ca să-i sminteasscă pe tătari şi să facă din nărăvitele muste la bot de viţel mânjit cu lapte, un adevărat măcel.

Tinerii daci par, unii istoviţi, alţii nervoşi şi fugoşi, după cum şi-a petrecut fiecare dintre ei noaptea, iar femeile, viguros de frumoase, deretică prin case şi prin curţi, sapă-n grădini, ţes la războaie, se luptă în pădure, retezând arborii, ară chiar, îngrijesc cu asprime şi nu cu prea multă duioşie de pruncii care mişună prin preajmă asemeni căţeilor şi tulucilor pe lângă mamele lor, lupoaice ori ursoaice, având ele o condiţie de viaţă foarte dură la daci, fiind, în acelaşi timp, principala forţă de muncă a familiei, muiere la îndemâna bărbatului, folosul casei şi-al plăcerii lui, al celui care pleacă fie în vânzoliri, fie la încăierări cu alte triburi.

Femeia, aşadar, oricare dintre ele, bătrână, nevastă ori fată, de regulă, se supune tăcută, căci aceasta îi este soarta: să trudească şi să se supună. – ...

La acest ceas al zilei, deasupra poienii, la marginea ei, se ridică o înfricoşată, prăpăstioasă stâncă, enigmatică foarte, cu creasta parcă aciulită înspre depărtările zării şi-ale înălţimilor, adulmecând şi slomnind acolo numai ea ştiind ce anume semne şi înţelesuri.

Peste ea vuieşte vag, înfricoşând vietăţile toate, un stindard-dragon. Vuietul seamănă când a alean venind din tenebre, când a geamăt opintit, când a jalnică, tragică chemare, când a urlet şi-a îndemn la luptă.

Din stânga, suind parcă de-a dreptul din genunea codrului, escaladând trunchiuri şi buturugi cioturoase, încolăcindu-li-se la răstimpuri peste picioare câte un şarpe de pădure, apar ţinându-se de mâini, Dorada şi Micapor, tineri în jur de 18 – 19 ani.

De abia s-a ridicat rouă de pe vegetaţia... care s-a preschimbat în abur îmbălsămat.

Pânze diafane şi răzleţe plutesc înmiresmate-n văzduhul însorit, iar

poiana, pătrunsă de căldura molcomă a dimineţii ca de suflul unei fecioare în aşteptare, parcă ar vrea să se tăvălească-n iarbă şi-n flori şi să se alinte în lenevire dezmierdată.

Mulţimea de raze ale soarelui acum bâzâie şi zumzăie ameţitor, preschimbate şi ele în albine, viespi, tăuni şi băzgăuni... iar când foşnesc, ele se preschimbă-n fluturi felurime.

Ea poartă veşmânt alb, tivit cu negru. Faţa-i albă de abia i se ghiceşte şi i se deosebeşte de albul veşmântului. Părul negru de tot îi atârnă greu peste umeri şi spete, până la coapse, aidoma greului vieţii şi-al pământului, sublim şi elocvent blestem peste albul trupului şi-al veşmântului.

Din albul feţei se disting limpede, săgetători, ochii negri – toată alcătuirea ei pare să fie făcută numai din alb şi negru – adumbriţi de gene lungi, mult răsucite-n sus, până peste sprâncele scrise deasupra ochilor, negre şi ele, de bună seamă, aidoma unor arcade peste ocniţele unei sihăstrii plină de mister nocturn.

Haina sau mantila de pe ea îi ajunge numai până la genunchi, aşa că poate fi uşor pradă ghimpilor, urzicilor şi altor vieţuitoare cu dinţi.

El, Micapor, înăltuţ şi suplu, numai vână şi nerv, cu privirea ochilor căprui ageră ca vântul sub talazurile castanii ale pletelor, cu sprânceana mult şi prelung arcuită peste găvanele aprig iscoditoare, cu gura frumos scrisă sub nările în continuă veghe şi nasul în continuă adulmecare, straşnic împlântat în oasele feţei pe cât de feciorească pe atâta de gravă, parcă ar fi un alt fel de întrupare a soarelui, omenească.

Poartă o tunică scurtă până deasupra genunchilor, de culoare azurie, tivită cu alb, de sub care se arată muşchii într-o continuă mişcare de neastâmpăr, ca o înverşunată întruâncolăcire de şerpi.

În picioare poartă, amândoi un fel de sandale, legate graţios peste glezne, peste pulpe, până sub genunchi.

S-au lansat, aproape zburând, prin aer, peste aşternuiurile proaspete şi proaspăt îmbălsămate, a dimineaţă, ale poienii, şi s-au cuprins în braţe cu dor mare răsturnându-se şi tăvălindu-se peste florile – ochii – şi luminiţele pământului – ierburile.

Erau un singur dor, un singur strigăt, o singură dorinţă, o singură aşteptare, o singură bucurie; una singură fiinţare în două albiile aceluiaşi fluviu.

Apoi, întinşi întru destindere pe spate, unul mult aproape de celălalt,

cu pălmile perini sub ceafă şi ochii în viitoarea văzduhului, au început a se tachina unul pe altul. A început necăjitul, după cum era şi firesc, ea:

— Uite-aici. Aici l-am întâlnit... Se târa liniştit şi anevoie printre pomi, apoi printre ferigi, întocmai ca un solomonar moşneag, către creasta stâncii... Era uriaş! Casa ce-o ducea-n spinare era ... cât o măgură ... cât un munte de mare! ... Se răsuceşte spre el şi, căscând ochii ei negri şi înălţând mâinile ca să-i arate cât anume de mare era melcul, îl cuprinde năvalnic în ele şi-l pedepseşte cu strânsoare duşmănoasă şi mai duşmănoase sărutări.

— Nu mai spune, bolboroseşte de sub buzele ei răspuns Micapor. Mare cât furtuna din fiinţa ta, cât eresurile din mintea-ţi puţină, dar minunată, o drege el cumva.

Acuma el o cuprinde-n braţele-i de viteaz şi-o strânge de s-o sfarme, şi-o sărută, ce zic, o strecoară-n sărutări.

— Nu mă crezi, îngaimă de data aceasta Dorada de sub încleştarea buzelor lui şoaptă, şi-ţi râzi de mine, dar eu îţi jur că spun adevărul. Poţi tu să gândeşti, şi să te îndoieşti cât pofteşti cu mintea ta de bărbat... nătâng... Avea în spate o căsoaie... cât un munte de var... Uite-atâta! Ridică din nou braţele-n aer ca să arate concret cât de mare era casa melcului, dar el i le cuprinde iute şi le adună la pieptul său, şi i le alintă acolo destintindu-le şi muşcându-le mincinos. Atunci o întreabă:

— Cât zici că era de mare?

— Nu mai mare decât neobrăzarea ta ... îi vâră cu putere pumnii în piept ca să-l îndepărteze de ea, dar el râde spre şi mai mare întărâtarea ei, deoarece, oricât de tare se sileşte ea să-l înlăture, nu izbuteşte nici măcar să-l clintească niţel din loc. Văzând că nu poate face nimic prin forţa mâinilor, îl ameninţă cu vorba:

— Vezi, ai grijă..., poate că stă ascuns undeva aici prin-prejur, de pildă după stâncă, te aude... şi-apoi să te văd eu pe unde îţi scoţi cămaşa, viteazule.

— Uite, m-am speriat tare de tot şi te ascult... pentru că vorba ta e tot atâta de adevărată ca şi buzele tale atunci când sărută.

Şi continuă pe un ton de seriozitate prefăcută: ori că te-aş săruta, ori că te-aş asculta vorbind, aceeaşi îmi este bucuria.

O sărută lung-îndelung şi se adună unul în celălalt într-o înfricoşată tăcere, căutându-se febril, contopindu-şi respiraţiile care sfârşesc în suspin.

Se desprind lent unul de celălalt, dar, privindu-se, în ochii lor par a fi una şi aceeaşi fiinţă ... El rupe tăcerea minunatei comuniuni:

— Şi... cum zici că era melcul? Cât de mare?... Poate că te-a agrăit şi ţi-a dat bineţe... Poate că te-a alintat pe faţă cu coarnele şi te-a sărutat... Apoi, poate că te-a ademenit şi te-a dus în loc dosit, acolo ţi-a ghicit în palmă cine ştie ce amăgitoare lucruri, căci prea-mi povesteşti cu zel despre acel melc al tău uriaş, melc-himeră.

— Ai să te miri şi-ai să te îndoieşti, şi-ai să râzi iarăşi de mine, dar a fost chiar aşa cum spun.

— Cum adică! ... Vrei să zici că este adevărat că te-a sărutat dihania? ... Se frământă trepidând pe loc a mânie, mai degrabă a şagă.

— Mai mult decât atâta, îi întoarce ea vorba, făcându-l să caşte ochii mari ca de înjunghiat... Dacă vrei să ştii, află că mi-a...

Micapor îşi iese din fire de-adevăratelea; izbucneşte:

— Pe Zamolxe, Dorada, am să-l spintec... Mă duc să-l caut. Trebuie să fie pe-aici undeva, pe-aproape. Îi arăt eu intrusului şi monstrului, iar pe tine, stricato, (îi mângâie şi-i sărută lin pletele negre) am să te leg de răsuri, lângă cuibul cu tăuni, şi-am să te dau lor şi viespilor să ... te sărute ei, şi ca să le fie mai dulce sărutarea, am să te ung cu miere aleasă din florile de pe crestele muntelui celui mare... Apoi la ureche, lipindu-şi obrazul de al ei: Spune-mi repede, ce ţi-a descântat băiatul? ...

— Te conjur pe Zamolxe, Micapor al meu, că mi-a vorbit. Da, da... mi-a vorbit întocmai cum vorbeşte un om, un dac.

— Bine, să zicem că ţi-a vorbit, dar despre ce?... Despre cine?... Ce fel de glas are?... De om burduhănos, de bărbat zdravăn, ori de spin şi de famen? ... Bubuie ca tunetul?... Băsneşte a jale ca buciumul?... Strigă sfâşietor ca uliul?... Răcneşte ca, vulturul cel mare? Urlă ca lupul singuratic la lună?... Înluminează cu triluri în toate culorile curcubeului văzduhurile nopţii precum privighetoarea, ori scânceşte ca broasca şi ariciul, broasca fascinată de ochii şarpelui – şarpele voi fi eu în cazul de faţă –, ariciul atunci când îşi iubeşte soaţa?... Ori te pomeneşti că va fi şuierând ca şarpele nopţii săgetat de cine ştie ce chemare? ...

— Mi-a arătat şi mi-a desluşit semne pe cer... semne întunecate pentru noi, Micapor!

— Poate că va fi fost vreun celt astfel ascuns în carapacea de melc cu gândul să te ademenească în culcuşurile lui, ca să afle de la tine taine şi să se desfete întru superba taină a fiinţei tale, *care va fi numai a mea,*

apasă el. Am să-l fac ciozvârte! ... Prea ni se viră-suflet şi-n viaţă de la o vreme-ncoace. Cată să ne răpească şi fecioarele şi toate frumuseţile, toată mândria şi bucuria noastră, să ne despoaie de tihna şi fericirea de-a fi noi înşine... Unde-i! Mă duc să-l caut!

Doamne Zamolxe, mare praznic are să fie!... Ţi-o jur, Dorada: Dă să pornească. Dorada însă râde cu înţeleaptă drăgălăşenie de el:

— Potoleşte-te, mistreţul meu zănatec şi pizmaş, îi ciufuleşte chica şi-aşa zburlită de mânie, apoi îi cuprinde capul la pieptul ei şi i-l alintă. Îi zice murmurat: Acuma, şi aşa cum arăţi acuma, ca un copil bosumflat şi necăjit, murdărit pe faţă cu noroaie, cu şiroaie de lacrimi şi cu zgârieturi, parcă eşti mai bun de sărutat... În învălmăşeala buzelor care se sărută, ea îngaimă abia desluşit: ce-ţi năzare?... ce-ţi căşună, nătângul meu drag?...

— Cum ce-mi căşună?! Cum ce-mi năzare?! N-ai spus chiar tu că...

— Ce?

— Că te-a ...

— Că mi-a nu că m-a ...

— Şi... ce ... ţi-a... dacă nu-i cu supărare?

— Mi-a vorbit despre ceea ce tu nu eşti în stare să înţelegi. Ai înţeles?

— Cum să înţeleg dacă nu vorbeşti ca oamenii, desluşit, ci mă perpeleşti pe jăratec, uite-aşa, ca pe-un păstrăv?

— Dacă vrei să ştii, află de la mine că melcul acela nu era melc... Era zeu! Poate că era chiar El, Zamolxe!

— Să fie cine-o vrea. Să fie chiar Zamolxe: ce este al meu nu-i al nimănui altcineva, fie el chiar stăpânul şi creatorul a toate. Tatăl nu poate fi bărbatul femeii fiului său... Am să detun şi-asupra lui dacă se poartă astfel cu neruşine. Am să detun cu arcul în neguri până ce-l dobor grămadă la picioarele mele şi, mai cu seamă (cu emfază) la ale tale. Să afle cât îi preţuieşte cutezanţa. Şi-l rup în bucăţi, şi-l dau de hrană păsărilor şi fiarelor. Iar din pielea lui zeiască voi face balaur mugitor, stindardul cel mai mare şi mai măreţ peste toate ale noastre stindarde, şi-am să-l port chiar eu în luptă, cu braţele acestea ale mele... (Îşi arată cu şfătoşenie muşchii de pe ele, izbind cu pumnii în bicepşi.)

— Pe cât de brav te ţii, pe atâta eşti de năuc.

— Da, da, reia el cu şi mai mare înfocare, eu, acesta pe care-l vezi, netotul, nătângul, năucul, eu am să-l port în luptă alături de craiul tânăr şi prieten al meu, Burebista. Urletul lui în vâltoarea bătăliei se va auzi până-n temeliile lumii şi va sparge catapetesmele cerului, şi va face să

îngheţe sângele în vinele duşmanilor, iar în cele ale dacilor va aprinde flăcări pustiitoare. Cine le-ar mai sta în cale atunci? Poate că numai Zamolxe cu armatele lui de tineri sacrificaţi înainte de prihana vieţii, a nunţii. Dar ei nu se vor lupta, ci vor merge în zbor înaintea noastră, cântând albe cântări de biruinţă.

— De acest tânăr rege al nostru să nu-mi vorbeşti. El vine cu primejdie asupra noastră. De când s-a ridicat pe tron, pământul Daciei parcă nu dă roade dintr-însul, ci aruncă-n sus vâlvătăi, de pretutindenea, iar fruntariile seminţiei par încinse toate cu jăratec fremătător... Să nu-mi vorbeşti despre el.

— Dar de cine ai vrea să-ţi vorbesc?... De-al Sarmaţilor?... De înfoiatul de Critosiros al celţilor?... Ori de făloşii, burduhănoşii împăraţi ai Romei?... Eu despre el am a-ţi vorbi, căci el este al nostru şi nu-i ca oricine. Ehei!, răspunde cu emfază Micapor.

— Află că nu-mi place de el deloc, întoarce vorba cu moft graţios Dorada.

— Desigur, îi retează el vorbirea, bărbăteşte, ţie-ţi plac numai melcii cei mari, cu casa-n spinare cât un munte şi... aşa mai departe. De marele nostru crai nu-ţi place ... Ca şi cum lui are să-i facă mare plăcere când am să-i spun că te ţii cu dihăniile întunecimilor jilave, cele care lasă dâre de argint bălos în urma lor. Şi... pentru ce motiv, mă rog, nu-ţi place de tânărul nostru crai?... Pentru că e frumos ca un răsărit de soare? ... Ca un aragonit arătat la lumina lunii?... Pentru că-i chipeş la înfăţişare precum zeii din Cogainon?... Pentru că-i viteaz cum nu se află altul ca el sub stele şi că se luptă cu ursul aşa cum m-aş mădări eu cu un viţeluş, sau (o zboară pe Dorada-n aer smulgând-o fulgerat de pe pământ, şi iar o cuprinde din aer în braţe) aşa cum m-aş juca eu cu tine de-a-azvârlita? ... Şi mi-l strânge-n braţele lui de piton din văgăunile Scorilei, uite-aşa: (O cuprinde cu străşnicie şi-o striveşte la pieptu-i, sărutând-o cu sălbatică lăcomie).

— Stai, scânceşte ea şi cu necaz, dar şi cu oarecare plăcere, nu fi tâlhar; potoleşte-te, hoo, (îl îndepărtează de la ea cu năduf) că doară nu-s tuluc de ursoaică să te lupţi cu el precum regele tău cu ursul. (Iarăşi este cuprinsă şi adunată la piept, şi iarăşi ea se zbate – nu chiar de-adevăratelea – ca să se smulgă din încleştarea lui, chipurile, anevoie. Încinsă toată ca o pară de foc şi cu părul vâlvătaie neagră vălurind peste ea, îl dojeneşte cu asprime mare, dar nu chiar atât de mare: „Să-ţi fie

ruşine!").

El însă, cuprins de fervoare şi admiraţie pentru rege, cu ochii aruncaţi undeva departe, îşi continuă ditirambul:

— Pentru că prinde cerbul din fugă, îi sare-n spinare şi, apucându-l strâns de ramurile coarnelor ca de hăţuri, îl călăreşte şi zboară cu el peste păduri şi peste genunile muntelui până la cer?... şi-apoi îl răsuceşte, tot din coarne, îl îndoaie şi-l răstoarnă la pământ? Pentru că înşface zimbrul de coarne, tot din fugă, şi-l frânge din grumaz, îl îngenunchează, şi-apoi îl întinde grămadă peste poiană? ...

Ori poate pentru că atunci când, fie ursul, fie mistreţul, fie cerbul, fie zimbrul, fie orice altă fiară vieţuitoare pe pământ, zburătoare, umblătoare ori târâtoare îi întâlneşte din întâmplare privirea, simte deodată ca un fel de furnicare rece pe la încheieturile care încep încet încet să se înmoaie, se uită-n ochii lui rugător cerând îndurare, iar dacă el le lasă-n pace ori le zâmbeşte, ele pornesc după dânsul ca nişte miei mănari?...

Din faţa lui, de arătare a codrilor, nu i se zăresc decât doar ochii ca nişte grote încinse de un foc vâlvătior, vetre incandescente, primordiale! (Cască înspre ea ochii mari ca să o convingă astfel).

— Ori poate pentru că-i lat în spate cât un zid de cetate, vânjos ca un trunchi de carpen şi hotărât în tot ceea ce spune şi făptuieşte precum furtuna?... Sau, te pomeneşti că nu-ţi place de el pentru că este bărbos, colţuros ca o creastă de munte stâncoasă peste care au crescut muşchii şi tufa şi smârdarul?...

Da, da! (cade în extaz) când apare, parcă de-a dreptul din ponoarele cele mai din adâncuri ale pământului nostru răsare, cu paloşul în mână aidoma cavalerului călare, ucigătorul de balauri, leviatani şi zgriptori!... Nu un rege oarecare este el, ci... întruchiparea înfricoşată a marelui şi întunecatului duh de la temelia vetrelor noastre, ale celei mai numeroase, nemuritoare seminţii a tracilor.

Fireşte că o atare arătare fioroasă nu este o plăcere, nici bucurie pentru o fată gingaşă ca tine, şi mofturoasă (o alintă lin) şi... care povesteşte cu melcii cei mari...

Nasul îi stă împlântat cu înverşunare-n oasele feţei cu colţi de cremene, cu nişte nări arzătoare, atente, adulmecând departe ca fiara pădurilor şi-a nopţii; fruntea îi stă deasupra ochilor – grote de jăratec incandescent – albă, înaltă, rece, ca o moarte... ca o prăpastie cu

revărsarea apelor şi-a luminilor parcă în sus, lată şi neînduplecată precum o judecată, o instanţă cum spun juriştii romani, peste care nu se mai poate trece, adică, tot după spusa juriştilor romani, nu există recurs. Atât! Gura nu i se vede deloc, căci n-are gură. El vorbeşte cu fapta, iar faptelor lui le porunceşte mintea luminată de fulgere din adâncuri şi inima-i înflăcărată. Minte luminată ca de un cer răsturnat acolo, cerul Daciei cel spuzit noaptea de stele... şi-o inimă care arde-n pieptul lui şi clocoteşte precum lava şi luminile de aur arzând în inima Munţilor de la Apus... Aidoma miezului acela incandescent care se zbate căutându-şi craterele, izbucul cum îi spun Costobocii din acei munţi ai detunării, aşa este inima lui.

Şi dacă vrei să ştii încă ceva, află că nu are gură şi din altă pricină, şi anume din pricina bărbii viforoase cu mustăţile vălmăşindu-se-n ea cantr-o încrâncenată întunecime. Iar acea gură a lui, aşa cum am arătat-o, n-are buze, căci n-a fost făcută ca să se desfete întru sărutări cu alte buze ca... ale tale de pildă (şi iarăşi o sărută, de data aceasta cu niţică mânie) ci ca să tacă şi să ţină ferecate-n genunea lor pietroasă mâniile şi gândirile lui înfricoşate. Iată de ce gura lui este doar ca o tăietură de sabie, închisă, încleştată, zăvorâtă şi pecetluită cu blestem de moarte peste ursita lui cea fără de asemănare întru menirea Daciei.

Dorada, după ce l-a ascultat cu uimire frumoasă, dar şi, cum să spun, şi cu niţică pizmă şi, de asemenea, cu o adiere de zâmbet compătimitor ironic din colţul buzelor ei viclean trandafirii, i-a zis:

— Oare, când ai să-mi vorbeşti şi despre mine cu acelaşi foc, cu aceeaşi ardoare nestăpânită şi aceeaşi iubire înflăcărată, ca despre el?... Unei fete n-ai voie, băzgăunule, (îi ciufuleşte chica şi-l sărută pe ochi) să-i vorbeşti despre altcineva, indiferent cine ar fi acela ori aceea, mai frumos decât cea care ţi se află de faţă... adică eu... nătărăule drag mie cum nimeni altul şi nimic altceva pe lume. (Îşi mângâie unul altuia părul – ea cu o înfiorare ca de frică venind din neunde – faţa, umerii, alunecând dea lungul braţelor până când îşi întâlnesc mâinile, şi le încleştează unele într-altele, odată cu încleştarea mâinilor şi pe aceea a buzelor unele întru celelalte.)

— Nici nu mă gândesc a vorbi despre tine; nicicând nu-ţi voi vorbi asta s-o ştii... Nu mă interesează şi nu mă interesezi... (cu şagă rosteşte ultimele cuvinte.) Ţie nu vreau să-ţi vorbesc, ţie... vreau să-ţi cânt... şi să te descânt.

— A, da, răspunde ea la ironia lui, înţeleg: aşa cum i-am descântat eu melcului... meu ...

— Iarăşi melcul?... izbucneşte el fugos; iarăşi dihania aceea? Să ştii că acuma nu ştiu ce-ţi fac ... Îţi tai capul... îl azvârl apoi în stele aşa sângerat şi-l fac acolo, între stele, luceafăr.

Sângele am să-l strâng într-o batistă ţesută-n fir de aur, iar când oamenii mă vor întreba: ce ascunzi acolo? am să le răspund: sângele iubitei mele. Aşa am să fac... dacă-mi mai pomeneşti de...

— Da, despre melc, pentru că tu, în pornirile tale nestăvilite, nu mă laşi să-ţi spun până la capăt gândul. Eu te-am ascultat cu luare-aminte atunci când tu mi-ai îndrugat toate fantasmagoriile tale despre regele şi prietenul tău Burebista... Acuma, te rog, să mă asculţi şi tu pe mine ca să-ţi mărturisesc până la capăt minunea ce mi s-a-ntâmplat cu melcul acela mare... Este drept că de regele şi prietenul tău Burebista acela – încreţeşte din nas a moft şi-a femeiască viclenie –, nu-mi place deloc! ... Nu-l pot suferi şi gata... E urâcios ca... o ciumă... Când se uită la tine de sub sprâncenele acelea dese şi întunecate, crescute ca volbura peste ochi, de sub arcadele acelea cumplite, dintre barba-i neagră ca o gheenă, numai frumos nu poate fi şi numai de iubit nu-ţi arde... ce să-ţi spun!... L-ai cuprinde la piept şi l-ai alinta sărutându-l ca pe-un bebeluş... Ochii aceea verzi ca veninul heleşteielor apar din întunecimea încâlcită a bărbii, mustăţilor şi sprâncenelor ca dintr-o grotă nişte lei mânioşi. Atunci tu îi închizi pe ai tăi ca să te aperi, pui palmele înaintea lor ca să nu te atingă cumva focul lor vuitor şi să te ucidă. (Râde şi se amuză cochet de ceea ce a spus.) Pas de te drăgosteşte cu un asemenea bărbat, cu o atare arătare spăimoasă... Ce? vrei să îngheţ în braţele lui ... ori vrei să mă mistui ca-ntr-o dâră de fum de jertfă? ... Şi dacă vrei să-ţi mai spun ceva, ţi-oi spune.

— Vorbeşti ca vrăjitoarele din marea şi ascunsa vale a Gâlcevilor. Se vede că te-a tulburat la minte melcul... Ce vrei să-mi mai spui?... Ce-ţi mai umblă prin căpşorul acesta diavolesc de fată?

— Îl urăsc! Îl urăsc de moarte! Asta am vrut să-ţi spun.

Şi într-adevăr, spune, dar nu chiar din toată inima, cu toată convingerea. Mai mult cochetează decât crede-n ceea ce zice.

— Pe Zamobec, Dorada, că te voi înjunghia ca pe oaia cea îndrăcită dacă nu-mi mărturiseşti desluşit pentru ce-l urăşti cu-atâta înverşunare...

Dorada, însă, îl ia în serios şi se avântă fremătător:

— Iată, îţi spun desluşit cum nu se mai poate: Pentru că ne va lăsa singure. Pentru că ne va răpi bărbaţii şi-i va duce pe drumurile vijeliei din capul şi inima lui... Pentru că mi te va răpi de lângă mine întâi şi-ntâi pe tine, şi nu vreau să te... (îl cuprinde cu durere la piept ca şi cum atunci ar vrea cineva să i-l răpească) mănânce fiarele, să te ciugulească păsările şi să te stoarcă şerpii şi libărcile peste cine ştie ce pământ străin... (plânge).

— Numai pe pământul Daciei mă vor ciuguli păsările văzduhurilor, mă vor sfâşia lupii şi şerpii gliei noastre mumă! ... Şi ce-ai tu împotrivă de va fi aşa? Există şi lucrează asupra noastră rosturi şi ţinte care stau mult deasupra persoanei şi numelui nostru, despre care nouă nu ne este îngăduit a afla adevărul. Împotrivirile tale sunt cu păcat... Şi-apoi, nu din Pământ este zămislită viaţa noastră?, nu din apă şi văzduh?... Atunci de ce să ne fie teamă de a ne întoarce în acelaşi pământ din care ne-am născut?, în acelaşi aer al soarelui din care am primit respiraţia, în aceleaşi ape din care-am sorbit nestatornicia?... Unde aiurea ai vrea să ne ducem, şi de ce, cu ce drept am pretinde să stăm noi mai presus decât pământul, soarele şi apa, să fim noi înşine aceştia, nesfârşirea şi eternitatea? Cu ce drept? Alt loc, altundeva nu se află. Mai mult decât atâta şi peste atâta nu se află nimic.

— Ba se află, filosofule, ceea ce le-a creat sau născocit pe toate acestea şi trăieşte dincolo de ele, trimiţându-şi doar ceva din răsuflarea lui în fiinţa lor, fără de care ele n-ar mai fi ceea ce sunt.

Poate că ceea ce este cu adevărat se află ascuns altundeva, dincolo de ceea ce vedem, simţim şi gândim noi că ar fi... Poate că pământul, aerul şi apa izvorăsc de dincolo de ceea ce numim noi pământ, apă şi aer. Cine poate şti dacă nu cumva aerul este respiraţia a altceva, a altcuiva, iar pământul şi apa ar fi ceea ce acel altceva aruncă din el afară, aşa încât apa şi pământul să-şi aibă şipotul, izvoarele în cine ştie care alt îndepărtat şi tainic tărâm ...

Toate cele trei elemente sunt stări ale uneia şi aceleiaşi fiinţări: pământul este aer condensat, apa, pământ lichefiat, curgător, de curăţire, iar aerul, ape şi ţărâni evaporate, regăsite-n starea lor esenţială, pentru ca astfel să se reîntoarcă acolo de unde au purces.

El, Micapor, însă, stăpânit de ideile lui şi furat de avântul tineresc, continuă astfel:

— Şi-apoi, a te întoarce în humusul dătător de viaţă, în apele

izvoditoare de poveşti şi-n văzduhurile izvorătoare de lumini, şi pe de deasupra ca un erou, este lucrul şi fapta cea mai de preţ şi mai plăcută lui Zamolxe decât oricare altele.

— Dar mai este undeva un loc..., insinuează ea.

— Unde? se miră el prosteşte.

— Aici, – arată ea stăruitor cu degetul, – în inima mea.

— Inima lui, replică Micapor cu fanfaronadă înaltă, este inima noastră a tuturora, locul unde bat toate, toate inimile adunate laolaltă a întregii seminţii.

— Eşti neghiob. Vorbeşti aiurea, pe de rost... Acum, de pildă, parcă-l urăsc şi mai tare, iar pe tine te-aş lăsa aici părăsit, drept pedeapsă pentru spusele tale tenebroase, şi m-aş duce...

— Ştiu, ştiu, te vei duce la dihania aceea multă, albă, băloasă care spune numai lucruri înţelepte, fermecate ...

— Îl urăsc pentru că tu iubeşti mai mult nebunia din capul şi inima lui, decât iubirea mea pentru tine şi-a ta pentru mine, iar marele melc spune, aşa după cum bine ai mărturisit însuţi – chiar în batjocură – lucruri înţelepte, cu mari tâlcuri ascunse-n ele.

Îl urăsc pe prietenul tău şi regele nostru acesta (accentuează cu patimă) pentru că te *iubesc pe tine,* iar tu, în loc să stai lângă mine, la casa ta şi lângă pruncii noştri, tu abia aştepţi s-o porneşti după dânsul, la porunca lui, ca un bezmetic. Decât bucuria şi tihna casei şi-a dragostei mele, tu doreşti mai mult focul şi răcnetul de luptă. Decât cântecul şi alintul meu lângă vatra chemării noastre, tu visezi la şuieratul paloşului şi la urletul balaurului de stindard în furtuna luptei... Şi astea toate din cauza lui, a acestui bărbat întunecos, stăpânit de duhurile furtunii şi-ale vijeliei... şi care se crede a fi reîntruparea în nordul Istrului a lui Alexandros, cel care, – zice şi crede tot el, – ar fi fost aceeaşi reîntrupare a aceluiaşi geniu războinic al seminţiei tracice, unic, neîntrecut până astăzi şi de neîntrecut nicivreodinioară în viitorul istoriei omenirii.

O să ne lase fără bărbaţi în pustia vieţii şi-a îndatoririlor ei, departe de logodnicii şi soţii noştri – se uită la el lung, tânjitor – şi-atunci noi o să ne iubim cu zmeii şi solomonarii ... (se sfătoşeşte cu alint).

— Cu solomonarii?!... Ehei! atunci o să se nască pe acest pământ, răspunde-n răspăr Micapor, uriaşii cei de demult despre care ne vorbeşte marele nostru mag cititor în stele şi-n ape, Deceneu.

— Iar o iei razna cu închipuirile tale.

— Iar cât despre ce ziceai mai înainte, cum că o să ducă bărbaţii departe-n vijeliile bătăliilor şi-o să-i mânce fiarele pustiei pe pământ străin, şi că ai vrea mai degrabă să rămân lângă tine, acasă, lângă pruncii noştri, aceasta înseamnă mare rătăcire a minţii tale puţine de fată. Ceea ce gândeşti tu înseamnă moartea noastră întru fiinţa cea mare şi de dincolo de noi înşine, moarte în trup şi suflet. Şi aşa a fost până deunăzi, până n-a venit el.

Fiinţa, trupul şi sufletul nostru trăiau întru moarte, deoarece erau risipite-n sute de părţi ale aceluiaşi trup, fiinţă şi suflet. Da, da: o mână-şi făcea de „capul ei", cealaltă făcea numai ce-i căşuna-n degetele ei, picioarele acţionau şi ele după gustul lor şi călcau aiurea, pe căi străine, chiar vrăjmaşe unităţii trupului; la fel se purtau şi celelalte părţi dinlăuntru: plămânii respirau unii către apus, alţii către răsărit, altul către miazănoapte, celălalt către miazăzi, în loc să respire într-un singur piept, pe verticală către cer: pieptul întregii seminţii, cu întreg şi unitar trupul, fiinţa şi sufletul ei pe drumul suitor al menirii sale.

El va strânge – pe cei mai mulţi i-a şi strâns –, la un loc toate mădularele răzleţite ale trupului nostru şi va face din noi o putere de temut – puterea vieţii, libertăţii şi rostului nostru în lume.

Seminţia aceasta a noastră, despre care marele înţelept elen Herodot spune că este cea mai numeroasă dintre toate din lume şi, dacă s-ar uni laolaltă, (norocul nostru este că nu este în stare să se unească, subliniază dânsul,) nimic nu le-ar sta în cale, căci în câteva ide numai ne-ar face să dispărem prin puterea covârşitoare a numărului lor, a rapidităţii cu care se înmulţesc, a sfruntării cu care privesc spre moarte, ca şi prin deschiderea mărinimoasă din cale-afară a sufletului şi concepţiei lor despre viaţă în stare să aducă la sânul ei şi să topească convertind la felul lor de a fi pe orişicine.

— Se vede c-ai umblat la şcoli şi-ai învăţat acolo de la retori greci lucruri... mari!

— Nu de la retori străini am deprins eu aceste adevăruri, ci de la ucenicii marelui nostru dascăl Deceneu, ba chiar de la el însuşi, şi dacă vrei să mai ştii, le-am deprins din propria mea dorinţă şi năzuinţă de-a învăţa, adevăratul, singur mare dascăl întru învăţătură.

— Şi pe acela, pe... marele mag cititor în... pustie îl urăsc. Îmi este urât şi omul acela alb de tot, şi la faţă şi la veşmânt... mă înfricoşează. Parcă ar fi întruparea duhului-duşman al vieţii. Albul în care se-mbracă, şi se

ascunde, mă înfioară şi înspăimântă mai tare decât barba ursuză şi ochii de fiară a pădurii a celuilalt.

Ochii albaştri azurii, licăritori ca cele mai depărtate stele, peste zâmbetul acela nelumesc al preotului Deceneu îmi sunt parcă mai străini de fiinţa mea decât fulgerele verzi din ochii celuilalt, şi mă acoperă în pânza unei frici mai mari, mai nefirească.

Şi mai sunt pornită asupra acelui om – căci bărbat nu-i pot spune – acelui bătrân demon alb, pentru că el este cel care-l aţâţă, îl îndeamnă şi-l porneşte pe drumurile primejdiilor celor mari pe tânărul rege ambiţios. El îi sminteşte minţile şi stârneşte-n inima lui furtunile şi vijelia.

— Între cei doi este o dreaptă şi aceeaşi judecată şi năzuinţă. Iar tu prin felul tău de a cugeta urăşti şi urgiseşti întreagă Dacia. Te urăşti pe tine. Mă urăşti pe mine. Pe copiii pe care ţi-i voi dărui. (O sărută lung strângând-o cu alean la piept.) Urăşti acest sărut al meu tot atât de mult cum urăşti pe al tău pentru mine ... dacă mai gândeşti aşa. (Ea lăcrimează.) El continuă:

Urăşti iubirea noastră. Nesocoteşti poruncile părintelui protector, sus, al acestui pământ al nostru, Zamolxe.

Până la urmă (insidios) ai să-l urăşti şi pe misteriosul melc acela despre care vorbeşti cu atâta... cum să spun... părtinire.

— Şi despre care îţi voi mai vorbi, îi smulge Dorada cuvântul din gură, dacă, bineînţeles, ai să-mi dai cât de cât niţel răgaz, deoarece văd că întreci în vorbă multă nu numai pe toate femeile, dar şi gâlceava apelor de la prăpăstii. Da. Îl urăsc şi pe uriaşul acela de melc bâlbâit, căci mi-a prorocit lucruri înfricoşate.

— Ţi-a prorocit?! se miră şi întreabă Micapor. Şi cum anume?

Cu voce omenească?... N-ai să-mi spui că da. Poate – mai ştii – că te-a cuprins între coarnele lui ca-n braţe un nepot, ori o nepoată – în cazul de faţă – un bunic, ca să le povestească ...

— Chiar aşa, cu grai omenesc şi cu sfătoşenie de moşneag, zâmbind ghiduş şi făcând din coarne felurite figuri hazlii... nu ca tine, aşa cum vorbeşti tu, furtunatec şi încâlcit, uitând de mine şi rătăcind cu privirea, cu toată fiinţa ta, numai pustiul ştie unde, de nu mă vezi şi nici nu mă mai simţi aproape, aşa cum aş dori eu, ci vezi doar arătările ce ţi se năzăresc cine ştie unde departe şi care te cheamă cu glas mai săgetător decât al meu, şi cu o neprihană mai diavolească ...

— Mie mi se pare că tu acuma ai vizii mai ciudate, mai ceţoase decât

ale mele, care ţi se nasc nu dintr-o stare de fervoare – ca la mine – ci dintr-una de pizmă, de egoism.

— Drept care, îi ia Dorada vorba din gură, iarăşi, – şi întinde înspre el faţa – te rog să mă săruţi, dar cu pizmă şi egoism, cu tot egoismul tău pentru mine şi cu toată pizma cum că m-aş gândi la altcineva decât la tine.

— Va să zică tot am eu niţică dreptate când...

— Ba, află că n-ai niciun pic... Eşti mai bleg şi mai prostănac decât, mielul bălţat şi pintenog pe care l-a fătat aseară-n poiată oaia noastră cea mare cât o ursoaică, cu miţe pe ea câte să ajungă să-mbraci toată armata regelui, care dă lapte cât o zimbroaică şi care are ochi grozavi, de ghionoaie. (Îi zburleşte chica.)

— Bine, răspunde el stângaci şi încurcat ca măgăruşul între muşte între sărutările ei, fie aşa cum spui tu şi precum crezi tu... Cine s-ar încumeta să se prindă la vorbă cu tine? N-ar scoate-o la capăt nici toţi grecii adunaţi buluc în agora, nici chiar apele cele iuţi şi guralive de la prăpăstiile Carpaţilor... Dar să-ţi mai zic una despre omul *negru* şi omul *alb* pe care tu îi urăşti: Ar trebui să le fii cu recunoştinţă mare, cu toate femeile din Dacia şi din toată seminţia lor! Au nu ei au nimicit viile şi v-au mântuit de la mare urgie? Din mintea albă a celui alb s-a născut şi-a pornit gândul cel bun...

— Bun pe dracu, a sărit ea ca vipera, dar el nu o lasă să-şi continue gândul...

— ... iar aducerea lui la îndeplinire s-a făptuit cu braţul şi voinţa de vifor a celui cu barba neagră, sălbatic tălăzuită. Cu acelaşi braţ şi cu aceeaşi voinţă de nestăvilit va aduna laolaltă, sub acelaşi acoperământ şi acelaşi soare – sceptrul său! –, sub aceeaşi lege şi-acelaşi nume, aceeaşi vatră şi sub acelaşi cer, pe toţi cei de-o seminţie şi-o limbă, şi-a menire... toate vetrele cele risipite ale tracilor, ce se smintesc între ei cu zurbe şi pizme mărunte, cu funest de anarhic fel de a înţelege ei însuşirea libertăţii...

Asta nu se cheamă libertate, ci răzleţire în neant, sau în pântecele altor seminţii, dacă nu mai numeroase decât noi, atunci mai unite, mai straşnic adunate laolaltă sub steaua – chiar oribilă uneori – a unui ideal.

El va face din noi cea mai mare, mai temută şi mai înţeleaptă, şi, mai ales, cea mai dreaptă putere şi stăpânire din câte a cunoscut până azi lumea, dar între fruntariile propriei sale etnii, restul n-au decât să-l

imite, dacă vor să trăiască-n pace şi cinste omenească.

Iar tu, ca o minunat de dulce otravă ce eşti şi cu minte departe văzătoare, urăşti pe cel mai frumos vis al nostru, al celor de-un sânge, de-o sorginte, de-o limbă şi de-o menire. Mai drept şi mai cuviincios ar fi din partea voastră a femeilor din Dacia, să veniţi la el, să înclinaţi genunchii cu smerenie mare înaintea lor şi să sărutaţi mâinile care v-au scăpat de marea urgie a îmbătării nesăbuite a oamenilor voştri.

— Ba, deloc, dacă vrei s-o ştii, replică ea cu ţâfnă şăgalnică ...

Puţin vin nu strică bărbaţilor, căci puţinul acela vin pe care-l beţi voi nu ne supără deloc. Ai înţeles?... Ce, parcă tu, atunci când ai golit două cupe de vin nu eşti mai blânduţ, mai uşuratic şi mai drăgăstos, mai ghiduş şi mai copil, aşa cum ne place nouă? ...

Căci almintrelea rămâneţi ursuzi şi stâncoşi, reci şi nepăsători, fuduli şi scârboşi, cu aere dispreţuitoare faţă de noi. Voi cei care sunteţi în stare să vindeţi orice şi să vă pretaţi la orice umilinţă atunci când vă... căşună, ceva...

Decât să vă împietriţi în sumeţia voastră de bărbaţi şi până la urmă tot la noi să veniţi a cerşi, nu-i mai bine să vă înşelaţi niţel firea cu puţin vin şi să vă purtaţi cu noi copileşte, şi nu să vă aşteptăm înfricoşate în aşternutul... necazului?

— Ba mai înfricoşate aşteptaţi atunci când se-ntorc acasă beţi, şi, pentru că nu sunt în stare să facă ceea ce trebuie, răcnesc la voi, vă suduie şi vă bat...

— Nu ştiu... Sper să nu-mi vii beat ca o fiară rănită acasă. Eu vorbesc de niţel vin şi nu de beţii descreierate... Eu una îţi spun că n-a fost deloc bine că le-a stârpit de tot. Nici răul cel mai rău nu ar trebui stârpit de tot, pentru că atunci n-am mai înţelege ce-i binele şi s-ar nimici şi acesta. Răul este ceva împotriva căruia trebuie să lupţi necontenit, nu să-l distrugi cu totul...

Ne-au răpit şi puţina bucurie pe care o mai aveam şi noi uneori... Adică, eu mă iau după felul tău de-a te purta atunci când te tulburi niţel la minte cu puţin vin... (Îl mângâie cu alint.) Dacă, de pildă, acuma eu ţi-aş da un strop de vin cu miros de tămâie, nu te-ar mai purta gândurile aiurea, la regi negri şi preoţi albi; ci te-ai îndeletnici doar cu dragostea pentru mine, mai prosteşte decât atunci când eşti treaz... adică, vreau să spun... bleguţ ca acuma. Îi ciufuleşte părul.

Acum, însă, Deceneu cel alb şi cu regele îi vor aduna uniţi laolaltă – o

bună parte deja au fost adunaţi – sub acelaşi scut, sceptru şi streaşină a noastră, şi vor face din unirea sub acelaşi acoperământ al tuturora, a braţelor aprige, a inimilor adânci ca marea şi pădurea, a forţelor risipite până ieri, un uragan mişcător în timp, căruia nimic şi nimeni nu va fi în stare să i se împotrivească ...

Încât, cei care până ieri râdeau de netrebnicia noastră, acum visează-n somnul lor, spăimântaţi, cum că venim asuprăle şi nu ne pot nicicum stăvili, nici cu iscusinţa minţii, nici cu viclenia, nici cu puterea braţelor, şi-i scutură frigurile, noaptea, când le apar în vis, înaintea ochilor, noianurile albe, viforos mişcătoare ale dacilor.

— Nu ştiu cum să-ţi spun, reia vorba, cu o înfiorare ciudată, Dorada, dar de la o vreme trece la răstimpuri prin fiinţa mea o adiere rece, ca o aripă de pasăre a pustiei, şi mă sperie, şi mă fac palidă de tot, mai cu seamă de când cu visul acela afurisit, când te-am visat pe tine că stăteai singur într-un câmp liber, singur şi îmbrăcat în alb, şi parcă aşteptai nu ştiu ce anume. Strigam către tine, iar tu nu întorceai capul spre mine... Am tot strigat, am tot strigat, până ce tu, încet, încet... te-ai prefăcut într-o dâră de fum, dâră care semăna leit doar cu vedenia ta, iar eu am tot strigat după tine, dar strigătelor mele nu le răspundea decât, batjocoritor, doar ecoul, iar tu te tot suiai până ce nu mai erai nimica.

Cealaltă parte a ta rămăsese pe pământ, în mijlocul câmpului, ca un fel de vatră de cenuşă, pe care, venind vântul, a risipit-o-n văzduhuri ca pe-o roire de nimicuri...

Visul acesta al meu nu-i a bună, dragul meu... Dar, să nu ne luăm după eresuri, cine ştie, poate că după moartea Deceneului ai să-i urmezi pe jilţul înţelepciunii, şi-atunci, te pomeneşti că ai să dai poruncă să fiu arsă pe rug de vie, ca o vrăjitoare, o eretică, o iscoadă primejdioasă pentru aşezările noastre statornicite temeinic de marele preot şi de marele rege al tău... Sau m-ai azvârli în prăpastia şerpilor şi-a tăunilor...

— Întocmai aşa aş face cum zici; în ăst fel m-aş răzbuna pe tine dacă m-ai părăsi şi te-ai da altuia, chiar dacă acel altul ar fi zeu, solomonar ori... melc vrăjitor, şi tot la fel aş face dacă ai să ponegreşti pe mai departe persoana şi gândurile măreţe ale omului alb şi-ale regelui dacilor, atletul nepereche al seminţiei noastre. Nu ne putem bucura de iubirea noastră, nici nu avem dreptul de-a spune că ne iubim, dacă urâm tocmai ceea ce ne ţine şi ne susţine.

Călătorim pe-o corabie cu iubirea noastră, iar ceea ce poartă şi duce

corabia spre liman este marele ocean, iar dacă marele ocean va seca, noi vom pieri negreşit, sau dacă apele oceanului nu vor fi ale noastre, ci străine, atunci şi noi vom fi străini de noi înşine şi de lume, şi iarăşi vom pieri. Oceanul corăbiei noastre este întreagă seminţia noastră, iar peste jur-împrejurul care ne împresoară şi ne poartă spre împlinirea menirii noastre – despre al cărei secret numai Zamolxe poate şti unde şi-n ce fel se-ascunde, nici măcar marele preot, – peste toate depărtările lui misterioase stăpânesc şi călăuzesc, precum nişte vedenii ale voinţei cerurilor, mintea omului alb şi braţul înalt al întunecatului la chip crai al nostru.

— Eu văd acuma că tu descânţi mai frumos decât mine. Mai repede şi mai cu iscusinţă m-ai vrăjit tu pe mine şi m-ai adus pe făgaşul tău, decât am izbutit eu, cu toate dibăciile mele, să-l fac să grăiască omeneşte pe melcul acela. Mi s-a dezvăluit o altă putere a iubirii mele pentru tine: patima de-a pune voinţa mea întreagă în slujba voinţei tale. Iar dacă vei pleca în furtunile urnite de fantasia lui Deceneu şi-a lui Burebista, atunci mă voi face şi eu oştean, şi nu unul oarecare, şi voi veni cu tine... la porunca (vorbirea ei îmbracă acelaşi ton cochet ironic şi năbădăios simpatic) acelui om urât şi ursuz ca o creastă de munte-n asfinţit, prietenul tău acela mare... Burebista.

— Dar eu tot ţin să aflu ce anume ţi-a spus ţie melcul acela solomonar...

— Ţi-aş spune un lucru de care mi-e frică să ţi-l spun... Dar tot am să ţi-l spun lucrul acela de taină ... Ca să-l înţelegi, va trebui... nu cutez a rosti cuvântul acela, să... (îl sărută dureros, a presimţire rea) dragul meu drag... să... *mori puţin*... aşa cum am murit eu de frica lui atunci când s-a uitat la mine lung şi-a început să-mi vorbească, întocmai cum sună vorba aceea spusă de nu ştiu care înţelept: „Ca să ştii ceva cu adevărat, trebuie să mori întâi".

Mi-a spus cam ceea ce mi-ai pălăvrăgit şi tu acum câteva clipe mai înainte. Mi-a vorbit tot atât de încâlcit şi de aiuritor, întocmai ca tine, şi tot cam despre aceleaşi fantasmagorii care bântuie şi prin mintea ta... Cam bolborosea dihania... aşa ca tine, dar am desprins eu ceea ce-mi trebuia din toată bolboroseala lui... că doară de aceea sunt femeie, ba mai mult: fecioară. Căci numai fecioarele, copiii şi marii bătrâni, cei orbiţi de ani, şi care nu zăresc cele din preajma lor, văd până în adâncul alcătuirilor, departe.

Numai noi suntem departevăzătorii, noi iscoditorii-n stele şi dincolo de ele.

Devine insidioasă şi continuă mângâindu-i pletele, resfirându-le între degete ca-ntr-un descântec, adiindu-le cu buzele uşor: căci să ştii, continuă ea, că dacă nu eram fecioară, ci ... soţia ta, melcul nu m-ar fi agrăit în veci.

— Bine, bine, am înţeles... Şi... cum a fost? Cum s-au petrecut lucrurile, cum au decurs convorbirile? Cum ai izbutit să-l farmeci în aşa hal, încât a devenit povestitor papăiarbă ăla?

— Întâi s-a arătat îndărătnic şi neghiob şi căpăţânos, aşa ca tine când vreau să te fac să înţelegi unele lucruri, şi să le faci, şi nu izbutesc.

N-a vrut nicidecum, oricât de stăruitor şi de frumos l-am rugat, întocmai cum faci şi tu... îşi mişca nervos, cabalistic coarnele-i cu stranii licăriri în vârful lor fosforescent, şi-şi căuta alene şi oarecum sfielnic de drum, vădit încurcat de prezenţa mea, vădit complexat.

Eu, însă, îndărătnică şi stăruitoare cum mă ştii că sunt...

— Adică, vrei să spui pisăloagă... şi o sărută a împăcare pe ochi.

— Eu nu m-am lăsat. O apuca dumnealui la stânga, eu mă puneam pup înaintea lui. O apuca spre dreapta, eu ţuşti în cale-i. Încerca, iuţindu-şi mersul – adică târâişul – înainte, eu iarăşi hop, îi aţineam drumul. Se răsucea anevoie ea s-o apuce îndărăt, eu iarăşi în faţă-i ca obrăznicătura.

— Trebuia să te împungă cu coarnele şi să te trimită de-a berbeleacul la vale, uite-aşa: (învârteşte mâinile una în jurul celeilalte.)

— Te-ar fi distrat, nu? ... Ei află că n-a fost aşa. Sâc! Ciudă!

— Dar, ia spune-mi, tu ce căutai pe-aici singură?

— Uite numai aşa, ca să te roadă pe tine pizma... E bine? (Schimbă tonul, arătându-se când foarte serioasă, când de neînţeles, enigmatică şi tandră în acelaşi timp, ascunsă şi totodată arătată).

Am venit, continuă ea, după nişte buruieni dintr-acelea despre care se zice cum că ar vindeca orice beteşug. Numai tata le cunoaşte taina şi zice că i-ar fi dezvelit lui acel miez ascuns al lor, la un ceas de asfinţit, un vraci din ceata aceea care se cheamă a „iscoditorilor în fum", şi despre care se spune că după ce mor se fac pomi stingheri pe câte o măgură, sau piatră grăitoare ivită fie pe câte o creastă, fie la răscrucile drumurilor. După acele buruieni tămăduitoare de orice beteşug şi suferinţă umblam. Acum ai priceput?

— Întocmai... Nu mi le-arăţi şi mie pe acele buruieni satanaelice?... (Să

îi închide atunci brusc gura – la rostirea cuvântului „satanaelice” – cu buzele gurii ei, dojenindu-l astfel pentru necuviinţa săvârşită.) Iar el continuă, bolmojind, pentru că Dorada nu-l slăbeşte din încleştarea braţelor şi-a buzelor, rostind cuvinte mutilate, de prunc neîmplinit: poate că sorbind din duhul lor taumaturgic, din veninul lor luminos, să nu te mai iubesc atâta, să mă vindec de veninul şi dulce şi întunecat al iubirii ce mă bântuie.

Sau să te iubesc şi să te doresc mereu, mereu ca acuma, numai ca acuma, necurmat, până la capătul lumii şi-al nelumii... Numai aşa ca acuma, mereu!... (Alunecă alb, cu ochii închişi, în fiinţa ei ca-ntr-o genune viscolită de omături toride, sărutând-o.)

— Numai atunci am să-ţi destăinuiesc numele lor, răspunde ea de-abia articulând cuvintele, pierdută de tot în torentul bucuriei de fecioară dezmierdată-n braţele voinicului iubit, şi-am să-ţi arăt locul unde cresc – căci este loc de mare taină acel loc, ascuns şi de ochiul soarelui dar şi de vraja bozgonitoare a ochiului lunii – ca să te duci să le culegi – şi numai plângând, căci numai atunci ţi se dăstăinuiesc în toată taina lor –, numai atunci când am să mă îmbolnăvesc de moarte din cauza ta.

Nu te speria; am vrut numai să te necăjesc niţel... îi trebuiau tatii acele buruieni vindecătoare sau vindictoare – spune-le cum vrei – ca să se vindece ori să se răzbune... să-şi astâmpere dorul după mama care s-a prăpădit (o podideşte plânsul, iar el îi netezeşte buclele) acum doi ani... Tata zice că arăt leit ca mama, de aceea mă iubeşte el pe mine atât de mult. Şi-am venit ca să le culeg şi să-i fac pe plac.

— Am înţeles. Şi... umblând după buruieni ai dat peste tata-melc.

— Da, am dat peste iubitul meu cel adevărat, melcul. Îţi place?

Şi ne-am cuprins în braţe, ne-am strâns îndelung, şi ne-am sărutat frumos de tot, nu ca şi cu tine...

— Şi... (ea îi acoperă gura cu palma.)

— O, stai!... Întâi m-am speriat rău de tot şi-am căzut la pământ de frică. Nici n-am putut măcar să strig, atâta de mare mi-a fost spaima.

Când şi-a îndreptat coarnele acelea mari cât nişte strămături subţiri şi lungi de tot şi luminescente la vârf asupra mea, mi-a pierit glasul... şi-am murit... Dă-ţi seama; stai singură în acest loc pustiu şi te îngâni cu nişte gânduri şi viaturi frumoase şi...

— Te gândeai şi visai la mine?, se bucură el.

— Ai fi vrut tu, răspunde ea dând părul peste umeri din mişcarea

capului, dar te rog ascultă-mă; deci, stai singură în acest loc pustiu şi deodată, din adâncul codrului apare o dihanie albă de melc, mare cât un bou din aceia albi, cu coarnele drepte ca lumânările, cu o căsoaie-n spinare cât o colină de var... Când şi-a dat seama că m-am speriat, s-a ruşinat tare, a lăsat coarnele-n jos a plecăciune, s-a răsucit dinaintea mea cu jenă mare şi-a apucat-o smerit la deal. Din când în când întorcea capul spre mine milos dar şi surâzând, a ruşine, dar şi-a îmbiere, ca şi cum şi-ar fi cerut în felul acesta iertare pentru necuviinţa făcută. Iar eu atunci m-am trezit deodată din moarte, am prins repede curaj şi, hai după el...

El atunci a râs ca un copil, ca un unchiaş când aleargă spre el o nepoţică, şi, oprindu-se din mers, mi-a făcut semn cu coarnele, mişcându-le în sus şi-n jos, să mă duc la dânsul. „Hai, hai la moşu", zicea şi-mi tot făcea cu coarnele vino-ncoa. Mişcându-se, coarnele făceau prin aer lumini ca nişte curcubeie. Obraznică din fire cum sunt, şi inimoasă...

— Îndeosebi inimoasă, încearcă el să o ironizeze...

— Fii fără grijă... M-am dus la el, făcându-i graţii... îţi place?... şi l-am întrebat cine este şi cum îl cheamă, din ce soi de oameni face parte...

El a râs de mine cu înţelepciune, dar nu mi-a răspuns. A mişcat doar înainte şi-napoi coarnele-i lungi, luminescente-n vârf.

Am înţeles îndată că se simţea bine în tovărăşia mea, căci se uita galeş şi cu o nespus de dulce blândeţe la mine... Am prins atunci curaj şi mai mare. Vorba aceea: cu cât dai mai mult cuiva – mai cu seamă uneia ca mine – cu atât mai mult îţi cere, cu atât mai neruşinată devine... Vorbeşte! m-am răstit cu asprime mare la el, ce stai aşa ca o cultură de hamei, mălai mare ce eşti!... Ce te tot uiţi aşa ciondiş la mine şi galeş?... Cine eşti? Răspunde odată! Eşti vreun papă-lapte dintr-aceia de care-şi râd grecii?

El a dat, zâmbind, din coarne, semn cum că aşa ceva ar fi fiind, cum ziceam-eu, şi-a purces a râde înfundat, amuzându-se foarte de ştiinţa şi cunoştinţele mele.

A, da. Am priceput, reiau eu: eşti un papă-iarbă sadea.

El iarăşi a râs cu şi mai mare poftă de mine şi iarăşi n-a vrut să-mi vorbească. Şi-atunci văzând eu că drăguţul meu de unchiaş nu se hotărăşte nicicum să-mi vorbească – după ce l-am auzit lămurit vorbind ca oamenii – mi-am adus aminte de ceva... De un descântec pe care l-am auzit şi l-am învăţat pe de rost, „pe deasupra", aşa cum spun pe cât de înfumuraţii pe atâta de încuiaţii noştri fraţi de la sud, Sucii, de la bunica. Îi zic: am să te vrăjesc cu descântec şi-atunci, negreşit, ai să-mi vorbeşti...

Bine?

El a dat prosteşte din cap că da, zâmbindu-mi totodată. Se pare că melcilor, ca şi oamenilor blegi şi curaţi la suflet, le place poezia – cea cu descântec în ea – nu cea... ştii tu bine care...

Şi-atunci m-am aşezat la umbra coarnelor lui cu luminiţe-n vârf, întocmai cum stau acuma în faţa ta, aproape de tot, ca sub nasul tău, îndoind genunchii şi adunând picioarele sub mine, m-am uitat lung şi pătrunzător în ochii lui blegi, aşa cum fac cei care ştiu să adoarmă pe oameni cu privirile, şi i-am descântat astfel, îngânând cuvintele ca-ntr-un cântec spus iarna târziu de tot, noaptea, sub zăpezi, când eşti singură şi împresurată de vedenii:

„Ploilor, ploaie de mai.
Mume-ale melcului-crai;
Ploilor, ploi de florar.
Har peste melc solitar;
Ploilor, lacrimi solare.
Duhuri dintr-alte hotare.
În ele
Ca-n stele
Mi-l spele,
În de-alde
Mai calde
Mi-l scalde...
În dulci
Preluci
Să mi-l culci,
În line leiri
Să-l usuci...
L-împlântă
Şi-l zvântă
'N cea sfântă
Răspântie
Unde fata pustiului cântă
Pentru el
Cătinel.
Cu chemare

De jale
Sub cetini amare.
În greauă de pârg
Aşteptare.

Şi-i coace
Pogace
Din albă făină.
Din lapte, uşor.
Din trup de-alior.
Pentru melcul aliodor.

Şi-i coace pogace
'Ntre două răstoace.
Şi alb colăcior
Din zodia lor.
'Nalt mistuitor.
Să-i treacă de dor.

Ploilor, ploi.
Rogu-mă de voi
Udaţi-l să crească
Peste lege lumească.
Frumos şi mare
Cu coarnele până la soare".

Se uită lung la Micapor aşteptând ceva. Uite-aşa i-am descântat.

Ţi-a plăcut?

— Nu bănuiam că-am să-mi iau de soţie o joimariţă şi o sibilă, o... vântoasă ca tine. Şi, după ce i-ai boscorodit astfel, ţi-a vorbit?

— De bună seamă, şi încă anume cum! Părea pierdut ca-ntr-un fel de nour, vag luminat dinlăuntru, cu privirile întoarse undeva adânc şi departe... Cu săgetătoare dulceaţă şi blândeţe îmi vorbea, de parcă psalmodia, transportat şi risipit aiurea undeva, într-o altă zodie. Pierdut şi tulburat de un simţământ ca acela care te-a cuprins pe tine şi te-a înfrigurat atunci când ţi-am mărturisit pentru prima dată că mi-eşti drag. Îţi aminteşti? Te-ai zăpăcit de tot şi te-ai smintit din firea obişnuită, şi te

bâlbâiai ca solomonarii solomnind înţelesuri de neînţeles şi dibuind anevoie cuvintele, şi potrivindu-le de tot aiurea. Erai atâta de caraghios, de nostim şi de... cum să-ţi spun... mai bun ca oricând de strâns la piept şi de sărutat.

De pildă, ca acuma. Îl sărută ştrengăreşte necăjindu-l. El se fereşte, încurcat de tot, ca un măgăruş între muşte... Îngână abia:

— Şi ce ţi-a spus?... Ce ţi-a...

— Lucruri înfricoşate mi-a spus... Pe cât de greu de a le înţelege, pe atâta de pline de înţeles.

— Cum? Ce anume lucruri înfricoşate?

Am a-ţi mărturisi ceva ce nu voiam să-ţi mărturisesc. De la o vreme încoace, dimineaţa şi înspre seară mai ales, mă încearcă şi pe mine un fior ca de răcoare. Parcă nişte mâini albe fantomatice îmi torc firul vieţii şi mi-l subţiază cu încetineală, apoi mi-l trec parcă dincolo de mine, într-un fel de zare a tăcerii depline, mute de tot, şi-acolo mi-l destramă până ce nu mai rămâne nimic din acel fir astfel tors şi petrecut în acea zare misterioasă a tăcerii. Nu pricep ce poate să-nsemne această visare dinspre seară...

— Mărturiseşte-mi, ce anume ţi-a spus?

— Cam aşa mi-a vorbit... A fost totul ca un fel de ameţeală aidoma aceleia pe care o simţi atunci când te afli pe un pisc şi te uiţi de pe el în genunea fără capăt de sub dânsul.

Iată ce mi-a grăit. Ascultă, te rog, cu băgare de seamă mare: „Eu sunt cel care ştie, iar cel care ştie nu are voie să smintească adevărul, din firea sa mijlocindu-l în cuvinte. Asta înseamnă cădere şi decădere; cădere a adevărului în sminteală, iar a omului în păcatul trufiei şi-al şarlataniei. Vorbesc numai cei cărora li se pare că ştiu sau care vor să înşele. Singurii fericiţi, în afară de păcat, sunt cei care vorbesc din nevoia de a se amăgi frumos, creatorii cei săraci cu duhul de amăgiri sublime. Ceea ce ni se dă cu adevărat pentru a-l cunoaşte este tăcerea. Ceea ce ştim cu adevărat este ceea ce face cu desăvârşire.

Cunoaştem cu adevărat ceva din viaţa noastră, poate, după ce murim. Deci, (aici a râs cu şiretenie) vom muri şi vom vedea, vorba noastră a dacilor. Eu sunt cel ce vede sus şi departe, iar cuvântul, oricât de tare s-ar îndemna el, nu cuprinde până la capăt înălţimea toată, nici depărtările de tot. Poate că numai atunci când îmbracă mantia de in spălat în apele prăpăstiilor şi zvântat în razele lunii, să izbutească a adia cât de cât ceva,

a sugera – aşa cum se exprimă retorii greci – din tăcerea cea vie cu adevărat şi cu adevărat grăitoare a adevărului. Eu sunt cel ce vede, iar cel ce vede nu are timp, nici dreptul de-a vorbi. Ar însemna să săvârşim marea necuviinţă faţă de cele dintru început pecetluite sub tăcere. Căci ceea ce se vede cu adevărat tace, şi cu cât tace mai adânc şi mai îndelung, cu atât mai în deplinătatea lui departe înluminată ni se arată, întru el însuşi, adevărul".

Uite-aşa bătea câmpii, precum nebunul acela de la palat care distrează la ospeţe pe rege, pe sfătuitorii şi marile sale căpetenii de oaste, şi-am uitat să-ţi lămuresc ceva de la bun început, că se suise peste stânca aceea mare şi prăpăstioasă care se vede deasupra noastră, şi, de-acolo sus, de pe creasta stâncii slomnea în cuvinte, iar coarnele-i de codobelc, ca nişte şerpi fosforescenţi întărâtaţi, se agitau înfiorate, până-n zodii, arătându-se astfel, în plină zi, stelele şi, nebulos, soarele.

Uite-aşa le mişca, parcă-ar fi fost luminări lungi şi subţiri de lumină.

— Întocmai precum mişcă acum genele ochilor tăi, de se zăresc departe, în adâncul lor alte stele-făclii şi un alt soare – inima ta împresurată ca de nuntă de luminile iubirii mele.

— Şi-a mai bolborosit ceva în continuare, reia Dorada: „Iată, zicea, o să-ţi vorbească-n curând, mai limpede şi mai hotărât decât mine, cel ce vine împreună cu ai lui care se cheamă că sunt şi ai tăi... Eu mă duc acuma să descânt fetei celei de la răspântiile văzduhurilor, care mă aşteaptă, şi care mă aşteaptă să mă nască iarăşi.

Pentru că ceea ce a fost să se nască s-a născut pentru a renaşte mereu, până la întoarcerea din urmă în izvorul de dincolo de timp de unde au izvorât ele întru devenirile – al căror tâlc este *tăcere* – timpului. Totul este tăcere, iar cuvântul este opusul acesteia, adică minciuna".

Apoi şi-a ciulit coarnele şi-a ascultat cu atenţie mare tăcerea care-i vorbea doar lui: „O auzi cum mă strigă?, a zis, şi-a continuat: Ascultă-i chemarea... Fata aceea este de când lumea şi pământul, şi, poate că dinainte de-a fi lumea, şi este toată numai o necontenită strigare-n singurătate, o sfâşietoare tânguire întru ea însăşi... Mai mult şi mai multe decât ţie am să-i vorbesc ei.

Iar tu, fată a acestui pământ al Daciei, vorbeşte-le lor, dacilor; trimite-ţi şi arată-ţi către ei frumoasa ta minune, căci tu eşti plămada din care va rodi seminţia aceasta a lor, pe cât de numeroasă pe atâta de puţină, pe cât de puternică pe atâta de slabă, pe cât de capabilă, pe atâta de

lăsătoare, pe cât de harnică, pe atâta de săracă, pe cât de vrednică şi de omenie, pe atâta de hulită şi dispreţuită, pe cât de aproape de Sine însăşi pe atâta de prigonită tot de Sine însăşi... Tu eşti pentru ei ţarina roditoare dăruită lor de timpul cel care curge dincolo de vremi, pentru eternă şi exemplară statornicie.

Iată, vine trimisul care vă va face tot atât de mulţi pe cât de numeroşi sunteţi, tot atât de tari pe cât de puternici, tot atâta de temuţi pe cât de neluaţi în seamă şi tot atâta de serioşi pe cât de zurlini, tot atât de nendurători şi de fermi pe cât de răbdători şi de lăsători. Vine marea bucurie şi vijelia cea mare.

Aşa cum m-ai descântat tu pe mine şi m-ai îndemnat să grăiesc – deşi îmi este neîngăduit, sub pedeapsă de moarte – tot astfel va descânta el timpul şi va despărţi apele de pământ, văzduhurile de negură, rostul vostru de rosturile altora.

Iar pentru tine, prietena mea, se arată întristare multă şi plângere, pentru ca din acea întristare şi plângere mare să renaşti mai limpede ca lumina cerului, mai curată, mai departe văzătoare şi mai mulţumită decât cea mai deplină, urâtă lui Zamolxe, mulţumire de sine.

Apoi s-a oprit, a tăcut, şi-a trimis coarnele sus, sus de tot, de nu se mai zăreau de loc, decât doar luminiţele din vârful lor, pierdute undeva în adâncul cerului de amiază, şi-a tras sufletul şi-a urmat: Iată, Ursa Mare îmi arată semn că duhul lui cel uriaş se va mai naşte întru alt viteaz. Marele fulger din inima lui va să se reîntrupeze în alţi fii ai acestui pământ, la zodie sorocită, cu aceeaşi clară, departevăzătoare şi cutezătoare cuprindere, şi aceeaşi viforoasă fervoare ca ale acestuia de-acuma.

Vei îndura pătimiri şi înjosiri grele, dar nu vei pieri nici nu te vei împrosti...

Te vor răstigni întru mişelie căpcăunii toţi câţi vor pofti şi pe câţi îi va pofti urgisita ta ursită să te uzurpe, dar nu vei muri, ci vei rămâne vie, acolo sus pironită sau cât de jos undeva, până ce vor pieri în pulbere şi pustie, cu toată trufia lor umflată până la cer, cu tot dezmăţul hohotitor, zgripţorii cocoţaţi asupră-ţi împărăteşte.

Pătimirea ta va fi spre o nouă naştere, sporită-n frumuseţe, bunătate şi înţelepciune, iar nepieirea ta va rămâne drept pildă departe călăuzitoare a mereu ascunselor înţelesuri din care se hrăneşte minunata şi dureroasa încercare care este viaţa.

Iată, dincolo de stelele ceasului – căci mi-a scăpat să-ţi spun că ne furase timpul într-atâta încât uitasem de el că trece, şi răsăriseră stelele, iar coamele lui se vedeau acum lămurit cum tot iscodeau între ele – şi-ale cerului, se arată cele trei constelaţii ale tale: veghea şarpelui, supunerea mielului şi cutezanţa vulturului... Acestea ţi-s date ţie spre călăuză.

Astfel îmi îngână mie Ursa Mare, astfel Oreonul, la fel Aldebaran, aidoma Cloşca cu puii mereu forfotind sub aripile ei, şi Lucifer, şi toate celelalte cruguri... Iar eu acum mă duc să mă pierd acolo... în acele cruguri, acolo unde mă aşteaptă fata vămilor celor mari, la marginea tuturor marginilor.

Auzi?... Auzi tânguirea ei ca un minunat cântec de chemare a iubirii?"

Şi, într-adevăr, s-a auzit atunci îngânare ca o dulce sfâşiere, o chemare de dincolo de timp... M-am înfiorat de moarte.

În aceeaşi clipă în care Dorada povesteşte încă pierdută, un ecou aievea al acelei chemări de dincolo se face auzit... Amândoi pălesc şi ascultă cu uimire înfricoşată.

Sfielnic, abia îngânând, ea mai spune: Apoi şi-a grăbit târâişul şi-a dispărut, lăsând în urma sa dâre largi de arginturi lichid luminescente... Adieri răcoroase ca de brume veneau spre mine şi mă învăluiau ca-ntr-un giulgiu de nuntă... vreau să spun ca de cu totul altceva.

Brusc, în timp ce ea îngăima ultimele cuvinte, se ridică larmă mare din pădure. Parcă nu a răscolire de vânt, nici a năvală de oameni ori ropote de fiare hăituite răsună pădurea, ci a înalt răscolitoare cântare.

Pe creasta stâncii de unde a vorbit melcul şi peste care urlă balaurul-stindard, apare statura lui Burebista.

3. APARE BUREBISTA, APOI AI SĂI, ADUCÂND UN CIUDAT VÂNAT

Parcă ar fi răsărit din însăşi alcătuirea stâncii deasupra; căreia şi-a făcut arătată vedenia. Parcă ar fi făcând trup cernun cu ea, închipuind antropomorfizarea ei la acea oră.

Cuprins de luminile soarelui, pare a fi o zeitate a pământului acesta. Totul lasă impresia unei neobişnuite forţe fizice şi morale.

Nu pare să aibă mai mult decât treizeci de ani, dar aerul sumbru în care este nimbat îl arată a fi mai înaintat în vârstă.

Parcă-s adunate-ntr-însul, într-o concentraţie de-o unică, teribilă intensitate, toate lavele unui vulcan, lave ce-şi caută orbeşte izbucul. Telurică şi solară totodată arătare cu frunte de solomonar.

Peste umeri ţine aruncată neglijent, o enormă piele brună de urs, parcă tocmai atunci răpus, deoarece abureşte răspândind mireasmă grea de fiară şi de somn al codrului.

Pare un Hercule trac aşa cum stă pe creasta stâncii, înconjurat de oceanul verde al codrilor fără capăt şi cuprins de focurile soarelui de-a binelea ridicat în genunea bolţii.

(Ne îngăduim a interveni aicea, doar pentru câteva clipe, noi, pentru a da răgaz de puţină odihnă fabulosului nostru narator – căci, aşa cum am lămurit de la bun început, noi am preluat doar, în felul nostru, istorisirea făcută nouă pe creasta muntelui Dălbidan de către minunăţia-sa – şi pentru a face unele completări la cele spuse de dânsul din perspectiva celor peste douăsprezece secole scurse de-atunci până-n zilele noastre:

Luând drept o serie interesantă de date aperceptive trăsăturile fizice şi de caracter ale portretului articulat din doar câteva tuşe energice, înflăcărate, de către povestitor, ne permitem îndrăzneala, siguri fiind că facem un lucru necesar, de a schiţa la rându-ne o evoluţie în timp a extraordinarului personaj evocat aici, el, adică acesta, reprezentând o sinteză superbă în prefigurare a tuturor celorlalte ale sale reapariţii în istorie.

Aşa ne îndeamnă pe noi închipuirea noastră, să facem această completare, deoarece ea vine să întregească traiectoria în timp a unui

destin, a unui arhetip.

Deci, la statură Burebista-Crai acesta parcă aduce leit cu Mihai cel de la 1600 an de la Hristos; dar nu numai cu Mihai are el înfăţişări comune, ci cu toţi oamenii de frunte ai istoriei Daciei, de la el până azi, şi până de-a pururea.

Deşi avea ochii de culoarea codrului întunecat, care-l aminteau tot pe Mihai – aşa precum tot naratorul ne-a mărturisit nouă – în acei ochi ai lui se putea observa o nelinişte fără astâmpăr, de veghe în toate părţile, de credeai că n-au cunoscut în toată viaţa lor somnul, aidoma ochilor şi neastâmpărului care vestesc pe aceia ai lui Ştefan, cu toate că ai acestuia erau albaştri. Ai lui Burebista erau, ca să ne exprimăm aşa, de un albastru abisal. Şi, zice tot naratorul, că uneori ei se pierdeau cu privirea într-o stare de blândeţe stranie, stare de rugăciune adâncă, undeva foarte sus şi foarte departe, ceea ce ne îndreptăţeşte să-i prevedem pe aceia ai lui Iancu... Viforul verde din ei şi dilatarea teribilă uneori amintesc aievea de aceiaşi ochi reîncarnaţi, reînviaţi în persoana – aceeaşi de altfel, dar în alt timp – a lui Dracula.

Iar smerenia, smerenia în care se drapau alteori, nu era smerenie ci, viclean ascunsă, o cumplită tenacitate, ceea ce aminteşte, prefigurează, altfel spus, de ochii lui Horia.

Monumental, aşadar, ca Mihai, abil şi imprevizibil ca Ştefan, de o hieratică demnitate ca Mircea, feroce, la ceas necesar, ca Ţepeş, îngăduitor, atunci când era cazul şi încăpând în îngăduinţa lui tot ceea ce înseamnă omenia acestui pământ şi-a seminţiei sale, precum Alexandru cel Bun, Frumos, demn şi cuminte ca celălalt Alexandru, Ioan Cuza, iubitor la răstimpurile de tihnă ale vieţii – căci tihna este pentru oamenii acestui pământ al Daciei lucrul cel mai de preţ şi mai scump plătit, mai mult ca orice altceva, dorit şi aşteptat –, de marea şi veşnica frumuseţe a ceea ce înseamnă poezia ei.

Eu unul mai cred, că, dacă i-am tăia – ferească Domnul –, barba aceea tenebroasă ca a haiducilor din ţara lui Alexandru-Crai, cel Mare şi cel Machidon, şi i-am reteza pletele, aranjându-i-le într-altă formă, aşa cum se purtau ele, mai cu seamă de către artişti, prin anii lui 1800 şi ceva, chipul lui ar prefigura atunci aievea chipul celuilalt Mihai, — Hiper-Eonul.

Toate virtuţile, aşadar, cu care Dumnezeu a înzestrat pe marii bărbaţi reprezentativi, arhetipali ai istoriei acestui pământ şi-ai menirii acestei

etnii au fost prefigurate şi concentrate în persoana unică şi exemplară a lui Burebista.

Şi-acum să închidem paranteza noastră şi să-l lăsăm să ne bănească pe mai departe, pe însuşi naratorul – martor viu al acelor locuri, oameni şi timpuri de atunci.)

Poiana în care stăteau cei doi tineri îndrăgostiţi faţă-n faţă, el dintr-o rână şi cu picioarele întinse de-a lungu-i, iar ea drept în ochii lui, rezemată cu o palmă de pământ şi cu genunchii adunaţi sub dânsa – poziţie obişnuită la fecioare, ca şi cum ar vrea să apere de ceva primejdie, ceva foarte de taină, provocând, totodată, ademenitor, tocmai prin această poziţie, şi mai mult pe cel de faţă stătător, era toată aşternută cu un covor viu şi imens de flori în toate formele şi culorile misterioaselor chemări.

Văzduhurile pâlpâiau şi fremătau lin, pierdute în beatitudinea superintimă, de miresme neţărmurite, armonios îmbinate, ca-ntr-o cântare imnică într-o nuntă mirifică, în care Creatorul se uneşte cu Opera-i creată.

O fără de margini bazilică părea a fi la ora aceea lumea toată câtă putea fi cuprinsă în ochii lor, bazilică având drept ziduri întunecimea codrilor din de jur-împrejur, drept fresce, pe pereţii dinlăuntru, vedeniile miresmelor arătate în chip de icoane înălţate-n văzduhuri, iar drept catapeteasmă având cerul cu ochiul soarelui arătat drept în crucea lui şi vărsând din ochii lui lumini podidite de lacrimi. Faţa lui toată — a soarelui – era acoperită de surâs şi de lacrimi.

Coruri nevăzute de copii, de tineri şi de fecioare, intonează preaslăvire marelui astru, iar florile toate şi tijele lor păreau a fi un alt cor, intonând aceeaşi cântare, în şoaptă şi surdină. În mâini, se poartă pe ele însele drept lumini.

El, acolo sus, pe creasta stâncii, stă în nemişcare, de parcă el ar fi ctitorul şi profetul acelei magnifice ctitorii...

Miresmele prindeau aievea forme de candelabre în care ardeau felurit, miresme felurit înluminate.

Albinele, bondarii, viespii şi alte diptere păreau şi ele a fi îngemănări netrupeşti, edenic de asurzitor sonore, iar fluturii, în nestarea lor, erau parcă duhurile tuturor copiilor morţii înainte de prihană şi astfel

reînviaţi acuma ca să se veselească, zburdă ameţitor, nesupuşi nici unei porunci, decât doar bucuriilor pure ale acelei ore.

Dintr-o dată zidurile cosmicei acelei arhitecturi au început a se legăna şi a cânta din adâncuri – gigantic cor bărbătesc numai din başi şi baritoni format.

Parcă ar fi vrut să vestească astfel intrarea ziditorului, a Lui, în gigantescul acela templu.

Drept temelii, uriaşa ctitorie, deosebită fundamental de cele ale Eladei – albe şi abstracte –, ale Egiptului – geometrice şi cenuşii, ale Romei – monumentale şi severe, şi tot abstracte –, ale Sumerului – abstract hieroglifice –, ale Incaşilor – sumbre şi absurde –, avea pare-se, toate vieţile sub formă de oseminte suprapuse şi stratificate, acolo depozitate şi astfel adăpostite, ale tuturor inşilor câţi au fost să vieţuiască pe acest pământ de când lumea fiinţează.

Iată, aşadar, o deosebire de neasemuit. De aceea etnia aceasta nu va pieri decât odată cu pieirea întregii lumi şi-a vieţii dintr-însa... Acolo, în acele temelii nedivulgabile, intangibile, inalterabile şi nedocumentare, numai ale lui, acel miez-Bermud fatal, unde dacă cumva ai reuşit să pătrunzi, rămâi îndată acolo încorporat şi mistuit şi asimilat, rezidă misterul şi miracolul nepieirii lor.

Cunoscându-l astfel, mori întru învierea şi sporirea acelui miez de temut, a acelei zone oculte, funeste – zona Bermude.

Coboară, deci, liniştit, într-o magnificenţă demnitate şi siguranţă de sine, ducând după el luminile soarelui şi pe umeri grozava piele de urs.

Tinerii se ridică emoţionaţi, el cu faţa transfigurată, trecută într-o extatică admiraţie, ea, viclean spăimântată, dar nu mai puţin extaziată.

Se opreşte-n dreptul lor şi-i priveşte-n ochi surâzând uşor.

Apoi, îndreptând vorbă către Micapor, zice cu subînţeles fin:

„Tot tu eşti cel mai iscusit dintre noi toţi, viteazule Micapor...

Apoi către Dorada: „Am auzit hulire de la tine asuprămi... cum că ţi-aş fi cu urât. Aşa zici şi ai zis mereu despre mine". Ultimele cuvinte le-a rostit învăluindu-le într-un zâmbet care-a trecut prin întreagă fiinţa Doradei ca un fel de răsărit de soare foarte ceţos, ceaţă cald luminescentă... Răspunde fâstâcită:

— Nu, nu aşa am vrut să spun, adică vream să... să spun că nu eşti tocmai urât, ci... că eşti... cum să zic... (apasă şăgalnic pe cuvxnt ridicând înspre ochii lui ochii ei) urâcios... fioros... încâlcit de tot. Când te uiţi în

ochii omului inima lui se face mică de tot, cât un purice.

Şi... cine m-a pârât la măria-ta cum c-aş fi rostit vorbe de ocară, mă rog?

— Am eu un solomonar al meu care-mi spune tot ce gândesc şi vorbesc oamenii despre mine. Iar tu, Dorada noastră frumoasă, ia spune-ne, cum anume ai vrea să arate inima ta atunci când se uită la tine bărbaţii din Dacia? (Se uită cu subînţeles la Micapor.)

— Aşa... răspunde Dorada, brusc înflăcărată şi inspirată, ca o casă ridicată-ntre izvoare cântătoare şi acoperită toată de stele, sus.

...Cu ferestrele larg deschise, ca să se reverse prin ele luminile cerului peste odăile ei împodobite cu plocăzi albe şi scoarţe ţesute-n toate văpăile răsăritului şi-n toate melancoliile asfinţitului, cu ştergare atârnând pe pereţii aidoma plaiurilor înflorite şi alintate de adierile vântului venind de peste culmi... aidoma dealurilor încărcate de rodul pomilor sau de floarea care aşteaptă înrodirea... Aidoma viilor, (aici ezită niţel gândindu-se în sinea ei «pe care le-ai nimicit») aidoma viilor şi freamătului din holdele timpurilor când se înfioară de ideea apropierii secerişului şi culesului.

Aşa să se deschidă inima ei inimii bărbatului ei, şi cu jerbii de busuioc şi niramză şi de mătrăgună în ungherele şi grinzile amirosind încă a trunchi viu, retezat, de brad ori de jugastru.

Aşa am vrea să se înfăţişeze inimile noastre bărbaţilor noştri.

Burebista o ascultă cu luare-aminte mare şi cu uimire, stând cu faţa spre ea şi sprâncenele mult ridicate, şi cu un zâmbet foarte îngăduitor pe faţă, apoi răspunde adresându-se lui Micapor:

— Aşa să fie, Micapor, viteazule, cum a zis Dorada. Sileşte-te aşadar, a fi vrednic de o atare primire... Ce gândeşti? Merita-o-vei?...

Micapor răspunde zâmbind cu sfială mare:

— Mă voi strădui din răsputeri, Măria-Ta.

Dinspre pădure se aud larmă şi răcnete. Acestea cresc şi se tot apropie lămurit. Parcă ar fi un tumult ori o goana înverşunată după ceva fiare. Tinerii dilată ochii: Dorada a spaimă, iar Micapor a uimire şi-a iureş. Regele observă starea lor de spirit. Zice:

„Am întâlnire cu sfat aici, în această poiană ascunsă şi ferită, înspre care, ca s-o apuci şi să ajungi, drumurile sunt viclene şi cotite, cu ceilalţi soţi ai mei... Iată-i!

Din pădure ies la lumină nouă bărbaţi. Trei sunt daci, iar ceilalţi şase

sunt de altă seminţie şi poartă-n cap coifuri semeţe, împopoţonate şi sunt îmbrăcaţi în haine scumpe, vopsite-n culori aprinse, vopsiţi şi pe corp şi pe feţe, aşa ca să înfricoşeze lumea, aşa ca nişte papa-gali uriaşi.

Cei trei daci duc în spate suliţele şi săbiile străinilor, precum şi, fiecare dintre ei, câte o piele, aburindă încă precum cea care o poartă peste umăr regele. Ei ridică feţele-n sus luând energic un fel de poziţie de drepţi, cum ar fi în zilele noastre, şi răcnesc într-un glas grav răsunător:

— Iată-ne, Măria-Ta!

Regele-i cumpăneşte şi cu severitate, dar şi cu o vădită prietenie, şi răspunde:

— Văd că v-aţi îndeplinit cu vrednicie legământul dintre noi, acela de-a răpune fieştecare câte o fiară, ca semn şi zălog că veţi răpune de-acum înainte tot ce ni se va arăta în cale cu duşmănie... orice inamiciţie oricât de mare şi de dură ar fi ea.

Cum anume aţi uneltit şi reuşit nu voiesc să aflu acuma. Îmi este destul să văd că aţi trecut cu bine peste încercarea la care am fost datori de-a fi supuşi, almintrelea nu ni s-ar fi cuvenit cinstea şi meritul de-a fi căpetenii peste alţii, peste toate vetrele din seminţia tracică... Almintrelea ne-am numi a fi nişte nemernici ajunşi prin josnicii, tertipuri şi crime, şi mârşăvii pe jilţuri de conducere, nu pe vrednicie şi chemare.

Apoi, arătând, prin întoarcerea mândră din cap, enorma piele de urs care-i atârnă pe umăr, a continuat surâzând, vrând adică a spune prin acel surâs că n-a fost cine ştie ce minune...

Deci, de acuma pot a vă face vânători de balauri. Sunt încredinţat că-i veţi răpune şi pe aceia ca pe aceştia. N-or fi ei mai cu moţ decât fiara codrului.

— Atâta doar, Măria-Ta, întoarce cuvânt Dàziu, unul din cei trei, că balaurii sunt mai vicleni şi mai pidosnici, şi mai răi decât fiarele, care nu cunosc nici ticăloşia nici răutatea precum le cunosc şi le folosesc balaurii cei mari ai subpământului, ce din seminţia oamenilor, zice-se, s-ar trage, seminţie blestemată şi pedepsită... oameni care, având părere, au săvârşit hidoase nelegiuiri.

— Le vom răspunde, aşa după cum binemerită, şi lor. Vom găsi noi ac şi de preţioasele lor cojoace. De aceea a fost dată omului mintea, drept armă: unora – ca balaurilor – ca să hrăpărească, iar altora ca să se apere şi să se ferească...

Privind apoi, adică fulgerându-i întunecat din privire şi stăruitor pe

străini, cumpănindu-i de jos în sus şi de sus în jos, îşi întreabă ortacii: Dar cu ăştia ce-i?... Ce soi de vânat este acesta?

Răspunde Duras:

— Tot hăituind fiare, Măria-Ta, am dat peste dânşii... adică întâi au dat câinii peste ei şi s-a întâmplat încăierare mare de tot între câini şi – arată cu mâna către musafiri – aceştia pe care-i vedem.

Câinii – fiindcă uitasem să spun că cei trei feciori erau însoţiţi de şase câini: unii murgi, alţii negri sau albi, şi unul cenuşiu având o pată sumbră peste unul din ochi de credeai c-ar fi fost reîntruparea într-un câine a lui Hanibal, punul, toţi miţoşi, mari, din cale-afară de fioroşi –, câinii, deci stăteau acuma cu boturile peste labe şi limbile întinse peste ierburi, lihniţi de-atâta trudă, mulţumiţi de isprava săvârşită şi aşteptând laudă de la rege.

Duras continuă:

— Dacă nu ajungeam la timp ca să-i scoatem din fălcile dulăilor, mare minune ar fi fost să ne înfăţişăm nu cu dânşii, ci cu osemintele lor. Se învârteau domniile lor ca moriştile de jur-împrejur, cu suliţele şi săbiile întinse spre inamicii miţoşi, învârtindu-le cu mare sârg şi pe acestea, tot în jurul lor înşişi, şi strigând tare nu ştim ce anume, pe limba lor.

— Când ne-au văzut că apărem, ridică şi Dàziu glas, şi după ce ne-am dat seama că nu după fiară se înverşunează câinii, ci după ceva oameni, şi-am poruncit la câini să înceteze lupta – şi câinii s-au supus îndată – ei, în loc să ne mulţumească, s-au aprins straşnic de mânie şi-au năvălit asupră-ne cu suliţi şi paloşe, răcnind pe limba lor cu mare asprime şi aprindere.

— Şi...? se încruntă şi se întunecă la faţă, regele.

— Şi atunci, reia Dàziu vorbirea, s-a dovedit pe loc, fără de nicio întârziere că ghioaga pumnului nostru este mult mai ageră decât paloşele şi suliţele lor. Când voiau să împungă-n noi, împlântau câinii dinţii în fesele şi pulpele lor – nesăbuitul acela de Semos – el cu pata lui Hanibal pe ochi, i-a sărit unuia drept în faţă, în loc de fesă, iar pe un altul – pe acela din dreapta care se schimonoseşte şi-acuma de durere – l-a apucat direct de-acolo... undeva, de era gata gata să-l lase – fără perpetuări –, iar când se asmuţeau buluc cu armele asupra câinilor, ne dădea nouă răgaz ca să-i înşfăcăm de cefe şi grumaji şi să-i ţintuim astfel locului. În această stare ne era mai greu să potolim şi să înlăturăm câinii decât să-i odihnim pe dânşii.

I-am ţintuit, Măria-Ta, de trunchiul arborilor, pe trei dintre dânşii, căci pe ceilalţi trei îi ţineau ţintuiţi câinii suiţi cu labele peste ei şi cu fălcile încleştate-n umerii lor, întocmai precum însuţi ai făcut atunci când ai fost supus la aceeaşi încercare a morţii şi-a tăriei de către marele nostru sfetnic alb, după care te-a rânduit rege peste toate seminţiile geto-dace, întinse din septentrion până-n miazăzi, şi de la Tiras la munţii de la Soare-Apune.

Cântărindu-i bine, încă o dată, de jos în sus şi de sus în jos pe musafiri, Burebista întreabă; (Ei îşi mai protejau şi-şi mai fereau scărpinându-se pe la locurile muşcate.)

— Cine sunteţi, şi cu ce treburi pe la noi? Şi cum de v-aţi rătăcit prin aceste locuri încâlcite?

— Sunt Vojerix! răspunde cu ţâfnă mare cel mai moţat dintre ei, bătând din paşi pământul de indignare, vexat din cale-afară de tare.

— Da? Şi mai cine?... Mai ce?, pune din nou întrebare, Burebista.

— Sunt marea căpetenie care răspunde de rezervaţiile de vânătoare ale marelui şi strălucitului nostru rege al celţilor taurisci, măreţia-sa Critosiros!

— Mmmda! ŞI... cu ce rosturi pe-aici? Ce anume vânezi? Te pomeneşti că ţara noastră ar fi vreo rezervaţie de vânat pentru voi!

— De asta nu am a-ţi da ţie socoteală, răspunde cu sumeţie şi dispreţ Vojerixul, întocmai ca acasă la dânsul.

Calm, dar observându-se limpede cum cresc cotele mâniei într-însul, şi cum se-ntunecă-n adâncuri, Burebista reia:

— Atunci, te rugăm supuşi a ne spune ce anume pofteşti de la netrebnicii de noi aceştia?

— Întâi de toate, mie să nu-mi vorbeşti cu *te* şi cu *tu,* ci cu excelenţa voastră, se stropşeşte celtul.

— Un bob zăbavă şi-am să te excelez... Fii fără grijă, dar spune-ne, te rugăm încă o dată, ce pofteşte *execraţia voastră* de la noi? Vojerix, înţelegând că vorba execraţie ar fi un fel de apelativ de mare politeţe, s-a simţit foarte măgulit şi-a continuat – cu gesturi, căci erau lejer legaţi, şi rostiri ferme, decisive, irefutabile:

— Să fie pedepsiţi cu moartea prin schingiuire, numaidecât, aceşti trei mişei! Asta poftim!

Burebista, în loc să-i dea răspuns la cerere, porunceşte celor trei ai săi, Duras, Badras şi Dàziu, căci aşa se numeau, spre bucuria musafirilor care

au crezut că a şi purces în a-i pedepsi, deoarece nu pricepeau limbă băştinaşilor decât foarte slab:

— Dezlegaţi-i!

Cei trei se uită nedumeriţi unul la celălalt şi şovăie.

— Dezlegaţi-i, am poruncit, apasă pe poruncă Burebista, ca să putem vorbi pe dreptate, liberi şi de la egal: frunte către frunte, om liber către om liber, deoarece insul slobod nu poate înţelege pe cel înlănţuit, nici cel puternic pe cel obidit. Ca să se poată cunoaşte şi pricepe unul pe celălalt, ei trebuie să fie liberi şi egali.

Cei trei daci ezită, dar Burebista reia apăsat porunca: dezlegaţi-i!

Alene şi cam mârâind în sinea lor, cei trei îi deznoadă din legături pe cei şase oaspeţi. Câinii mârâie şi ei a nemulţumire de la locurile lor, stând cu boturile pe labe. Regele se uită şi la ei cu surâzătoare dojană. Ei ridică voioşi cozile în aer, le mişcă încordate şi făloase, în semn că au înţeles şi, totodată, în semn de înaltă prietenie.

Badras, care până atunci a tăcut, zice, cârtind, către ceilalţi doi: ia te uită, jigodiile împopoţonate, nici măcar mulţam n-au catadicsit a spune regelui nostru... Aşa i-aş păli peste obrazurile lor neobrăzate! şi ridică înviforat pumnul...

— Nu te cătrăni, Badras, ci vino-ţi în fire şi aşteaptă... Apoi, răsucindu-se către cei şase celţi taurisci, întreabă: Aşadar, ce poftiţi de la noi?

— Dacă eşti mai marele peste ei, pedepseşte-i numaidecât, ţâşneşte cu vorba din nou, tot Vojerix.

— Eşti cam grăbit, excelenţa ta, răspunde scrâşnit Burebista.

— Ba nu, ba nu, reia celălalt cu şi mai mare hotărâre. Pedepseşte-i chiar acuma, în faţa noastră! Dă-mi numaidecât satisfacţie pentru jignirile şi umilinţele, şi maltratările la oare ne-au supus, şi după aceia îţi voi răspunde.

— Dar de ce a trebuit să vă lăsaţi umiliţi, că doară sunteţi şase la număr, iar ei numai trei, şi pe deasupra aţi mai avut şi arme asupra voastră, în timp ce dânşii erau înzestraţi doar cu nişte bâte?

— Sunt nişte varvari fioroşi şi puturoşi, ca şi câinii lor şi poruncim a fi pedepsiţi pe loc, cu pedeapsă aspră.

— Iată, i-am pedepsit: v-am dezlegat... Acum răspunde la întrebarea mea: ce căutaţi aici?

— Numai după ce-mi vei da satisfacţie, replică, tot ofuscat, dar fanfaron eroic, Vojerix, şi te mai... adică poruncim, vreau să spun, că mai

cerem să fie omorât şi druidul acela alb al vostru, căci, după câte am aflat, el...

— Şi... de unde ai aflat, îi curmă Burebista peroraţia, distant şi acrit...

— El este geniul cel rău care vă învaţă să fiţi atâta de duri, de varvari.

— Nu care cumva doriţi a ne fi voi sfetnicii vieţii noastre? Ba? De pildă chiar tu, căci văd că eşti vivace la vorbire nevoie mare şi cutezător pe deasupra.

— Să-i pedepseşti fără întârziere pe aceşti tineri sălbateci, lotri de codru, şi să-l ucizi prin ardere şi pe preotul acela alb, şi să ne eliberezi cât mai repede şi fără a se sminti un fir de păr măcar de pe capetele noastre..., se răsteşte, într-o retorică vibrantă, bătând pământul pe loc de nevricos ce era, Vojerixul, aşa cum tropotesc la hore feciorii de la Mara-Mura; numai că acei feciori bat pământul dintr-o voioşie aprigă a lor şi dintr-o năvalnică iubire de viaţă, în timp ce acesta o face din trufie... *vexată,* cum spun ei.

— Ai zis capetele voastre? Ei bine, jupâne, despre mintoasele voastre căpăţâni din care nu se poate pierde nici măcar un fir de păr, un poet-vates al nostru, Bàrbos pe nume, spune undeva într-o frumoasă poezie din numai două catrene, sculptată ca o inscripţie tombală pe mormântul unei zeităţi:

„Iar capetele noastre, dacă sunt.
Ovaluri stau, de var, ca o greşeală..."

Vi se potrivesc cum nu se poate mai bine aceste stihuri... Iar cât despre celălalt cuvânt pomenit aici fără de rost, cuvântul *lotri de codru,* ţin a-ţi spune şi-a te învăţa lucruri la îndemâna oricui, şi anume, că lotru de codru nu-i acela care umblă cum îi tihneşte prin bătătura casei lui – iar codrii aceştia sunt casa noastră a tuturor dacilor – ci acela care încalcă, precum voi, bătătura casei altora.

— Nu-ţi dai seama ce vorbeşti? se oţărăşte şi clocoteşte fermentând Vojerixul. Încă o dată îţi ordon să-i ucizi pe cei ce i-am numit mai sus, iar în zilele ce urmează să vii cu aur, cu argint, precum şi cu alte daruri dintre cele scumpe, să cazi în genunchi şi să le depui la picioarele măritului nostru împărat Critosiros şi, căzut astfel în genunchi înainte-i, să ceri iertare ca să te dezlegăm de greşeala alor tăi şi să te scăpăm de la moarte. Altminteri vei fi nimicit cu toată ţara ta şi toţi ai tăi!

— O, Ho! stai în loc. Ogoieşte-te. Nu te stropşi în halul ăsta c-ai să faci gălbinare neagră, şi-i păcat de... veşmintele scumpe de peste tine, şi nu te umfla de atâta mesianică asmuţire, ca nu care cumva să plesneşti cu detunet şi să ne umpli minunea de poiană neprihănită cu profeticele revărsări din burdihanu-ţi fără astâmpăr, nici îndestulare, de pantocrator.

Uite ce, jupâne: La noi lucrează o datină străveche, cu putere de lege moştenită. După această lege a noastră nescrisă, dar vie în sângele şi alcătuirea noastră, înainte ca oamenii să cuteze a vorbi şi-a făgădui, ei sunt supuşi la o încercare grea, de moarte. Se cere adică încuviinţarea zeului marilor sacrificii, dacă acelui ins cuvine-se a să i se încredinţa o atare cinste – aceea de a se pune în fruntea unei mulţimi – au ba. Dacă trece cu succes peste ea, bine, i se încredinţează lui slujbe, dacă nu, el rămâne atuncea un simplu ins care pălăvrăgeşte-n pustie, întocmai precum faci tu, excelenţă, acum.

— Ai să o plăteşti scump cutezanţa ta! răcneşte vijelios Vojerix, cu orgoliul în flăcări al persoanei sale, ofuscată din cale-afară de către un... varvar.

— Nu suntem răi de plată, nici de pagubă, răspunde liniştit Burebista, o linişte ca aceea care stăpâneşte peste mare şi peste pădure înainte de izbucnirea furtunii, de a se prăvăli vântul peste munte. Nu te oţărî, nu te înfoia, nu te sumeţi la noi cu ameninţare, ci – şi aici vocea regelui a devenit rece şi tăioasă ca de fier – mărturiseşte drept şi deplin, ce cauţi aici, pe glia părinţilor mei din părinţi şi din veac?

— Am cucerit cu sabia acest pământ! ţipă magnific celtul, într-o stare de exoftalmie vecină cu delirul, deci, este al nostru! A apăsat dând şi cu talpa-n pământ pe cuvântul al *nostru,* Vojerix.

— Şi nouă ce ne rămâne? întreabă cu prefăcută umilinţă, Burebista.

— Ceea ce nu aveţi dreptul de-a avea, i-o taie scurt şi inspirat Vojerix.

— De pildă, întoarce cuvânt Burebista, noi n-am avea nevoie de voi... şi, după o tăcere sumbră, în care timp faţa lui s-a înnegurat: ia spune-mi înălţimea-ta cocoţată peste neant, cu cine v-aţi luptat atunci când aţi cucerit acest pământ, aşa precum te lauzi? Deoarece, ca să cucereşti ceva cu adevărat trebuie să te lupţi, şi nu numai atâta, ci trebuie să şi ai pentru ce anume să te lupţi.

— Noi am luptat şi-am cucerit, iar ceea ce am cucerit cu sângele şi armele noastre se cheamă că este bunul şi dreptul nostru.

— Să zicem că-i aşa cum declami matale, dar atunci, ia spune-mi, viteazule, cu cine aţi luptat?... Împotriva cui?...

— Împotriva unor nemernici, dă răspuns dispreţuitor, curcanul înfoiat.

— Nemernic şi becisnic, şi ucigaş, dă răspuns Burebista ucigaş de rând este acela care se bate în război cu sărmanii, cu cei care-şi văd de necazul lor, lipsiţi de apărare. Am să-ţi spun eu împotriva cui v-aţi vrednicit a vă bate, dacă, din cauza trufiei răs-umflate şi zgomotoase îţi este greu a mărturisi. V-aţi luptat cu câinii de la stânele şi cătunele noastre şi-mpotriva unor bieţi oameni cu mâinile goale... Asta nu se cheamă cucerire, ci jaf, mişelie şi tâlhărie.

Clocotul dintr-însul se simte cum urcă şi dă să izbucnească afară. Dorada îl aude şi-l vede – clocotul – şi se aprinde-n sinea ei cu mândrie mare şi cu spaimă totodată, îi şopteşte la ureche lui Micapor, care este tot, cu întreagă fiinţa lui, numai admiraţie pentru teribilul crai: „Doamne, Zamolxe, cât poate fi de frumos!" Dar Micapor, trezit din extază, îi răspunde tot la ureche, şoptit: „Cum adică, nu este urât, urâcios, ursuz? Ţi s-a schimbat vederea deodată ca prin minune?... Ehei!... Aşteaptă numai până când se va aprinde-ntr-însul mânia cea mare! Atunci ai să vezi tu cât este de frumos! Este atunci ca un Zamolxe-Ares al nostru!"

Deodată, pentru câteva clipe, s-a aprins în trupul ei de femeie dorinţa... căci a simţit-o alergând ca o nălucă nebună, despletită prin pustia din fiinţa ei făr' de prihană, iluminând-o nefiresc de plăcut, întru toate ale ei. Îşi simţea faţa îngropată în întunecimile bărbii aceleia dese şi încâlcite, îi simţea până-n adânc respiraţia gemută, şi tot trupul ei părea a fi o prelucă ascunsă din munte, cotropită de floare şi stând supusă sub aripile tăcute, înalte, grele ale soarelui, şi, în acelaşi timp, simţea o dureroasă vinovăţie faţă de Micapor pentru acele trăiri nesăbuite şi nedorite.

A închis ochii ca să alunge din faţa lor crâncena, solara vedenie, sau ca să nu o piarză din trăire. Parcă era toată o întunecată, crepusculară stupină.

— Nu-l mai urăşti acuma? o necăjeşte Micapor, dibuind parcă simţămintele care o stăpâneau şi-i tulburau neprihana în ciudată clipa aceea.

Vojerix, indignat măi presus de orice răbdare, tropoteşte tot mai cu zăduf, gata gata să-i sară-n ochi cu ghearele şi să-l sfâşie pe sfruntatul

rege dac, (numai rege nu putea fi numit un ins ca acela îmbrăcat în cămaşă de canabis, cu cioareci grosolani din lână ţurcană traşi peste picioarele lui osoase şi muşchiuloase de bădăran uriaş, având cheptar din piele de viţel, împodobit cu ininteligibile forme geometrice – nu degeaba a fost Deceneu adeptul lui Pitagoras, grecul – cu mânecările şi gulerul şi mai de neînţeles brodate cu basme şi legende oculte, cu o căciulă miţoasă răsucită cu ţuguiul către frunte a sfidare şi-a nepăsare în faţa relelor, oricare ar fi ele – cu nişte plete tălăzuind tumultuos peste umerii de un stânjen, şi-n picioare cu nişte încălţări simple, dure, din piele de zimbru, fără ţinte ţanţoşe la călcâie care să zbârnâie, având doar jungher dac la şold, fără cizme roşii ori galbene, nici straie alese, cu mantii ori mantile peste ele, albastre, roşii, verzi, galbene ori pestriţe şi-acelea şi somptuos podobite cu flori şi păuni strălucitor desenaţi, şi coif măreţ cu penaje care să fâlfâie a sărbătoare, acestea la rândul lor tot strălucitor colorate, şi, mai ales, fără decoraţii, medalii, ordine şi colanuri peste piept cu nemiluita, ca lăcustele peste holde, înaintând până peste pântecele imperialist burduşite pe dinlăuntru şi, era să uit! fără fireturi, pompoane, galoane, egrete, pănuşi, mănuşi, schiptru bătut în pietre scumpe pe aur din cel scump, pietre şi aur pe care nu le-a săpat din subpământ, nici nu le-a meşterit cu pricepere şi răbdare în cămările meşteşugăreşti etc. etc., acela numai rege, împărat şi faraon nu poate fi numit...) ţâşneşte din nădufu-i greu, cu aprindere delirantă, şi urlă:

— Ar trebui să te...!

— Mai încet cu... *să te* jupâne, şi mai modru cu... *ar trebui*... Aşteaptă numai... Şi cum îţi spuneam, dacă n-ai avut cinstea – continuă ideea de mai înainte Burebista – nici norocul de-a cuceri ceva prin dreaptă vrednicie şi prin luptă adevărată în viaţa ta, îngăduie-mi să-ţi ofer eu, chiar astăzi, aici, acel noroc.

Am să te supun unei probe simple, ca după obiceiul nostru, simplă şi nu aşa de grea ca aceea prin care au trecut aceştia trei slujitori ai noştri – arată înspre cei trei daci pieptoşi – *nemernicii,* cum îi consideră excelenţa-voastră – chiar astăzi când te-au vânat, te-au cules şi mi te-au adus aici plocon... Astâmpără-te, nu gesticula, nu trepida. Vino-ţi în firea omenească. Proba la care au fost supuşi n-a fost prinderea ta. Cu aceasta n-ar fi săvârşit cine ştie ce ispravă. Nevrednici s-ar fi arătat înaintea noastră şi-a seminţiei.

Dar, după cum te poftim a vedea, ei au supus, fiecare, câte o fiară,

teferi rămânând. Şi nici eu n-am ocolit cerinţa acestei legi care din străvechimi ne vine şi ne porunceşte.

Uite, excelenţă, şi îi arată pielea enormă, brună de urs, pe care aproape că i-o pune-n faţă, deoarece Vojerix strâmbă din nas, se schimonoseşte îngreţoşat şi iritat... Zice dumnealui:

— Fiara fiară răpune, animalul sălbatic animal ucide.

— Iar tu, excelenţă, şi voi excelenţelor-voastre, oameni sărmani. Da? Iată, n-am să te răpun. Te voi pofti numai să ne luptăm împreună. Tu ai voie să mă ucizi, după legea ta. Îţi acord acest privilegiu de... cuceritor. Nu care cumva nu vei fi vrând...! Nu şovăi, viteazule vicerege Vojerix, purcede-n dreptul tău şi dă, loveşte.

Ofensat iarăşi peste limitele acceptării, Vojerix dă, dar nu cu paloşul, ci în clocot de mânie: Rage: „Tu calci, dac troglodit, în picioarele tale nespălate, onoarea mea de celt şi de vice-rege?! Apucă viforos paloşul strigând ca apucat: „În gardă, canalie, în gardă!"

— Hoo, stai. Nu te repezi aşa. S-o luăm cu treabă bună, amice, răspunde cu reţinut tumult înăuntrul său Burebista, înlăturând cu mâna, lin, paloşul ridicat în văzduh al amicului. Mai trage-ţi niţel sufletul... (câtă vreme îl mai ai în tine, zice-n sinea lui). Uite, facem legământ: Tu vei lupta, de data aceasta nu împotriva câinilor de la stânele şi cătunele noastre, ci cu mine, tu folosind – ca un semn al îngăduinţei noastre – toate sculele de care ai trebuinţă: suliţă, paloş, scut, iar eu cu mâinile goale, întocmai ca mişeii contra cărora ai purtat război mare de... *cucerire!*

Dacă izbuteşti să mă învingi, atunci se cheamă că ai cucerit de-adevăratelea această ţară şi-această seminţie, dar dacă nu, atunci faci degrabă calea-ntoarsă la ai tăi, vă strângeţi, tot în grabă, bulendrele, încărcaţi harabaua, vă ridicaţi corturile şi o luaţi la sănătoasa cât mai repede cu putinţă de-aici. Şi să mânaţi de zor carăle voastre, până nu vă ajunge din urmă vijelia.

Tace câteva clipe, apoi detună cu asprime-ntunecată-n glas asupra lui: *Loveşte!* (Dacii şi celţii se dau deoparte ca să le facă loc). Loveşte, scrâşneşte strecurând în vorbă ucigătoare otravă, Burebista.

Vojerix ezită, ca paralizat o clipă de privirile adversarului. Adversarul, însă, de unde până atunci îi cuvânta în surdină aproape, amabil, acum irumpe brusc asupra lui cu voce de tunet: „Loveşte, mă, când îţi poruncesc! şi înalţă asupra lui, a excelenţei-sale, nişte braţe albe, păroase

cât nişte fluiere de picioare muşchiuloase foarte... Repede, că mă grăbesc, n-am timp*, sau, în sinea sa – «îmi trebuie timpul pentru alte treburi mai folositoare».

Vojerix atunci lasă paloşul la o parte şi apucă, ridicând, suliţa. Cu faţa spre cer, ca vitejii de la nordul blond când aud glasul scalzilor, strigă: „În gardă! În gardă!"

— Nicio grijă, răspunde liniştit, dar foarte atent, Burebista.

— Am să te rostogolesc la pământ şi-apoi am să te jupoi de viu ca pe urs, cască gura, dilată ochii şi ameninţă celălalt. Face mai multe gesturi de lovire – un fel de fente – dar Burebista rămâne nemişcat, dar foarte atent, cu privirea ţintă la mişcările adversarului.

Celălalt, cu un icnet mare, dă să împlânte suliţa în duşman; Burebista se fereşte scurt, ghicind cu precizie intenţia adversarului. Suliţa însă nimereşte într-un trunchi de arbore din marginea pădurii. Burebista surâde. Asistenţa celtă tresare cu frică şi-şi duc cu toţii palmele la gură, vrând parcă a zice ceva dar neîndrăznind. Ceilalţi din asistenţă, în schimb, privind unii la alţii, dau din cap şi râd discret ca şi cum s-ar fi întâmplat ceva ce ei ştiau de la bun început că se va întâmpla, un lucru obişnuit. Cunoşteau ei bine extraordinara dibăcie-n luptă a craiului lor.

Luptătorul, adică Vojerix, şovăie o clipă între mânia sporită, ciuda aprinsă-n el năprasnic şi simţământul unei eventuale expuneri la lovire din partea adversarului... îşi revine însă repede, deoarece Burebista porunceşte celor cinci celţi să-i aducă înapoi suliţa pe care, cu mare grabă se reped buluc s-o aducă, unul dintr-înşii, mai iute în mişcări, o apucă şi i-o şi aduce, dar o ţine-n mâini neştiind ce să facă, cui s-o deie. Se uită la unul, se uită la celălalt întrebător, până ce Burebista face semn să i-o înmâneze celui care o pierduse.

Vojerix prinde atunci mai mult curaj. Iarăşi ridică-n aer suliţa, face iarăşi câteva fente subtile şi câteva fandări derutante, şi chiar graţii din fese, ocheşte cu viclenie, şi iarăşi lansează suliţa asupra lui Burebista cu mai multă ahtiere. Dar Burebista iarăşi se fereşte scurt cu o sutime de clipă înainte de a-l atinge suliţa, rânjeşte senin, amuzându-se, şi din nou suliţa nimereşte cu vârful, mai adânc în pădure, în trunchiul altui arbore.

În ăst timp, Dorada, lipită de trupul lui Micapor, încolăcită cu braţele de jur-împrejurul pieptului acestuia, stă speriată, cu privirile-n pământ, neîndrăznind să ridice ochii de frică. La scurte răstimpuri doar ridică cu viclenie capul, priveşte scena de luptă pentru câteva secunde, apoi iarăşi

îl apleacă închizând ochii, fie bucuroasă de ceea ce vede, fie înfricoşată.

Şi se adună şi mai tare, mai strâns lipindu-se de trupul lui Micapor, la subţiorii lui. Micapor însă nici măcar nu simte apropierea deoarece el este tot numai un strigăt de admiraţie pentru marele său prieten, fără niciun pic de îndoială că răfuiala avea să se termine nu altfel decât credea dânsul, deoarece ştia el prea bine că pentru Burebista această aşa-zis înfruntare nu era altceva decât prilej pentru el de a face nişte demonstraţii, un fel de antrenament.

Adversarul de data aceasta rămâne descumpănit şi intră la idee, dar preopinentul îl aduce-n fire şi-l cumpăneşte din nou, zicându-i:

— Aide, nu te speria. Lasă naibii suliţa aia netrebnică şi poftim – îi întinde paloşul – dă cu ăsta.

Vojerix îl apucă aproape smulgându-l din mâna lui Burebista şi se şi asmute îndată ca un vultur, cu hainele pestriţe de pe dânsul vânzolindu-i-se prin văzduh, aidoma unor pene de curcan înfoiat, dar când să trăsnească venind cu unealta nouă de sus în jos, ca un arhanghel cuprins de mânie, Burebista iarăşi s-a cârmit cu neobservată repeziciune într-o parte, iar adversarul său a nimerit, de data aceasta, îndoindu-se din mijlocul trupului său domnesc, mult înainte, cu paloşul, icnind, în pământ. Mica galerie a dacilor râde cu hohote, în timp ce galeria celţilor nu se simte deloc bine.

— Încă odată, mai cu putere, şi mai cu atenţie, îl îndeamnă aproape cu rugare, de batjocură, Burebista.

Celălalt îşi iese cu totul din minţi: înşfacă viforos paloşul, cu ambele mâini, şi dă să lovească întocmai cum ai da cu toporul într-un buştean, isterizat până la incandescenţă, transportat într-o demenţială stare eroică.

Burebista însă, omul naibii, face iarăşi o altă mişcare fulgerată, adică un pas înapoi, cu înclinarea mult în spate a corpului pe cât de puternic pe atâta de suplu, pentru ca sublim lansatul în atac Vojerix să vină cu botul peste paloş, paloş care s-a înfipt cu tăişul, adânc, tot în pământ. Era şi firesc, având în vedere forţa cu care a fost lansat.

Dacii râd din nou zgomotos, iar celţii se adună ca prinşi de frig unul într-altul. Burebista îl ajută, cu tandreţe chiar, pe Vojerix să se ridice, şi-i înmânează din nou paloşul ţinându-l întins în palme ca la un ştiu să spun care anume ceremonie cavalerească. Zice, cu protocolară gentileţe: „Mai daţi o dată. Acum nu mă mai feresc. Dar repede că n-am timp de pierdut”.

Îl respinge cât colo şi repetă cu asprime rugămintea: „Dă, mă! N-auzi?”

Vojerix, exasperat, se concentrează adânc, apoi încearcă de data aceasta nişte figuri de luptă din paloş şi din corp, mult mai ale dracului, mai iscusite, mai iuţi, mai subtile, mai imprevizibile, mai şirete, caută să ochească locul unde va trebui să lovească, cu ascuţită atenţie, face scherţouri şi fandări derutante, aproape că s-ar fi angajat într-un fel de dans de caracter... Când socoteşte că e momentul să lovească la ţintă, Burebista aruncă neaşteptat, ca şarpele piton, braţul asupra braţului care manevrează paloşul spre lovire, şi-l prinde brusc în mâinile sale ca–ntr-o menghină.

În clipa aceasta Micapor se apleacă drăgăstos peste umerii Doradei şi-i băsneşte la ureche încet, alintând-o: „Uite-aşa a apucat în mâinile sale şi lăboacele ursului celui mare. Vezi?”

— Îhî, a dat din cap Dorada, trecându-i nasul ei mic pe sub nasul lui mai mare.

— Întocmai aşa, întăreşte Micapor. Şi tot aşa are să-l ţintuiască-n loc şi pe acest cocoş uriaş cu penele vâlvoi la această oră. Ai să vezi îndată. Aşteaptă numai niţel. Un bob zăbavă...

La aceste vorbe duioase şi înflăcărate de fericire, Dorada exclamă, revărsându-se parcă toată, ca-ntr-o stare de beatitudine, din ochii deschişi mari, a uimire şi-a altceva, greu de numit, către bărbatul bărbos, Achile sobru şi-nţelept, şi straniu fachir totodată: „O, zei din Cogainon, cât este de frumos!... Apoi, foarte confidenţial, vrând să-l sărute pe Micapor, dar neîndrăznind, suflându-i doar din nările-i vibratoare în obraz cu moft: „Dar să ştii că tot mi-e frică de el”.

Căpetenia chelţilor acuma îşi pierde cu desăvârşire minţile şi, ieşindu-şi din fire ca din nişte cratere plesnite, vuieşte:

— Tâlharule!... Lotru de codri!... Cum ai cutezat a pune mâna pe mine?!...

Burebista însă, întunecat de tot de mânie, se dezlănţuie din toate brâiele asupra excelenţei-sale, aidoma unei furtuni de grindină peste o pădure arzând în flăcări. Pădurea era Vojerix.

— Tâlhar în casa mea?! detună nimicitor Buerebul. Împotriva cui, mă, tâlharule, tâlhar? Îi apucă-n mâna stângă şi cealaltă mână a lui vice-regele Vojerix, apoi, încet, sigur, întocmai ca pitonul, constrictor peste victimă, cu linişte înfricoşată şi străpungându-l drept în ochi adânc, din priviri, înaintează cu mâinile peste braţele excelenţei-sale de parcă i le

sfărâmă după cum se schimonoseşte dânsul la faţă şi scânceşte, ajunge la umeri, îl apleacă din umeri cu destulă uşurinţă în genunchi, după care, izbindu-l cu podul pălmii peste ceafă îl prăvale grămadă la pământ.

Cei cinci celţi cad în genunchi şi, târându-se înspre picioarele regelui, imploră cu mâinile împreunate ca-n faţa icoanelor, iertare:

— Nu ne ucideţi! Nu ne ucideţi! clamau ei în cor. Fie-vă milă de vieţile noastre, de vieţile copiilor noştri!

— Noi nu suntem ucigaşi, se sumeţeşte dând răspuns Micapor.

— Întocmai precum ai auzit din gura acestui tânăr al nostru, nici noi, nici înaintaşii noştri şi nici cei care vor veni după noi nu trăim, nu am trăit şi nu vom trăi din ucideri cuceritoare, jafuri şi tâlhărirea muncii altora. Noi ne hrănim din munca şi necazul nostru.

Un mare străbun al meu, prin gura marelui nostru Poet-Vates, pe nume Eminens, i-a răspuns unuia ca tine astfel:

> ...„Eu îmi apăr sărăcia şi nevoile şi neamul.
> Şi de-aceea tot ce mişcă-n ţara asta: râul, ramul
> Mi-e prieten numai mie, iară ţie duşman ţi-este”...

Auzit-ai? Ascultă, cu luare-aminte, şi ia seama, deci, înfoiatule. Un alt al nostru mare poet, Argedas, ar zice mai cu patos decât mine: „Boboşatule, bubosule, umflatule”...

Şi-acum te poftesc să te ridici şi să-ţi scuturi straiele vice-regeşti de praf, deoarece praful este al nostru şi el trebuie să rămână aici, pe pământul din care s-a ridicat, şi... mână iute.

Cum Vojerix nuse-ncumetă a se ridica de jos, nedumerit, dar în acelaşi timp, păstrându-şi întreagă demnitate, sfidător din privire, privire pe care de data aceasta o mişcă de jos în sus la propriu, spre adversar, Burebista insistă politicos: Nu care cumva grămada de podoabe de peste tine, din tot soiul de metale, nu te lasă... îţi îngreunează scularea de jos? Ei vezi, dacă nu te pricopseai cu ele şi nu te îngreunai într-atâta întru mulţumire de tine însuţi, n-ai fi căzut astăzi cu atâta uşurinţă... Mă, când mă uit mai bine la tine, îmi dau seama că tu nu semeni atâta a om, cât a un fel de paparudă dintre-acelea cu care dacii noştri combat seceta, adică, vreau să spun, sau a ceva perete din grinzi, tot de prin casele noastre, încărcat cu tot soiul de blide pictate, numai că acele blide nu zornăie ca blidele de pe pieptul tău, ci stau acolo la locul lor cuminţi ca

nişte semne magice... Adevărata, singura podoabă este virtutea dovedită şi nu tinichelele atârnate ca prapurii pe piept şi peste pântece. Aşa ceva se cheamă, în vorbirea grecilor, paranois. Şi mai cunoaştem noi şi alţii ca voi suferinzi de o asemenea boală, căreia ei, în plinătatea lor de sine înşişi găunoasă, îi zic mesianismos.

Ori poate ai adormit ameţit de cădere – ca de trufie un anghel – şi-atunci să poruncesc oamenilor mei să aducă iute apă rece de izvor – auzi-l cum descântă colea lângă inima pădurii pre limba lui – şi să te trezească?

Dacii intră iute în alertă, bat paşii pe loc precum caii nărăvaşi şi fugoşi – numai de-ai dracului ce sunt – cătând a se repezi către izvor care mai de care mai repede... Burebista însă le curmă elanul: Staţi în loc, nu-i trebuinţă; păstraţi-vă elanurile pentru alte mai vrednice fapte.

În ăst timp Vojerix se urneşte de jos cam descumpănit, dar nu lipsit totuşi de-o anumită magnificenţă în atitudine, mai mult impusă decât firească, mai mult a unui altuia decât a lui cel de acuma.

De îndată ce s-a ridicat şi s-a aflat în picioare, faţă către faţă, frunte către frunte, Buereba îi zice, liniştit dar apăsat:

— Şi-acum, excelenţă, pe-aici ţi-e drumul... îi arată o cărare ce se scufundă-n codru. N-ai trecut cu vrednicie peste proba noastră, la care ne supune legea pământului nostru, deci, nu eşti cuceritor. N-ai cucerit nici măcar cu sabia această ţară care a stat, după cum bine şi cu plăcere ai constatat însuţi chiar acuma, înaintea superbiei tale cu braţele goale... Acasă, aşadar, la tine şi la ai tăi, şi nu numai singur, ci cu toţi ai tăi câţi v-a adus apa şi v-a mânat vântul şi sminteala minţii, aici, peste noi. N-avem nevoie de stăpâni. Ni-i destul necazul nostru cât îl avem... şi ne prisoseşte.

Celţii, şi nedumeriţi, dar şi bucuroşi, cată a o lua din loc uitându-se ciondâş spre locul unde stăteau armele aruncate aiurea. Totuşi pornesc şovăind, cu spatele înainte.

Burebista, intuind ce anume gândeau ei atuncea când se uitau cu jind înspre grămada de arme, adaugă: Daţi-le şi câte o bâtă-n mână să aibă cu ce se apăra de piaza rea în calea lor.

Nici n-au apucat musafirii bine a se mişca din loci şi câinii, care până atunci au stat la o parte respirând din greu şi arătându-şi limbile mari şi roşii, aidoma unor suporteri civilizaţi şi la locul lor la un spectacol sportiv din zilele noastre, s-au ridicat brusc – parcă bucăţi din pământ vii

s-au smuls din el în chip de dulăi enormi – mârâind mânioşi şi mişcând viguros cozile miţoase în văzduh şi aşteptând poruncă de la stăpânii lor înspre care tot roteau ochii... Porunca stăpânilor a fost să stea-n loc. S-au aşezat iarăşi peste labe cu boturile, căscând a lehamite cu jalnic schelălăit scurt.

Vojerix nu ştie ce să creadă: Mărinimie din partea adversarului?... Aşa ceva era cu neputinţă în felul său de-a gândi. Atunci capcană? ... În cazul acesta va trebui să fim ageri şi s-o ocolim. Mai degrabă este batjocură... Nu-i bai: va trece şi o vom uita. Deocamdată e bine să scăpăm cu viaţa şi nu mă priveşte prea mult din ce cauză barbarul ăsta care-şi zice rege ne dă în felul acesta ciudat slobozenia. Aşa gândea în sinea sa excelenţa-sa celtul, şovăind între a-şi păstra demnitatea de rix şi un impuls elementar omenesc de-a prezenta mulţumiri. Dar, ce fel de mulţumiri unei brute – îşi zicea iarăşi în sinea-i de cuceritor – unui păcurar sălbatic şi necioplit ca ăsta, cu cămaşă de canabis peste el, piele de urs peste umeri şi încins peste mijloc tot cu un fel de piele dură şi lată cât de trei ori latul pălmii şi bătută-n ţinte de aur?

— Spune-i lui Critosiros, îl opreşte din mers Burebista, că nu i-aş dori să dau cumva cu dânsul faţă.

Celţii au luat-o din loc cu bâtele-n mâini, cam spăsiţi, dar cu o anume stare de vioşie în ochi şi tot cârmind înapoi capetele să vază ce anume au de gând să facă ceilalţi: întocmai ca aceia cărora li se dă drumul să plece, pentru ca în clipele următoare să fie ucişi pe la spate. Se bucură în sinea lor tot mai mult – lucrul acesta devine din ce în ce mai vizibil – căci inamicii stau în loc uitându-se unii la ceilalţi şi zâmbind fie a dispreţ, fie a distracţie, şi dau ceva mai iute drumul la pas.

Duras se burzuluieşte: „Să nu-i urmărim?"

— S-ar putea întoarce cu vicleşug asupră-ne, îl completează Badras. Să-i urmărim, să-i însoţim. Bine zice Duras.

— Urmărească-i şi însoţească-i corbii, aruncă vorbă Burebista. Dacă s-ar întoarce cumva asupră-ne cu vicleşug?... Asta ar însemna că singuri şi sigur se dau pieirii.

— Eu totuşi mă gândesc, intervine şi Dàziu în discuţie, dar cu o uşor de înţeles insinuare, să le dăm şi ceva merinde cu dânşii, căci nu se cade a suferi de foame nişte fiinţe alese ca acestea şi cu atâta ifos împodobite pe dinafară... Nu care cumva să flămânzească trupurile lor gingaşe, deosebit plămădite şi alcătuite decât ale noastre... mărita-ta.

— M-aş duce eu după excelenţele lor, sare cu vorba tot cam în felul lui Dàziu, şi Dorada, împreună cuuu... (priveşte cu subînţeles spre Micapor) şi-aş chema şi dulăii, şi i-aş însoţi până ce ajung departe, departe, de unde nu se mai află întoarcere ... Păcat să rătăcească drumurile şi să...

— Şi... îi smulge din gură vorba Doradei Burebista, să nu cumva – mă tem – să rătăciţi voi drumul şi cărările cele drepte şi de cinste ale vieţii...

— ...Că nu-i tare departe până la taberele şi aşezările lor, intră-n vorbă şi naivul Micapor, cel în a cărui plămădire nu se strecurase încă nici strop cât de vag de ceea ce retorii numesc *perversitas,* perversitas în a cărei farmacotomie intră şi ironia, şfichiul veninos. (Dar trebuie să completăm că, totuşi, ironia este o iscusită armă de luptă împotriva ticăloşiei şi-a nesimţirii.)

— Au nasurile lungi, de vulpi, n-aţi băgat de seamă? Vor dibui ei cu adulmecare fină potecile care duc spre rosturile lor şi se vor descurca şi îndruma cu pricepere. Să-i lăsăm în plata lor.

Regele devine dintr-odată grav, sumbru, preschimbat ca printr-o vrajă în vultur, întinde mâinile toată prin aer, mâinile se preschimbă-n aripi, apoi acele aripi se lasă să cadă de-a lungul trupului său statuar, după aceea le desface din nou, mai face cu ele un ocol prin aerul din jur, apoi le împreună, parcă foşnind uşor, peste piept. Zice:

„Bravii mei soţi, a sosit timpul să trecem da faptele cele mari. Proba morţii şi-a bravurii aţi trecut-o cu toţii fără vătămare. Am privit îndelung şi cu adâncă cercetare, adânc după voi de pe stânca ce se cheamă Marea Caraulă, ca să văd ce se petrece cu voi; la fel a făcut – dar în felul său – şi marele nostru sfetnic departe văzător în vremi şi-n zodii, Deceneu, de pe cealaltă stâncă, Priveghiul Veşnic, dar niciunul dintre noi n-a putut desluşi cât de cât o vedenie măcar despre muncile voastre cele cu primejdie.

Doresc să aflu desluşit, de la voi, totul. Spuneţi, cum s-au petrecut faptele. Duras, întreabă El, răsucindu-se uşor înspre acesta, spune, cum ai răpus cerbul?".

Duras, arătare zveltă, cu părul mai mult vâlvătaie decât păr peste o frunte lată, albă, cu irizări albastre, limpezi, frunte dintre acelea care nu cunosc nici şovăiala nici frica, dar nici nesăbuinţa, cu ochii de un albastru atâta de pur şi de strălucitor încât credeai că-l ţin deasupra pământului, într-o intenţie tainică de a-l sui la cer, cu mijlocul subţiratic dar înaintând cu pieptul înspre umeri într-o deschidere amplu triunghiulară pentru a

face legătura cu superbu-i cap de zeu barbar, ramat de buclele bărbii ca de focuri vălurite, cu un gât numai muşchi şi artere atroce, toate acestea purtate pe nişte picioare parcă înaripate, de Hermes, începe a cuvânta, întâi dibuind cuvintele anevoie, apoi izbucnind în ceea ce astăzi se numesc rafale:

— M-am suit în arin, arborele care umbreşte şi colorează atâta de ispititor apa râului de sub el, acolo unde pârâul face un ademenitor loc de odihnă pentru cerbi, un fel de bulboană liniştită care-i place mult cerbului – ştiu aceasta de la bunicul meu după mamă, Bucubala, şi unde-i place să vină să se adape după ce a fugărit cerboaica, şi să se ogoiască. E umbră şi e răcoare-balsam pentru trupul istovit de goană şi de alte cele... Şi a venit, cu răsuflet greu, şi şi-a adâncit botul în mrejele apei limpezi şi pustii la acea oră, tot pustie şi ea, şi-a pornit a înghiţi pierdut de plăcere, ca-ntr-o pierdere din împreunarea puterilor vieţii. Şi, când el gemea mai cu poftă, eu i-am sărit precum un ghepard în spinare. A ridicat nările-n aer şi-a slobozit geamăt mare din piept, a întunecime săgetată. Parcă la fel de tare mă durea şi pe mine durerea lui. Am lăcrimat în sinea mea, dar nu m-am lăsat biruit de simţămintele ce mă cuprinseseră faţă de amarnica lui stare. Apoi ne-am tot dus împreună. Eram una şi aceeaşi forţă, una şi aceeaşi viaţă, una şi aceeaşi moarte. Sărea, îndoind genunchii până sub burtă, cu atâta disperare, încât am crezut că va zbura şi că mă va trece dincolo, în cer. Dincolo de negură şi de vedenii.

Apoi l-am apucat strâns de rămurişul coamelor, cam de pe la rădăcina lor, cu toată puterea muşchilor ce se zvârcoleau în mâinile mele ca nişte şerpi ai iadului, i-am frânt grumazul cu coame cu tot şi l-am prăvălit sub mine la pământ. Am tras jungherul de la şerpar şi l-am mântuit. Apoi l-am jupuit, mărturisesc drept, la lumina nu a zilei, ci a lacrimilor... Asta a fost. Aşa s-a petrecut, încheie Duras relatarea.

— Dar tu, Badras, se răsuceşte înspre acesta cu august surâs Burebista, cum ai izbutit a răpune dihania aceasta zurlie de mistreţ?

Badras, cel care pare turnat în bronz viu, într-atâta este de ars de soare, aproape pământiu la culoarea pielii – mai bine zis culoarea lutului decât a pământului – (cel cu faţa tăiată în colţuri lungi şi încadrată de revărsarea pletelor arămii şi aspre ca părul de la coamele cailor şi în continuu neastâmpăr, cu sprâncene nefiresc de lungi şi foarte drăceşte arcuite peste ochii cam lunguleţi şi de culoarea oţelului atunci când arde-n soare, pe cât de ademenitoare – pentru anumite fiinţe – pe atâta de

tăioasă pentru alţii, cu pupilele negre aşezate mult peste mărgeaua teribilă, arzătoare ca un vârf de suliţă, cu muşchii clădiţi peste dânsul cu atâta tărie, încât aveai nălucirea că dacă i-ai fi atins şi strâns în palme ar fi răsunat, într-atâta de metalomorfozată a fost carnea de pe el, cu buzele gurii tăioase, în arcade fin şi sever desenate, şi încordate, în aşa fel ca să se potrivească întocmai cu nările şi mai încordate, ca-n zăbale, ale nasului puţin cam lătăreţ şi osos, cu spetele late, cât poarta cetăţii, legănându-se el ameninţător din mersul picioarelor vag crăcănate, dar sigure pe dânsele şi dure ca nişte promontorii, cu pumnii mâinilor, atunci când îi strângea – şi-i strângea la dese răstimpuri din cauza unui anume neastâmpăr al firii – ca nişte adevărate ghioage, cu barbă deasă dar aspră, de ţap arămiu), şi-a alungit colţurile buzelor diavoleşti într-un fel de surâs numai al său, cu stranie chemare în el, şi a început a cuvânta:

— A fost circ, măria-ta, mai ceva decât cel din pieţele romane: Au fulgerat în el, în ochii lui, ieşindu-i înainte, cu ţâşnire de săgeţi. Cum ştiam că este prost din născare – şi este într-adevăr, a dovedit-o chiar şi-acum – s-a mâniat cu nesăbuinţă mare şi-a pornit-o puzderie spre mine. Ca bolidul venea, grohăind întunecat ca din fundul iadului, cu colţii strălucitori ca nişte junghere gata gata să rupă şi să spintece.

Eu stam bine proptit cu spatele de un gorun. Când să repeadă colţul-jungher în mine, m-am cârmit iute deoparte, aşa încât bietul mistreţ a izbit cu toată puterea mâniei, orbeşte, taman în trunchiul gorunului. Până să se dezmeticească l-am înjunghiat eu cu repeziciune şi-a căzut prăbuşit. Apoi l-am jupuit... după cum se vede. (Arată înspre pielea-trofeu din spate.)

— Ştiu că te pricepi şi în a ademeni şi-a prinde lupi. Cum anume îi dibăceşti? mai face regele întrebare.

— Asta treabă este ceva mai la îndemână, măria-ta. Mă strecor târâş, ca şarpele, din partea opusă bătăii vântului, ca să nu mă adulmece, până-n vârful măgurii unde ei prăznuiesc la lună, în cumetrie, cu cântece şi hăuluri prelungi. Săgetez de mai multe ori, năprasnic, într-unul din ei, de regulă în starostele lor, cel care stă în coadă, drept în mijlocul sindrofiei, ca un preot atunci când slujeşte unei taine, el fiind cel mai mare şi cu hongul sus sunător; din locurile săgetate începe a curge sângele şi, cum pe lupi îi impresionează mai tare vederea sângelui decât participarea la extaze lunare, se arată mult mai interesaţi de spectacolele sângeroase, decât de cele mistice – ca muţi dintre semenii noştri oamenii

de altfel – ceilalţi lupi sar „ca lupii" asupra rănitului, îl smulg din el însuşi, din pielea-i de bulibaşă-prelat respectat şi adorat până atuncie, şi se pun pe devorate. Atunci eu trag cu grămada de săgeţi în grămada de lupi ospătari – adică puşi pe ospăţ – ei se învălmăşesc unul peste altul făcând prin aer figuri de dansatori, şi dansează astfel cu disperată voie bună – în care timp eu îi mântui până la unul. Apoi – treabă ceva mai grea şi mai plicticoasă – urmează belirea.

Ultima dată, când am lichidat o asemenea sindrofie de casapi comitagii, unul, viclean din cale-afară şi cu un instinct de apărare personală excesiv de ager, bănuind el că s-ar putea întâmpla să fie astfel atacaţi, s-a cam ferit de grup dând târcoale mai pe de lături ceremoniei selenare, ţinându-se la distanţă, ca şi cum ar fi efectuat un act de vigilenţă, s-a ferit din raza săgeţilor mele şi-a supravieţuit masacrului. Apoi, în loc să se cuminţească, dimpotrivă, a purces a face mari pagube, pe furiş, asupra oilor, mai ales asupra mieilor viţeilor şi mânjilor, ca un fel de răzbunare. Intra chiar în curtea gospodarului atacând orătăniile, pe copii la nevoie, şi se încăiera cu câinele, de multe ori sugrumându-l.

Până la urmă i-am venit de hac şi acestuia, într-o seară ploioasă, când l-am pândit şi l-am răpus cu ajutorul şi-al dulăului nostru, care înainte de a-l junghia eu, îl înşfăcase el, câinele, cu dinţii de la fudulii, după ce-l răsturnase cu labele-n sus.

Dar, ce să vedeţi, când să-l jupoi, am dat ochii cu faţa lui de lup parşiv, şi, spre înfricoşarea mea, faţa aceea nu era de lup, ci aievea de om!

La rostirea cuvântului „înfricoşare" tocmai de către Badras, toţi au ridicat a uimire hazlie din sprâncene.

— Şi ce-ai de gând a face cu atâtea pieile lor?, adaugă întrebare Burebista.

— Le-am predat pe toate baciului Scubras, cel cu mâini măiestre, să le argăsească şi să facă din ele balauri vuitori pentru stindardele oştilor noastre cele mari.

— Bine, foarte bine, Badras al nostru cel vrednic şi la faptă şi la cuget.

Dar tu, şiretule – cuvântul şiretule este rostit cu drag – al nostru Dàziu, tăinuitorule de gânduri, în măsură de-a înfricoşa până şi moartea cu străşnicia ferecată în care ştii să te retragi – şi cuvântul tăinuitorule este spus cu alint – ce i-ai făcut bietului urs?

Dàziu, cel cu înfăţişare de tânăr rege grec, cu aerul acela de demnitate rafinată, hieratică aproape, înaltă, având toate părţile alcătuitoare ale

arătării sale articulate într-o armonie desăvârşită, cu mersu-i aproape aerian, de parcă paşii săi ar cânta un cântec de o rară, discretă solemnitate, cei cu faţa albă de tot, misterios încadrată de pletele-i negre, cârlionţate şi de barba tot neagră-cărbune şi numai în inele evoluând spre gâtul alb, vânjos, cu ochii aceia pe cât de absenţi pe atâta de pătrunzători dincolo cu mult de straturile materiale ale lucrurilor, ochi de culoarea verdelui crud cu şirete adieri căprui, cu nasul drept ca la statuile lui Miron, cu nările adulmecând atente în mai multe părţi deodată, bine înălţat în boiu, dar fără să fie prea înalt – ca Duras de pildă – nici prea lat – ca Badras – pe cât de strâmt în mijloc pe atâta de bine legat în spate, necontenit învăluit într-un fel de surâs vesperal, surâs enigmatic, vrând parcă a spune: „nu sunt ceea ce vădesc a fi, ci ceea ce ascund", surâs al insului deţinător, numai el, al unei meniri de peste fire, sau al unui dulce, de negrăit secret, Dàziu îşi desface acel surâs către ai săi, cuprinzându-i ca–ntr-o boare boreală, ca-ntr-o înserată arătare de nefireşti cozi de păun, şi vorbeşte:

— A fost circ mai de şagă decât acela despre care a mărturisit Badras al nostru mai înainte... Am legat un biet ied, dintre cei mai guralivi, de trunchiul unui fag, în inima pădurii, aproape de bârlogul boierului ... La rădăcina fagului am săpat o groapă mare şi adâncă, din care să nu poată ieşi afară, aşa fel tocmită, iar peste groapă am potrivit găteje şi rămurişuri, ca să o ascundă vederii, multe. Am presărat de asemenea peste găteje şi peste crengi frunze uscate ca să ascund şi mai bine capcana. Apoi m-am pitit, nu departe, într-o hăţaie.

Măratul de ied, cuprins de spaimă în acea singurătate de abis al codrului şi-n starea-n care se afla, cu totul de neînţeles pentru puţina lui minte de ieduţ, unde n-a purces a striga mai rău ca din gură de şarpe. De bună seamă, zicea el ceva despre mine pe limba sa... Şi striga necontenit cu frică şi deznădejde mare. Ursul a auzit... din cămările sale ţipetele iedului: Ohohoo! Şi-o fi zis el în sinea lui, ia te uită ce mai trufanda, şi s-a lins îndelung pe bot cu limbă mare dar şi cu o tot atât de mare prostie, şi-a pornit agale, mârâind de plăcere, către locul unde trebuia să aibă loc festinul. Carnea de ied, se ştie, este una dintre cele mai gustoase şi mai sănătoase, deoarece capra se hrăneşte numai cu frunză şi mugure, şi nu numai pentru urs.

Mergea alene – mai că nu-şi trecea labele peste burtă – aidoma unui stareţ gurmand înspre trapeza cu bunătăţi după ce şi-a terminat oficierea

misterului. Iedul meu – mi se rupea inima de mila lui – când a văzut cum vine spre el uriaşa dihanie brună, a încetat de-a mai ţipa, tremurând tot de groază, scâncea doar şi-şi aştepta, cu resemnare – ca orice victimă înaintea morţii – sfârşitul. Ce altceva poţi face când te afli faţă-n faţă cu moartea, decât sau s-o priveşti cu sfidare sau să i te oferi cu resemnare amarnică? Dar... când să mai facă un pas, iar apoi să se ridice-n două labe, ca oamenii, ca să apuce mizilicul de pe trunchiul fagului, buf! cu arhontele urs în groapa pregătită de mine. Iedul, sărmanul de el, închisese ochii, vorba ceea, ca-n faţa morţii, dar, auzind bufnitura, s-a trezit brusc din acea stare de transfigurare în care te aduce apropierea morţii, a clipit din ochişorii lui gălbui a nedumerire, iar când m-a zărit şi pe mine că ies din bârlogul meu şi cu zâmbet mare pe faţă, s-a dumerit deplin şi unde n-a început să chiuie de bucurie şi să bată din lăbuţele-i vioaie nevoie mare. Tot sălta de fericire, aşa legat cum era, şi tot izbea din lăbuţe, strâmbând din năsucul lui de viitor ţap către mine a complicitate.

Ortacii râd cu poftă, Burebista surâde doar mustăcind. Zice: Şi? ...

Dàziu, după ce face să se stingă pe faţa lui îmbujorată acel zâmbet enigmatic: pudoare şi încrâncenare totodată, blândeţe, dar şi primejdie, mărinimie şi, în acelaşi timp, mânie, bună-cuviinţă, şi, în egală măsură, distanţă, reia calm;

— Şi am tăbărât asupra lui cu ghioaga, iar după ce l-am adormit din loviturile ghioagei, am sărit peste el în groapă cu jungherul... A gemut din străfundurile alcătuirii sale de urs, a răsuflat a uşurare mare şi s-a săvârşit. Asta a fost.

— Dar tu, fericitule al nostru vlăstar, întreabă din nou Burebişta adresându-se cu vădită grijă şi simpatie lui Micapor, ia povesteşte-ne cum s-a petrecut întâlnirea şi drăgostirea – aici regele strecoară o undă de şagă privind eu subînţelesuri spre Dorada, care-l primeşte cu ochii superb măriţi – cu năpârca? Plăcut foarte i-a fost sărutul tău?

— Plăcut şi dulce din cale-afară, măria-ta, încât cred că s-a tămăduit pentru toată viaţa ei şi-a întregii sale seminţii, de această satanaelie de plăcută boală; sărutul.

— Spune-ne, te rugăm, amănunţit cum s-a petrecut... iubirea.

— Păi cum să fi fost... măria-ta ... Am apărut ca năluca deasupra stâncii peste care ea se foia lin, desfătându-şi la soare broditu-i trup de viperă. Şi se părea că sta să aţipească în moleşeală dulce, mădărită-n căldura

soarelui care o învăluia – ezită a rosti cuvântul următor, dar până la urmă, roşindu-se, îl rosteşte – ca-n sărutul cel din zorii zilei. (Se pierde într-o stare de sfială şi jenă feciorelnică. Dorada îl apără cuprinzându-l foarte aproape de ea, ceilalţi se uită îngăduitori, dar şi cu o oareşcare complicitate la el, Burebista tace.)

Aflându-mă înaintea ei, am şuierat subţire şi prelung ca-ntr-o pustietate o chemare depărtată, urmează a povesti Micapor. Ea a foit încet, fie a deranj, fie a ispita cine ştie cărei amintiri cu dulce nălucă-n ea. Am fluierat mai departe: „mai încet, tot mai încet. Ea a deschis ochii somnoroasă şi şi-a ascuţit auzul ca să desluşească ce anume se petrecea, care depărtare o chema. Apoi, zărind chipul unui om înaintea cehilor – adică al meu – s-a agitat brusc, ca o regină ofensată – ca o regină de albine –, a ridicat capul şi l-a repezit asupra obrazului meu, mişcându-şi limba afară precum o săgeată trisulcă de foc. Când să lovească însă peste faţa mea, am retezat-o scurt din muchia pălmii stângi drept în grumaz, iar ea, icnind subţire, şi-a înclinat veul frunţii înaintea buzelor mele, şi eu atunci, scurt, l-am sărutat.

I-am dat drumul: Ea s-a asmuţit cu şi mai mare iritare ca să muşte din bărbia prea... A doua oară am croit-o fulgerat sub acelaşi grumaz, şi a doua oară dânsa s-a frânt din guşă oferindu-şi fruntea spre sărutare buzelor mele, mărturisesc, uscate de emoţie.

— Foarte plăcut, foarte plăcut, intervine a şagă, Badras.

— ...Fireşte, răspunde Micapor, şi continuă: a treia oară s-a ridicat nu din guşă, ci de-a dreptul în coadă, lansând un fel de şuier sfâşietor, a mare mânie, cu ameninţare – de parcă şi-ar fi chemat într-ajutor oastea iadului – şi s-a repezit, vărsând spume din gură şi din coadă – spumă deasă, gălbuie – de data aceasta asupra creştetului din capul meu. N-a apucat să-şi vâre dintele-n mine, căci iarăşi am retezat-o nălucitor din muchia pălmii, de data aceasta şi eu nervos, nerăbdător, reacţie la care marele preot şi cu ai săi care urmăreau lupta de după stâncă nu la mare distanţă, sub streaşina codrului, s-au arătat îngrijoraţi, ea din nou şi-a oferit – ce era să facă – spre sărutare Veul ei afurisit, iar eu am sărutat-o a treia oară plesnind din buze, a ciudă.

Ortacii mei şi discipoli lui Deceneu au râs. Le-am auzit râsul, numai vedenia lui, a celui alb, a rămas de gheaţă, ba chiar niţel îngrijorată de ieşirile mele afară din rigorile regulei.

Îmbufnată şi întărâtată peste orice măsură – numai otravă era toată –

a făcut o întoarcere, cu ţâfnă, a dinapoiului către mine şi s-a dus – împroşcând din coadă un fel de terci gălbui – nălucindu-se în văgăunile stâncii, prin nişte crăpături dosite, mistuindii-se-n hades. Neofiţii din preajma lui Deceneu au slobozit strigăte de bucurie, sărind în sus şi bătând din palmi, numai el, magistrul n-a râs, ci a arătat spre mine semn din degetul arătător, a dojenire...

— Vrednic eşti de-a-i urma înaltului nostru cititor în vremi şi zodii, harismatule, multiscusitule al nostru Micapor, îi dă răspuns Burebista. Apoi continuă pe altă idee: bine, foarte bine, bravii mei soţi, de cuget, simţire şi fapte. Iată: tu, Duras, vei lua sub comanda ta oştirea călare, cea alcătuită din cai albi şi care se va numi „Călărimea cerbilor".

Tu, Badras, vei conduce pedestrimea tânără alcătuită din Apuli, Suci, Carpi şi din Burii mei, căci de la numele lor mi se trage numele, şi care se va numi „Oştirea lupilor şi-a mistreţilor"; dar să ai grijă să faci din lăcomia lupilor şi nesăbuinţa mistreţilor mari virtuţi şi fără de seamăn renume.

Tăinuitorule, tu, Dàziu, tu vei strânge laolaltă pe toţi Dacii Mari de la miazănoapte, îi vei însoţi cu Geţii, cu odrişii din râpile stâncoase de la sud, îi vei spori cu scordişcii cei cât nişte zimbri de mari şi de furtunoşi, şi vei aţine cu acea oaste calea trecătorilor peste munţi, precum şi trecerea peste ape. Ca urşii şi zimbrii veţi sta acolo unde am poruncit, şi nu vă veţi clinti de-acolo decât numai la porunca mea. Oricare ar fi vrăjmaşul, să se izbească de tăria voastră mai dur decât de promontoriile romanilor, şi să se facă râpă şi pulbere. „Oştirea urşilor" să se cheme oştirea de sub porunca ta, şi-a „Zimbrilor".

Nu apucă a termina vorbirea regele, căci Micapor se arată, stând cuminte la locul său, tare mâhnit. Regele observă. Zice oftând a necaz:

— Ce supărare ai, Micapor? Ce gânduri amare te muncesc?

— Ai spus, Măria-Ta, despre scodrisci, că arată ca nişte zimbri, şi chiar aşa este, asemănă leit cu zimbrii, mai cu seamă la mutre: frunte, priviri şi nasuri. Desprinde-i, te rugăm, de sub porunca lui Dàziu, şi să facem din ei încă o călărime, neagră ori murgă, şi care să se cheme „Călărimea Zimbrilor", care să stea sub porunca mea.

— Micapor, dă răspuns Burebista cu faţa şi vocea elevate, tu eşti menit luminii şi nu luptelor. Altul este rostul tău. Marile tale războiri sunt acelea pe care va trebui să le porţi cu tine însuţi, pe acel câmp de luptă al marilor şi înfricoşatelor tăceri şi singurătăţi pe care nimeni nu le vede

decât numai cel ce le încearcă, şi Zamolxe. Cu fiecare asemenea bătălie asupra ta însăţi câştigată înseamnă că ai cucerit o nouă treaptă pe scara care urcă în Lumină, precum şi o mai cuprinzătoare zare asupra înţelegerii şi cunoaşterii. Drumurile care ne aşteaptă pe noi ceştialalţi au trebuinţă de oameni duri, iuţi şi aprigi, şi chiar vicleni, şi nu gingaşi, sfielnici, candizi şi deplin încrezători în semenii lor ...

La auzul acestor cuvinte, mai ales cele de la urmă, Micapor a aplecat cu amărăciune capul şi şi-a şters cu mâneca tunicii nişte lacrimi, ca un copil căruia i se interzice să intre în joacă.

— Şi, totuşi, Măria-Ta, se roagă el cu mâneca peste ochi, faceţi şi-o călărime a zimbrilor şi... jur pe Zamolxe, că mă voi preschimba din tânărul sfios şi gingaş şi cuminte cum aţi zis, într-un adevărat zimbru furtunos.

— Întocmai, întoarce vorbă Burebista: în zilele ce urmează vei căuta în poienile marilor dumbrăvi de la muntele Haţegus, zimbrul cel mare, cel alb ca neaua, îl vei vâna, îl vei înfrunta şi, dacă-l vei dovedi cu braţul şi iscusinţa ta de viteaz, sub mâna ta să stea oştirea călăreţilor-zimbri.

Învăluit de-o mare lumină sufletească, Micapor priveşte spre Dorada, apoi zice către rege din toată fiinţa sa:

— Va fi întocmai precum ai spus, Măria-ta!

Dorada, fără a-şi da seama de primejdia în care se avântă Micapor, absorbită de gândurile proprii, rănită, se pare, în amorul ei pentru că n-a fost deloc luată-n seamă, sare burzuluită, cu ochii şipletele-n flăcări:

— Iar eu cine sunt aici? ... Nimeni? ...

Micapor dă răspuns prompt la tresărirea indignată a Doradei:

— Ei să-i dăm o oştire de melci... de melci călări, Măria-Ta! Nu-i va ajunge din urmă nici vântul, nici gândul.

— Ia nu te ţine atâta de grozav, i-o retează Dorada, că... (îl caută în creştetul capului, printre valurile părului, a ghiduşie), uite, au şi-nceput a-i miji-n capul ăsta mintos corniţele de ... zimbru.

Cei trei – râd; Burebista tace cu luare-aminte către cei care râd.

— Tu, Dorada, zice Burebista, îndreptând privirea şi cuvânt către ea, ai să iei calul acela năzdrăvan din grajdurile mele, cel care a rodit în pântecele iepei cu chip de meduză, adusă de mine din câmpiile geţilor nemuritori, din sămânţa depusă-n trupul ei de un zmeu coborât din Cogainon, zmeu centaur, armăsarul cel cu aripi pe umeri, şi-ai să fii săgeata zburătoare care va face legătura nentreruptă dintre ostile mele şi

câmpurile de bătaie. Dacă-ţi va ieşi în cale om bun ori vrăjmaş, celui bun îi vei da bineţe lăsându-l în voia lui, iar pe vrăjmaş, după ce-l vei descânta..., căci te pricepi de minune în această diavolească artă, aşa după cum am înţeles din povestea melcului acela..., vei zbura din calea lui săgetându-l în piept, prin răsucirea trupului tău de tânără amazoană călare, şi vrăjitoare, dându-l morţii.

Iar dacă vor fi mai numeroşi, vei înfige adânc pintenii în pântecele calului, care va ţâşni în zbor şi va dispareânt r-o clipă în nouri.

Săgeata-ştafetă trainică şi neîntreruptă dintre noi să fii!

Nu termină bine vorba Burebista, căci se porneşte vuiet mare din fălcile înfricoşător desfăcute ale dragonilor steag care veghează pe stâncile cele mari, mai ales de pe cea care se înalţă drept înaintea lor, nu la mare depărtare, ridicându-se spre soare parcă aievea unui braţ uriaş, a ameninţare, de-a dreptul din trupul întunecimilor codrului.

Cu toţii – Burebista mai puţin – rămân tăcuţi şi ascultă, cuprinşi de-o stranie înfiorare.

Vuietul cuprinde, străbate în ecouri şi răscoleşte pădurile, coclaurii, toate tăcerile, toate depărtările şi cerul, care se tulbură şi el şi începe a tălăzui.

Vuietele se izbesc de stânci, se întorc în ecouri repetate, se contopesc, se adună apoi într-un fel de stâlp sonor uriaş, şi năzuiesc, arzând parcă, într-o univocă vuire de proslăvire sus, parcă înaintea porţilor cetăţii celei din cleştare, din de dincolo, a lui Zamolxe.

Tac cu toţii, uniţi şi îngemănaţi şi ei într-un alt fel de columnă sonoră, dar mută: – o singură forţă şi năzuinţă către înălţimi – şi ascultă, şi se ascultă.

APARE DECENEU CU AI SĂI. SACRIFICAREA LUI MICAPOR

Sub streaşina pădurii de dimprejur se năzăresc albe năluci mişcătoare. Nălucile înaintează lin, tăcute, aproape plutind deasupra ierbii, cu privirile pierdute-n nicăieri sau spre undeva anume unde numai, ele desluşesc şi văd aievea ceva ... lucruri şi semne pe care mulţimile oarbe nu le văd ori nu au îngăduinţa a le vedea.

Erau, arătările acelea, egal de înalte toate, auster mlădioase şi veşmânttate-n cămăşi lungi, până la glezne, albe, din in ales, şi încinse la mijloc cu şnur, tot alb şi tot din in şi acesta, purtau coroniţe peste frunte din flori de albăstrele, iar în picioare, sandale uşoare din lemn de molid, legate-n barete din piele de căprioară şi, în continuare, cu nojiţe, tot din aceeaşi piele, şerpuind până sub genunchi.

S-au desprins din intunecimea verde şi răcoroasă a codrului, au înaintat cât au înaintat, iar apoi; s-au desfăşurat, alcătuind unii dintre ei – căci aţi ghicit cine erau – un fel de grup compact cu suliţele strâns strânse-n mâini şi cu vârfurile-n sus, iar restul rânduindu-se mai la distanţă de primii, într-un fel de cerc rărit. S-au oprit din mişcare şi cei grupaţi în centru şi cei aranjaţi în cerc de jur-împrejurul lor. Regele surâde înalt, ceilalţi cinci de lângă el se minunează, tot înalt, dar se şi înfioară... Pe creastă sttâncii ce se ridică de-a dreptul din genunea codrului ca un înfricoşător semn de piatră, piatră-strigăt către cer, mut, apare ca zămislit prin farmec din văzduhuri, alb, înalt, mult mai înalt decât cei rânduiţi jos, într-o hieratică tăcere, marele preot al Daciei, Deceneu, chiar sub stindardul-balaur care urlă întruna, până departe foarte, deavălmăşindu-şi urletul cu al celorlalte toate care vuiesc de peste tot, răguşite.

Cei cinci, răsucesc gâturile încet spre acel loc al arătării şi privesc, cuprinşi de răcori. Sunt palizi, vădit înfioraţi. Burebista însă pare mai puţin, dacă nu deloc, înfiorat de alba vedenie.

Vedenia coboară lin, abia atingând pământul cu tălpile, iar în ăst timp, celelalte vedenii albe, alcătuite-n cerc sau grupate stog în centrul cercului, murmură stins ceva ca un cântec foarte misterios, în care bucuria nunţii îndelung aşteptate se contopeşte parcă în albul morţii

care aşteaptă.

Departevăzătorul se opreşte. Acum se vede limpede că este mai înalt decât toţi ceilalţi, poartă aceeaşi cămaşă din in ales, tors şi cusut de mâini neprihănite, şi cu mijlocul subţiratec strâns bine într-un fel de brâu de culoare galbenă. Peste fruntea-i înaltă, pleşuvită şi lucioasă ca de porţelan, cu stranii palori pâlpâind ca un fel de nimb în jurul ei, poartă şi el cunună, dar nu de albăstrele, ci din flori galbene, presărate ici colo cu argintii, de colţ.

Cântecul tinerilor neofiţi – amuţeşte, preluat parcă şi – topit în adâncuriile codrilor de către marginile lor mişcătoare. Tăcere albă s-a lăsat apoi peste toate ...

Deceneu învăluie pe rând cu privirea ochilor săi prelungi, crepusculari, în a căror cuprindere albul arctic străjuieşte nişte încercuiri de un albastru glacial, pur, pe cei cinci, apoi, oprindu-se în faţa lui Burebista, cuvântează limpede, rar şi înalt, ca–ntr-o bazilică fără de margini, înăuntrul căreia mulţimea nesfârşită a brazilor ţine loc de cavaleri falnici în smerenia lor, opriţi într-o uimită aşteptare, florile poienii ţin loc de lumini şi făclii, iar bolta albastră, cu albe mişcări de nouri–, parcă pictaţi, şi cu soarele – uriaş oandelabru în crucea ei, atârnând peste capetele oceanului enoriaş, închipuind catapeteasma:

— Ţi-am cetit şi ţi-am auzit, rege Burebilsta, gândurile toate... Drepte şi măreţe gânduri. Din împlinirea lor se va naşte – o mare, frumoasă şi perenă statornicie a noastră. Ai strâns laolaltă, fulgerător, sub un singur sceptru, toate triburile din provincia Transcodrinia şi o bună parte din cele din Geţia şi din ţinutul Tiras. Acum desluşesc cu mândrie în mintea şi inima ta temerară cum că plănuieşti să strângi la sânul Daciei, întreagă seminţia daco-getică de pe oriunde ar fi ea răzleţită prin Evropa: din miază-nopţile neguroase – până-n vijelioasa Machidonie a fratelui tău întru geniu şi etnie – dar nu şi întru ideal – căci el a făcut războaie de mare poet şi cuceritor, nu de aducere la împlinire a ceea ce se cere de la sine de-a fi împlinit, el fiind fulgerul îndreptat împotriva satrapiei, iar tu uriaşul magnetism al seminţiei tale – cu acelaşifoc vuitor în sâng-ele lui ca şi tine..., peste Tracia celuilalt frate al tău, teribilul braţ, cum nu va mai vedea altul ca el soarele pe acest pământ, al gladiatorilor, ai dreptăţii împotriva domniei tiranice, Spartacul ... de la câmpiile apusului până la cele ale răsăritului ...

Vei afla însă de la noi şi vei şti că nimic din ceea ce avem şi nimic din

ceea ce vom mai dobândi, pe drept, nu vine de la noi, din vrednicia noastră numai – vrednicia însăşi este un dar şi un har –, ci de la Zamolxe, marea putere din Cogaionon. El este creatorul şi mânuitorul a toate câte sunt, şi trăieşte, şi lucrează în două ipostazii, în două persoane, ca să zicem aşa ca oamenii; deci Zamolxe este doi în aceeaşi fiinţă: unul care sălăşluieşte în lumea de dincolo de ceruri şi dirijează lumea aştrilor, arătându-se uneori şi dinicoale de aştri, în nourii furtunii ascuns şi-n pânzele ninsorii, şi pe cea a sufletelor, iar altul sălăşluieşte în cămările pământului, adânc în el – aceasta este fiinţa tectonică a aceluiaşi Zamolxe – şi de-aeolo dă naştere vieţii de pe pământ, mână apele, aşază zăcămintele şi face să răsară în lumină toate formele de vieţuire câte sunt în lumea vegetală, animală sau subpământeană. Două principii sunt îngemănate creator în fiinţa sa: cel celest şi cel teluric, htonic.

Deci, tot ce avem şi vom mai avea, de la El vine. A noastră este numai dăruirea de noi înşine, vitejia şi mărinimia, bunătatea şi înţelegerea: ofrande aduse pentru a ne face vrednici de-a primi ceea ce El ne dă.

Lumea nu este nici pomană, nici întâmplare oarecare. Lumea nu este o vomitaţie oarbă a mişcării materiei in aeternum aşa cum crede un filosof grec nebulos şi fantasmagoric, Heraclit, ci creaţia unui geniu care stă *în* şi *deasupra* ei totodată. Deci viaţa este ceva ce trebuie luat foarte cu atenţie în preţuire. O preţuieşti, vei fi preţuit, o dispreţuieşti, vei fi dispreţuit; o degradezi vei fi degradat, o respecţi vei fi răsplătit; o brutalizezi vei fi mai de vreme ori mai târziu aspru pedepsit. Acestea toate să le ştiţi şi să luaţi seama la ele pururea şi pretutindeni unde vă veţi afla.

Tot ce ni se întâmplă în viaţă – sau mai bine zis în vieţile pe care ni-i dat să le trăim – ne vine fie din iubire, din respect, din voie bună, din gratitudine, fie din mânie, amărăciune, jignire, indignarea ori, trebuinţa de-a pedepsi a acelor genii ascunse care creează şi cârmuiesc.

Oricât de puternic ar fi pumnul tău, oricât de înalt braţul tău regesc, oricât de temerară inima ta, oricât de înţeleaptă mintea ta, oricât de cumplită şi neînduplecată puterea voinţei tale, nimic n-ar preţui ele pentru noi, nimic nu ne-ar da ele nouă, dacă prin ele n-ar lucra mâna, braţul, inima, cugetul, voia bună şi mărinimia lui Zamolxe – Biens, şi n-ar gândi şi n-ar hotărî mintea lui cea dinlăuntrul şi de peste toate. Răul care ne tulbură şi ne amărăşte într-atâta nu e altceva decât condiţia binelui, fără de care binele n-ar avea raţiune de-a exista; existenţa răului este hrana mirifică a virtuţilor.

Dacă răul n-ar exista, virtuţile şi-ar pierde obiectul asupra căruia să se afirme. Răul adevărat, răul-răurilor este renunţarea de-a lupta împotriva lui, iar renunţarea la afirmarea virtuţilor înseamnă abolirea, nimicirea lor, iar atuncea răul devine divinitate, iar omul o deriziune şi-o măturătură. Cu cât răul e mai rău, cu atât virtutea va trebui să fie mai înaltă, mai vrednică de numele său şi de darul care de la Zamolxe vine.

Aşadar, Virtuţile tale toate nu sunt ale tale, adică de la tine, ci date ţie pentru a împlini un ideal, de la geniul protector al acestui pământ al Daciei.

Să luăm aminte, deci, şi să nu alunecăm căzând în greşeala de moarte a nesocotinţii acestor adevăruri: că nimic nu se primeşte pe nimic, darul se dă pentru a fi dăruit la rându-i; nimic nu e al nostru cu adevărat, decât în măsura în care-l merităm de a-l avea. Nimicul se plăteşte cu nimic, iar pomana nu-i un dar, ci o ruşine; nu e favoare de la zei, ci cădere şi mizerie, căderea şi mizeria aceluia care a ieşit în afara cercurilor universalei armonii şi solidarităţi întru menţinerea eugeniei acelei armonii.

Pentru tot ceea ce ai primit de la zeu până acuma, ca şi pentru ceea ce năzuieşti a mai primii, va trebui să dai la rândul tău – adică la rându-ne – cu egală mărinimie şi curăţie sufletească.

Ai unit triburile din Transcodrina, Geţia şi Tiras într-un singur trunchi viguros, călcând în picioare pe toţi aceia oare au cutezat a se împotrivi. Crezi, oare, că la picioarele tale i-ai doborât?... Nuu! La picioarele aceluia care a voit şi ţi-a poruncit să faci această unire au îngenuncheat sfruntaţii, căci prin voinţa ta lucra voinţa Lui. Acuma pândeşti cu nerăbdare clipa când să zbori în cele patru puncte cardinale ale marei noastre seminţii, pentru a o aduna pe toată sub acelaşi acoperământ şi-acelaşi sceptru. Află că în această cutezătoare voinţă a ta lucrează voia lui Zamolxe-Biens, părintele protector al seminţiilor toate câte sunt, pe când tu eşti braţul lui.

Pentru a împlini acest măreţ şi firesc lucru, va trebui să înfrunţi promonitoriile romane, cele rânduite pe coasta Pontului Euxin, cetăţire dinspre noi. Va trebui iarăşi, atunci când vei începe lupta, să înfrunţi aceleaşi ziduri şi promontorii în mişcare, adică legiunile Romei. Cu cât îţi va fi mai greu de a le înfrânge, cu atât mai frumoasă şi mai curată va trebui să fie jertfa către El şi darul Lui. Nu trebuie să dăruieşti orice şi oricum... şi nici, mai ales, pe oricine. Dărnicia marelui nostru zeu va fi cu

atât mai mărinimoasă şi mai de preţ, cu cât prima noastră danie, cea de preîntâmpinare a darului, va fi mai curată şi mai frumoasă... şi mai dureroasă.

Zeul nu cunoaşte prihana, de aceea pofteşte lucruri ale neprihanei. Numai oamenii, în nesăbuinţa lor, au căzut din starea de graţie în cea a dizgraţiei!

Cu cât jertfa noastră va fi făcută mai din adâncul curăţiei, din cerurile încă albe ale inimii, din arderile încă fără scrum ale iubirii, cu atât dărnicia celui de deasupra noastră va fi mai luminătoare departe şi mai mănoasă.

Toţi cinci îl ascultă uimiţi şi cu mare luare aminte, numai Burebista pare mai puţin uimit, ca unul care a mai auzit acele vorbe, sau ca unul oare nu are voie a se minuna copilăreşte.

Marele solomonar face un răgaz în vorbirea lui, ridică ochii albaştri spre albastrul încins de soare al amiezii, apoi îndreaptă un surâs săgetător de senin asupra lui Micapor. Zice:

— Cel mai curat, mai frumos, mai iubit şi mai bun de dăruit la acest ceas al nostru, la această hotărâtoare cumpănă este..., şi îşi aşază palmă albă, ou degetele resfirate magic, peste pletele lui Miicapor.

Acesta tresare uşor, ezită, un tremur îi cutreieră lin întreagă fiinţa şi dă să scape de sub mâna oblăduitoare a albei fantasme, dar lent, îşi revine ca la o chemare căreia nu-i poate rezista, păleşte şi se resemnează, privind, totuşi, implorator, când spre Burebista, când spre Dorada, când înspre ceilalţi trei, care tac.

Dorada, după ce – s-a întunecat toată la auzul cuvintelor rostite de marele preot – înţelegând ea foarte bine unde anume băteau, s-a simţit cuprinsă dintr-odată de furtună ca marea, şi din mare răscolită s-a preschimbat, iarăşi dintr-odată, într-o înfricoşată flacără năzuind cu strigăt mare către cer: „Nuuu! Nuuu!"

Strigătul gemut către cer al Doradei a cuprins într-însul, arzându-l şi preschimbându-l în scrum, textul rostit în continuare de către albul sacerdot oare a replicat:

— Totul este rânduit, zice, şi face un semn enigmatic către tinerii neofiţi grupaţi stog şi cei desfăşuraţi în cerc.

— Iată, continuă Deceneu, suliţaşii şi arcaşii pe care i-am ţinut în curăţie desăvârşită timp de una rotire a lunii pe cer şi i-am primenit îmbrăcându-i în albe straie de in spălate-n ape de izvor şi zvântate la

vânturile de pe culmi, aşteaptă îndeplinirea înaltei datorii.

Face alt semn către tinerii în alb, iar aceştia, la semnul primit, pornesc tăcuţi, în acelaşi pas lin spre poalele stâncii înfricoşate. Acolo, unii se strâng stog, înfig şi mai zdravăn suliţele-n pământ, cu vârfuriile-n sus, ceilalţi se rânduiesc în cerc şi ridică-n văzduhuri arcurile... Marele preot atunci s-a îndreptat spre Micapor, adresându-i acestuia nu cuvânt, ci gestul ferm de a-l urma.

— Nuuu! a urlat şi mai cu sfâşiere, cu mai neagră durere acum Dorada, târându-se în genunchi şi implorând – dar în pustiu – clemenţă, îndurare, când spre preot, când spre picioarele regelui, când spre Duras, Badras şi Diaziu, acesta din urmă dovedindu-se mai slab de suflet căci i s-au arătat în colţurile ochilor mărgele lucitoare, şi-a mângâiat-o lin peste păr...

Deceneu ţine stăruitor ochii asupra lui Micapor – pe Dorada nici nu o bagă-n seamă – şi îi surâde misterios înfricoşându-l. Micapor nu ştie ce să creadă la început: Se uită la rege, la Dorada, la ceilalţi trei, aşteptând parcă gest de împotrivire la semnul preotului, iarăşi priveşte spre Dorada, care cu ochii încinşi şi şiroind în lacrimi urlă necontenit.: „Nuuu! Nuuu! se zbuciumă, geme, suspină din străfund şi se agaţă de el cu deznădejde vană, căci Deceneu îl smulge lin pe Micapor din încleştarea braţelor ei – regele face împlătoşat într-un fel de înţeleaptă învârtoşare a inimii – îi surâde hipnotic, de data aceasta de foarte de aproape, ochi în ochi, şi-i face semn să-l urmeze.

Palid, şovăind, speriat la început, Micapor acum se dumireşte că nu este scăpare şi se supune voinţei albe. Frica de până atunci se preschimbă lent într-un fel de resemnare îndurerată, apoi trece dincolo şi de resemnare, într-un fel de mândrie sfidătoare.

Înainte de-a porni după preot la gestul acestuia, s-a mai uitat odată la Dorada, care a rămas cu ochii a groază dilataţi asupra lui. El îi zâmbeşte nefiresc de duios, străbătut ca de-o aripă de vânt rece de dorul de ea. Patul lor nupţial va fi stânca aceea oribilă. O altă cămaşă şi mai aibă decât cea de in de pe trupul său cel fără de pată se arată acum îmbrăcându-l: jalea celui fără de nicio scăpare, deznădejdea pură, candida accepţiune. Înainte de-a porni, face un ultim gest: pune mâna pe umerii ei... Ea se cutremură toată. Surâsul lui – ultimul – la început podidit de licăriri, se preschimbă într-o stare de beatitudine. În faţa morţii, voluptatea devine stare paradisiacă.

Dorada îl cuprinde, cu ultimă disperare şi dorinţă, parcă nu în braţe, ei

în întreg trupul ei năpădit de plângeri, şi geme cu rupere grea, pentru ultima oară: „Nuuuuuu!”...

— Nuuuuuu! au răspuns ecourile, de pretutindeni, mai ales acela care veneau direct din peretele stâncii sacrificiilor, cu stindardul-lup urlând răguşit deasupra ei. Urletele acelea s-au adunat laolaltă cu vuietele ecourilor, cu „nuuu-rile” acelea venind din toate părţile, într-un singur vuiet în formă de piramidă sonoră, s-au ridicat spre cer, l-au despicat în două, din acea desfacere în două a cerului s-a arătat o zare albă de tot, nefiresc de albă, dincolo de el, şi, din zarea aceea a nefirii, s-a desprins un nour negru, nourul apoi, mişcându-se, a luat forma unui vultur uriaş, care a pornit a face ocoluri, răcnind la răstimpuri, peste păduri, peste cataracte, peste prăpăstii şi genuni, pesite ape, apoi peste grupul de oameni din mijlocul poienii, şi s-a oprit, aşezându-şi pentru câteva clipe umbra-i imensă peste statura lui Burebista care tăcea ca de piatră. Apoi vulturul acela mare s-a răsucit cu pliscul în sus, a răcnit din nou puternic, despicând din nou văzduhurile în două abisale clinuri, din nou s-a arătat acea zare nefiresc de albă dincolo de văzduhurile desfăcute-n două, şi a zburat ca o întunecată, gigantică săgeată, pierzându-se acolo, în acea zare alburie a nefirii în care s-a mistuit, iar cele două clinuri ale văzduhurilor despicate s-au strâns din nou laolaltă, omogen.

Micapor porneşte supus ca un miel mănar după cel care tace şi înaintează spre creasta stâncii de pe care va fi sacrificat, iar în vremea aste, Dorada, scâncind înăbuşit, aproape şi ea resemnată, cu glasul stins, umilă, se aruncă pe rând la picioarele lui Burebista, ale lui Duras, ale lui Badras, stăruind mai mult la acelea ale lui Dàziu, cel cu surâsui acela enigmatic, în care au licărit mărgele de rouă.

— Nuuu! Nuuu! mai mult îngăimând şi suspinând de data aceasta decât strigând.

— Acesit *nu* al tău, strigăt al intonericului, răspunde din mers albul eleusin, ar trebui să fie un *da* al luminilor... şi-şi continuă drumul cu Micapor după dânsul. Urcă peste funesta stâncă amândoi şi din ce în ce mai mult plutind decât călcând. Urletele stindardului-lup devin parcă mai puternice„ ca şi cum ar da un anume, misterios semnal. Micapor nu mai priveşte înapoi, ci-l urmează pe vrăjitor, pierdut, ca-ntr-o hipnoză.

Rămasă singură de tot, Dorada nici măcar nu se mai uită spre nimeni, ci stă ghemuită, scâncind stins din când în când, cu suspine. Ceilalţi patru tac şi aşteaptă. Stogul de suliţaşi de la poalele înfricoşatei, stânci foiesc

între dânşii, apoi împlântă puternic coada suliţelor în pământ, aşijderea şi cei rânduiţi circular, îşi încearcă arcurile. Apoi, toţi, cu feţele ridicate spre cer aşteaptă încordaţi.

Deceneu şi Micapor au atins creasta stâncii. Balaurul-steag şi-a surdinizat urletul, apoi a amuţit de tot, cu, gura sa de dragon fioros căscată-n văzduhuri. Se arătau dinţii aprigi îimplântaţi în nişte maxilare feroce.

Preotul îl dezbracă încet pe Micapor de tunică şi-l lasă numai în cămaşa albă de in. Braţele albe ale preotului care ies afară din mânecile cămeşii sunt din cale-afară de lungi şi de tăcute. Apoi se face linişte deplină, până şi-n frunzarele codrului dimprejur. Tânărul, la un alt semn al marelui oficiant, ridică spre ceruri faţa-i transfigurată, albă ca de var – e uşor palid peste albul de var şi pare cuprins de-o înfrigurare ciudată – ridică apoi încet şi braţele, şi se aruncă-n aerul din abisul de sub stâncă, zburând şi săgetând cu un strigăt sfâşietor văzduhurile şi pădurea, până ce cade-n vârful suliţelor din mâinile neofiţilor.

Strigătul s-a stins, câştigând şi, totodată, pierzând din intensitate„ înainte de a atinge vârful suliţelor, deoarece, în timp ce cădea zburând, arcaşii cei rânduiţi în cerc l-au săgetat toţi deodată, aşa că, atunci când a căzut peste suliţi poate că era deja mort, căci el trebuia să moară oricum, de aceea se luau măsuri suplimentare, ca nu cumva jertfa să dea greş şi să nu fie primită.

Odată stins strigătul lui Micapor, alte strigăte au ţâşnit, din piepturile neofiţilor de data aceasta de bucurie mare că Zamolxe este fericit. Pe vârful stâncii, sub steagul-dragon, care parcă râde, nu rânjeşte, preotul alb nu mai arăta a ins omenesc ci a surâs îmbrăcând formă omenească, căci era tot numai un surâs de fericire. Regele a aplecat capul a nu se putea înţelege ce anume stare de spirit, ceilalţi trei au respirat uşuraţi: – bine că s-a terminat – Dàziu oftând discret în sinea lui, iar Dorada încolăcită-n ea însăşi ca un şarpe – durere mută, ajunsă dincolo de orice rostire – tăcea ... Sufletul ei era o văgăună neagră.

Strigătul sacrificatului, mistuit în strigătele neofiţilor a luat chip, iarăşi, de uriaşă săgeată sonoră care a despicat văzduhurile în două prăpăstii, şi iarăşi s-a arătat vederii acea zare nelumească, alburie, din adâncul căreia, iarăşi, s-a desprins un nour care s-a preschimbat, mişcându-se, în vuitor, vulturul acela a început a face rotiri largi sub soare, apoi iarăşi s-a oprit runic pentru câteva clipe aşezându-şi umbra

peste statura magnifică, magnific reculeasă a lui Burebista. Şi iarăşi a săgetat drept în sus mistuindu-se în acea zare alburie de dincolo de cele două prăpăstii ale văzduhurilor, după care cerul şi-a revenit la starea lui de albastru omogen.

Tinerii neofiţi aduc pe suliţi în mijlocul poienii trupul lui Micapor, împlântă suliţile cu vârfurile de data aceasta în pământ, roiesc şi adună, şi aduc trunchiuri de brad şi alte feluri de lemne pentru foc, ridică un fel de rug mare, îl aprind, bolboroselile flăcărilor întunecate şi îmbălsămaten mireasmă de răşini se îmbină cu îngânările unui fel de cântec tenebros ce ieşea din gura tinerilor, dar şi din aceea a preotului alb, care coborâse de pe creasta stâncii, iarăşi au ridicat în vârful suliţelor trupul mort al lui Miicapor bolborosind cântecul acela – un fel de pean barbar – şi l-au purtat până la marele rug în flăcări fumegoase, l-au aplecat şi l-au aşezat în mijlocul lor, spre ardere. Şi, după nu mult timp, trupul fără de prihană, dar şi fără de viaţă al lui Micapor s-a prefăcut în cenuşă şi funigei. Dorada, ghemuită-n durerea ei mută simţea ca şi cum acea ardere a trupului mort al lui Micapor în trupul ei s-ar fi petrecut şi nu în limbile de foc ale rugului. Mai geme doar atâta: „Vai mie!" şi iarăşi se scufundă-n văgăunile negre din fiinţa ei singură, pustie.

Nu s-au potolit bine flăcările care l-au mistuit pe Micapor, nici n-au apucat a termina de cântat tinerii albi împreună cu preotul alb, că de peste tot, stindardele-lupi au pornit a mugi umplând văzduhurile toate de răscolire şi tumult. Şi urlau pe felurite şi mulţimi de răgete, încât s-a cutremurat pământul cu pădurile şi apele toate, tălăzuind a ceas rău şi-anfricoşare. Prăpăstiile s-au întunecat la faţă. Din această răvăşire a stărilor din natură se desprinde într-o clipă o nălucă. Aceasta ţâşneşte din pădure, aleargă şi se opreşte drept înaintea regelui şi-a preotului şi gâfâie abia trăgându-şi răsuflarea. Este un om al pământului; împreună mâinile la piept, apleacă – frânge aproape – capul gol cu pletele lungi, ude şi răvăşite, de comat, înaintea celor doi şi zice, gemând:

— Rege al nostru şi părinte al Daciei, satele şi cătunele noastre au fost atacate cu foc mare şi ard până la cer. Oamenii fug îngroziţi şi se strecoară ca şerpii în văgăunii. Cei neputincioşi sunt călcaţi sub copitele cailor ori răpuşi din săbii. Unii din năvălitori poartă-n vârful săbiilor şi-al suliţelor trupuri de copii care se zbat încă. Femeile ţipă disperate cu pruncii atârnând de ele. Soţii lor zadarnic încearcă a se opune, căci sunt sfârtecaţi, iar dânsele atunci ţipă şi mai tare dimpreună cu copiii, care le

sunt tăiaţi şi azvârliţi în toate laturile în bucăţi, iar mamele lor sunt târâte de vrăjmaş după dânsul de pletele părului... Cotropitorii răcnesc precum fiarele turbate, beţi de bucuria biruinţii asupra unor necăjiţi, şi împroaşcă sudălmi cumplite asupra bietelor femei care cutează a se împotrivi. Unele sunt fioros necinstite, în chiote diavoleşti şi-n faţa bărbaţilor şi-a pruncilor care se tânguiesc acoperindu-şi ochii cu pălmile ca să nu vază ce se petrece. De aceea urlă fără contenire dragonii Daciei de pe toate crestele. Scapă-ne, Măria-Ta, a mai apucat să îngaime omul pământului, apoi s-a prăvălit şi şi-a dat duhul.

— „Blestemul! Blestemul cel mare!" ţâşneşte din bezna grea în care stătea ghemuită Dorada, strigând. Ochii ei par a fi două vetre aprinse în fundul unei tenebre.

Scrâşnind cu aprindere întunecată, Burebista detună apăsând puternic pe litera u:

— Dùras!

— Poruncă, Măria-Ta! aruncă răspuns Dùras din toată fiinţa sa, încremenind cu faţa spre rege şi aţintind aprig privirea asupra-i.

— Vei trăsni grabnic dinspre miazăzi, pe Alutus şi apoi pe Marisia. Nu vei face ostateci. Nu avem timp. Ridică ochii spre cer, stă puţin cu ei fixaţi acolo undeva, apoi scrâşneşte cuvânt de groază: Pe Zamolxe! Nici pulbere nu va rămâne din ăi!

Dùras se răsuceşte fulgerător şi dispare înghiţindu-l pădurile.

Burebista se îndreaptă către cealaltă căpetenie şi strigă apăsând lung şi dur peste litera a;

— Bàdràs!

— Aici, Măria-Ta, răspunde în poziţie împietrită, Badras.

— Vei izbi dinspre miazănoapte, de-a lungul Samusei şi-a Cerusiilor făcând legătura cu celelalte fronturi care vor înainta dinspre miazăzi. Ca lupii să sfâşie lupii tăi şi ca mistreţii să intre-n ei cu jungherele. Fără nicio cruţare. Nu vei face nici tu ostateci! Badras se răsuceşte şi el, cu mâna pe jungher, şi se avântă din loc nălucindu-se.

— Dàziu! strigă regele către al treilea oştean, iarăşi cu apăsare peste litera a:

— Ascult, Măria-Ta, răspunde Dàziu stând drept şi cu acelaşi surâs enigmatic pe faţă, singurul senin în acele clipe, căci însuşi Deceneu părea tulburat foarte. Privindu-l pe Dàziu parcă şi chipul lui Burebista s-a înseninat oarecum, ieşind la lumină din negura care-l acoperea.

— Vei lovi cu puhoaiele de zimbri şi prăvălirile de urşi, căzându-le în spate. Vei şti tu cum să te strecori neobservat. Precum muntele să te surpi asupră-le şi ca uraganul să nimiceşti tot vrăjmaşul în calea ta. Eu voi fi prezent pretutindenea. Îşi întoarce lin capul către Dorada, cu înţeles. Dorada stă încolăcită-n ea însăşi şi mai ziscânceşte la răstimpuri. Totuşi i-a simţit mişcarea – poate că şi gândul şi s-a liniştit deodată. Burebista zice mai departe către Dàziu: nălucile albe ale călărimii mele vor zbura de la un capăt la altul al vijeliei. În toată clipa voi fi alături de voi. Ne întâlnim la munţii cei mari de la Alpi. Acolo le vom face numărătoarea înainte de a-i înghesui în trecătorile prăpastiei, încheie apăsat, scrâşnit.

— Poate că era mai înţelept, îndrăzneşte a adăuga vorbă Dàziu, să nu le fi dat drumul la...

— Cu zâmbetul tău enigmatic vezi pe cercuri largi, dar nu şi ascuţit, Dàziu. Mai ai de învăţat încă multe până să ajungi să înţelegi.

— Dar cu cei statorniciţi în cetatea Tomisia de pe ţărmul mării noastre, ce facem, Măria Ta?

— Nu le purta de grijă, Dàziu, le vine şi lor rândul. Singuri s-au îmbrăcat în cămaşa morţii.

Dàziu îl acoperă pe craiul său în vraja plină de iubire, admiraţie şi ascultare a ochilor săi, cârmeşte din trupul său suplu şi se năluceşte şi el în pustia pădurii.

— Slăvite al nostru întru veghe înţeleaptă, Deceneu, vei păzi rânduielile palatului şi-ale ţării până la întoarcerea noastră. Ne bizuim pe iscusinţa luminăţiei tale întru toate. Apoi vocea lui devine tunet: „Să urle dragonii toţi peste întreg pământul Daciei noastre! Peste toate măgurile, peste toate piscurile şi la toate vămile ... Să se aprindă focurile cele mari de semnale şi legătură între oşti pretutindeni. E ceasul cel înalt al limpezirii neamului şi ţării... Sunaţi din buciumele toate, măăiii!

Îl înghite şi pe el ca pe ceilalţi trei pădurea şi tumultul de buciume şi de dragoni ce s-au dezlănţuit ca din temeliile gliei şi-ale tuturor timpurilor ei, de peste tot. Ca din adâncul ponoarelor se învălmăşesc armonios trâmbele şi răsunetele, şi mugetele. Parcă ar fi începutul lumii, ori sfârşitul ei. Pentru unii una, pentru alţii celălalt.

Vedenia albă a preotului se mistuie şi ea prin văzduhurile de dincolo de stânca sacrificiilor. A suit-o încet, încet, până ce, odată ajuns în vârful ei, a fost încorporat, inspirat ca un abur într-însa, luând parcă înfricoşata

stâncă înfăţişare de uriaş druid.

Stolul de suliţaşi care până atunci tăcuseră albi ca şi cum n-ar fi fost acolo, s-a mişcat aranjându-se în şir lung şi s-au strecurat şi ei în întunecimea pădurii, tăind prin ea ca o cărare mişcătoare de năluci.

Numai Dorada a rămas singură în locul pustiu, ghemuită în durerea ce pulsa şi zvâcnea tot mai din adânc în fiinţa ei, toată, în părul ei negru cu tot nefiind altceva decât o încâlcită rană neagră. Înalţă capul, roteşte privirea, o opreşte asupra stâncii de pe creasta căreila a fost azvârlit Micapor, o întoarce înspre locul unde înălţară rugul care l-a mistuit în flăcări şi l-a prefăcut în cenuşă şi funingini, şerpuieşte până acolo, mai face câteva ocoluri împrejur cu ochii – nu zăreşte nimic şi pe nimeni, numai păduri, văzduhuri şi singurătăţile lor – apoi cuprinde-n palme cenuşa iubirii, o alintă, o amestecă din plin cu lacrimi, o aduce în pălmi, când la obrazul drept când la cel stâng, o aduce şi-o apasă peste sâni şi începe a se legăna din umeri şi din cap tânguind şi alintând totodată sacra nimicnicie din pălmile făcute căuc. Apoi tace, se opreşte din legănare, lasă să se scurgă ca dintr-un orologiu solar, o clepsidră, cenuşa peste pământ şi-n vânt, strânge pumnii, îndreaptă bustul într-un soi de superbie şi mânie totodată, îşi adună toate puterile rănite dintr-însa – parcă o uriaşă rană năpădită de stindarde ardea năzuind cu vuiete în văzduhuri – şi, ca rupte din acea rană-n flăcări, rană incendiară, întâi încet, din adânc, apoi din ce în ce mai în izbucuri, cuvintele se desprind din inima ei şi se pierd în ecourile ce vin de pretutindeni, din toate depărtările şi de sus, a iureş de luptă. Un zigurat-vindictă, o vedenie pedepsitoare, cu mâinile ridicate la cer păreau cuvintele ei încorporate laolaltă:

„Pustiu ca mine acuma să rămâi în pustia din tine, atunci când lumea va fi toată a ta! Atunci când vei fi stăpânul ei deplin, pustiul să stăpânească asupra ta, el să-ţi fie zeu şi iubire. Aşternut să-şi facă năpârcite cele păroase-n inima ta, şi ca vipera să umble şi să şuiere prin vinele tale sângele-ţi, şi să te zvâncoleşti ca şarpele lovit, de când răsare şi până când apune soarele, apoi iarăşi de la scăpătat până la ivirea zorilor – ploaie măruntă de veninuri peste nesomnul şi rănile tale.

Să urli de sete, iar când atingi izvorul ori pârâul, izvorul şi pârâul să sece într-o clipită dinaintea buzelor tale aplecate ca să beie. Aşa precum mă doare pe mine dorul după el şi mă usucă vântul chemării lui, aşa să te zvârcoleşti tu sub scorpioni şi să te usuci după apa pe care nimeni nu ţi-o

va îmbia. Buzele tale să cheme neîncetat numele cel drag, noaptea sub dunele neauzirii, în zorii dezmeticirii din tainiţele somnului, în amiaza nemişcării, când te răstigneşti pe stâlpul de foc al soarelui în oprire absolută deasupra, seara – când te hăituiesc de oriunde, nemilos harpiile căinţelor, iar numele acela după care strigi, de nicăieri să nu-ţi răspundă, niciodată, niciodată. În muţenie desăvârşită să răsune el... Lumea să-ţi aştearnă la picioare toate frumuseţile şi bogăţiile ei, iar tu să te uiţi la ele cu încrâncenată greaţă, silă şi amărăciune. Urâte să-ţi fie toate ca urâtul din tine, şi spre niciuna să nu te-ndemne dorinţa apropierii. Stăpânul peste toate bunurile pământului să ajungi, iar în mijlocul lor să te simţi pustiu de sărac, ticăloşit de simţământul unei fără de margini goliciuni a sufletului tău, fără tămăduire de singur, sărac şi ocolit de orice bucurie.

Toată puterea lumii să se adune sub pumnul tău, iar pumnul tău să atârne nevolnic, mort de-a lungul trupului tău scârbit de el însuşi, putrezind de el însuşi.

Noaptea să-ţi străjuiască la porţi, noaptea la ferestrele sufletului, noaptea să-ţi fie aşternutul şi cu vedenia nopţii desăvârşiite să te acoperi în somnul tău cu foire de vipere şi libărci, sub coaste şi la căpătâi. Bezna cea grea să-ţi fie acoperământul casei şi-n beznă să sfârşeşti, fără nimeni a veghe şi-a mângâiere-n preajma ta. Noapte să se arate-n toate uşile intrărilor din tine şi din casa ta. Hidra cea neagră să te pustiască, şi să fii numai o pustiire de hidră, aşa cum mă pustieşte pe mine-acum nempăcarea. Aşa cum nimeni nu mă aude, nimeni să nu te audă nici pe tine la ora marilor cumpăniri.

Oricine va încerca să se apropie de tine, tu să simţi acea apropiere ca pe-o fantasmă de ciulini şi ca pe-o gheară de vârcolac.

Năpârca verde sa te muşte; vicleană şi unduitoare să ţi se strecoare-n inima ta răvăşită, şi de-acolo, din rănile ei, să muşte, să smulgă, să rupă! ... În otravă şi-n sânge să te adune sărutarea ei satanaelică. (A se ţine minte acest moment al blestemelor Doradei, pentru că el ne va ajuta să înţelegem nişte lucruri ce se vor petrece către sfârşitul acestei istorisiri, şi, de asemenea, să vedem cum unele din aceste vorbe oarbe se împlinesc într-un anumit fel, aievea.)

Ghemuit în otravă şi sânge să te adune ... şi să te muşte harpiile, aşa cum muşcă din mine şi mă rup şi mă sfâşie, şi mă deapănă...

şi m-adună

în abur de mătrăgună,
noaptea-ntr-una,
fără stele
fără lună
în de negre flori cunună,
de nebună!

Nu se poate înţelege limpede împotriva cui anume erau îndreptate aceste imprecaţii, dar împotriva marelui deţinător de taine nu erau îndreptate în niciun caz. Împotriva altcuiva se năpusteau cuvintele lovind în deşert – dar totuşi deşertându-i sufletul de amarul dintr-însul – iar dacă priveai mai adânc în ele şi înţelegeai ceea ce scapă înţelegerii, o altă faţă a urii, chiar opusa ei se arăta, se năzărea. Parcă erau, cuvintele acelea ale blestemului, bucăţi rupte dintr-o inimă de două ori rănită: o dată pentru că i s-a luat ceea ce era al ei, iar a doua oară pentru că cel de la care aştepta să intervină şi să oprească sacrificiul, şi pentru care nutrea nu numai simţăminte de admiraţie, ci, undeva, în adâncurile fără de înţeles ale fiinţei sale de fată, şi un altul... care o tulbura şi o înfricoşa totodată plăcut, nu intervenise, ci rămăsese de piatră.

A fixat ochii din nou asupra vetrei de cenuşă şi parcă simţea nevoia s-o cuprindă şi s-o adune-n fiinţa ei, dar cum tot privea şi se gândea s-o cuprindă-n braţe, minune mare s-a arătat ochilor ei: Din liniştea cenuşii care a pâlpâit câteva secunde şi-a vibrat încet s-a ivit chip de pasăre, pasăre care nu semăna cu niciuna din câte se cunosc pe acest pământ al Daciei, care nu era nici lăstun, nici vrabie, nici presură, nici graur, nici gae, nici rândunică, nici cuc, nici ciocârlie şi nici privighetoare, niciuna din câte se cunosc pe nume, dar avea trup cenuşiu, cioc şi gât alb, coadă de asemenea albă, era mare, hai să zicem, cât un uliu, dar, spre marea şi înspăimântata ei uimire, avea ochii şi privirea aidoma ochilor şi privirii lui Micapor.

Şi pasărea aceea, privind stăruitor la ea, s-a pornit îndată a cânta nestăvilită, tot mişcând de sus în jos, repede, coada, iar cântecul ei aducea cu al lăstunilor şi-al privighetorii uneori, alteori cu al mierloiului şi-al ciocârliilor, ba chiar cu strigătele sfâşietoare ale eretelui peste munte, dar nu era al nici uneia din păsările acelea, şi, mai ales, lăsa impresia că era mai degrabă un fel de vorbire decât cântec glasul ei.

Dacă ai fi avut ureche de solomonar, ai fi putut desluşi din acele

ciripituri cântate ori vorbite, de pildă, aceste înţelesuri: despărţirea noastră este nu spre pieire, ci spre o alta, mai înaltă reîntâlnire... Trecem prin toate formele de fiinţare supuse timpului, locului şi vremelniciilor, pentru a ne putea reîntoarce şi regăsi întru desăvârşirea statorniciei pure. Viaţa noastră este făcută din nişte picături, nişte picuri care au scăpat afară din izvorul fără de început, fără de capăt şi fără de curgere, iar picurii aceia îmbracă toate formele pe câte le implică viaţa, le trece prin sita timpului, le zvântă şi descânttă în cămările spaţiului, le supune la fel de fel de ispite şi încercări, şi, astfel purificate – nu se poate afla în numele cărei legi, raţiuni sau cerinţe suntem supuse acestei purgatoriale treceri – să se readune şi să se regăsească reîncorporându-se în lumina fără de curgere a eternului izvor.

Cam aceste ciudate înţelesuri ar fi putut desluşi solomonarul în ciudatele cuvinte-cântec ale păsării aceleia străine de lumea noastră.

Speriată, a dat să fugă din acel loc al înfricoşărilor. S-a strecurat pe cărarea care tăia şerpuitor pădurea şi şi-a iuţit paşii. Pasărea aceea însă nu dispărea şi nici nu rămânea în poiana pustie ca să-şi spună mai departe cântecul-vorbire cine ştie cui, ci, cu înverşunare, o urmărea, când din dreapta de pe-o creangă, când din stânga pe alta, când, mai ales, stăruitor, înaintea ei, pe cărare ori pe-o altă creangă ce se înclina peste cărare. Uneori, Dorada resimţea trilurile păsării parcă pe buzele ei cântând, aidoma unor ciudate, reci sărutări, iar alteori se simţea toată cuprinsă ca-ntr-o nuntă în vraja acelui cântec-omilie ale neomenescului sol.

Când a intrat ca năluca prin porţile palatului, glasul păsării a încetat deodată, iar pasărea -sol s-a făcut nevăzută, de parcă ar fi intrat în pământ.

O sfâşietoare tristeţe a cuprins-o, fără de margini. A alergat drept în camera reginei Chimbria, care şi ea la rându-i sta în jilţ şi tăcea mohorâtă, cu bustul drept şi ochii aceila crepusculari împresuraţi de neguri lucitoare. În clipa aceea îl pierdea şi ea pe cel care era al ei, pe cel care era, tot, numai *ea.*

Şi-au oglindit îndelung singurătatea în oglinzile ochilor fiecăreia, apoi Dorada a îngenuncheat, i-a cuprins în braţe genunchii stăpânei, învăluindu-i până dincolo de glezne, peste lespezile podirii, în căldura neagră a pletelor ei revărsate, a culcat obrazul în poala reginei, şi-a adormit acolo, dormind până târziu, sub mângâierile blânde şi tandre ale

singuraticei Chimbria, cea care de la un timp simţea un fel de muşcături câinoase-n sânul ei.

La răstimpuri, după ce Dorada s-a trezit şi continua să-şi aline pustiul cu faţa-n poalele reginei, răsucea obrazul şi întâlnea ochii celeilalte: aveau, în adâncul lor, luciri mari de aştri şi ei.

Ochii Donaţiei şi ochii reginei – două ceruri care se răsfrâng unul în celălalt euharistic.

PARTEA A DOUA

sau

MARELE VULTUR DESFACE ARIPILE

1. UN ASEDIU CU BUCLUC

A fi început operaţiunile militare printr-o mişcare de învăluire totală, venind, cu una din aripile oştirii sale, dinspre miazăzi, pornind de dincolo de Danubiu, acoperind toată Geţia şi înaintând spre miazănoapte, cu ocoluri prin sud-vest, iar cealaltă aripă mişcându-se tot dinspre miazăzi, dar de la gurile Danubiului înspre miazănoapte, curăţind astfel ţara carpilor, a tira-geţilor şi-a costobocilor – de nefastele cuibărituri de celţi, escaladând munţii şi străbătând pădurile, ar fi însemnat o adevărată risipire de forţe, vană, cu riscul ca, în loc să atingă ţinta cea mare, să se destrame în neant.

Iarăşi, a fi atacat înspre Danubiu, chiar de-a lungul lui, prin învăluirea, izolarea şi nimicirea aşezării celtice zdravăn apărată de ziduri groase şi oştire multă, Singidunum, ar fi însemnat să smintească tihna şi bunul trai al oamenilor din coloniile de pe Pontul Euxin şi din castrele de pe decindea Istrului, toate sub tutelă romană, şi, prin această manevră să stârnească mânia romanilor care, la cererea celţilor – cu oferte politice şi materiale zdravene – să intre-n luptă împotriva „marelui vultur", aşa cum îl porecliseră acele cetăţi şi colonii pe Burebista. Căci intrase de mult viermele neliniştii în inima Romei, de când Burebista, întunecatul rege dac, unise, mai degrabă cu puterea geniului şi a necesităţii, mulţimea de triburi de aceeaşi seminţie a tracilor, şi de când îi ghiciseră gândurile ce se mişcau în mintea lui ca nourii înainte de furtună şi, mai ales, de când intuiseră forţa geniului care lucra în el şi-i văzuseră, în ceasurile de nesomn, vedenia venind cu vânzolire mare, albă, de oşti, în urma ei, şi astfel aşteptau prilej potrivit pentru a-l ataca, a-l învinge şi a-l vedea purtat la Roma, pe Via Apia, în cuşcă, după carul de triumf al împăratului, mai cu seamă că acel împărat nu era orişicine, ci Iulius Cezar Divul, care mai purtase astfel după carul său triumfal, în cuşcă, şi pe alţii, printre care pe frumosul, falnicul, tânărul şi sfătosul Vercingetorix al Galilor.

Riscurile unei atari cutezătoare acţiuni ar fi fost din cale-afară de mari. Numai un smintit de capul care nu l-ar fi avut decât spre sminteală, în a cărui încăpere ar fi vuit trufia goală şi exaltarea de sine însuşi s-ar fi asmuţit într-o atare prăpastie, nu însă şi sobrul, sumbrul, limpede

văzătorul departe, temerarul chibzuit şi inexpugnabil în fermitatea sa care era regele Burebista al Daciei în acele timpuri vultureşti.

Aşadar, s-a gândit el să purceadă cu treabă bună, încet şi modru, luând rând pe rând lucrurile şi fiecare la vremea sa, întocmai ca bunul şi înţeleptul gospodar dintotdeauna şi de pretutindeni în lumea asta.

Văzând furia oarbă, nimicitoare a tot ce-i ieşea în cale, chiar bătrâni, femei şi copii, a lui Vojerix – cel căruia i-a cruţat viaţa şi i-a redat libertatea şi care acum bântuia peste ţară cu foc şi fier, drept răsplată – a dat poruncă, spre nepriceperea şi mirarea tristă a căpeteniilor şi oştirii lor – după ce opusese o slabă rezistenţă atacurilor furibunde ale vrăjmaşului, cu totul de neînţeles pentru firea lui războinică ce nu ştia a da înapoi în luptă, ba dimpotrivă, lovea cu mai multă tărie şi iscusinţă pe măsură ce duşmanul sporea opintirile năvalnice – a dat poruncă lui Dùras şi lui Bardas să se retragă în mare grabă, chiar în neorânduială vădită şi vădită derută, cu întreaga oştirea lor între zidurile cetăţii celei mari, ridicată anume pentru a supraveghea asupra dealurilor mănoase din centrul Transcodrinei, cele care, pe lângă alte bunătăţi, dau şi acel minunat vin, fără seamăn, căruia băştinaşii îi spun „fetia împărătească", strălimpede de auriu la culoare şi înalt ademenitor în mireasmă şi tărie, între zidurile duble ale Buridavei, cetate de scaun.

El însuşi a făcut primul acel lucru, spre mâhnirea amarnică a lui Dùras şi Badras care credeau că regele lor este, vai! sau ar fi, un laş, şi nu un zeu, aşa precum li se arătase în atâtea prilejuri până atunci... Dar unde se afla Dàziu cu oştirea lui de urşi şi de zimbri? Nimeni nu ştia nimica; nimeni dintre cei întrebaţi – nici chiar regele – nu dădea răspuns. L-ar fi încercuit, poate, întinzându-i o cursă, celţii şi l-au nimicit de tot cu toată oastea. Apă şi pământ l-or fi făcut! îşi ziceau cu mare mâhnire ceilalţi. De aceea, poate, atunci când apleci urechea la pământ şi asculţi cu atenţie mare, într-o tăcere desăvârşită, auzi cum se ridică din adâncul pământului şi de sub ape, stranii mârâituri de urşi în pâlnia urechii, şi tropote de zimbrii.

Porunca însă a fost poruncă, iar ei au fost nevoiţi a o îndeplini. Abătuţi ca de moarte, cu suliţele îndreptate-n jos, ca la îngropăciune, şi scuturile atârnându-le amărâte de-a lungul genunchilor, s-au retras, au intrat ca o apă tulbure pe porţile uriaşei cetăţi, închizând şi ferecând cu mare scrâşnire, după dânşii, grelele porţi, cu drugi şi grinzi de-a latul şi de-a lungul lor şi de-a curmezişul, apoi grupându-se ici colo posomorâţi au

înclinat falnicele lor frunţi în pământ... Ce putea să-nsemne una ca asta venind chiar de la rege? Aşa ceva nu găsea înţeles în minţile lor viteze, dar cam puţine. L-or fi călcat umbrele cele mari ale nopţii, îşi ziceau în taină, pentru că de frică ori de laşitate nu putea fi vorba în niciun caz, căci îi cunoşteau bine firea... În loc să se preschimbe în incendiu, aşa cum îi este felul, şi să pârjolească toată inamiciţia din cale-i, el, neînfricatul şi vijeliosul Buereba – aşa îl mădăreau ei prieteneşte – se adună în cochilie precum marele melc acela – cu care se sfătuia omeneşte Dorada, îşi ascunde coarnele ca-n faţa primejdiei morţii, coarne din care trebuia să arunce limbi de foc, şi, pitiş, pitiş se retrage din faţa – inamicului... mişeleşte, (se loveau peste gură) într-o altă cochilie – cetatea, îşi mai ziceau ei în gândul lor amărât. Acest lucru... aşa ceva nu are înţeles.

Regele însă tăcea şi, pipăind cu mintea lui ascuţită gândurile ce-i munceau în căpăţânile lor posomorâte, surâdea înalt şi viclean totodată, spre şi mai marea încâlcire din – labirintele creierilor de sub sfătoasele lor căşti.

Părea chiar vesel şi mulţumit regele, lucru care pe ei îi descumpănea de tot, iar vistiernicul cetăţii, cel care deţinea cheile intrărilor în depozitele cu bucate şi udături de tot soiul ale cetăţii, trecea dintr-un loc într-altul fluierând şi cărând felurite feluri de bunătăţi şi împărţindu-le oştirii, care, şi ea, la rându-i, nu ştia ce să facă: să mănânce, ori să azvârle cât colo demâncarea şi să plângă jalea luptătorilor daci.

Altă nedumerire care stăruia necontenit şi-i biciuia cu întrebarea usturătoare era aceea a sorţii lui Dàziu. Ce să se fi întâmplat cu el?... Unde a dispărut cu totul din faţa vederii şi-a înţelegerii?... L-a înghiţit pământul? – căci se aud aievea, când clipa se opreşte din mers, mârâituri de urşi din adâncul pământului şi ropote de zimbri – apele? – căci aceleaşi semne ne vin şi se aud şi de sub ele, noaptea când se opresc din mers pentru câteva răstimpuri –, sau l-au risipit vânturile în pustie? – căci şi glasul vântului aduce a glasul lui, al lui Dàziu... Numai regele ori marele deţinător al tuturor tainelor, Deceneu, puteau slomni şi desluşi cât de cât vreo noimă în toate acestea lucruri ciudate.

Dar de ce – se întrebau iarăşi ei în sinea lor – de ce regele nostru îl porecleşte pe Dàziu „tăinuitorul”? Să aşteptăm să se limpezească de la sine, în timp, lucrurile, suspinau ei din rărunchi răspuns la întrebare, şi să mai vedem ce ne mai aşteaptă.

Ce altceva să-i aştepte, sărmanii, decât doar necazuri, şi încă dintre

cele mari, căci la scurt timp după ce s-au închis în cetatea cea mare care cuprindea între zidurile ei duble o întreagă măgură cu suprafaţa de peste o mie de leghi, celţii sau şi năpustit după dânşii slobozind din piepturile lor de biruitori nişte răcnete şi nişte urlete atâta de mari încât burdufurile văzduhului, cutremurate, s-au rupt, şi unde n-a pornit a ploua ca din jgheaburi. „Parcă ar ploua cu capete bărboase şi cu... de femei despletite", a aruncat vorbă metaforică Dùras, vărsându-şi afară dintr-însul zăduful. Ploaia a copleşit urletele de biruinţă ale oştirii triumfătoare, dar a răcorit, totodată, şi inimile dacilor, mâhnite, refugiaţi ca vai de ei între zidurile sure.

Vojerix, căci el era fericitul comandant de oşti celtice, a strigat porunci aspre, şi îndată, armata sa a purces a se aşeza în poziţii anumite, întinzând corturi de jur-împrejurul asediaţilor şi rânduind posturi de veghe şi de iscodire la locuri potrivite. Apoi, ca să le facă în ciudă sălbaticilor şi fricoşilor daci, celţii s-au apucat a-şi pregăti de mâncare: au fript în frigări boi întregi, ghiboli, porci şi berbeci, chiar şi ţapi, noateni şi viţei – chiar şi cocoşi, emblemele lor de pe coifuri şi scuturi – iar în nişte cazane mari, au făcut fierturi felurite, căci se ştie prea bine că celţii erau mari mâncăi, aşa cum sunt şi urmaşii lor din zilele noastre, aruncând înăuntrul cazanelor, găini, raţe, gâşte jupuite cu grijă, potârnichi, peşti, chiar fazani şi curcani de toată frumuseţea, precum şi toate măruntaiele de la ele ca şi de la vitele mari sacrificate şi care acuma sfârâiau fumegând în frigări cât ţepile lui Dracula – chiar mai mari – apoi au desfătat acele bunătăţi din cazane şi frigări cu mirodenii multe şi alese, încât parcă le lăsau gura apă nu numai celţilor şi dacilor, dar chiar şi dealurilor dimprejur, doldora de rod.

Astfel trebuieşte a se ospăta o adevărată armată aparţinând unei seminţii avansate-n civilizaţie, şi pe deasupra şi biruitoare, nu ca cea a oropsiţilor de daci. Şi s-au pus dînşii pe hrănite. Dacii, în ăst timp, sătui la rândul lor, dar – mâhniţi pentru că nu ştiau ce-i aşteaptă, îşi arătau de după crenele doar niţel din profilul lor năsos, trăgând cu un singur ochi, şi săgetau din când în când pe câte unul, poate tocmai când acesta îngurgita mai cu plăcere dumicatul. Celţii se mâniau indignaţi cum de mai şi îndrăznesc încarceraţii în cetate să mai şi tragă cu arcul, şi iarăşi ridicau pumnii şi glasurile lor spre cer, ameninţând cu talare străşnicie. Drept răspuns, dacii mai săgetau încă în vreo câţiva care se rostogoleau pe spate strigând de durere şi căscând gurile pline cu dumicat de-ţi

venea nu atât milă cât greaţă de ei.

Au replicat şi ei săgetând asupra dacilor, dar fără ţintă, decât doar în zidurile morocănoase şi nepăsătoare ale cetăţii sau în golul dintre crenele.

Aşa cum bine ştim şi aşa cum este şi firesc, după nişte antreuri atât de bogate, variate şi gustoase şi, mai ales, după nişte bucate atât de consistente şi copioase, se recomandă băuturi şi fructe. Băuturi mai aveau ei în burdufuri şi ploşti, iar cât despre fructe, n-aveau decât să cotropească viile şi livezile cu pomi fructiferi care gemeau – vorba aceea – de rod pe dealurile din jur-împrejur şi care le stăteau la libera lor voie şi plăcere, ispravă pe care au şi făcut-o turnând cu nemiluita în burdihanurile lor pline de cărnărie şi brânzeturi: struguri, mere, persici, pere şi prune, şi alte cele...

Dar, ciudat, nici dacii nu păreau a aduce lipsă de bucate, dovadă voioşia şi roşeaţa de pe feţe atunci când se arătau pieziş de după crenele, mai şi lansând la răstimpuri şi câte o săgeată – drept desert – în pântecele asediatorilor.

Dezmăţul acelei orgii de nutremânt însă se potolea cu fiecare zi care se scurgea, deoarece proviziile se terminau – iar pe dealurile năpădite de rod nu rămăsese nici măcar frunza, într-atâta au fost de jefuite, încât vântul şuiera printre crengile pomilor şi butucii viilor şi se văita ca – un copil părăsit de părinţi. Problema s-a rezolvat însă urgent: Serviciile de aprovizionare ale armatei lui Vojerix au început lucrarea... Au pornit-o voioase cu carele lor înzestrate cu roţi de fier – în vreme ce ale dacilor erau din lemn răsucit – care-ncotro, ca să aducă hrană. Hrană era din belşug şi se vedea cu ochiul liber pe dealurile nu prea depărtate, peste care păşteau liniştite cirezile de bovine, turmele de oi, hergeliile de cai – şi celţilor le place să mănânce şi carne de cal – şi pe altele, nici ele prea depărtate, de pe clinurile cărora îmbiau strugurii şi fructele în pârg, neatinse încă de mâna omului.

A fost, astfel, amiază, şi-a fost seară în prima zi a acelei acţiuni de manutanţă, dar oştirea lui Vojerix a aşteptat zadarnic să sosească demâncarea, căci demâncarea nu se arăta, iar cei plecaţi ca s-o procure nu se arătau nici ei, nici cum, de nicăieri, nici măcar semn cât de cât despre viaţa lor nu se arăta, de parcă i-ar fi înghiţit pustia pământului sau i-ar fi preschimbat în vedenii de pulbere vântul.

Se lăsase noaptea, iar cei trimişi să aducă hrană nu se arătau, nu se

arătau. A cinat atunci armata asediatoare, cu noduri în gât, de năpârcă, din ce nevoia le mai rămăsese. Parcă le venea să plângă copilăreşte, căci aşa se-ntâmplă când te obişnuieşti prea tare cu binele: îţi vine foarte greu să te obişnuieşti apoi brusc cu lipsurile şi devii nevricos, îţi pierzi chiar controlul asupra comportării tale, uitând de tot de demnitatea şi mândria pe care le arborai ca pe scenă până atunci. Şi cum să nu te indignezi şi să devii nevricos când bărboşii aceia de daci acum ieşeau mai des la vedere, cu faţa întreagă, şi rupând fiecare cu poftă din câte o halcă de berbece? Cum naiba să nu crăpi de ciudă şi să nu te mânii pe nişte asediaţi care te sfidează cu atâta neruşinare? Îşi vor fi bătând ei joc de moarte, dar nu şi de noi, îşi ziceau ei, celţii, cu stropşeală.

Au trimis celţii alte aşa zise-servicii de aprovizionare, însoţite de detaşamente armate ca să le protejeze, dar s-au făcut şi aceştia toţi nevăzuţi, cu toate ale lor. Nicio urmă după dânşii...

„Ce se-ntâmplă aici, omule, se întreba vibrând de necaz şi mânie Vojerix, tremurând, trepidând, bătând pământul sub tălpi, dar nu aşa cum îl baat feciorii din Maramos la joc, ci aşa, ca apucat de pântecăraie.

Să se fi preschimbat oamenii lui toţi în nişte dezertori? Dar la cine dezertori? la nişte nemernici? Să-şi fi schimbat identitatea aşa într-o clipă? Cu neputinţă la un celt. Atunci care să fi fost misterioasa cauză?... Nu care cumva s-au lipit de muierile acestui pământ şi s-au dedat unui alt mod de viaţă, legat de rosturile casei şi-ale familiei şi nu vânzolelii cuceritoare şi cruzimii mesianice, căci, este lucru ştiut, femeile acestui neam au, cum nu au toate celelalte muieri de pe întreg pământul, un fel de talant al lor de a atrage la dânsele pe bărbat şi de a-l robi apoi trupului lor alb şi frumuseţii şi înţelepciunii lor, tot albe. S-a mai întâmplat aşa ceva şi cu alţi cuceritori veniţi peste ei, care până la urmă, acei viteji şi îngâmfaţi cuceritori de oameni şi pământuri, şi bunuri nu de dânşii lucrate, s-au dedat cu multă plăcere şi sârguinţă pe lângă iele şi casa lor, la altfel de trai".

Astfel cugeta în amărăciunea şi nedumeririle sale Vojerix, iar apoi, pentru că oştirea mârâia a răzvrătire, a poruncit să fie tăiaţi caii, proprii lor cai, şi mâncaţi aceştia până una alta...

Îţi era mai mare mila de sărmanii cai... De atunci, de la acea tristă întâmplare, urmaşii celţilor au deprins obicelui de a mânca sălămuri făcute din carne de cal.

Dar afurisiţii aceia de daci – asediaţii – tot mai cu sfidare se arătau

vederii la crenele, rupând cu dinţii lor de fiare din hălcile de carne friptă, apoi, râzând cu hohote, turnau gâlgâind vinul din ulcioare şi bărdăci pe estuarele grumajilor lor la vale. Ba, ai naibii, la răstimpuri chemau şi un soi de cântăreţi din strune sau suflătoare ca să le cânte şi se porneau a juca, ai naibii.

După ce au mântuit pe toţi bieţii cai, cu iepe şi cu mânji cu tot, fireşte că nu era cazul a se apuca să se înjunghie pe ei înşişi şi a se trage-n frigări, ca pe cai, pe boi, pe porci ori berbeci, („Ehei! dumnezeieşti zile de mai deunăzi, cât de repede aţi trecut!" oftau ei în adâncul fiinţei lor pustii şi flămânde.) de aceea...

De aceea rexul lor, atunci, copleşit de mânie – oricât a încercat şi oricum să trimită după hrană, cei trimişi nu se mai întorceau – urlând ca un leu turbat – adică pierzându-se de tot cu firea – a ordonat pregătirile pentru asaltul cetăţii. Până atunci nu asaltase, deoarece era sigur că dacii, încercuiţi şi rămaşi fără pâine, fără apă şi nici ajutoare din vreundeva s-ar fi predat în mâinile lor cu cenuşă-n cap şi sărutându-le picioarele.

A dat aşadar ordin pentru asalt, adică îşi săpa una după alta gropile în care-l – ademenea să cadă, cu liniştită viclenie, celălalt rix, Burebista.

S-au săpat şi s-au ridicat cu chiu cu vai, căci hrana se împuţinase de-a binelea iar cei cu aprovizionarea se profuzionau, valuri de pământ înaintea zidurilor cetăţii ca să se suie pe ele şi de-acolo să salte înăuntrul cetăţii, au tocmit scări lungi ca să le proptească de ziduri şi astfel să le escaladeze, au motroşit, de asemenea, din lemn de brad şi pin uscat îmbibat cu răşini, şomoioage mari care, odată aprinse, să lanseze asupra inamicului nu numai pale de foc, ci şi trâmbe de fum des, înnăduşitor, ca să se aiurească şi să nu vază ţinta, a umplut cu nisip şi pământ (saci mari în dosul cărora să poată înainta fără a fi săgetaţi, precum şi alte mijloace şi obiecte necesare atacării şi cuceririi unei cetăţi.

Astfel, într-o urgisită dimineaţă, au răsunat cu stridenţă înfricoşată trâmbiţele lor toate, şi asaltul s-a dezlănţuit. „Nici urmă să nu rămână din ei şi nici pulbere din cetatea lor!" a urlat către oştire cu glas mare Vojerixul, a ridicat sabia în semn de atac, iar oştirea lui, atunci, într-un iureş (catastrofic, acoperită de nouri de fum şi de strigăte de luptă, s-a năpustit asupra zidurilor cetăţii. Furtună de oameni şi de urlete era priveliştea asaltului şi nu armată în mişcare, încât s-a cutremurat pământul, a tremurat văzduhul, au îngheţat apele în albii şi şi-au oprit codrii şi dealurile din depărtări răsuflarea. Uragan părea să se fi

dezlănţuit asupra cetăţii nu asalt de oaste. Cerul s-a întunecat, iar dacii, cuprinşi, se părea, de spaimă, tăceau ca – vorba aia – purceii în cucuruz, aşteptându-şi moartea. Oştirea vrăjmaşă a început a urca, urlând, valurile de pământ, cărând unii dintre ostaşi scările peste care, după ce le vor propti de zidurile cetăţii, mulţime de atacanţi să deie năvală căţărându-se repede, repede, de fuştei şi ajungând cu strigăt de biruinţă sus, pe platforma marelui parapet. Odată ajunşi însă acolo cu chiote de triumf, în loc să zboare asupra cetăţii ca vulturii şi s-o preschimbe-n scrum – iar pe aşa-zişii ei apărători să-i treacă prin vârful suliţelor şi-ai săbiilor, ei s-au pomenit în faţa unui hău care se deschidea între zidul cel mare dinafara apărării şi un altul, (afurisit, ceva mai scund decât primul, pentru a nu putea fi descoperit, care înconjura cetatea pe dinlăuntru. De după acel zid blestemat s-au arătat ca un al treilea zid, dar lacesta mişcător, dacii, cu arcurile încordate-n braţele lor vânjoase, cari, în scurt timp, i-au săgetat pe celţii biruitori ca-ntr-o furtună de grindină, de-au căzut ei, văitându-se, clătinându-se şi rostogolindu-se, fie în hăul mlăştinos dintre cele două ziduri colcăind de mormoloci, broaşte şi şerpi, fie căzând pe spate ca nişte trunchiuri de lemn, peste locurile de unde începuseră suişul.

„În zadar striga [Vojerjx] ca şi leul în turbare.

Umbra morţii se întinde tot mai mare, şi mai mare…" vorba poetului profet al acestei seminţii a dacilor.

Şomoioagele aprinse şi fumegoase le-au căzut din mâini taman peste ei înşişi, pârjolindu-i.

Au mai încercat odată celţii asaltul, cu mai puţină convingere de data aceasta, dar s-a petrecut din nou aceeaşi tărăşenie: i-a înghiţit fie hăul dintre ziduri, fie spaţiile libere dinafara celui exterior.

Într-o astfel de situaţie, un conducător de oşti căruia i-a mai rămas niţică judecată omenească – în cazul că trufia paranoică nu i-a anulat-o de tot – nu are altceva mai bun de făcut, decât să ordone retragerea. Şi Vojerix, cu adâncă tristeţe, aproape plângând de ciudă, a ordonat despresurarea satanaelicei cetăţi şi retragerea în grabă înspre poziţiile de unde au purces, nu de altceva, decât că viaţa, salvarea ei, stă mai presus de orice altă vanitate, oricât de măreaţă ar fi ea.

Şi de îndată ce s-a trâmbiţat semnalul de retragere, unde nu s-au pornit asediatorii, a fugire, mai ceva decât iepurii, în salturi mai mari decât ale cerbilor, în şerpuiri mai nălucitoare decât ale şerpilor şi în

înaripări mai agere decât ale găilor şi potârnichilor, cuprinşi, în acelaşi timp, şi de spaimă – căci veneau cu nemiluita asupra lor săgeţile dacilor care ţâşniseră de-acum pe porţile cetăţii afară şi-i fugăreau săgetând după ei – dar şi de o oarecare veselie.

Picioarele lor înaripate au prin avânt şi mai mare în clipa când, ridicate peste tot deasupra cetăţii, stindardele-dragoni ale dacilor au pornit a vui, în urma lor şi peste ei a întunecată urgie venind parcă de altundeva, de dincolo de lume. În avântul nestăvilit al iureşului dendărătelea, însă celţii s-au izbit ca berbecii şi mistreţii orbi de un alt zid, nu din pietre şi bolovani durat, ci din nişte arătări, când albe, când sure, când brune, dar toate mişcătoare, arătări de urşi având în mijlocul lor, arătările acelea, o alta mai înaltă decât toate şi parcă înaripată, cu înfăţişare de om, om tânăr, frumos şi falnic, cu un foarte enigmatic surâs în ochi şi pe buze.

Ai ghicit, iubite cititorule, de îndată, cine erau urşii aceia şi cine omul acela, aşa cum au ghicit şi cele două căpetenii, Dùras şi Badras, care acuma se ţineau de pântece de atâta râs cât îi pălise deodată. Burebista însă surâdea înalt, trăgând cu coada ochilor către ei, cei care abia acuma se dumireau de năstruşnica strategie a sa.

Atunci abia s-a lămurit şi Vojerix că *asediatul,* adică Burebista, era adevăratul asediator, iar *asediatorul,* adică dânsul, era cel asediat cu adevărat. Şi, ca un vrednic celt ce era, şi încă pe deasupra şi rix, Vojerix s-a oprit în loc, a meditat câteva clipe, apoi s-a îndreptat cu mers falnic şi hotărât spre Burebista, iar când s-a apropiat cam la câţiva paşi depărtare de acesta, a slobozit armele toate de pe dânsul – aidoma fratelui său întru seminţie, înaintea lui Cezar, Vercingétorix – la pământ, la picioarele întunecatului vultur, a smuls şi-a aruncat, aşijderea, tot înaintea aceloraşi picioare, şi toate zorzoanele zornăitoare de pe piept, cu multă şi magnifică sfidare, şi-a sfâşiat hainele de pe dânsul, apoi, încrucişându-şi braţele şi ridicând sfruntător capul, în semn că de nimic nu-i pasă, a privit drept în ochii lui Burebista fulgerându-l aprig şi nepăsător de orice i se putea întâmpla şi-a zis, precum Danton, un alt celt, în faţa eşafodului: „Iată-mă la picioarele tale, învins de tine! Fă tot ce pofteşti cu mine, dar cruţă-mi, te implor, oştirea. Am, Măria Ta, toată încrederea în mărinimia care vă împodobeşte brava şi înţeleaptă fire. Mi-aţi arătat-o şi altă dată... De această dată nu o mai merit, dar arătaţi-o sărmanei mele oştiri, căci nu are nicio vină pentru ce a păţit. Vina este numai a mea, toată, şi faceţi

cu mine ce poftiţi: pedepsiţi-mă exemplar, chiar înaintea ei".

— Adună-ţi de pe jos straiele, strânge-ţi de pe unde se află îngrămădită şi risipită oştirea, şi întoarceţi-vă la rosturile voastre, adică acasă la voi, lăsându-ne pa noi, părăsiţi, a ne vedea de treburile noastre, fără săbiile şi sfaturile cu care ne-aţi onorat, a dat răspuns Burebista, privindu-l cu teribilă asprime drept în albastrul ochilor pe Voje-Rix, iar acestuia nu-i venea să creadă ...

— Repede, până nu mă răzgândesc, a adăugat regele dac. Spăşit, şi el şi ai săi, Voje-Rix a poruncit să se trâmbiţeze peste oştirea lui risipită şi dosită pe unde a apucat, adunarea, iar apoi, înclinându-se înaintea milostivului adversar, a pornit-o agale la drum.

— Cu o condiţie, l-a oprit din mers Burebista reluând vorba apăsat: să te retragi drept pe acelaşi drum pe unde ai venit... pe unde ai pustiit cu jaf şi omor, ca să simţi şi tu, pe spinarea şi sufletul tău obida, foamea, neajunsurile şi moartea. Aşa poruncesc! Aceasta este singura condiţie pe care ţi-o impunem, nu ţi-o punem. Nu de alta, dar ca să nu faci şi-n alte ţinuturi, prin alte locuri de trecere ceea ce ai făcut pe unde ai trecut la venire. Atât! Drum bun.

Voje-Rix a dat din cap a încuviinţare, apoi s-a urnit din loc cu întreagă oştirea, bine înţeles, dezarmată. Numai lui Voje-Rix în semn de respect pentru rangul său de rix i-a îngăduit să poarte asupră-i arma albă, adică spada. Şi s-au dus ei cu capetele în pământ, amărâţi, dar şi bucuroşi într-un fel, pe undeva în sinea lor, c-au scăpat cu viaţă, întunecând încetul cu încetul zarea.

Iar regele i-a chemat pe ai săi, care iarăşi au rămas în cumpănă neştiind ce să înţeleagă din modul cum stăpânul lor, care spusese cândva „nici pulberea nu va rămâne din ei", acuma îi lăsa slobozi...

— Dùras!

— Aici, Măria Ta, ţâşneşte înainte-i Dùras.

— Badras!

— Iată-mă, Măria-Ta, ţâşneşte înainte-i şi Badras.

— Dàziu!

— Poruncă, Măria Ta, răsare înainte-i şi Dàziu.

— Fiţi cu băgare de seamă: insul acesta, pe cât de viclean pe atâta de prost – de altfel viclenia este sora prostiei şi inteligenţa prostului – pe cât de îngâmfat pe atâta de găunos, îşi caută cu lumânarea moartea. La urma urmei n-o să avem încotro şi-o să i-o dăm. Până atunci însă mai are de

nădăjduit, şi trebuie să-l lăsăm să-şi ducă până la capăt neghiobia şi viclenia care, fără să-şi dea seama, asupra ei însăşi lucrează. I-am arătat înţelegere şi mărinimie odată când l-am lăsat să plece din strânsoare... El, după ce a mulţumit cu plecăciuni, a răspuns, la scurt timp, cu jaf, omoruri şi alte nelegiuiri. I-am dat a doua lecţie de mărinimie şi de învăţare de minte, acum, nu de altceva, dar ca să vadă şi ei ce înseamnă a trăi în obidă şi, mai cu seamă, pentru ca şi ai noştri să-i vază pe ei în necaz şi suferinţă, pentru a-şi răcori cât de cât rănile din suflet şi a îngădui durerea celor de pe trup. Să nu credeţi că i-a venit cumva, în orgoliul său incurabil, mintea – pe care n-o are – în capul – pe care iarăşi nu-l are, decât pentru a-l legăna cu sumeţire-n văzduhuri.

Mare lucru n-aţi înţeles din cele ce v-am spus. Să lămurim, deci: omul nostru nu se va retrage, aşa după cum a făgăduit, şi ne-am înţeles, pe drumurile pe unde a venit şi pe care i le-am impus, pentru motivele mai sus pomenite: să nu facă pagube şi-n altă parte, să încerce şi ei bucuria necazului şi să dau cât de cât puţină mulţumire celor care au pătimit din cauza lui. Orgoliul şi sfidarea sunt pentru dânsul funestele călăuze care-l îndrumă spre pieirea sigură, chiar dacă mai târziu niţel decât s-ar fi cuvenit. Noi nu ne-am grăbit, dar este aici în această ne-grabă a noastră un anume tribut pe care suntem datori să-l plătim zeilor, adică raţiunilor care acţionează de dincolo de necazurile şi voinţa noastră, a oamenilor... Cei cu adevărat puternici sunt generoşi; opuşii puternicilor sunt tiranii.

Aşadar, va face calea-ntoarsă nu pe unde-l obligau angajamentele asumate faţă de noi, ci pe unde-i va căşuna lui, şi anume pe cursul Marisiei cu pământurile-i mănoase, doldora de rod, neatinse încă de mâini de hapsâni binevoitori, ca să aibă cu ce-şi îmbelşuga rânza de cuceritor şi să-şi refacă energiile irosite-n cursul asediului. Asta am văzut-o, am cetit-o şi-am înţeles-o de la bun început atunci când – m-am uitat pentru prima dată în ochii lui tâmpi de albaştri.

Deci: deşi le-am dat îngăduinţa de a-şi înmormânta după legea lor morţii; deşi le-am redat viaţa şi libertatea; deşi – aici regele strecoară puţină ironie – le-am dat şi hrană rece de drum pentru zece zile: câte un turtoi de fiecare şi o legătură cu dulceaţă făcută din fructe-căzături, căreia i se mai spune şi mormoladă – ei vor dispreţui aceste daruri ale noastre şi vor apuca – au şi apucat-o – pe drumul pierzaniei totale.

Acum aţi înţeles: tu, Dùras, vei zbura pe drumuri ascunse şi-i vei ieşi înainte la pădurile ce coboară dinspre Zaradnia. Chiar din păduri. Şi-i vei

da onorul, aşa cum se cuvine unui cuceritor şi... cum bine ştii tu să-l dai.

Tu, Badras, vei înainta pe dreapta, tot pe drumuri ocolite, ca să nu prinză de veste şi, la semnalele pe care le voi da eu prin urlete de balauri, vei strânge dinspre dreapta cercul.

Tu, Dàziu, vei înainta, protejându-l, ca nu care cumva să rătăcească drumul, dinspre stânga, tot pe cărări de taină... aşa cum îi stă bine unui *tăinuitor ca tine.*

Din urmă voi venii eu, purtându-i... cum se spune, apa sabatului. Căci războiul cu ăştia este nu numai luptă, ci şi circ, distracţie, antrenament. Şi, spre nefericirea bietului rix cuceritor, lucrurile s-au petrecut întocmai cum le-a prevăzut regele dac: în ziua a cincea a lunii Cuptor, sărmanul Voje-Rix a intrat în pălălăile adevăratului cuptor.

Ducea cu dânsul prăzi smulse din nou de ia bieţi oameni cărora le spunea în discursuri înflăcărate şi zdravăn statornicite logic şi dialectic, cum că el nu a venit să cotropească, ci să mântuie pe daci de barbarie şi să facă din ei un popor fericit, sivilizat, (rixul era cam peltic şi nu putea pronunţa litera *ce,* pronunţând în locul ei pe siflanta *s,* de aici pronunţarea greşită) liber şi stăpân pe soarta şi avutul său, că regele lor este un tiran, care, pentru a-i conduce mai uşor, îi amăgeşte cu minciuni fumigene şi cu alte bazaconii mistice, decheneşti şi-i menţine astfel în necunoaştere şi întuneric etc. etc.

Ce mai tura-vura: el era trimisul fericirii, în timp ce (celălalt era duhul adâncurilor celor obscure.

Când din nou au apărut la faţă, de jur împerjurul lui, cerbii, mistreţii, urşii şi lupii şi zimbrii, el a ridicat braţele către cer cerând îndurare de la zeii celtici, apoi le-a aplecat înaintea lui Burebista, cerându-i şi acestuia, ca unui zeu – pentru că, la nevoie, omul pe care l-ai dispreţuit poate să se preschimbe-n zeu, după cum cere ceasul şi interesul – pentru a treia oară, iertare, implorând din nou clemenţa „mărinimiei-tale"...

— Şefule, superbule, excelenţă, de data aceasta ai băgat-o pe mânecă, cum se spune la noi, a întors răspuns răspicat Burebista. A ierta la nesfârşit, vreau să spun – mai mult decât este îngăduit, înseamnă că în sinea ta tolerezi la nesfârşit ticăloşia, deci: eşti mai ticălos decât ticălosul care o practică. Nu ticălosul este mai vinovat pentru nelegiuirile sale, ci acela care, având puterea de a-l – strivi, nu-l striveşte, ci-l tolerează, ba, mai odios, dă mâna cu el şi se îmbrăţişează şi stau la masă împreună veselindu-se. O viaţă întreagă de cuceritor şi făptuitor de dreptate n-ai

izbutit a face altceva decât să-ţi sapi, cu fiecare ispravă la ticăloşiei tale drapată-n vorbe mari şi răsunătoare, groapa. Astăzi, aici, la poalele Zaradniei, ai aruncat afară din groapă ultimele lopeţi. Nu voi face altceva decât să pecetluiesc ceea ce tu însuţi ai făcut cu multă şi magnifică osârdie.

Apoi, regele a poruncit, cu asprime înfricoşată, căpeteniilor sale: „Dezbrăcaţi-l"

Spre îngrozirea oştirii celte, care – uitasem a vă spune la timp – a fost sporită cu alte nişte grupări înarmate pe care i le trimisese repede într-ajutor mai marele peste rixii celţi, Critosiros pe nume, dar care oştire, când s-a dumirit cum stau lucrurile, s-a mulţumit doar să-i însoţească şi să-i ajute-n retragere, ajutându-i şi încurajându-i de fapt la jafuri şi blăstămăţii civilizatoare, decât să se angajeze-n luptă cu vicleanul rege dac, varvar între varvari.

Şi căpeteniile l-au dezbrăcat de îndată, de l-au lăsat cu goliciunile toate la vedere... Mare şi de neînchipuit ruşine ca un rege să-şi arate mulţimii, propriei sale oştiri, părţile ruşinoase ale trupului său îmbrăcat în porfire şi mătăsuri: până atunci, deşi, la urma urmei, munca lor, a mărimilor, ăstora regeşti, îndeletnicirile lor – ale unora, vreau să spun, ca să nu absolutizăm – nu sunt altceva, decât o necontenită, preaslăvită şi mereu felurită dare-n vileag a goliciunilor, ce-i drept, regeşti, o dare-a poalelor peste cap ca boiemienele. Dar nici răzbunare mai dreaptă, nici bucurie mai îndreptăţită, nu există pentru cei încălcaţi şi batjocoriţi, ca aceea de a-l vedea pe asupritor exact în starea în care se afla acuma, fălosul cândva în lume, Voje-Rix! Iar în mijlocul acelui loc deschis se afla un uriaş stejar! Şi, tot la porunca aspră a lui Burebista, l-au legat de trunchiul acelui stejar – după ce l-au uns cu miere şi mirodenii, ca pe un adevărat rex – şi l-au lăsat acolo legat, ca să-l ciugulească păsările, să-l lingă şerpii şi să-l sugă viespii, tăunii şi căpcăunii... Albinele şi fluturii nu s-au atins de el, nici măcar nu s-au apropiat cât de cât. Şi bine-au făcut. Cinste lor. Au venit însă peste noapte lighioanele şi l-au devorat până ce n-au mai rămas din fiinţa sa regească, decât osemintele atârnate de trunchiul Stejarului, care, zice o legendă, s-ar fi veştejit şi uscat imediat în zilele ce-au urmat.

Iar oştirii lui i-a dat slobozenie, fără arme, să plece către trecătorile cele mari de la Munţii Alpi. Ştia el de ce, după cum vom afla mai târziu, din povestirea noastră.

2. MAREA BĂTĂLIE DE LA FOSATUM MAGNUM

Burebista ştia foarte bine că şeful suprem peste celţii din Răsărit, Critosiros, nu va uita lecţia dată de el lui Vojerix, care, pe deasupra, mai era şi ginerele lui Critosiros, nu-l va ierta şi că îl va pedepsi cu asprime şi neîndurare.

Adevărata confruntare dintre băştinaşii daci şi viiturile dinspre apus – singura de altfel năvălire dinspre soare-apune a fost cea a celţilor, pe care i-a pulverizat Burebista – era să aibă loc abia după aceasta, şi Burebista nu numai că se pregătea, dar chiar o aştepta, o dorea.

Marele rege celt, un fel de Vercingétorix al răsăritului, căzut însă pradă nu lui Iuliu Cezar, ci lui Burebista, îşi avea reşedinţa undeva pe minunat cântătoarele poieni din ţara Boilor, trib celtic a cărui denumire nu are nimic comun cu numele, acelaşi, pe care-l poartă blândele, răbdătoarele şi folositoarele patrupede la arat... Aici, în această ţară cucerită şi stăpânită cândva de celţi – până când i-a spulberat dacul Burebista – s-a născut o seminţie nouă, care poartă nume paleo-slav şi vorbeşte idiom slavon, dar dare la temelia alcătuirii ei are trei trainice plămezi.

Avea, aşadar, Critosiros, marele şi temutul rege al celţilor care stăpâneau peste aproape toate teritoriile Evropei de răsărit: Panonia, Boemia toată, o parte din Mezia şi Iliria cu Singidunium, puternică cetate şi centru administrativ, care se infiltraseră şi aproape împânziseră întreaga ţară a dacilor, pe Samusa – nume celtic, pe Cerasii, Tiranave şi Alutus, încercuiseră ameninţând cu dispariţia statul dac şi cu mistuirea seminţiilor traco-ilire. Se strecuraseră şi-n sudul Istrului, smintind bunăcurăţenia şi bunăstarea neamurilor tracice de aici.

Cele două puncte de control – adică de jugulare treptată, lentă a lumii tracice, aidoma unui măgăruş prins în strânsoarea şarpelui boa, erau cetatea Tomis de pe Pontul Euxin şi cetatea Singidunum de pe partea dreaptă a Danubiului. Critosiros acela nu numai că era un iscusit strateg, dovadă cuceririle făcute şi apoi rânduite şi organizate, dar, era, mai ales, şi un cap politic departe-văzător.

Într-o asemenea situaţie, de organism năpădit de viruşi şi fără putinţa

de a ieşi din mediul infestat, trebuia să pună în mişcare două forţe: unirea sub o singură comandă a tuturor triburilor din Dacia – unire pe care a făurit-o, şi nu chiar cu vorba bună – iar apoi folosirea întregului său geniu şi toate virtuţile de războinici ale dacilor pentru nimicirea bacteriilor cuibărite-n trupul Daciei, iar apoi imunizrea acelui trup prin statornicirea definitivă şi menţinerea pentru eternitate a uriaşei uniri.

În Carpia, de pildă, şi-n Costobocia atâta de numeroşi erau celţii, încât unii au scornit teoria cum că moldovenii îşi bucovinenii n-ar fi daci la obârşie, ci celţi romanizaţi, drept dovadă, argumentează dânşii, aceştia, ca şi galii din ţara francă, sunt foarte îndemânateci şi plini de talent în arta de-a vorbi frumos şi cu multe subînţelesuri, ca şi de-a scrie frumos, dar rămân cu desăvârşire afoni – tot ca şi galii din Francia – în ceea ce priveşte muzica poporană, muzică fără seamăn de bogată şi variată şi frumoasă la cei din Transcodrina şi din Geţia boreală.

Să ne întoarcem însă la oile noastre: Burebista, uriaşul braţ făuritor al strângerii la un loc, în jurul aceleiaşi vetre şi sub acelaşi soare a tuturor triburilor dacice, ştia că va fi atacat de Critosiros cu gândul, de data aceasta, de a nimici pentru vecie statul dac şi de a-i îngropa în nefiinţă seminţia şi numele... iar în lupta începută mai de mult între cei doi adversari, Critosiros înfipsese câteva suliţi şi săgeţi în poziţiile deţinute de Burebista, prin infiltrările celţilor în diferite coaste din trupul Daciei, despre care am pomenit mai sus.

Ştia, de asemenea, că va fi atacat din două părţi, de la sud, dinspre Sciţia-Minor şi dinspre Mezia, şi dinspre nord, din ţara Boilor, cu grosul oştirii condusă de chiar măria sa Critosiros. Mai exista un alt pericol: cel al unor explozii din interior, prin lovituri pe la spate date de cuibăriturile celtice – adevărat arhipelag în apele oceanului tracic, (aliate eu triburi dacice care se opuneau unirii. A se fi rejpliat în cetatea munţilor în scopul de a se apăra astfel, lăsat nu ar fi însemnat apărare, ci, până la urmă, capitulare ca aceea a lui Vercingétorix din Masivul Central al Galiei.

A fi crezut că-l putea ademeni pe Critosiros să se aventureze şi să intre pe văile viclene ale muntelui unde l-ar fi aşteptat noaptea veciei, ăsta ar fi însemnat iarăşi nu atât o aventură pentru regele celt, ci, mai degrabă, pentru el însuşi, care s-ar fi oferit singur drept victimă, printr-un asediu continuu din partea lui Critosiros, adăugând la aceasta şi libertatea celţilor răzleţiţi, plus a dacilor în răzvrătire faţă de politica de unificare a lui Burebista, de a se organiza şi de a se alătura oştilor celtice ajutându-le

şi ducând război de gherilă.

Într-o atare situaţie, singura cale de urmat era, deci, nu apărarea, nu un război defensiv, ci atacul şi, pe cât cu putinţă, în afara graniţelor.

A înaintat, aşadar, cu întreagă oştirea înspre nord-vest, întâmpinând pe Critosiros cu asemenea manevre încât acesta să creadă că dacul intenţionează să-l atace pe la spate, dar în fond dacul urmărea lovirea şi din faţă şi din spate şi de pe aripi a armatelor celtului.

Potrivise în aşa fel lucrurile şi mişcările de trupe încât să apară chiar la locul unde trebuiau să facă joncţiunea cele două oştiri celtice, una înaintând dinspre miazăzi, cealaltă dinspre miazănoapte, iar pentru a înlătura orice mişcări de răzmeriţă ivindu-se dinlăuntrul ţării, fie a cuiburilor celtice, fie chiar din partea unor căpetenii dacice nemulţumite de ceea ce făcuse Burebista, deoarece, considerau dânşii, le ştirbise puterea deplină de care se bucuraseră până atunci asupra tribului pe care-l cârmuiau şi care, bucuroşi, s-ar fi aliat cu duşmanul – aşa cum s-a mai în Itâmplat în istorie şi continuă să se întâmple – ca să-şi recâştige vechile poziţii şi privilegii şi pentru a se răzbuna, a lăsat în interiorul ţării o parte din oştire sub comanda bătrânului oştean Diurpas, om de mare credinţă şi încercat luptător, ca să sugrume-n faşă orice atari încercări, iar el, regele, cu restul, a înaintat spre locul de întâlnire cu Critosiros. Iar acel loc, afurisit, un fel de Chinos-Chefaleea, Granicos, Canae, Catalaune, Austerlitz, Waterloo sau Verdun al istoriei dacilor se chema, atunci, Fosatum, denumire ce se păstrează până astăzi în Dacia şi anume Fosatum Magnum.

Aici, pe loc deschis – de neînţeles pentru daci, oameni de munte, adică tot atâta de neînţeles ca şi retragerea – din faţa lui Vojerix între zidurile cetăţii Buridava ... Ce anume gânduri umblau prin mintea negurosului rege dac, ce anume demoni bântuiau prin inima lui de Pluto ermetic, nimeni nu putea dibui, decât doar Marele Zamolxe; care, de altfel, şi lucra prin el.

Odată ajuns acolo, înainte cu mult de sosirea lui Critosiros, a ordonat să se sape, în linie dreaptă – iarăşi de neînţeles – şi pe o lungă distanţă, un şanţ larg şi adânc, pe care l-au acoperit cu crengi, iar peste crengi au aruncat un – strat nu tocmai gros de pământ. Apoi a efectuat câteva exerciţii de rânduire şi plasare a trupelor pe diferite poziţii şi aliniamente, precum şi de mişcare în luptă a acestora, a făcut manevre de bătălie împărţind oştirea în două armate şi două fronturi „duşmane”,

încât ea ştia acuma pe de rost ce anume trebuia să facă în timpul angajării în luptă cu armatele lui Critosiros. Ei, dacii, trebuiau să se mişte şi să acţioneze aşa cum se mişcă şi lucrează mâinile măiestrului cântăreţ peste clape, peste găurile suflătorilor sau pe strune, în timp ce inamicul s-ar fi mişcat ca unul care atunci învăţa cum anume trebuie umblat. Apoi oştirea s-a odihnit întru hrană şi voie bună, aşteptând arătarea celţilor, iar aceştia s-au arătat.

Întâi s-au ivit patrulele de cercetare, care-au fost, repede, unele capturate, altele ucise, iar altele fugărite îndărăt ca să raporteze lui Critosiros că inamicul se află cu toată oştirea sa nu departe, pe loc neted, şi să-l atragă, astfel, spre poziţiile ocupate şi rânduite deja de către Burebista şi unde urma să se poarte bătălia. Drept în faţa marelui şanţ mascat – de unde şi denumirea locului de Fosatum de mai târziu, care înseamnă săpătură, gaură, groapă, – în spatele căruia era plasată, pe trei poziţii, oştirea dacilor – una aşezată frontal şi condusă chiar de rege, a doua, cam pieziş, pe aripa dreaptă, sub comanda lui Dùras, iar a treia, tot cam pieziş, pe aripa stângă a frontului, sub comanda lui Badras – se întindea o pădure, la distanţă destul de mare. Ştafetele şi grupurile de cercetaşi din avangărzile lui Critosiros, care fără doar şi poate au fost trimise să iscodească dacă nu cumva barbarul rege pripăşisie acolo în pădure vreo armată cu care să-l atace pe la spate, n-au găsit în acea pădure, pe care au scotocit-o până-n ultima buturugă, nici ţipenie de pasăre, darămite de om ... şi, de asemenea, se întorceau, patrulele de cercetare, întregi la număr şi tefere de orice vătămare.

Ei bine, tocmai dinlăuntrul acelei păduri goale de orice Iviaţă, afară de cea vegetală, era să-i vină lovitura de trăsnet, pentru că, aţi ghicit, cred, totul, acolo se afla ascuns una cu pământul, pădurea şi tăcerea desăvârşită, tăinuitorul Dàziu, cu urşii şi zimbrii săi. Unde anume erau strecuraţi?... poate că în nişte găuri subterane ca şerpii ori în vreo prăpastie neagră din spatele pădurii, naiba ştia şi, sigur, Burebista.

Şi, într-o dimineaţă, pe la sfârşitul lui Răpciugă lună, dimineaţă îmbrăcată în straniі răcori aromate de brumă, cele două oştiri s-au aflat faţă-n faţă, cu cei doi regi în fruntea lor, călări, Critosiros pe un cal roşu – calul roşu – poate din apocalipsa lui Ioan, şi Burebista pe unul alb. Hainele de pe cavalerul călare pe cal roşu ca şi podoabele de pe dânsul erau multe, pompoase, strălucitor multicolore: roşii, verzi, galbene, azurii, mov; cele ale dacului – adică – numai hainele căci podoabe nu

avea – erau de fapt una singură şi tot albă şi ea ca şi calul, încinsă la mijloc ou un şerpar foarte lat, bătut în ţinte de aur, şi cu două junghere cu mânere scump meşteşugite înfipte-n el. În mâna dreaptă, Critosiros ţinea sceptrul puterii, iar în cea stângă suliţa, în timp ce Burebista în dreapta ghioaga, iar în stânga gladesul cu vârful cârmit în sus.

Nu mult timp au stat cele două oştiri aşa, faţă-n faţă, pe de o parte cu Critosiros în frunte afişând un aer regesc, de orgoliu şi siguranţă de sine, iar de cealaltă parte cu Burebista, cam... „nesigur" şi „amărât". Dar, aşa alb cum era veşmântat şi călare tot pe cal alb, părea mai degrabă vedenie din cealaltă lume decât arătare aievea de om, lucru pe care regele celt îl resimţea, la răstimpuri, ca pe-o undă de răcoare ce-l furnica lin pe la genunchi şi alte încheieturi.

Şi totuşi, în aparenţă – amărâtul Burebista a dat semnal aripilor oştirii sale, prin vuiete de buciume într-un anumit fel slobozite, ca şi din grumajii stindardelor dragoni, să atace puternic.

Indignat de această cutezanţă, Critosiros a ordonat la rândul său armatelor sale să-l contraatace cu străşnicie şi să zdrobească cele două flancuri ale armatei inamice care au îndrăznit să-l atace. Încăierarea a fost însă foarte dură. Dùras şi Bàdras atacaseră furtunos cu oştirea călare, ceea ce l-a obligat pe Critosiros să atace şi el, tot furtunos, şi tot cu oastea călare. Au fulgerat şi-au scăpărat atunci spadele, suliţele şi ghioagele-n aer, umplând văzduhul de scântei ca de o altă galaxie a laptelui. Strigau celţii cu atâta pornire, încât parcă plesnea pământul şi se rupeau cerurile ca retezate de mari şi nevăzute tăişuri, iar dacii, într-o tăcere de neoameni, numai izbeau, mereu, cu surdă înverşunare, icnind doar din când în când. Înaintările, din cale-afară de lente şi anevoioase alternau, dintr-o parte şi dintr-alta, făcând scurte breşe în rândurile inamicului, când la celţi, când la daci.

Cei doi regi, Critosiros – nervos – în fruntea cavaleriei sale de elită, şi Burebista – întunecat – în fruntea – unei pedestrimi inerte, urmăreau desfăşurarea luptei de pe flancuri. Celţii devin din ce în ce mai aprinşi, atingând incandescenţa în angajamentul lor de luptă, în timp ce dacii – răspund cu lovituri de ghioagă, rece, topindu-le astfel focul, aşa fel, încât, încetul cu încetul păreau că izbutesc să împingă îndărăt pe adversar, spre ieşirea cu totul din fire a lui Critosiros care spumega pe gură şi nări de mânie, ca limbile mării când se izbesc de ţărmi. Atunci s-a gândit el în sinea lui, cu iuţeală: am să atac în vijelie cu cea mai mare parte a

cavaleriei de sub comanda mea, frontal, nemerniea asta de pedestrime care stă ca o momâie şi nu face nimic, în faţa mea, am s-o strivesc sub copitele viforoase ale cailor mei, am s-o rup în două nimicindu-o, şi-am să mă răsucesc în arcuiri prin dreapta şi prin stânga ca să le cad astfel în spatele celor care îmi înghesuie din aripi frontul oştirii mele. Astfel prinşi ca-n cercurile morţii vor fi striviţi şi aceştia, iar bătălia va fi încheiată.

Zis şi făcut, dar întocmai ce gândise şi bănuise că se va întâmpla regele dac, şi nu cel celt.

O parte, aşadar, din cavaleria de elită s-a repezit să susţină flancurile care începuseră să se cam clatine, iar cealaltă, grosul, s-a năpustit în iureş vijelios asupra pedestrimii care sta gură-cască dincolo de marele şanţ, în frunte cu enigmatic de nepăsătorul, aproape nehotărâtul şi timoratul Burebista. Pedestrimea lui Critosiros primise ordin să rămâie pe loc până la noi dispoziţii.

Atunci s-a întâmplat minunea aceea monstruoasă săvârşită nu de vreo putere supranaturală ci de mintea diavolească a tenebrosului rege varvar, când, lansată într-un iureş infernal, cavaleria lui Critosiros a nimerit de-a dreptul în infern, căzând, adică prăvălindu-se, cai şi călăreţi de-a valma, unii peste alţii în lungul, largul şi adâncul şanţ (fosatum) camuflat, ce aştepta să facă primirea generoasă în răcoarea lui, a armatelor inamice lansate orbeşte în atac. Dacă atacul nu s-ar fi făcut cu atâta avânt, pierderile ar fi fost mai mici, aşa însă au fost tot atât de mari ca şi elanul cu care s-a declanşat.

Mare hohot de râs s-a ridicat de pe marginea cealaltă a urgisitului şanţ, iar Critosiros atunci, turbat de ciudă când şi-a dat seama de cursa în care a căzut, a urlat către oştirea angajată-n luptă pe aripile frontului pe viaţă şi pe moarte, pentru a stăvili şi-a zdrobi asalturile lui Dùras şi ale lui Bâdras, care deveneau tot mai puternice, iar apoi, răsucindu-se către pedestrimea care stătea încremenită de cele ce vedea, a răcnit şi către ea, tot cu turbare – ochii îi erau bulbucaţi şi-i ardeau ca-n orbite de balaur, aruncând din ei limbi mari şi veninoase de foc – să se năpustească alături de cei care scăpaseră neînghiţiţi de săpătura diavolului şi care umblau acuma încoace şi-acolo, pe jos sau călări, dar şi unii şi alţii cam zăpăciţi – frontal şi mortal asupra acelei oştiri pedestre de popândăi de sub comanda însăşi a regelui ei, alt popândău.

Şi aşa a fost: trecând şanţul blestemat peste podul viu format din trupurile cailor şi-ale oamenilor acolo prăvăliţi, şi mulţi încă vii, mai ales

dintre cai, s-au rostogolit cu atâta forţă şi înverşunare asupra pedestrimii dace, cu atâta ură şi dispreţ – ca un uriaş tăvălug urlător – încât, întunecatul rege în veşmânt alb o – nouă stratagemă vicleană, iarăşi, sau? ... – a trebuit să bată în retragere.

Dar, tocmai în acele clipe, când pedestrimea celţilor venea precum o cascadă asupra dacilor, în strigăte tot ca de cascadă, regele lor, care se înseninase brusc văzând deruta pedestrimii celuilalt rege, şi urmărea cu săltăreaţă veselie desfăşurarea încleştării din faţa ochilor, în care ai lui se dovedeau în mod vădit biruitori, ş-a fost nevoit – tot brusc – să răsucească din frâu, cu smucitairă aprigă, gâtul calului spre stânga, să-nfigă-n pântecele lui pintenii până la sânge, şi-apoi să se facă nevăzut, zburând aproape, ca-n poveşti, peste acea porţiune a câmpului de bătălie care rămăsese liberă.

Ce se întâmplase? Ce înfricoşată vedenie i s-a arătat ochilor lui de rix în acea clipă? Ce auguri funeşti îi şoptiseră, şi ce anume la ureche, în taină mare, de-a săgetat cu cal cu tot în necunoscut, tocmai atunci când oştirea lui era pe punctul să decidă în favoarea lui netă soarta bătăliei? Ori poate l-a pălit sminteala minţii şi-a luat-o razna?...

Nu, n-a fost niciuna, nici alta, ci, din gheena pădurii aceleia care se afla în spatele poziţiilor ocupate de armata celtă, în care cotrobăiseră şi scotociseră patrulele de cercetaşi cu de-amănuntul fără să găsească, nici măcar ţipenie de pasăre ori gâză, darămite de fiinţă omenească... venea zguduind pământul şi cutremurând văzduhurile sub urletele stindardelor-balauri purtate-n goana vântului deasupra lor, şi galopând cum uraganul, oştirea de urşi şi de zimbri, cu zimbrul zimbrilor în frunte: sfielnicul, tăinuitorul şi imprevizibilul Dàziu.

Văzând limpede, şi amarnic, că a căzut într-a doua cursă, din care nu se întrezărea nicio licărire de speranţă de scăpare, şi mai văzând fulgerătoarea întoarcere a pedestrimii comandată de Burebista asupra armatei lui de elită care ataca frontal, şi tăbărând acea pedestrime, de popândăi până mai adineaori, ca nişte vulturi albi asupra alor săi cei înghesuiţi din nou în blestematul şanţ, ridicând gorgane şi tumuluri de trupuri omeneşti asupră-i, şi-a adus el aminte de vorba veche care zicea că „fuga-i ruşinoasă, dar e sănătoasă", precum şi de un alt adevăr care spune că viaţa-i stă mai presus şi este mai scumpă decât onoarea, mai ales viaţa celor puternici... a luat-o la sănătoasa şi nu s-a mai oprit decât acolo unde – tot după cum mărturiseşte o altă vorbă veche – şi-a înţărcat

dracul pruncii, dincolo de munţii cei mari de la Alpi, având în drumeţia aceea lungă şi pitorească fericit prilej, de-a învăţa şi el ce-nseamnă să-ţi câştigi pâinea şi adăpostul în viaţă, prin muncă proprie şi necazuri, şi nu primite de-a gata şi încă în castele dintre cele ridicate-n soare pe creste de munte, pe insule, pe ţărmuri de ocean, la izvoarele fluviilor ori în inima codrilor... Iar oştirea lui, prinsă în cercul acelui zid mişcător de fier şi foc, s-a luptat cât s-a luptat – în disperare –, ca să iasă din încercuire, dar zidul se strângea tot mai dur asupra ei, şi văzând că nu e nici o scăpare, s-a împroşcat afară printre fisurile şi crăpăturile zidului mişcător – câţi au scăpat cu viaţa, bineînţeles – şi-au luat-o la fugă risipindu-se-n toate direcţiile câte i se iveau înainte, întocmai precum şobolanii când presimt scufundarea corabiei, precum păsările de curte când au simţit aripa uliului, precum tăunii din scorbură atunci când un om coţcar şi rău a vârât într-însa un băţ, smintindu-i şi împrăştiindu-i în văzduh cu bâzâială mare.

Iar cealaltă oştire, a zimbrilor, a cerbilor, a urşilor şi lupilor şi mistreţilor, adică a zidului acela umblător, zid boa-constrictor, după ce a trecut prin vârful sălbiilor şi-al suliţelor şi-al săgeţilor pe mulţi, s-a pus pe urmele fugarilor, gonindu-i, hăituindu-i, hărţuindu-i, săgetându-i, până ce, îngrămădindu-i în trecătorile munţilor celor mari de la Alpi, acolo, precum caprele pe strungă, le-au făcut, întocmai după cum a făgăduit Burebista-Rege în poaiana ce se cheamă Inima Codrului, de unde s-a pornit războiul, numărătoarea.

Iar Burebista-Crai zbura deasupra urgiei, alb, pe calul alb, înaripat şi acesta, aievea unui vultur alb cu aripile întinse peste tot, până la marginile marginilor. Era, El, parcă văzduhurile toate ale Daciei, şi cele dinlăuntrul ei şi cele de deasupra şi de primprejur, astfel întruchipate emblematic, sub forma acelei arătări albe, alb înaripate la acel ceas.

Iar aceste două bătălii, cea de la Buridava, câştigată asupra lui Vojerix, şi cea de-acum, de la Fosatum Magnum, repurtată asupra lui Critosiros, au însemnat nu numai două mari succese militare, ci şi alte două lovituri politice şi anume: alungarea celţilor de pe teritoriul ţării şi sporirea prin acea alungare şi întărirea armatelor din Galia ale lui Vercingétorix, ce luptau împotriva lui Cezar, singurul adversar demn de statura geniului lui Burebista, cu care urma să se înfrunte în final... singura înfruntare care-i dădea de gândit în mod serios, până la insomnii, redutabilă cu adevărat şi inevitabilă.

Şi pentru a câştiga încă un aliat împotriva „marelui înfumurat” – cum îi plăcea lui să-l alinte pe Cezar, de la Roma – dar nu numai pentru asta –, a luat în căsătorie pe prea frumoasa, misterioasa Chimbria, cea care părea să se fi zămislit de-a dreptul din negurile albe ale Walhalei ca o legendă şi-un cântec de demult din alte înalte sfere sora viteazului Ariovistus, căpetenia triburilor germanice care luptau împotriva legiunilor lui Cezar, alături de Gali.

Vestea victoriilor catastrofice asupra celţilor a cutremurat din temelii Roma. Vestiţii ei senatori, arătări de marmoră ori de fildeş cu creiere liniştit implacabile, au început a foi la dreapta şi la stânga, mişcând capetele albe îşi uitând a le mai opri, de parcă nu senatori erau, ci nişte manechini în vitrinele super-marketingurilor, iar la Athena cea cu fantezia-i bine cunoscută l-au poreclit „kelto-ctonos” care pe limba elinilor se tălmăceşte ucigătorul de celţi... aşa cum aceiaşi greci l-au poreclit pe Vasile cel Mare de la Vizantion, „bulgaro-ctonul”, adică ucigătorul de bulgari, ajuns Vasilie acela, cel mai mic dintre cinci fraţii săi, împărat din grăjdar, întâi la monastire, apoi la grajdurile unui arhonte, iarăşi grăjdar la o arhontesă de data aceasta, iar de aici, din staulele arhontesei, printr-o minune în care s-a arătat extraordinara lui forţă şi vitejie, de-a dreptul în porfira jilţului împărătesc.

Aşa a fost să fie cu celţii taurisci ai regelui Critosiros, aşa au fost ei alungaţi şi împuţinaţi foarte de către Burebista, uriaşul rege dac.

3. CUCERIREA CETĂŢILOR DE PE PONTUL EUXIN. UNIREA CU DACIA A TRIBURILOR TRACICE DIN SUDUL DANUBIULUL ÎNFRÂNGEREA LUI HIBRIDAS GUVERNATORUL MACHIDONIEI, ŞI ÎNVĂLUIREA DALMAŢIEI

Drumurile întoarcerii la bucuriile şi tihna casei au fost aşternute cu flori, scoarţe nemărginite, cântece şi urale. Vulturi zburau liniştit în cele patru timpuri peste pământul Daciei în semn de omagiu şi bună-vestire, iar dragonii vuiau necontenit de-a lungul drumului, la toate răspântiile, la toate vadurile şi peste toate înălţimile munţilor.

Deasupra mult, sus de tot, în chiar crucea mişcărilor siderale, în dreapta amiază, stătea desfăcut în două fără de capăt prăpăstii cerul, iar în lumina alburie ce se arăta dincolo de cele două prăpăstii ale cerului, se putea vedea limpede uriaşul vultur stând nemişcat, cu aripile întinse până peste marginile cele de dincolo ale lumii.

Serbările de la Daci-Dava, cettea de scaun a ţării, au durat zile de-a rândul, cu jocuri în care feciorii se lansau pierduţi şi deveneau când fiinţe zburătoare, când creste mişcătoare, când brazi în legănare, iar fetele, prinse şi ele în vârtejul horelor se preschimbau fie în flori pe înalte tulpini, fie în fluturi – care tot un fel de flori sunt, dar care zboară, fie în şerpuitoare plante cătărătoare.

Cele trei căpetenii s-au pustiit (năpustit mai degrabă) în aşternuturile casei lor, iar acolo, lângă şi întru fiinţele frumoase îndelung visate şi dorite-n greul luptelor, nopţile nu erau nopţi, ci galaxii fuzionând între ele până la contopirea în Lumina celei dintâi zile a Creaţiunii, iar zilele nu erau zile, ci zări înstelate, iar ei şi cu fiinţele lor de lângă ei – adică ei înşişi cei din ele înşile şi viceversa – erau parcă marile duhuri albastre ce se mişcă de jur-împrejurul aştrilor, susţinându-le. Binemeritată răsplată! Mult binemeritată, sau, aşa cum ghersuieşte un mare poet frânc: „O, recompense, après une pense" – adică o, răsplătire a unei mari fapte, în cazul de faţă.

Regele, retras în sala de odihnă şi dormire, cea cu catapeteasma înaltă, în unghi drept, stătea de-amar de timp, drept, în mijlocul ei, cu regina Chimbria împletită cu braţele ei alb-gălbui pe după gâtul lui vânjos şi ars de vânturi aspre, venind din soare, şi cu capul culcat cu adâncă tandreţe

peste umerii lui laţi şi puternici... Dar regina, învelind şi spatele lui şi ochii ei cu părul de culoarea mierei de mai, plângea mut... A bucurie din cale-afară de mare plângea, ori a alt oarecare presimţământ pe care numai ea îl cunoştea? Nu se vedeau, dar ea le vedea prapurile negre care atârnau din ultimul ungher al încăperii până peste cele mai tainice cămări din adâncul sufletului ei trecut parcă în tăcerea de dincolo pe jumătate, şi le auzea freamătul prin sânge ca vântul în preajma iernii prin desişurile pădurii. Parcă ar fi fost însăşi luna coborâtă pe pământ în chip de regină şi atârnată – ca după o foarte îndelungată chemare şi căutare, întâlnire – de umerii soarelui, coborât şi el pe pământ în întruparea unui bărbos rege dac. Iar în genunea aceea eteric înstelată, de după aceea..., în clipele de supremă înluminare, din ochii ei crepusculari, de culoarea înserării vreau să spun, izvorau lacrimi ca nişte minusculi luceferi din depărtate şi dulci zările dimineţii. Iar când el, simţind şi văzând acele lacrimi ale dis-de-dimineţii în ochii ei, în temutele depărtări din ei, a întrebat-o îngăimând: „de ce plânge, regina mea?", ea, drept răspuns, l-a acoperit într-un sărut adânc, nepământesc, şi-ntr-o îmbrăţişare mistuitoare, după ce l-a zvântat în adierile, ca de pe nişte piscuri venind, ale unui transfigurator surâs: – deschiderea porţilor parcă spre cealaltă zare a vieţii.

În preajma lor, şi atunci – când şedeau în picioare încleştaţi unul de celălalt, şi când stăteau culcaţi alături, respirându-se şi absorbindu-se în dincolo de ei, o umbră vicleană veghea, rânjind parcă, aşezată-n jilţul din unghere.

Acel fel de-a sta uniţi era, cum să spun, nu ca-o împreunare, ci ca *o* ciudată despărţire fără de întoarcere.

Iar în ziua când a fost să pornească din nou ostile pentru stăpânirea ţărmurilor Pontului Euxin, cu atâta de crâncenă, mută durere s-a încleştat de umerii lui – magnific grup statuar burgund de o severă, tragică demnitate rece – într-atâta de fierbinte îl aduna în adâncurile pecetluite dincolo de orice cuvânt şi orice altă arătare din ea, încât ca un fior de gheaţă a trecut prin toată oştirea, care a lăcrimat..., fior pe care l-au resimţit până şi caii, fiindcă au aplecat capetele în pământ şi-au plâns şi ei, mişcând hieroglific din copite.

În acele zile de sărbătoare pentru întreagă cetatea şi întreagă ţara, numai Dorada avea sufletul acoperit în doliu, iar superbul ei trup alb, în negru. În zadar aruncau asupra, ei bărbaţii priviri cu jăratec în ele, în

pustiu bătrânul Deceneu îi predica în taină despre sufletul fericit al lui Micapor dăruit jertfă lui Zamolxe, ea tăcea, ca noaptea şi nu răspundea nici vorbelor deşarte ale preotului, nici privirilor acelea doritor admiratoare. Doar arareori, la negre – răstimpuri îi ridica – negre pumnale sângerânde – asupra lui Burebista, care rămânea în fulgerată cumpănă, şi nu ştia, nu putea şti a ce anume grăiesc acele priviri: a ură? a pedeapsă? a mustrare? a blestem? ori a cine ştie ce altceva...

Când ea i-a văzut cuprinşi pe cei doi în acel înfricoşat grup statuar, a simţit ea un geamăt ce se ridica din adâncul cămărilor din fiinţa ei, iar în gândul ei, s-a arătat atunci vedenie înaltă: parcă luna se agăţa de discul soarelui contopindu-se încet ea în celălalt, parcă apele, oprite din mers, încleştau pământul mistuindu-se în el, parcă pământul se prindea cu mii de tentacule de cer, absorbindu-l. Iar Deceneu sta retras în cel mai înalt unghi al cetăţii, slomnind de-acolo, toată noapte-n stele, şi vorbind în şoaptă cu cineva ori cu ceva ce îşi arăta numai lui în acele clipe când, zice-se, se dezvăluiesc mistere, taina, faţa.

* * *

Cetăţile de pe Pontul Euxin, de la Olbia până la Dionisopolis, locuite în bună parte de greci, în care demult se spune că nu trebuie să ai încredere: „Greca fides nula fides" spuneau romanii, adică încrederea în geci este egală cu zero, sau tot vorba romanilor, „timeo Danaos et dona ferentes", adică mă tem de greci chiar şi când aduc daruri, precum şi de celţi în parte, mai ales Tomisul, în care iarăşi nu puteai avea încredere, mai ales după cele întâmplate cu Vojerix şi Critosiros, cetăţi aflate toate sub tutelă romană, altă sursă nu numai de neîncredere, dar şi de primejdie, trebuiau cucerite şi supuse, pentru întărirea apărării frontierelor statului dac unit.

Ceea ce înfăptuise Burebista până acum părea lucru uşor faţă de ceea ce urma a fi înfăptuit: menţinerea a ceea ce statornicise şi, mai ales, confruntarea cu Roma, cu „marele înfumurat", Cezar.

Cu Vojerix, fanfaronul, şi cu Critosiros, sărmanul, a fost cum a fost, dar nu tot aşa de uşor era să înfrunţi legiunile romane, mai cu seamă acum când în fruntea lor se afla nu un fanfaron, niciun sărman, ci... „marele

înfumurat", dar mare cu adevărat.

Trebuia întărită disciplina în oştire, înăsprită instrucţia, îmbunătăţită mult dotarea cu arme şi echipament, şi cu ofiţeri destoinici şi viteji. Apoi trebuiau slăbite treptat forţele lui Iuliu Cezar, sau să aştepte epuizarea lor, odată angajate atât în Galia cât şi în războiul civil dintre el şi Pompei. În acest scop a sporit armatele galilor şi germanilor care puneau la cale răscoale împotriva ocupaţiei romane în acea parte a imperiului cucerită de Cezar, apoi a trimis un corp de oştire, sub conducerea lui Scupras, la Farsala, ca să dea ajutor lui Pompei, care se bătea acolo cu înfumuratul, căruia i-a cauzat mari pierderi şi care era cât pe-aci să şi piardă bătălia, dar oameni ca Cezar au nu numai geniu, ci şi noroc, căci prin noroc a scăpat basma curată acolo, în Tesalia, la Farsala, şi pe măsură ce slăbeau şi se împuţinau forţele divinului înfumurat, sporeau şi se întăreau ale sale, iar la ceasul potrivit urma să atace. Etapa următoare în acest plan strategic era să întărească şi să asigure liniştea frontierelor de la sud ale regatului, deci cucerirea cetăţilor de pe ţărmii apuseni ai Pontului Euxin, faptă pe care a şi îndeplinit-o. Cetăţile care s–au opus voinţei lui au fost asediate, înfometate şi obligate să deschidă porţile – deoarece aprovizionarea lor cu hrană se făcea exclusiv cu bunuri din interiorul Daciei, din care mai şi exportau, din belşug, îmbogăţindu-se, de la pâine, carne, vinuri, brânzeturi şi lemne de foc până la fructe, vinuri, sare şi miere – iar cele care s-au încăpăţânat în a rezista au fost cucerite până la urmă prin foc şi fier.

Momentul pornirii ofensivei era prielnic, deoarece armatele Romei angajate parte-n Galia, parte-n războiul dintre frumosul Pompei şi rafinatul Cezar, nu le puteau veni într-ajutor bietelor garnizoane care aveau în sarcină apărarea prosperelor colonii de la Pontul Euxin.

Cu prilejul acelor cuceriri de colonii s-a arătat în fapte şi o altă parte a firii regelui dac, partea justiţiară, atunci când a ucis cu propria-i mână pe toţi aceia dintre ostaşi cari s-au dedat la jafuri, prădăciuni şi violuri – şi, slavă zeilor, erau femei din cale-afară de frumoase şi foarte odihnite în acele colonii – precum şi alte asemenea fărădelegi oarbe.

Erau, ziceam, în acele colonii greceşti, femei fericit şi diavoleşte corcite cu geţi, sarmaţi, romani, sciţi şi soldaţi romani aparţinând cine ştie căror ţări, seminţii sau continent, încât puteai vedea, spre mare şi crâncenă tulburare a sângelui, unele cu ochii negri mari, în formă de ştiuci, la umbra unor plete bogate şi lungi, dar aurii, altele cu ochi azurii,

dar adulmecând şi iscodind de la umbra unui păr bogat şi negru ca iadul, altele cu păr ca para focului şi ochii verzui, suple şi tremurate-n mers ca vedeniile din visurile sihaştrilor, altele înainte, cu ochi cenuşii şi păr coliliu, în contrast cu altele, durdulii şi fundoace, sprâncenate, măslinii şi cu păr inelat, negru şi ochi rotunzi căprui şi, în sfârşit – ca să nu pomenim decât de tipurile dominante – femei cu trupul sfâşietor de alb şi ochii şi părul de culoarea negrului blasfem, sau castaniu-beţie.

„Noi nu suntem tâlhari, nici fiare ale pustiei, nici leviatani!" răcnea regele către nelegiuiţi, de se cutremurau văzduhurile, în timp ce le reteza fulgerător capetele.

Singura cetate cruţată de la necazuri şi pârjol a fost Dionisopolis, şi aceasta din cauză că acolo, printre arhonţii de la chinotita politiei se afla unul Acornion pe nume, mare admirator şi prieten lui Burebista. Acest arhonte Acornion a reuşit să lămurească atât pe cei din chinotită (administraţia) politiei (coloniei), cât şi pe întreagă suflarea omenească înăuntrul ei trăitoare, să se supună regelui Burebista, căci era ecornion om cu minte şerpească şi vorbire iscusită, încât, până la urmă cetatea l-a declarat eroul ei salvator şi i-a ridicat lui şi statuie în platee.

Iar Burebista, după ce i s-au deschis porţile şi-a gustat din pâinea şi sarea oferite lui pe tavă de aur de către însuşi fericitul său prieten Acornion, a intrat în cetate cu alai mare, copleşit de urale şi nouri de flori, şi cântări.

„Zito! Zitooo! Zitooo! Zito o bazilefs!", strigau grecii din răsputeri în felul lor aprins, adică: trăiască bazileul (regele), dar mai din inimă şi mai cu aprindere strigau grecoaicele ochioase şi toată mulţimea de femei frumoase aşa cum le-am evocat în treacăt mai sus.

Apoi a rânduit conducere nouă în cetăţile cucerite, din oameni nu numai de încredere, dar şi destoinici şi cinstiţi, după ce i-a deposedat şi de putere şi de averi pe administratorii dinainte care se opuseseră lui cu încăpăţânare, şi i-a pus pe ei să deprindă meserii, chiar şi munci manuale simple, cum ar fi măturatul străzilor şi munca săpatului şi-a aratului şi-a hamalâcurilor de tot soiul, ca să înţeleagă şi ei şi să se bucure cinstit de venitul unei munci cinstite, adevărate şi folositoare oamenilor, iar pe soldaţii şi ofiţerii din garnizoanele romane care s-au luptat cu demnitate şi eroism, a dat poruncă – după ce i-a lăudat şi le-a strâns mâna regeşte, să fie îmbarcaţi pe corăbii, apoi conduşi şi predaţi, cu arme cu tot, lui Pompei – în niciun caz lui Cezar – şi ştia el bine de ce face aceasta...

A mai profitat de faptul că armatele imperiului erau angajate în războiul civil dintre pieptosul Pompei şi mintosul Cezar – două orgolii egal de mari, dar nu şi egal de îndreptăţite – precum şi în luptele care nu mai conteneau în Galia Transalpină unde se răzvrăteau când Cimbrii, când Teutonii – triburi germanice aliate cu gali –, când Belgii, când Volsgii, întăriţi cu ceea ce a mai rămas din celţii lui Critosiros măturaţi din ţara şa, şi a luat legătura numaidecât, cu Cotiso, căpetenia Geţilor şi-a Sciţilor din Sciţia-Minor pe care şi l-a făcut aliat credincios, a înaintat spre miazăzi, peste pământurile celui mai puternic regat trac din acea parte a Hemusului, cel al Odrizilor, peste care domnea viteazul şi înţeleptul lor rege Oroles, cel care, ca şi Burebista, nutrea în mintea sa să adune laolaltă, sub unic sceptru, pe toate triburile tracice din sudul Danubiului, până dincolo de Olimbos: Odrizi, Besi, Agrigeni din patria lui Spartacus, Pieri, Peoni, Scupi şi Turgi, toţi din patria lui Alexandros, precum şi toate celelalte, mai mărunte ca: Amuri, Gorni, Bruzvaiii cei năvalnici şi pietroşi, Brezi şi Maracacioni, aceştia toţi din patria lui Pyrus, şi, în deplină înţelegere cu acesta, au purces la împlinirea marelui vis pe care l-au şi înfăptuit nu cu prea mici eforturi, dar nici cu din cale-afară de mari. În felul acesta se năştea un imperiu în răsăritul şi sudul Evropei cum nu văzuse altul soarele pe pământ mai puternic, mai omogen, decât poate doar cel al manciurienilor din extremul orient... nu unul pestriţ, ci unul format din cea mai numeroasă şi mai ea însăşi seminţie, şi mai bravă, din câte trăiau atunci pe pământ, după spusele lui Herodot, încât albeau văzând cu ochii la vestea înfăptuirii acelei „monstruositas" cum numeau retorii de la Roma imperiul tracilor, nu numai vestiţii senatori ai Romei, consuli, tribuni şi guvernatori, ci, mai ales, capetele marilor elini, căci elinii erau mai la-ndemână.

Pentru ca acel imperiu, astfel zidit, să dureze-n timp, trebuia distrusă puterea invincibilei până atunci stăpâniri romane, iar acesta era un lucru mult mai greu de isprăvit decât grandioasa unire de la Maramos la Olimbos, şi de la Tiras la munţii cei mari de la Soare-Apune a întregii stirpe tracice, şi decât spulberarea viiturilor celtice. Şi, întrucât ca să te poţi consolida în tihnă trebuie mai întâi să creezi liniştea deplină la fruntarii şi s-o consolidezi şi pe aceasta, a atacat... Primul adversar care i-a ieşit în cale, dar şi prima victimă a acelei temerare acţiuni, a fost Hibridas, guvernatorul Machedoniei.

Acel Hibridas, după cum ne dezvăluie lămurit însuşi numele ce-l purta,

fie că era adevărat, fie poreclă, tot adevăr grăia, era o corcitură dintre acelea care ştiu să răzbată şi să se impună. Făcea parte din tagma marilor parveniţi, care ştiu să-şi atingă orice ţintă, până chiar pe ultima treaptă a scării lui Avraam, neavând nicio altă virtute decât dorinţa *de-a fi* şi dispreţuirea cu cinism a oricăror elementare îndatoriri omeneşti, afară de cele care privesc şi satisfac exclusiv propriile lui pofte şi plăceri, şi desfătări. Deci, ambiţie delirantă dublată de neruşinea proxenetă. Satisfacţia lor continuă şi supremă este apăsarea şi înjosirea lumii. Dar, şi-aici doar zeii mai pot dibui vreun înţeles, ei singuri fiind răspunzători de atari orori, mai puţin bieţii oameni...

Deci, Hibridas, nume edificator, o îmbinare de alban şi de patlagon, de banglad metisat cu claponi, intrat repede, (prin practicarea delaţiunii pe scară înaltă şi pe coordonate vaste şi variate, a linsului şi servilismului celui mai stăruitor, practicat în cele mai rafinate şi mai multiple chipuri, a celei mai odioase duplicităţi, împinse toate aceste „virtuţi" până la asceza iluminată) în graţiile Romei, ajungând astfel guvernator şi năzuind chiar la jilţul de împărat – şi de ce nu la urma urmei: s-au mai văzut cazuri, şi nu puţine, – avea nefericita cinste de a-şi măsura puterile şi vrednicia – hai să-i zicem aşa – cu întunecatul rege varvar Vuierevistus – aşa pronunţa dânsul..., era peltic şi vorbea ca retorii greci cu v în loc de b, cu ţe în loc de ce, şi se în loc de ş.

* * *

Înainte de începerea ostilităţilor pe câmpul de luptă, Burebista a făcut să se strecoare cineva, un tânăr, nu numai până-n reşedinţă, ci chiar de-a dreptul în inima lui Hibridas, şi să se deie drept inamic de moarte al lui Burebista.

Acel tânăr iscusit, în jur de treizeci de ani, frumos şi mlădios, dar mai ales ager din cale-afară la minte, cunoscând la fel de bine limbile latină şi elină, distins cunoscător al filosofiei şi poeziei din cele două limbi, îndeosebi din cea elină, printre multele secrete pe care i le-a dezvăluit în pauzele dintre îmbăierări ori în timpul copioaselor ospătări, a fost şi unul din cale-afară de important, hotărâtor în câştigarea bătăliei dintre el şi negurosul rigă dac, ceva care ţinea de şiretlicurile strategice ale celui din

urmă: „O să ne cadă-n gheare prin propriile sale arme şi şiretlicuri şi-o să fie prins în propria-i cursă”, îi şoptea lui Hibridas la ureche tânărul fugar gâdilându-l plăcut cu suflarea din nări în ceafă pe guvernator. „Una din cursele pe care obişnuieşte a le întinde inamicului, continuă destăinuirile intrusul, este şi aceea că se lasă asediat în cetate prefăcându-se înghesuit de adversar, dar până la urmă din asediat devine asediator iar asediatorul adevărat se pomeneşte a fi cel asediat fără scăpare. Îi vom face aceeaşi figură; îi vom scoate ochii cu propriile lui gheare”, broda ispita, când pe limba latinească când pe cea elinească iscoada.

Apoi, nu peste mult timp i-au ieşit înainte barbarului cu mare siguranţă şi măreţie. Burebista, în marş liniştit, a înaintat spre sud-est, a trecut fără necazuri, ca pe sub nişte uriaşe, abrupte arcuri de triumf prin înfricoşatul defileu zis al Catarei, unde gândea că-l va întâmpina Hibridas, căci era cel mai potrivit loc pentru romani ca să dea bătălia, unde bănuia că va avea pierderi, trebuind să se caţăre pe stânci şi prăpăstii, biruind muntele, şi astfel căzându-i în spate şi închizându-l în defileu, operaţie grea şi riscantă, chiar dacă dacii erau renumiţi în iscusinţa de a se căţăra pe munţi, „Daci inhaerent montes”, zice proverbul, dar Hibridas, sfătuit de Brustor – acesta era numele tânărului „dezertor” din oastea lui Burebista – l-a întâmpinat pe câmpul dintre defileu şi puternica Cetate de Argint, Arghiro-Castrum.

Cele două armate au stat faţă-n faţă ore întregi, niciuna neîndrăznind să înceapă lupta, Hibridas lăsând impresia că şovăie dinaintea temutului barbar, aşteptându-l pe acesta să atace primul, Burebista, la rândul său, părând şi el că nu cutează a ataca, impresionat că se află – chipurile, pentru prima dată în faţa superbelor legiuni romane, în secret însă fiecare fiind sigur de victorie, mai ales Hibridas, care se uita cu subînţeles către Brustor, cel călare lângă el acum, şi zâmbindu-i, zâmbindu-i foarte mulţumit... Brustor îi răspundea tot cu zâmbete, dar, în adâncul tenebros al fiinţei sale mai zâmbea el şi altcuiva, dar acestui altcareva în – cu totul altfel.

Au stat, aşadar, vulturii romani şi lupii-balauri daci faţă-n faţă, ore în şir, vulturii privind de sus şi de departe cu împărătesc orgoliu, lupii rânjind foarte de – aproape, feroce.

Când soarele – mai avea câteva străşmurări până să apună, cohortele din mijlocul aliniamentelor romane s-au pus în mişcare. Ziduri mişcătoare în mare şi egal ropot păreau a fi, iar atunci când s-a pus în

mişcare întreg exercitul, nu zid părea, ci promontoriu înaintând asupra inamicului. Întâmpinând cu mişcare înainte, au răspuns şi dacii, tot cu unităţile din centrul frontului lor, şi s-au izbit între ele, zidurile romane în mişcare, de stâncile dacice, tot în mişcare, întocmai cum s-ar izbi în coarne doi uriaşi berbeci din basme, pe vreun alt tărâm de lume. Parcă o fortăreaţă în marş s-ar fi lovit orbeşte de o abrupţie a muntelui, în marş şi aceasta, aşa păreau cele două oştiri învălmăşite-n luptă, iar zgomotul suliţelor şi-al săbiilor care loveau în platoşe şi-n scuturi era ca acela al unei năruiri în două părţi a doua baraje.

Nici cohortele romane, nici satiile dacilor nu izbuteau a face niciun pas înainte, iar – peste cei care cădeau se iveau alţii care le luau locul, şi lupta continua, pe loc, cu egală încrâncenare. Şi dârzenia aceasta din ambele părţi se datora faptului că romanii nu ştiau ce-nseamnă a da îndărăt, iar Dacii ştiau – cu-nverşunare că trebuiau să biruie, căci aşa le-poruncea firea lor şi viteazul rege Burebista.

Lupta a durat aşa, egală, mult timp, iar zgomotul ei de ponoare ale Hadesului făcea să se-ntunece locul de jur-împrejur până departe, în vreme ce defileul Catara, în care pătrundea, vuia ca un sobor de fiare din apocalipsă.

Când lumina zilei amurgea, dacii, mai numeroşi, au forţat înaintarea, lucru pe care Hibridas îl aştepta, şi-au făcut breşe în zidul roman forţându-l să dea-ndărăt. Ca să-şi ascundă gândul din planul său strategic – acela de a se retrage în cetate simulând că-i asediat, pentru ca astfel să-l asedieze dânsul pe adversar până la urmă..., Hibridas a ordonat aripilor armatei sale să intre în acţiune şi astfel flancurile celor două armate s-au angajat şi ele în luptă. În scurt timp aripile dacilor fuseseră pe cale să le rupă pe-ale romanilor, aşa încât aproape întreagă oştirea guvernatorului să fie încercuită şi nimicită. (Ehei, face aici paranteză povestitorul, dacă în locul bătrânelor legiuni ar fi apărut faimoasele falăngi ale lui Filipos, rege al Machidoniei, iar în locul lui Hibridas să fi fost Parmenion, Filotas ori Perdicas, ori însuşi Alexandros, alta ar fi fost soarta bătăliei...)

În această situaţie – lucrurile se desfăşurau taman cum le plănuise şi le dorise el, – Hibridas a ordonat retragerea-n cetate.

Burebista, în loc să forţeze lupta atacându-l viguros din spate şi prin învăluire – căci putea s-o facă – s-a prefăcut că şovăie, amuzându-se de manevrele naive ale guvernatorului, victimă uşoară. Dar şi Hibridas se amuza, din punctul său de vedere, grozav, săltând într-un picior de

bucurie, ca un copil, tot bătându-l pe umeri şi îmbrăţişându-l pe Brustor.

Iată-l aşadar asediat pe... Burebista, căci, în toate punctele de acces şi de ieşire din încercuire erau ascunşi pe după stânci ostaşi, şi alţii în gropi oarbe, cu poruncă aspră de a ucide fără cruţare pe toţi aceia care ar fi îndrăznit să iasă din zona asediului afară, după hrană ori alte lucruri trebuitoare asediatorului.

Linişte deplină a domnit timp de mai multe zile, în ambele tabere, şi nu numai linişte, ci şi o deplină voie bună... Numai că, numai că după ce au trecut nu multe zile, ci o mulţime, Hibridas şi cu oastea sa întreagă zadarnic aşteptau să iasă la crenele înfulecând din hălci şi turnând pe grumaji din ploşti vinuri roşii, ca să le facă sânge rău şi otravă dacilor asediaţi şi flămânziţi, deoarece inşii care învârteau pe jăratec, în frigări, necontenit, batalii, şi rupeau din hălci şi se îndestulau cu vin, şi jucau şi cântau, şi chiuiau erau tocmai dacii.

E lesne de închipuit, iubite şi cinstit cititor, ce s-a petrecut: Burebista a poruncit serviciilor aprovizionării să iasă şi să aducă cele de trebuinţă pentru oaste. A poruncit însă şi lui Dùras să însoţească, pe-ascuns, la distanţă oamenii serviciilor de manutanţă. Aceştia au fost atacaţi neaşteptat, de către ostaşii pitiţi după stânci şi-n gropi camuflate de guvernator, cu o violenţă orbitoare, dar din lături a apărut Dùras cu ai săi, iar încăierarea a fost ca de fiare, din cale-afară de dură şi de sângeroasă ... pentru ambele taberi. Lucrurile însă le-a lămurit Dàziu tăinuitorul, care a căzut ca trăsnetul în spinarea inamicului de-acolo unde fusese pitit anume cu poruncă de la Burebista, din văgăunile lui Beelzebut, cu oştirea lui – călare, aşa încât de-acuma oştirea dacilor putea fi aprovizionată în tihnă şi din belşug, în timp ce în cealaltă armată începuse a urla pustiul foamei. Asediatul care se credea asediator a devenit un asediat în toată puterea cuvântului datorită naivităţii şi credulităţii lui, iar asediatorul pe care el, guvernatorul, îl socotea asediat, adică prins în cursa propriei sale perfidii, jubila liniştit în chip de asediator în toată legea.

Şi unde n-au început să apară l-a crenele soldaţii guvernatorului şi să plângă acolo – lucru nemaiîntâmplat până atunci cu armata romană – de foame şi sete, ca nişte copii, mai jalnic atunci când dacii rupeau din ciozvârtele fripte, ba fiarele, mestecau şi înghiţeau cu poftă sălbatică.

Atunci Hibridas, fără a mai sta mult pe gânduri, s-a prins de braţul lui Brustor, a aplecat cu duioşie capul pe umerii acestuia şi i-a zis: „Frate

drag, şi drag prieten, suntem învinşi. Viclenia lui a fost mai mare decât a noastră. Să deschidem deci porţile cetăţii, să mergem să depunem armele la picioarele lui, ale biruitorului – vorbea gâfâind şi suspinând – şi să implorăm cu demnitate, îndurare... căci am auzit despre el că ar fi un generos. Haide, dragul meu!" „Şi lacrimile îi curgeau şiroaie pe obrajii palizi, nu cu multe zile înainte rumeni..." aşa relatează geograful Strabon în lucrarea sa, la pagina 103.

S-au deschis larg porţile, au ieşit pe sub ele afară din cetate, Hibridas aproape atârnând de braţul prietenului iubit, au înaintat cu frunţile aplecate – mai aplecată o ţinea, al naibii, chiar Brustor – până – ce-au ajuns în dreptul regelui. Acolo ajunşi, Hibridas a aruncat la picioarele varvarului armele şi-a îngenuncheat implorând cu voce foarte lirică, îndurare.

Întunecatul varvar şi-a aşezat palma lui lată şi grea peste chelia rece asudată a guvernatorului – căci lepădase el, odată cu armele, şi somptuosul coif – în semn de blagoslovenie, apoi zâmbindu-i cu luminoasă admiraţie şi simpatie tânărului Brustor, l-a cuprins l-a piept şi l-a ţinut acolo strâns îndelungă vreme. „Preţuieşti, Brustor al nostru nepreţuit, cât toate cele câteva mii de oameni pe care iscusinţa şi cutezanţa ta i-a cruţat de la pieire". Aşa a zis atunci Burehista, iar Hibridas, văzând scena şi ascultând cele spuse de regele dac tânărului Brustor, a stat o clipă în cumpănă, cu ochii larg căscaţi a deplină nedumerire — abia acum îşi dădea seama cât a putut fi de tâmpit, şi, fulgerat de un gând magnific, a smuls dintre armele care zăceau grămadă la picioarele biruitorului gladesul şi, Ave, Hibrida! l-a vârât între coaste adânc, în inimă, până-n mâner, şi-a căzut.

— Vezi, Brustor, cum moartea înnobilează până şi prostia, şi ticăloşia, a zis Burebista către ambasadorul său.

— E singura scăpare şi spălare de orice ticăloşie şi neruşine, mai cu seamă atunci când ţi-o oferi singur... a răspuns celălalt.

— Numai că ea nu este o pedeapsă destulă pentru răul cât s-a săvârşit... Este doar o soluţie, hai să-i spunem, onorabilă.

— Partea nerăscumpărată rămâne în seama zeilor.

— Aşa este – ... din păcate. Cu ce drept am pretinde noi să ştim şi să făptuim totul?... Decât doar cât ne este îngăduit şi menit, să ştim şi să făptuim.

* * *

Apoi regele a înrolat întreagă armata capturată în propria sa oştire, lucru lesne de făcut, întrucât majoritatea absolută a acelei armate eră formată din traci şi iliri.

Pe cei înaintaţi în etate, aş a numiţii veterani, zişi mai târziu bătrâni, i-a trimis la vetre...

S-a arătat însă, printre ofiţerii lui Hibridas, unul sebit foarte, şi ca înfăţişare şi ca purtare. Avea părul arămiu, retezat peste o frunte lată, de sub care te ţintuiau rece nişte ochi de culoarea oţelului, avea faţa pătrată, cu maxilarele anguloase, încleştate-n craniu, şi un nas drept, uşor agvilin, sub care se desena o gură de-o bărbătească frumuseţe, care şi-atunci când ar fi surâs, mai degrabă ţi-ar fi lăsat impresia că te taie, gură în continuarea căreia se rotunjea o bărbie teribil răsucită-n sus şi cu gropiţă-n mijloc. Era lat în spate, nu prea înalt, dar armonios şi masiv dăltuit, ca o statuă. Stătea înaintea regelui cu piciorul drept împins înainte, a sfidare, cu mâna stângă-n şold şi capul uşor răsucit în sus, uşor spre dreapta, aşa fel încât privirea lui reteza de jos în sus pe rege, şi cam pieziş, de nu-ţi puteai da uşor seama care dintre ei era învinsul şi care învingătorul.

— De unde eşti, din care latură a imperiului, l-a întrebat cu admirativă bunăvoinţă, Burebista.

— Nu sunt din nicio latură, ci sunt roman, a retezat răspuns celălalt.

— Şi cum te cheamă?

— Mucius Apenius.

— Deci din Latium.

— Întocmai.

Regele, după o pauză gânditoare:

— Vrei să-mi slujeşti?

— Un roman nu slujeşte decât Romei.

— Ai părinţi?

— Părinţii mei sunt Roma şi Senatul Romei.

— Dar genitorii îţi trăiesc?

— Atâta timp cât eu trăiesc în cinste se cheamă că trăiesc şi ei, dacă însă aş fi o canalie, ei ar fi murit în clipa când m-am născut.

— Fraţi mai ai? (îl amuza pe rege dialogul.)

— Da. Mai am doi, care au murit în Galia, slujind Romei.

— Şi tu ai venit să mori aici, în patria lui Alexandros?

— Voi muri acolo unde-mi va hotărî moira.

— Eşti un tânăr brav şi înţelept.

— Într-adevăr, astăzi aş fi vrut să fiu brav, dar iată că mă văd a fi doar un prizonier.

— Slujeşti unei mari minciuni: imperiul.

— Imperiul roman este creaţia nu a unei sminteli mesiano-paranoice, cât a unui geniu anume, al unei forţe care operează cu puterea destinului... deci el este o realitate, nu o... minciună.

— Este, să zicem, mai degrabă o idee năzărită-n minţi nebuneşti şi criminale, bolnavă de cuceriri şi de jafuri şi de neruşinea de-a trăi din munca şi pe agoniseala altora.

— Întocmai precum face Măria-Sa, cel de faţă stătător nouă.

— Noi împlinim o lege: unirea întru unitate a întregii noastre seminţii, şi asta nu este idee, ci un adevăr şi-o datorie. Din tot marele vostru imperiu nu va rămâne până la urmă decât doar o amintire.

— Da, dar sublimă şi exemplară.

— ... Şi o singură realitate: peninsula unde v-a fost dat să vă naşteţi şi să trăiţi întru voi şi venitul muncii voastre.

— O peninsulă aureolată de lumini, ca de cântece înalţe, în aeternum: luminile a ceea ce a creat ea pentru dreptatea şi demnitatea vieţii. Imperiul roman nu este o plăsmuire a minciunii şi lăcomiei, a jafului şi a crimelor în masă, a tiraniei şi-a cinismului balonat mesianic peste neamuri, ci este un dat al înţelepciunii revelată şi dăruită de zei, înţelepciune dătătoare de mari virtuţi şi dată la rându-i tot de virtuţi. Iată de ce el va exista şi după ce nu va mai fi. Atunci când nu va mai fi, el va aparţine tuturor neamurilor.

— Nu eşti numai un brav oştean, ci şi un iscusit retor.

— Nu eu sunt cel care-ţi vorbeşte, ci inima Romei.

— Bine. Foarte bine.

Apoi regele a poruncit lui Badras să-l conducă pe ostatec în cortul său, al regelui, în cinste, cu toate armele asupră-i.

Acolo, în cort, într-o taină deplină, Buerebul a folosit toată iscusinţa sa diplomaţieească, întreagă delicateţea, farmecul personal şi întreagă generozitatea, oferind ofiţerului roman absolut tot ce poate da pământul şi – viaţa de pe pământ: titluri, onoruri, putere, averi, cinstea de-a fi

sfetnicul său cel mai apropiat şi prieten, toate acestea pentru a-l câştiga de partea sa.

— Vei avea din partea noastră tot ce-şi poate dori un tânăr... ales.

— ... se întunecă, tăcând, din priviri celălalt.

— Vei avea aur cât să poţi zidi cu el un palat şi bogăţii cât împăraţii cei din depărtatul Zbare-Răsare...

— ..., tace Mucius cuprins parcă de o undă de mâhnire.

— Vei dobândi toate onorurile lumii şi te vei îmbrăca în toată cinstea...

— ..., tace din nou ostatecul, mijind surâs din buzele-i sever desenate.

— Vei avea putere cât un rege, vei fi mâna mea cea dreaptă. Putere de viaţă şi moarte vei avea. Vei face doar semn şi ţi se va pune ţie înainte tot ce vei pofti...

După o tăcere grea, liniştită, ridicând genele şi implântând oţelul ochilor în ochii regelui, ofiţerul – roman, în sfârşit, răspunde:

— Dacă regele ştie că un ofiţer roman nu se vinde, de ce încearcă să-l cumpere... Iar dacă cumva îşi închipuie că s-ar vinde, la ce ar mai avea nevoie de el...

La primirea acestui – răspuns, regele a tăcut în reculegere câteva clipe, apoi s-a ridicat în picioare (acelaşi lucru l-a făcut şi interlocutorul) şi, ieşind din cort, i-a chemat pe ai săi la poruncă, iar ei au venit de îndată.

— Veţi da acestui roman tăbliţă scrisă, cu sigiliu, de liberă trecere pe la toate vămile şi posturile noastre de caraulă. Îi veţi da aşijdere cal dintre cei mai chipeşi şi-i veţi lăsa la purtare toate armele de pe dânsul.

Apoi a adăugat sentenţios:

— Luaţi seama: pe tăria de caracter a acestui om şi pe aceeaşi, dovedită de încă doi, unui anume Fabritius, înaintea lui Pyrus, şi altul, Cato, înaintea lui Handbal, şi-a altora mulţi încă precum Mucius Scevola, Coriolan, Marcelus, Fabius, Cincinatus, Scipio, s-a zidit un imperiu magnific, cum nu va mai vedea altul soarele pe acest pământ... Dacă şi voi veţi fi ca el, împărăţia noastră asupra noastră înşine va dăinui şi va străluci ca soarele. Acolo unde se ivesc atari oameni ca acesta – chiar dacă şi-n chip de cuceritori – acolo nu se poate naşte decât o lume liberă, dreaptă şi demnă. Pildă să vă fie. O astfel de lume aş vrea să ctitoresc, în care slujitorii toţi din cămările cârmuiri să gândească şi să se poarte întocmai precum acest ofiţer Apeninus, şi precum Fabritius, ambasadorul Senatului Roman la curtea lui Pyrus. Vicleanul şi viteazul rege al Epirului a încercat, ca şi mine astăzi, să-l cumpere pe emisarul

Romei, oferindu-i tot ceea ce poate să ofere un rege, dar Fabritius a refuzat totul cu demnitate. Atunci, Pyrus văzând că nu-l poate îndupleca nicicum cu binele, a încercat cu răul, adică l-a scos în afara porţilor – palatului, pe un câmp pustiu, şi-a asmuţit acolo către el nişte elefanţi, furioşi ca să-l calce sub tălpi şi să-l motroşească-n trompe. Astfel a crezut bietul rege că va înfricoşa şi că îl va câştiga de slujitor al său pe Fabritius.

— Hei, Fabritius, te dai ori ba? a întrebat triumfător regele.

— Mai degrabă îşi schimbă soarele mersul său pe cer, decât să se abată Fabritius de la datoria sa. Aşa a răspuns ambasadorul Romei. Cum şi ce mi-a răspuns mie astăzi acest tânăr ofiţer, am să vă spun altă dată. Acum faceţi cum v-am spus.

A strâns apoi mâna ostatecului – căruia îi licăreau parcă ochii aceia de culoarea oţelului – şi s-a retras în cort ca să fie singur.

Acolo, în singurătatea cortului, pânză neagră s-a lăsat peste sufletul său şi-a adormit sub acel zăbranic de pânze negre, şi-a avut un tulburător vis. Se făcea că se află pe malul unei ape mari, curgătoare, iar peste valurile line ale apei plutea o nălucă omenească îmbrăcată-n alb iar năluca aceea întinsă cu braţele către ţărmuri era vedenia Reginei Chimbria, care parcă-l striga să meargă cu ea. Şi strigătul acela era, pe măsură ce năluca înainta pe ape în jos, tot mai sfâşietor. A dat să se trezească, dar din nou a căzut în somn şi iarăşi i s-a arătat altă vedenie. Se făcea că pe-o măgură undeva, oameni îmbrăcaţi în alb ridicau un rug mare, apoi dădeau foc acelui rug, iar fumul şi flăcările ce se ridicau luau, sus, înfăţişarea aievea a vedeniei aceleiaşi regine, care năzuia surâzând înalt şi până foarte deoparte, lui. Apoi vedenia aceea de fum şi flăcări s-a tot subţiat ca un fel de strigăt de chemare după el şi s-a topit în azurul cerului şi dincolo de cer.

S-a trezit, s-a simţit cuprins de un fel de tremur ciudat, şi-a chemat să vină cântăreţii din suflătoare şi strune, şi dansatorii, şi bardul cel bătrân, mare rostitor de legi şi stihuri poetice, Aetus pe nume. Iar aceştia toţi au venit pe rând. Întâi, echipa de dansatori din Geţia, care au dansat, zburând aproape, ca nişte fluturi mari prin aer, apoi cea din Machidonia executând un dans pe cât de lent pe atâta de grav, de o tragică superbie. Parcă se răzbunau prin acele atitudini de magnifică bărbăţie nu ştiu ce anume supraomeneşti dorinţi neîmplinite, de neîmplinit.

Apoi au apărut, în grupuri compacte, ca de pe-o altă planetă, puşi parcă s-o cucerească pe aceasta a noastră, izbind cu mânie, toţi deodată,

ritmic din picioare, a grea, de moarte cotropire, tot un fel de răzbunare exprimând asupra vieţii, însă mai încifrată, dansatorii din Maramos.

În răstimpurile dintre dansuri, se produceau rostitorii de stihuri şi de legi stihuite, însoţiţi de cântăreţii cu vocea.

Regele sta şi asculta şi se înlumina şi i se înceţoşau ochii. Se vedea limpede acea ceaţă în ochii lui la auzul cântecelor în care se spunea aşa:

„Arde mi te-ai, codru des.
Din tine să nu mai ies!
C-am intrat la tinereţe şi-acuma-s la bătrâneţe „sau:

Codrule răcătănat
Către mine te-ai jurat,
Că-ţi-a rămânea frunza
Toamna ca primăvara...
Vezi, codrule, c-ai minţit:
Frunza-n tine-o-ngălbenit.

Măi, codrule, nu mă da
Că-s tânăr şi te-oi prăda.
Măi codrule, nu mă vinde
Că-s tânăr şi te-oi aprinde.
De nu te-oi aprinde eu.
Te-a-aprinde coconul meu:
Şi te-a aprinde plângând
De-i arde până-n pământ;
Şi te-a aprinde cu jale
Şi-i arde până în stele".

Apoi s-a ridicat de la locul său bardul cel bătrân şi-a recitat noimi, adică legi stihuite. Iată reproducem câteva din acele legi-stihuri:

„Fiţi demni.
Căci numai demnitatea este liberă.
Şi fiţi cinstiţi.
Căci cinstea este legea demnităţii.
Fiţi drepţi.

De vreţi să dobândiţi cuviinţarea de-a privi spre soare.
Nu ascultaţi chemarea parvenirii:
Ea e ruşinea şi mormântul tuturor virtuţilor.
Mândria voastră?
O singură mândrie omenească: Munca.
O singură grandoare: Modestia..."

La urmă, acelaşi bard bătrân cât toate poveştile din pământul Daciei, i-a spus regelui poeziile care-i plăceau lui deosebi, cele despre moarte şi iubire, despre Nesus şi Ulyse... care încep aşa:

„Nu credeam să-nvăţ a muri vreodată.
Pururi tânăr înfăşurat în mantă-mi.
Ochii mei ridicam visători
La steaua singurătăţii...," sau:

„De *pe litnan pe golfuri privirea ţi-o roteşte:*
E linişte ca-n ziua când mă-ntorsei hoţeşte
Şi ţi-am golit de oaspeţi ograda, pragul, tinda:
Ia seama, Penelope, ce netedă-i oglinda...," sau

„Vin păsări dinspre ţărmuri, a *nu ştiu ce vestind,*
Cu strigăte deasupra, vâslind a mare spaimă...
Vânturi funeste-ncoace a secetă se-ntind,
Şi-ultima stea-n deşertul de sus, descânt îngaimă..."

Stihurile citate sunt ale marilor poeţi ai Daciei, Ermin Eminens şi Celestin Lebădă-Neagră, iar ultimele ale unui alt poet dintre cei neînsemnaţi, Agri Amidazia, cel de la Tracii lui Spartaeus.

Şi s-a retras, după terminarea programului de încântare, iarăşi în cortul său, dar mai ales în acela al sufletului său mâhnit ca de moarte, iarăşi cuprins sub acele pânze cernite, şi iarăşi şi-a simţit ochii înceţoşaţi şi cu un amar nod oprit în gușă.

* * *

Ceea ce s-a făptuit până acuma, adică strângerea într-o singură vatră uriaşă a tuturor vetrelor răzleţe până mai ieri ale seminţiei, risipirea-n vânt a celţilor, cucerirea cetăţilor de pe Pontul Euxin şi biruinţa asupra lui Hibridas a fost cum a fost, dar greul cel mare urma să vină după asta, iar greul acela era înfruntarea cu Roma însăşi, mai ales acuma când în fruntea ei se afla marele Cezar, care n-avea să-l ierte pentru cucerirea Pontului Euxin, ajutorarea lui Pompei şi jignitoarea înfrângere a lui Hibridas. Dar nici Burebista nu putea rămâne nepăsător faţă de intenţiile Cezarului de-a cuceri Dacia.

După ce fixase, fruntariile stăpânirii sale pe uscat şi-şi asigurase controlul peste ţărmii de apus ai Mării-Negre, trebuia să-şi asigure şi peste ţărmii de răsărit ai Adriaticei acelaşi control, drept care, profitând de faptul că Roma era angajată într-un război civil dezastruos – ca orice astfel de război – şi că popoarele dinspre şi din Dalmaţia în majoritatea lor erau înrudite cu tracii, vorbind aceeaşi limbă, cu mici deosebiri fonetice, a pornit în iureş şi, în scurt timp, a pus stăpânirea sa peste ţărmii Adriaticii, cucerind şi încorporând la marele regat pantracic, Iliria toată şi Dalmaţia, fără sacrificii, deoarece a avut de lucru doar cu nişte biete castre presărate ici colo care s-au dat bătute fără bătaie.

Armata de care dispunea acum se ridica la 350.000 de ostaşi toţi aproape din aceeaşi stirpe a neamurilor traco-daciei, sporite acum cu furtunoşii iliri, trupeşi şi bruni şi cam zurbâlici din fire.

Aştepta, deci, şi se pregătea tăcut şi de zor, întâlnirea cu marele înfumurat. Aveau a se izbi cap în cap cum se spune, munţii... Moira însă a vrut să fie altfel: Cezar a fost curând asasinat în forum, dintre asasini făcând parte însuşi fiul său adoptiv Brutus – de aici credem noi, sau *şi* de aici, se trage calificativul de brută dat unor inşi cu apucături lombroziene – asasinat pus la cale de senat, pentru vină de uzurpare a rânduielilor democratice ale respublicii, dar nici Burebista n-a avut o soartă mai bună, deoarece, tot prin uneltirile diavoleşti ale aceluiaşi senat, a fost, exact în acelaşi an, ucis şi el ca unul care întruchipa o înfricoşata primejdie pentru imperiu.

Cum anume a fost asasinat Burebista vom afla mai târziu, reţinem însă, căci este cu adevărat demn de reţinut, amănuntul care ne va aminti de aceeaşi tărie şi măreţie de caracter la romani, aşa cum le-am văzut la Fabritius şi la Mucius Apeninus, ca şi la celălalt Mucius, cel Scevola, şi

anume: atunci când conjuraţii asasini loveau în el cu pumnalele, Cezar, într-o augustă indiferenţă, nu făcea altceva decât să-şi aranjeze toga peste corp aşa fel, încât să moară într-o atitudine demnă de un adevărat împărat roman... Pe bună dreptate îl poreclea Burebista Marele înfumurat, căci înfumurare magnifică, se cheamă a sfida în felul acesta moartea, de roman.

PARTEA A TREIA

TRIUMFALA ÎNTOARCERE

SAU

MOARTEA STĂ DEASUPRA ADEVĂRULUI

În interiorul aşezământului regesc de la Dacidava, de-acum capitala marelui regat unit, domnea o atmosferă pe cât de simplă şi de sobră pe atât de crepusculară şi de înalt tulburătoare.

Stâlpii de susţinere, pereţii, podelele, bolta, toate sunt din lemn cioplit ciclopic, lemn tare – unele sunt trunchiuri întregi de gorun, cojite doar – afumat de vremi. În faţa peretelui din dreptul intrării stau două tronuri, tot din trunchiuri de lemn ciclopic cioplit, lemn de fagus alpinus, închipuind în speteze dragoni daco-geţi în felurite atitudini.

Acele închipuiri himerice sculptate pe spetezele tronurilor mai erau ţesute şi brodate cu o misterioasă măiestrie şi peste velinţele, albe, albastre, solare, şi peste scoarţele, cergile şi plocăzile care acopereau pereţii, toate închipuind zări oculte şi stări de suflet geometric sugerate. Vasta sală – parcă acoperită de brume – se înnoda şi se încheia sus de tot... în nouri ai fi crezut, în ascuţite unghiuri sfâşietoare. Spetezele tronurilor erau acoperite cu nişte cergi miţoase cât întreg amurgul şi-nserările Daciei.

În semicerc, înaintea tronului stau rânduite scaune fără speteze dar aşternute şi acestea cu saturnale scoarţe. Ferestrele sunt mici, unele pătrate, altele rotunde, altele în triunghi, tocmite cu lărgiri de planuri laterale înăuntru, aşa fel ca să ai orizont de vedere cât mai larg, ca la cetăţi.

Singur în mijlocul sălii pustii, ca un alt stâlp alb oare ar susţine-o din centru – misterioasă cariatidă – stă, veghează, visează sau aşteaptă susţinând, fantoma străvezie a marelui preot de data aceasta adus niţel din umeri... ca să pară şi mai aievea o cariatidă ce duce-n spate altundeva, sub o altă zodie, zidirea.

Tălăzuiesc undeva departe vuiete de bucium şi urlete de dragoni-lupi precum şi puternice, uriaşe urale cu ecourile revărsate parcă-n nişte genuni albe. Uralele şi urletele, vuietele şi mugetele, freamătul

adânc al întreg pământului se aud tot mai aproape, a furtună care înaintează larg, torenţial ca un prea înalt perete alb în mişcare.

În ăst timp, scârţâind sfredelitor, se deschide încet o uşă în rama căreia se iveşte silueta unei fiinţe tăcute, toată îmbrăcată-n negru.

Nu i se zăresc din noianul negru ce o acoperă, decât ochii, ca nişte lumini de ceară luminând peste un adânc, nevăzut mormânt, şi nasul de sub mahrama neagră cu ciucuri lungi până la brâu, care-i ascunde restul feţii. Odată cu intrarea ei în sumbra încăpere, din cele patru colţuri, patru bufniţe au slobozit patru sunete – vreau să spun patru strigăte – de-ale lor, a întâmpinare ori a ceea ce doar ele şi Dorada ne-ar putea lămuri cât de cât. Poate că a funestă prevestine, căci Dorada s-a înfiorat atâta de tare încât se vedea prin veşmintele-i negre cum îi tremură albul trup de fecioară.

Cetatea de scaun era ridicată pe-o înălţime cu clinurile toate abrupte, peste care şerpuiau nişte drumuri cifrate, ce se pierdeau acolo de unde porneau, adică în nişte hăţaie pe care nici şerpii nu le puteau străbate, nici vântul, decât numai băştinaşii, oameni de încredere ai regelui şi duhurile cele negre.

Zidirea era împresurată, la depărtări nu prea depărtate, de crestele orgolios albastre ale munţilor.

— Aprinde torţele! s-a auzit glas stins dar poruncitor, venind parcă dintr-o altă temelie a lumii acesteia. Parcă lumina unei mari luminări ce se termină era glasul acela poruncitor.

Umbra aceea neagră căreia nu i se zăreau decât ochii, nasul şi uneori gura – atunci când îşi aducea mâna albă la ea ca să-şi potrivească mahrama – străbate lin încăperea, trece într-alta, pe-o portiţă care scârţâie altfel, iar după câteva clipe reapare cu un muc de lumină într-un vârf de toiag, apoi, tacticos, dă foc torţelor din unghere – nişte şomoiage mari îmbibate cu răşini de pini, molid şi brad. Ca nişte mumii-vestale stăteau acele şomoioage acolo în ungherele pustii.

— Unde se află alaiul? se aude a doua oară glasul, aceleiaşi fiinţe eterice.

— De abia au cotit după muncelul cel mare, răspunde Dorada cu o voce ca din adâncurile unei nopţi spuzită eu stele, căci ea era umbra neagră ce bântuia cetatea şi strania sală la acel ceas.

— Am privit din foişorul cel mare îndelung, cu palma streaşină peste ochi, să văd dacă e teafăr... dacă toţi patru sunt întregi, dar ochii nu mă

mai ajută la vedere... N-am desluşit decât o vălmăşire aburoasă de oameni şi arbori... Tu te-ai uitat?

— Într-o doară, răspunse cam urâcios Dorada.

În vinele ei albastre ca azurul, şerpuind printr-un trup alb ca albul pâinilor de la sărbători, pâini liturgice, curge parcă sânge negru, într-atâta îi este vocea de neagră şi de grea, pe cât de pură.

— Sunt toţi patru?

— Toţi, răspunde ea indiferentă.

— Întregi?

— Întregi...

— Falnici, aşa cum arătau la plecare?

— Ce folos ... răspunde ca pentru sine Dorada.

— Trebuie să ne bucurăm. Trăim zilele celei mai mari dărnicii pe care Zamolxe a coborât-o asupra noastră. Toate apele seminţiei s-au adunat într-un singur fluviu uriaş şi liniştit şi limpede, revărsându-se în aceeaşi mare a noastră. Nu ne ajută cuvântul nici sufletul ca să putem mulţumi aşa cum se cuvine şi să răsplătim prin cântece de laudă şi stihuri de preamărire Stăpânului din Cogainon pentru atâta mărinimie cu câtă şi-a îndreptat dărnicia înspre noi.

— Da, răspunde tot ca pentru sine Dorada, marele fluviu se varsă în marea cea mare, numai eu nu mă vărs nicăieri... Numai apele amărăciunii mele nu se varsă, niciunde, ci le înghite deşertul sau zac în heleşteiele pustiului din inima mea moartă.

— Fără jertfa ta şi fără sacrificarea lui Micapor n-am fi primit de la zeul cel mare nimic. Nici ceea ce avem n-ar fi rămas să fie al nostru. Nu poţi primi dacă nu dai la rândul tău. Orice primire înseamnă o dăruire, sau aşa ar trebui să însemne. Ceea ce primim nu este altceva decât, altfel întors spre noi a ceea ce am dăruit. Şi cu cât dăruieşti mai din adâncul şi din curăţenia inimii tale, cu cât e mai iubit şi cu cât doare mai mult darul oferit, cu atât mai generos, mai frumos şi mai de durată va fi dărnicia care vine din darul tău. Sacrificiile noastre cu cât sunt mai curate sunt tot atâtea clemenţe şi ofrande de generozitate ale lui Zamolxe. Fără dăruirea lui – cel mai frumos şi mai pur – nimic n-am fi fost vrednici de-a primi de la El.

El, Zeul n-a creat lumea pentru ca ea să stea la deplina îndemână a poftelor egoismului nostru, a împlinirilor vanităţii noastre, ci pentru ca noi s-o înfrumuseţăm şi s-o sporim în nobleţe necontenit şi cu iubire,

înfrumuseţându-ne şi înnobilându-ne la rândul nostru. Iar Dacia nu ne-a fost dată, aşa bogată şi frumoasă cum este, ca să ne dezmăţăm întru bunurile şi frumuseţile ei, desfigurând-o, ci ca s-o ridicăm la ceruri şi s-o-ntoarcem celui ce ne-a dat-o, sporită-n bogăţie, frumuseţe şi lumină.

Fără sacrificarea lui Micapor n-am fi dobândit nimica, pentru că ceea ce se primeşte pe gratis nu este altceva decât, fie pomană – iar noi nu suntem cerşetori mişei –, fie ruşine, fie chiar nelegiuire uneori, iar nerușinea, nelegiuirea, dispreţuirea darului şi-a omenescului fel de a fi vor veni pedepsite mai devreme sau mai târziu. Noi nu ştim cum şi când şi nici nu avem dreptul de a şti. Noi avem un singur drept: acela de-a preţui darul vieţii, oricât de amară şi de dureroasă ar fi dăruirea... Da, daaa, va veni... Căci viaţa noastră cea adevărată nu este cea care începe la data naşterii şi sfârşeşte la data morţii, ci este cea care am fost înainte, în lanţul nesfârşit de înainte întruchipări, şi, mai ales, cea care urmează după ce nu mai suntem. Eu, tu, el existăm infim de puţin faţă de *noi* cei din nesfârşitul lanţ în care suntem prinşi şi trăim cu adevărat. Eu înseamnă *ei* şi *ele,* iar tu *ele* şi *ei.* Eu înseamnă accidentul, în cel mai fericit caz evenimentul, în timp ce *ei* înseamnă eternitatea, perenul. Ia seama, deci, ce trebuie să însemni pentru *ei, ele, noi* cei în care şi prin care trăim cu adevărat, şi, mai ales, ia seama ce anume faci, cum răsplăteşti darul care de dincolo de tine şi de ei toţi ţi s-a dat ţie.

Nevrednici ne-am fi dovedit a fi înaintea zeilor, şi ticăloşiei şi nemerniciei ne-ar fi menit, dacă n-am fi jertfit... Jertfa către zei este asemeni – aici druidul dac stă puţin în cumpănă, atins de aripa unei îndepărtate melancolii – sărutului –, face pauză, cu ochii închişi –, sărutării pe care bărbatul iubit o depune pe buzele femeii dorite...

— Putea fi altul, dă răspuns înveninat Doradia, tot ca pentru sine, dar fără să rămână nepăsătoare la cele îndrugate de marele vates alb.

— N-am găsit un altul, oricât de mult am cugetat şi cercetat, mai bun, mai curat, mai frumos, deci mai potrivit pentru a face bucuria zeilor, decât el. Nu doare decât ceea ce iubeşti, şi nu ajunge la zei, nu este auzit de ei decât ceea ce doare şi se dăruie din mare şi adâncă iubire, şi nimic nu doare mai tare decât pierderea iubirii, iar noi am săvârşit un dublu sacrificiu: iubirea ta pentru el şi-a lui pentru tine.

Deci, am adus ofrandă lui Zamolxe pe cele mai pure şi mai frumoase iubiri, care tot de la El izvorăşte şi vine. Fii, aşadar, fericită, şi nu păcătui cu mâhnirea ta fără de capăt. Fii fericită, căci numai bogăţie şi fericire

înseamnă adevărata dăruire, şi nu mă gândesc la bogăţia avuţilor, ci la bogăţia săracilor, şi nu la fericirea neruşinii, ci la cea a cuviinţii. Fii fericită!

— Aşa după cum mă vezi...

— Şi să-ţi mai spun ceva: fii fericită şi pentru faptul că prin pierderea lui ai pierdut şi ai ieşit din blestemul păcatului vieţii. Căci este mai bine să duci cu tine-n viaţă povara amintirii celui care nu mai este, decât ca pe-o crimă, ca pe nişte crime de neiertat, grele cât greul vieţii, povara celor care îi aduci pe lumea aceasta, pe o lume ca aceasta..., căci nu se ştie, dar se presimte, dacă nu există o alta mai bună.

S-au rânduit toate cele de trebuinţă şi de cuviinţă?

— Toate, îngână răspuns lăcrimat, Dorada.

— S-a pregătit camera? S-a încălzit apa pentru îmbăiere? Am coborât astă noapte în prăpastia cu izvorul apelor celor vii de la adâncuri, dar, semn funest, izvorul se uita la mine ca faţa unui mort... A secat, se pare pentru noi... S-a pus în ulcioare licoare cu mireasmă de brad şi de floare de codru pentru îmbălsămarea apei, aşa precum îi place lui?

— Da.

— Cei treizeci de berbeci, de fiecare seminţie a Dacilor câte unul s-au jupuit?

— Mai adineauri au detunat din gropile cu spuză, dar nu treizeci la număr, ci patruzeci, adică şi de fiecare seminţie tracică adusă şi adunată la marea vatră, din miazăziua Danubiului, câte unul.

— Aşa trebuia să fie. Bine ai gândit... Apoi, după o scurtă meditaţie, ca pentru sine, Deceneu îngaimă: atât avem cât dăm; atât ne aparţine cât oferim celorlalţi din noi şi dimprejurul nostru în lume...

Iar Dorada, vorbind tot sieşi, îngaimă şi ea: „Soarele s-a oprit în icrucea cerurilor îmbătat de miresme şi parcă nu mai vrea să părăsească pământul Daciei Mari. Toate cele de la sânul ei şi toţi par ameţite de aroma berbecilor fripţi haiduceşte şi de risipa adormitoare a duhurilor expirând din flori, şi toate se îngână a iubire... Apoi îngână şi ea lin un cântec:

Toată lumea-i dintr-un neam.
Numai eu pe nimeni n-am...
Toată lumea-i dintr-un sânge.
Numai inima mea plânge...

— Cei trei cerbi, de fiecare căpetenie câte unul, s-au sacrificat de asemeni? reia întrebările Deceneu.

— După cum ai poruncit, dar nu trei, ci patru, căci printre cei trei se numără şi-al patrulea, viteazul Oroles, regele Odrizilor până deunăzi, şi-al Beşilor, cei mai numeroşi de la miazăzi de Istrus.

— Cum anume horeai mai adineauri în sinea ta? Mai cântă-l odată cântecul acela să-l aud mai desluşit... Parcă aşa ziceai:

„Toată lumea-i dintr-un neam.
Numai eu pe nimeni n-am...
Toată lumea-i dintr-un sânge.
Numai inima mea plânge”.

— Aşa cânta cântecul?

— Întocmai, răspunde Dorada podidită de noapte şi de nevăzute ploi căzând în noaptea aceea.

— Te porţi cu păcat. Vei mânia cu purtarea ta pe cel ce stă în Cogainon. Simţămintele tale amarnice, neguroase, pustii, acuma, când toţi dacii se veselesc pe bună şi slăvită şi binemeritată dreptate (nu ca atunci când beau cu nemăsură, numai pentru a bea şi a se sminti de cap...) mă tulbură până dincolo de marginile lumeşti ale fiinţei mele. Este ca şi cum ar prevesti un mare rău, tocmai astăzi, în cea mai falnică şi mai larg însorită zi din viaţa de până acum a Daciei.

— Să sperăm că vor mai veni asemenea zile... dar eu... tot tristă voi fi şi-atunci, şi pururea. A pierit ce era al meu, eu nu mai sunt nici eu... Decât doar un strigăt şi-o chemare după nimeni şi nimic... Mai fericită este regina Chimbria, care nu mai este... Sărmanul rege! ...

Cuvintele de mai sus au fost spuse privind cu ochii aiurea, foarte departe.

Uralele, strigătele, vuietele, buciumele, trâmbiţele se aud tot mai aproape, a uragan.

— Ai grijă cum vorbeşti despre ea, o roagă Deceneu cu mare blândeţe în glas, aşa... pe-ndelete, cu vicleşug ales, câte puţin, nu-l răni dintr-odată, cu grijă şi alint aşa cum ştii tu să farmeci şi să descânţi...

— Aşa cum *am* ştiut, precizează Dorada.

— Cunoşti bine cât de mult a iubit-o...

— Cunosc mai ales cât de mult l-a iubit ea pe el.

— Tot atât de mult cât a iubit-o şi el pe ea.

— Nu ştiu... Eu cunosc doar simţămintele mele şi după ele judec şi pe cele ale altora.

— Crezi cumva că l-ai iubit tu pe Micapor mai mult decât el pe tine?

— Numai noi femeile ştim ce-nseamnă a iubi. Bărbaţii ştiu doar să dorească şi să stăpânească. Iubirea femeii este cea adevărată, ea fiind o însuşire strict legată de alcătuirea ei, a femeii, numai a femeii. Iubirea bărbatului este un nonsens, a femeii, însuşi sensul şi raţiunea ei de-a fi, pentru că aici, la femeie ea înseamnă dăruire şi jertfire de zi cu zi, de clipă cu clipă. Viaţa femeii este o iubire continuă, pentru că ea este dăruire continuă. Iubeşte şi se dăruie ca fecioară, iubeşte şi se dăruie ca mamă şi soţie, iubeşte şi se dăruie senin ca bunică. Egoismul femeii este o îndatorire, egoismul bărbatului o... gogomănie şi-o barbarie. Jertfire de sine necontenită şi-n tăcere este iubirea femeii, iar singura lor mângâiere este plânsul: singurele bucurii, lacrimile. Îşi sacrifică întâi frumuseţea şi neprihana dăruindu-se bărbatului, apoi viaţa, dăruindu-se casei, copiilor şi soţului, iar la urmă bătrâneţea, dăruindu-se cu bunătate îngrijirii nepoţilor. Voi – la acest cuvânt rostit cu oarecare mânie, aruncat a răzbunare asupra lui Deceneu, acesta a tresărit cu mare frică – nu sunteţi decât fericiţii profitori ai tuturor iubirilor şi sacrificiilor noastre.

Ma-i întrebat dacă nu cumva gândesc că l-am iubit eu mai mult pe el decât el pe mine? Adevărul s-a dovedit atunci... cu prisosinţă. Căci dacă m-ar fi iubit cu aceeaşi tărie cu care l-am iubit şi-l iubesc eu, atunci ar fi rămas cu mine, aici, al meu, şi nu s-ar fi dus după chemarea ta precum un nătâng miel mănar. Eu în locul lui, în loc să fi dat urmare chemării tale, dădeam mai degrabă cu pietre-n tine şi-n ... oricine!

— Îţi voi spune ceva în legătură cu bărbatul şi femeia. Ascultă-mă: Ea este pământul roditor, iar bărbatul este soarele care-l face să rodească. Ea este vraja ce-o revarsă peste lume luna, bărbatul este dogoarea şi puterea de a face să reînvie lucrurile, a soarelui. Femeia este apa, nestatornicie întru eternă statornicie, iar bărbatul este constelaţia care cade adânc în ea, oglindindu-se acolo şi cunoscându-se pe sine astfel în albiile ei misterioase, tăcute, ale femeii.

Principiul forţă, el, principiul acumulării şi prefacerii de forţe, ea. Risipă de forţe, el, preluare şi perpetuare de forţe, ea. Activitatea pasivă şi pasivitatea activă: cele două surse antagonice creatoare de viaţă. Iar

filosoful acela elin, Platon pe nume, care pe limba noastră se tălmăceşte pieptosul – căci, într-adevăr, pieptos era şi ca înfăţişare, dar şi ca putere a gândirii –, spune undeva, în scrierile sale, cu un orgoliu şi bărbătesc dar şi grecesc: „Mulţumesc zeilor pentru trei favoruri ce mi-au dat: că m-au făcut om şi nu animal, grec şi nu barbar, bărbat şi nu femeie". Zice dânsul ceva în această butadă, dar nu tot adevărul, adevărul cel de dincolo de aparenţe, el, creatorul, adică descoperitorul adevărurilor arhetipale. Asta se cheamă filosofie de arhonte, nu de înţelept. Diogenes, cinicul, nu şi-ar fi putut permite a rosti un asemenea cinism.

Spui c-a venit atunci la chemarea mea ca un biet miel mănar?... Află că mielul este unul din semnele zodiei noastre a Dacilor, iar în ziua aceea de atunci, crugurile toate stăteau rânduite-n jurul zodiei mielului...

— Nu picura venin peste veninul din mine. Nu-l tulbura şi mai mult. Nu vreau să-mi aduc aminte.

— Ai scos din lăicere plocăzile, velinţele, scoarţele, covoarele lucrate la război şi la cicrichi cu mâinile ei, la timpul cât el a lipsit?... Strigoiul nefiinţei ei mai stăruie încă şi-acum în căldura ori răcoarea lor întunecată... Sub acele ale lor acoperăminte doresc să se odihnească trudit de războaie şi nesomn trupul său.

— Amarnică odihnă, răspunde murmurându-şi iarăşi sie Dorada, în care lacrima ochilor se îmbie cu picurul sudorii celei reci de pe frunte. Apoi, şi mai pentru sine, cu o plăcere diavolească: Acum, în sfârşit, va înţelege şi el cât de cât din ceea ce înseamnă durerea de-a pierde pe cineva drag, drag mai presus decât propria ta fiinţă... durerea de-a fi singur când lumea e toată a ta.

Afară, uralele, sunetele de bucium şi răsunetele de trâmbiţi au inundat curtea aşezământului. Oamenii tălăzuiesc în tumult, bărbaţi, femei, copii şi bătrâni de-a valmla. Şi strigă cu toţii din răsputeri, aclamând oştirea care se întoarce biruitoare şi pe cei cinci supraoşteni din fruntea ei.

— Au sosit! exclamă cu înaltă bucurie, Deceneu. Du-te şi grijeşte de buna rânduire a toate câte trebuie.

— A toate ... răspunde cu amar, dar şi cu o de neînţeles bucurie de femeie, Dorada, apoi iese.

Uşa marei încăperi se deschide brusc şi intră prin ea bei cinci: Burebista, Oroles, Dùras, Bàdras şi Dàziu. Sunt toţi acoperiţi de pulberi şi de niscaiva brumă pe bărbi şi-n plete. Au trecut zece ani de când i-a prins vijelia războaielor şi i-a mânat departe. Afară, în curţile cetăţii şi dincolo

de zidurile ei, uralele şi răsunetele se potolesc încetul cu încetul, iar oştirea, câtă a adus după sine regele, îşi aşază corturile şuguind şi îmbrăţişându-se cu mulţimea care o aclamă.

Aici, în marea sală vastă şi înaltă, durată din lemn, întunecat de-acuma, preotul alb îl strânge la piept îndelung pe Burebista, apoi la rând pe ceilalţi patru. Înaintea lui Oroles, cel lat în spate cât un părete, cu păr argintiu în cârlionţi pe cap şi-n barbă, şi cu privirea aspră, şi faţă leonină, oricât de mult s-ar sili să zâmbească, druidul albit de ani şi înţelepciune şovăie parcă. Din surâsul celorlalţi patru, însă, a înţeles ... şi l-a îmbrăţişat şi pe acesta, ţinându-l îndelung lipit de pieptul său firav. Dorada a intrat şi ea între timp şi şade de-o parte, zâmbind, cu faţa uşor înclinată pieziş. Se bucură, dar ca pe un talaz al unei mari tristeţi. Bucurie şi întristare egal îngemănate. Se răscolesc şi înviază în fiinţa ei, mai vii ca oricând, amintiri ca strigăte, dar odată cu această sfâşiere strigată, şi un simţământ eludat care nu i-a încercat niciodată până atunci, decât ca o undă doar, înfricoşată. A rămas cu ochii aţintiţi ca furată de-o stare de vrajă adâncă, asupra regelui. Şi nu se-ndură, nu poate să-i abată de la el. Ar plânge eu hohote şi-ar râde hohotind în acelaşi timp...

— Bine-aţi sosit la cuiburi, vulturi ai Daciei nemuritoare, ridică braţele şi întâmpină cu vorbă înaltă pe războinici, Deceneu.

— Bine să-ţi fie ţie în veci, înaltule păzitor, răspunde Burebista cu linişte mare.

— V-a fost greu, reia Deceneu.

— Nu atât de greu cât putem noi îndura, dă răspuns din nou regele.

— Despre vrednicia şi vitejia voastră fără de seamăn am aflat lucruri mari şi minunate... şi le-am aflat nu numai eu, ci lumea întreagă.

— N-am făcut nimic deosebit decât ceea ce era drept şi firesc să facem. Şi l-am făcut. Ceea ce este firesc şi drept a face nu e lucru cu neputinţă de-a-l face; totul e să vrei, şi să *poţi.* Ce poate fi mai frumos şi mai minunat şi mai uşor de împlinit decât firescul? Noi am împlinit ceea ce era menit de sus, de la Zamolxe, ca să împlinim. Atât. Nimic mai mult.

— Uneori, însă, reia cu viclean alean Deceneu, lucrurile se petrec pe de-a-ndoaselea... Se săvârşeşte mult mai cu uşurinţă nefirescul, odiosul, oroarea, decât ceea ce este după legile firii de a se săvârşi.

Aceasta este una din feţele cele mai de neînţeles ale lucrurilor. Aceasta din urmă, adică ceea ce-i drept, dorit şi frumos nu numai că ajunge a fi cu neputinţă de înfăptuit, ba m-ai mult: făptuirea lui este socotită a fi o mare

primejdie, o crimă, o tâlhărie, şi se pedepseşte cu moarte şi schingiuire. Se întâmplă des ca oamenii să obţină nu ceea ce li se cuvine după legile firii, ci ceea ce le oferă grozăvia unor apucaţi ajunşi zeităţi printr-o iarăşi de neînţeles mişcare de la locul lor, a lucrurilor, prin smintirea legilor firii. Şi, pentru că oamenii întâi şi-ntâi vor să trăiască şi după aceia să-şi înfrumuseţeze viaţa, acceptă nefirescul, monstruosul, prostituţia, ba ajung până acolo încât îşi preamăresc căderea, moartea decrepitudinea. Căderea din eden nu este altceva decât o răzvrătire a nefirescului împotriva firii – care nu s-a terminat atunci, ci continuă a se săvârşi mereu în zilele noastre şi-n cele pe vor veni – o faptă monstruoasă, săvârşită la îndemnul demonului celui mai hidos la faţă şi la cuget, Beelzebut. Avem destule pilde de adorare a decrepitudinii, a supunerii faţă de ea şi a căderii în ea, în lumea barbară.

«Să fie, oare, Zamolxe o brută, un monstru», se întristează Burebista.

— Un tânăr grec cu minte aprinsă şi mâncărici mare la limbă a scris despre vrednicia ta lucruri măreţe. Şi le-a scris cu fervoarea care-i defineşte pe ei. Am trimis după el soli ca să-l roage să vină până la noi, ca să-l vedem şi să-l cunoaştem şi noi cum arată. Solii au plecat demult şi-n zilele acestea sperăm să sosească dimpreună cu el.

Dar, ca un făcut, de-afară din curtea aşezământului de scaun se aud vorbe aspre, iar dintre ele se desprind altele stăruitoare, şerpeşti, care stâlcesc limba pământenilor Daciei: „trebuie, trebuie neapărat, lăsaţi-mă vă rog... Este ţeva foarte urdzent. Lăsaţi-mă sa intru la redzele, la redzele!"

— Iată minune: a sosit înainte de-al aduce solii trimişi de noi. A pornit din propriu îndemn, ca să te vază şi să te cunoască aievea. Auziţi-l. El este. Se luptă ou străjile ca să-l lase să intre ... şi când un grec vrea ceva cu tot dinadinsul, nimic nu-i stă în cale, zice Deceneu.

— Să intre la noi numaidecât, dă răspuns Burebisita.

După câteva clipe este introdus în sala cea mare un tânăr nu prea tânăr, mărunţel, cu privirea neagră, ageră şi limbut din cale-afară şi arzând de înflăcărare, cu barbă şi chică negre şi inelate şi cu buze mici, rotunde, pline. Este suplu şi foarte elocvent în mişcările mâinilor. Poartă tunică albastră peste cămaşa albă în pliuri, până la genunchi. În picioare sandale de lemn ca ale romanilor, încheiate sub genunchi în cureluşe roşii, precum nojiţele la daci. Zice cu înflăcărare căscând şi mai mari ochii, şi-aşa exoftalmici, de sub nişte sprâncene negre, dese, unite între

ele ca la pizmaşi:

— Ne închinăm cu respect şi admiraţie mare înaintea marelui Buerebista! Glorie în aeternum numelui său! Se apleacă făcând cu mâna un gest larg în lături ca pe scena teatrului din Epidavros, ca şi cum ar vrea să şteargă ceva de pe jos. În mână ţine un papirus şi-un soi de condei.

— Cine eşti şi ce anume pofteşti de la moi, tinere cu şerpească înfăţişare elinească?... întreabă regele.

— Întâi şi-ntâi, ca să văd cum arată măria-sa, răspunde, cu faţa-n transă aproape, musafirul.

— Iată-mă, acesta sunt.

— Lumea povesteşte cum că aţi semăna cu un munte care umblă pe picioare de Om, că v-ar fi trimis pe pământ zeii cei albi ai negurilor din Boreal. Că aţi fi centaur şi inorog înaripat ca vulturul cel mare. Că vocea voastră răsună ca tunetul de peste creste în prăpastie ... Că ochii pătrund cu vederea dincolo cu mult de marginile acestei lumi, pe care le sfarămă cu puterea lor, că acolo unde cade pumnul vostru ţâşnesc izvoarele morţii, iar acolo unde mângâie mâna apar izvoarele apei celei vii...

— Fantezia lumii se aprinde iute, mai cu grăbire a voastră a grecilor. Voi aţi creat cu ajutorul ei şi-a virtuţii de-a vă înflăcăra înaintea lucrurilor frumoase, înaintea enigmelor, o filosofie, o artă şi-un album de mituri şi de legende cum nu va ajunge să le facă vreodată vreun alt neam. Superbă amăgire. Noi aceştia din seminţia tracilor trăim acele lucruri: într-o stare nebuloasă, iar trăirea aceasta poate să întreacă tăria sentimentelor voastre, dar nu izbutim a le da trup viu în cuvânt, marmoră sau gândire precum voi... Ne vom strădui să creăm putinţa de-a izbuti.

— Mărite Burebista, numai atunci când are de ce şi din ce să se aprindă acea fantezie a noastră numai atunci se aprinde... ca de pildă în faţa unor oameni ieşiţi din obişnuitul oamenilor, cum este Măria-Ta.

— Aşa cum am spus, vouă grecilor, însă, vi se aprinde deosebit de repede şi de vâlvătitor, şi-atunci vedeţi în lucruri şi-n fapte chiar şi ceea ce nu se arată-n ele, ceea ce se află în adâncul de dincolo din ele. Fantasia nu născoceşte, aşa cum spun cârtitorii neputincioşi, ci răscoleşte adânc până sub peceţile marilor taine şi tăceri. Ea nu este o scornitoare de himere, ci o gândire vizionară, o cunoaştere creatoare. Această goană a voastră neîncetată şi mereu însetată după chemările ei şi-acea năzuinţă

tragică după adevăruri absolute, şi-acel cult fanatic al libertăţii vă călăuzese şi-n viaţa politiei, drept care şi datorită cărora aţi descoperit şi-aţi impus cu înverşunata voastră fervoare după tot ce poate fi bun şi-mpotriva a ceea ce este urâtul vătămător omului social. Democraţia, alt mare dar făcut de voi omenirii ... (În sinea lui: în zadar).

— Creatoarea celor mai înălţătoare simţăminte şi vizii departe, dar şi a celor mai oribile ... intervine în discuţie, fără a-şi spune până la capăt gândul, Deceneu.

— Este tocmai aşa cum spuneţi, mărite rege Burebista, şi cum adaugă marele vostru departe-văzător.

Voi fi scurt. Nu vreau să vă răpesc din timp. Pentru oameni ca Măria Ta timpul se identifică cu însuşi omul, cu însăşi lucrarea lui. Voi pune, cu îngăduinţa Măriei-Tale, doar câteva întrebări... necesare pentru...

— Necesare la ce, răspunde întrebând regele.

— Doresc să scriu o geografie şi-o istorie a lumii...

— Şi... cu ce-ţi pot fi eu de folos la aceasta?

— Cu numele şi faptele cele mari. Şi, ca să nu ajungă la mine măsluite acele fapte – se mai întâmplă, cunoaştem multe cazuri – sau ca să nu-şi însuşească altcineva munca mea – căci am mai păţit-o – am venit însumi în faţa adevărului, pentru a-l afla din gura celui care l-a înfăptuit, şi, văzându-i cum arată, adevărul şi făuritorul lui, am vrut să-l pricep şi eu mai adânc, mai departe şi mai adevărat.

— Adică vrei să faci ...

— Vreau să fac o istorie a Pământului şi să dau un pământ istoriei.

— Minunat gând.

— Lucrează-n adâncul firii noastre, a oamenilor, o năzuinţă stranie, chiar dacă de râs şi de jale: dorinţa de nemurire. Nevoia de-a dăinui cu numele – dacă nu se poate cu viaţa – cât timpul şi chiar cât veşnicia. Vanitate mizeră, dar eroică ...

— Atunci când această năzuinţă se acoperă de fapte mari, intervine din nou Deceneu, nu pe turpitudine şi sminteală. Pe ce răspunde aşteptării şi dorinţii tuturor oamenilor şi nu stihiilor târâtoare din minţile puţine dar supraîncântate de ele înşile ale căpcăunilor în care nu sălăşluieşte decât spectrul urâciunii şi-al spurcăciunii... Şi care făptuiesc totul nu după voia oamenilor, ci după cum pritocesc noaptea-n cămările turpitudinii, aşa-numitele, din greşeală, capetele dânşilor.

— Şi... vrei să rămâi..., reia ideea Burebista fără s-o termine.

— Da! Prin tine, mărite Burebista, prin faptele tale strălucite; consemnate de mine chiar aici, acum.

— Mi-e să nu fie pe dos, răspunde zâmbind Burebista.

— Nu înţeleg, se miră Strabon.

— Adică eu să fiu cel care va rămâne prin consemnările tale, numele meu să rămână prin numele tău, insinuează premoniţie regele.

— Precum Hector şi Achile, Eneas şi Ulyse, Paris şi Priam, Agamemnon şi Menelaos şi alţii şi... altele care au rămas în amintirea lumii prin numele lui Homerus? A, nu! nu! se leapădă de păcat cu mare scuturare din cap Strabon. Măria Ta este pe deplin vrednic de-a fi asemuit cu Hector şi Achile, dar mai cu seamă cu Alexandros, eu însă în niciun caz cu Homeros. Asemănarea, apropierea ar însemna nu o necuviinţă ci un sacrilegiu.

— De ce nu, tinere, replică Burebista, care pare a fi săgetat în inimă de-o nelinişte, de-un gând scormonitor, de-o nedumerire: neapariţia, încă, a reginei, oare?!

— Pentru că eu sunt doar un biet istoric şi-un sărman geograf... răspunde Strabon cu tulburată modestie.

— Istoric a fost şi Herodotos ... şi geograf.

— Da, dar el avea într-însul pe marele daimonion... al fantaziei vizionar creatoare. Eu nu sunt decât o biată pasăre de curte, în timp ce ei, Herodotos şi Homeros – acel uriaş vultur orb, orb tocmai pentru ca să poată vedea dincolo de ceea ce se vede – sunt mari păsări ale văzduhurilor de peste vremi. Zborul şi planările lor şi ocolurile se arată dincolo de vremi şi deveniri.

— După cum te aprinzi de frumos şi de sus s-ar părea că şi-n tine se ascunde daimonion mare... Aşadar, spune ce anume vrei să afli chiar de la noi?

(În tot acest imp cât a durat conversaţia dintre Burebista, Strabon şi Deceneu, cei patru viteji, Oroles, Dùras, Bàdras şi Dàziu au stat tăcuţi la locurile lor, ca nişte adevăraţi viteji, pe scaunele masive, acoperite cu scoarţe calde închipuind vedenii cu ademenire de descântec în ele, se uitau la răstimpuri unii la ceilalţi, făcând ochii mari, mai puţin Dàziu, şi se minunau de minunatele cuvinte ce se înaripau de pe buzele celor trei interlocutori.

Iar Dorada, singură şi dreaptă şi învăluită toată-n negru, şi peste ea şi peste înăuntrul ei, tăcea între lăicere ca o vestală a întunecimilor, acolo

vie, ca o torţă neagră, înaltă. Asculta şi, pe măsură ce asculta, se umplea de răni cum zarea dintre piscuri se umple de stele. Toată parcă era un geamăt cântat în pustie şi de nimeni auzit. Întreagă fiinţă ei care până atunci se aduna şi se destrăma întru amintirea lui Micapor, acum parcă îşi îndrepta antenele înspre o altă zare, un alt deşert. Iar privirile ei, cu toate că stătea cu spatele către ea, Burebista le simţea cum îi pătrund; adânc în întunericul alcătuirii lui bărbăteşti, ca nişte gladesuri roşii, până-n plasele.)

— Umblă ştire prin lume, reia Strabon, cum că i-ai fi nimicit până la ultimul pe celţii taurisci ai lui Critosiros – aţi fost chiar supranumit celtoctonul, care pe limba noastră a elinilor înseamnă ucigătorul de celţi, şi – că pe el, pe Critosiros l-ai fi ciopârţit în ciozvârte şi l-ai fi dat spre îndestulare năpârcilor şi corbilor.

— Tinere, răspunde Burebista cu surâs pe sub mustaţa deasă; neagră încă spre deosebire de barbă şi plete peste care au mijit brumele, nu este în firea noastră a dacilor de a face grozăvii demenţiale de felul acesta; alţii au fost înzestraţi cu astfel de talent, de-a omorî numai din îndemnul poftei de-a omorî şi încă eu savantă voluptate. Iată, îţi voi cita nişte cazuri despre atari demenţiale plăceri săvârşite de seminţiile pustiei. Nişte căpcăuni din neamul caphanilor au tăbărât la o nuntă de-a noastră, au tăiat mirelui mădularul bărbătesc, râzând ei eu poftă de această ispravă, i-au pus-o în gură, râzând şi mai cu poftă, apoi au despicat pe mireasă, din săbii, de jos, de la născătoare, până la grumaz, tot râzând, apoi l-au prins pe nunul mare şi pe preotul lui Deceneu care slujeau legilor nunţii la noi, i-au dezbrăcat în pielea goală şi, cu un fel de suflător de-al lor diavolesc le-au tot suflat din guri aer în maţe până ce, umflându-se, nunul şi cu popa au plesnit cu detunare mare, fapt ce i-a înveselit din cale-afară de mult pe vitejii ispravnici. Acestea se cheamă răbufniri ale laşităţii şi neputinţei, şi-ale unei alte porniri bolnave din fire pe care nu ştiu cum s-o numesc, căci nu o cunosc. Bine că nu mi-au căzut în mână, pentru că m-aş fi dovedit atunci de mii de ori mai crud decât orice cruzime.

Nu i-oi fi omorât eu chiar pe toţi, aşa cum spune legenda, pe celţi, dar, s-o recunoaştem: nici prea mulţi n-au rămas dintr-înşii pe-aici.

— Dar doresc să aflu: de fălosul lor rege Critosiros şi de aghiotantul său, paiaţa aceea de Vojerix ce s-a ales?... Odată s-a înfăţişat Vojerix acela şi la noi, la Athena, nu ştiu în ce anume provlimă – parcă pentru a cere

sprijin diplomaticesc împotriva Măriei-Tale – dar se purta aidoma unei foarte graţioase putane, făcând graţii din umeri şi din dinapoi şi trimiţând bezele viclene, cu tâlc, în dreapta şi la stânga.

Cum a putut fi un asemenea papagal căpetenie de oaste, pentru mine nu are niciun înţeles... Vreau, dacă îngăduiţi, a vă cere, să aflu care le-a fost sfârşitul...

— Ca nişte adevăraţi celţi ce erau, când au văzut că n-au scăpare, au alergat la druizii lor, preoţi ciudaţi, trăitori în întunecimea din desişurile codrilor, şi i-au chemat la ei, şi i-au rugat să-i ucidă după datina lor... Şi, firește, i-au ucis după datina lor... Nu-i aşa? întreabă răsucindu-se către Dùras şi ceilalţi mijind surâs din coada ochiului.

— Chiar aşa... dar nu chiar tocmai aşa, frate Burebista, răspunde Dùras cu şireată vorbă.

Apoi, ridicând cuvânt Deceneu zice:

— Ca să se dovedească ceea ce s-a spus de către înţeleptul care zice, că toată pasărea pre limba sa piere, iar Strabon cel ager la minte, preluând vorba Deceneului, completează la rându-i:

— Sau ce-şi face omul cu mâna lui nici dracul nu-i poate face, şi râde grecește. Şi din nou îndreaptă întrebare către Burebista: spuneţi-ne mărite Burebista, prin ce minune aţi reuşit să faceţi din nişte oameni ticăloşiţi prin desele învrăjbiri dintre dânşii, printr-o viaţă de desfrânare nemăsurată, cu beţie şi încăierări de moarte, cu înjunghieri unul pe altul, printr-o risipire descreierată de energii în pustia nemerniciei, printr-o neunire aducătoare de haos şi zavistie necontenită... o lume unită sub un singur scut şi-o singură lege a voastră, de care să se teamă azi şi să-i viseze-n somn, noaptea, năluca-i uriaşă însăşi magnifica Romă?... Cum aţi izbutit să întemeiaţi într-un timp atâta de scurt această mare, înţeleaptă şi teribilă rânduială omenească?

— Prin muncă şi cumpătare şi ascultare de îndemnuri înţelepte, dar nu numai prin acestea, mai adaugă privind pieziş către ai săi. Dar, mai ales, prin aceea că ceea ce am făcut se cerea de la sine, imperios, cum spun romanii a se face. Nu a fost o halucinaţie ca acelea care năzăresc în minţile apucate de daimonul cuceririlor ale câte unui Darius sau alţi darivişti îmbătaţi de propriul lor mare fecul, ci un adevăr ce se cerea prin însăşi puterea lui de-a fi preschimbat în realitate. Aparenţe şi fenomene disparate care se cereau integrate-n arhetip cum ar spune filosoful atenian. Eu, noi toţi – priveşte spre cei patru viteji, făcând semn ou mina

în sensul de-a cuprinde întreagă acea irealitate – n-am făcut nimic altceva decât să împlinim ceea ce se cerea imperios a se împlini. Noi n-am fost decât braţul făptuitor.

— Se vorbeşte de asemenea, reia cu nebăgare de seamă, săvârşind ceea ce se cheamă o gafă, Strabon, despre un mare preot alb care ar trăi între nişte prăpăstii înconjurate de păduri fără capăt, ca despre un fel de... „şarlatan”... (Burebista şi ceilalţi patru se burzuluiesc ridicând din sprâncene şi iscodindu-se între ei a mirare) Da, da, reia Strabon, aşa se spune... Cică ar fi un ins foarte misterios, făcător de miracole, un fel de Pythia a voastră bărbat, care cică ar fi umblat prin Eghipet, unde ar fi deprins anumite taine şi semne prin care tălmăceşte voinţa zeilor, şi că dacii îi atribuie puteri peste fire de mari.

— Credinţa noastră în zei, răspunde cu înalt şi înţelept surâs Deceneu, se arată a fi alta decât a voastră şi-a altora.

Întâi de toate noi nu avem zei, chiar dacă ei există şi chiar dacă îşi arată puterile de pretutindeni. Noi ne suntem nouă înşine zeii. Zeii noştri sunt legile noastre, ale pământului şi vieţii noastre pe acest pământ. Ele ne vin din adâncuri şi ni le arată unica putere în care credem, Zamolxe, legea legilor, a armoniei universale, a celui ce a creat-o şi-o stăpâneşte şi-o susţine. Zeii sunt abateri orgolioase de la această lege a armoniilor. Mai degrabă ei sunt daimoni şi nu zei. Zei se cheamă că sunt atuncea numai când lucrează înlăuntrul acelei armonii pentru menţinerea şi ridicarea ei mai sus în lumină. Iar când se arată nedrept Zamolxe, atunci îl sfidăm şi pe el şi asmuţim săgeţi asupră-i, deoarece legea legilor pentru noi este să nu ne temem de nimeni şi de nimic, decât de propria noastră cădere de la această lege. Iată de ce ni se spune c-am fi nemuritori. Şi de ce să te temi într-o viaţă care nu se termină niciodată, nicăieri, şi-ntr-o lume despre care niciodată nu vom şti nimic despre cum şi în ce scop a fost creată, a apărut...

— ... Ca dovadă despre cât de mult ascultă dacii de puterile lui este şi aceea că s-au lăsat convinşi să stârpească viţa de vie şi să se lepede de năravul de-a bea vin, ca şi cum – aici grecul devine puţin linguşitor – a-i convinge spe oameni de a nu se îmbăta şi să nu se smintească la cap prin băutură ar fi o... – priveşte admirativ spre Deceneu, şarlatanie.

— Cât despre această şarlatanie, reia Deceneu, iată, chiar acuma am să vă servesc un vin de Apulum, bătrân cât pletele mele, ager ca mintea matale şi aprig precum sângele acestor viteji ai mei. Face un semn către

Dorada care arde o torţă neagră, molcom, în ungherul ei.

— Nu se mărturiseşte chiar tot adevărul în ceea ce se spune, dar nici prea din cale-afară nu se greşeşte, subliniază Burebista, iar ceilalţi râd, în timp ce marele preot zâmbeşte cu viclenie superioară. Apoi, tot Burebista către Strabon: altceva?

— Uimire mare s-a arătat în lumea-ntreagă despre felul cum ai fulgerat asupra cetăţilor de la Pontul Euxin: Olbia, Tyras, Tomis, Histria, Apolonia, toate tutelate de Roma. Dar s-a arătat bucurie mare la cetatea Dionisopolis pentru că aţi cruţat-o de lovire datorită înţelepciunii lui Acornion, arhontele.

— Singuri s-au cruţat, şi cu ajutorul prietenului nostru Acornion, aşa cum aţi spus.

— Ştiaţi că locuitorii din această cetate Dionisopolis a voastră îi ridică acum lui Acornion, în semn de recunoştinţă veşnică pentru că i-au salvat de la urgie, un mare şi frumos monumentum în platee?

— Minunat lucru.

— Umblă zvon prin lume, de asemenea, cum că oamenii acestui pământ al tracilor într-atâta de mult v-au cuprins în sufletul şi sângele lor, încât cată a vă înălţa o mare de tot statuă, călare pe cal alb, în piscul cel mai înalt al munţilor voştri, cu nişte urme uriaşe de-a dreapta şi de-a stânga ei, care să arunce spre cer, în stele, necontenit, zi şi noapte, uriaşe flăcări iar el, cel de pe calul alb, înaripat, să poată vedea departe, limpede, până la capătul vremii şi-a lumii, iar tinerii toţi ai acestui pământ să-l poată vedea la rându-le de pretutindeni unde s-ar afla, la ceas de moarte ori de iubire, ori la ceasul altor necazuri...

— Nu eşti chiar pasăre de curte cum ai spus despre tine... Uneori zbori vultureşte ca acuma, de pildă.

— ... şi că oamenii, continuă eu şi mai mare aprindere Strabon, acestei ţări vă pândesc trecerea în mare taină ca să vă prindă umbra şi să v-o cuprindă răsturnând-o în brazda aratului... La fel fac aceeaşi oameni atunci când îşi zidesc casa: vă pândesc trecerea pe-aproape şi vă prind umbra şi v-o zidesc la temelii... La fel fac şi păcurarii atunci când îşi statornicesc stânile: cată a vă prinde umbra ca să v-o aşeze la temelia lor ca un fel de scut al apărării din adâncuri...

– Acelaşi lucru misterios am făcut şi eu cu ei: i-am prins şi i-am răsturnat pe toţi, cu toată fiinţa şi sufletul lor în sufletul şi fiinţa mea. Deci suntem pentru vecie una şi aceeaşi casă, una şi aceeaşi viaţă, una şi

aceeaşi temelie, unul şi acelaşi ideal.

...astfel, reia Strabon firul ideilor sale, încât sufletul, spectrul, uriaşa umbră a sufletului tău stă ca o crucificare sub temeliile acestei seminţii şi ale acestui tărâm.

— Întocmai aşa am dorit să fie... Altceva?

— Mult se minunează iarăşi lumea de felul cum s-au alăturat ţie toţi cei oropsiţi şi împilaţi ai locurilor pe unde aţi călcat şi trecut cu oştirea... Oum se explică această minune?

— Se explică prin aceea că nu le-am adus şi nu le-am dat moarte, amăgiri şi minciună, ameninţări şi batjocură, ură, discordie şi frică de ei înşişi şi de puterea mea tiranică, ci le-am dat omenie, adevăr şi dreptate. M-am înfăţişat lor nu cu trufie şi făţărnicie ca un laş, ci cu deplină mărinimie ca un trac. Aşa m-am străduit să mă port.

— Tot astfel cum a făcut uriaşul tău frate de la miazăzi, din muntele Rodopos, Spartanul! Gladiatorul şi atletul fără de seamăn în lume al tuturor oropsiţilor şi împilaţilor, steaua nădejdii tuturor robilor.

Între timp, revine Dorada aducând şapte cupe. Toarnă în ele vinul care curge chihlimbariu uleios. Burebista priveşte roată a nedumerire. Zice:

— Cine este femeia aceasta? Să-şi ridice marama de peste faţă ca s-o vedem.

Dorada se descoperă la faţă cu o mişcare ceremonioasă şi tandră, ademenitoare totodată. Burebista îi surprinde privirea. Da, da, am privit în ochii ei şi-am văzut-o toată, nu era nevoie a se descoperi... Dorada fuge pe uşă, Burebista se uită lung după ea. Zice stând cu ochii înspre uşă prin care ea a dispărut: Să ştii, Dorada, că şi el a fost cu noi în toată clipa grea şi la tot pasul încercării. Năluca jertfei lui ne-a călăuzit şi ne-a arătat ca prin minune drumul spre biruinţă. Prin el am învins. Fii mândră. Peste sângele lui a curs sângele nostru şi peste sufletele noastre a vegheat umbra sufletului lui... Dă să ridice cupa cu vin... Rămâne-n cumpănă... Zice înnegurat la ochi: este aici lipsă cineva... cineva care trebuia să mă aştepte mai altfel decât... mai presus ... De ce nu...? De ce nu mi-a ieşit întru aşteptare?

— Dorada tocmai s-a dus s-o poftească şi s-o aducă. Pe semne a durat mult găteala şi va fi fiind prea emoţionată. Niţică zăbavă, rege Burebista, niţică zăbavă ... Va să se arate curând.

Spusele bătrânului vrăjitor au fost învăluite într-o rece, surâzătoare înceţoşare.

Burebista, convins de cele spuse de Deceneu, de adevărul din ele, ridică cupa şi închină către Strabon:

— Pentru gloria şi eternitatea frumoaselor tale gânduri, tinere elin! În sănătatea tinereţii tale ...

— Pentru gloria şi eternitatea faptelor tale, mărite Burebista – închină cu toţii –, pe care am să le scriu eu.

— Mai aşteaptă, mai aşteaptă... Va trebui să aştepţi mult timp după ce am murit, pentru ca să se arate limpede dacă am lucrat bine sau nu, dacă am împlinit lucru trainic ori faptă deşartă ... Mai am de dat vreun alt răspuns, la altă întrebare?

— Voi spune lumii, în scrierile mele, cum ai adus tihnă şi împăcare, pretutindeni unde trăiesc seminţii tracice, cum i-ai retezat din lungimea nasului de tapir al lui Hibridas sfruntatul, şi nătărăul, cică guvernator al Machidoniei! că te-ai strecurat ca şarpele cel mare prin trecătorile munţilor de la sud şi-ai zburat vultureşte asupra Iliriei, aducând sub uriaşele tale aripi, într-un singur cuvânt şi-o singură poruncă toate vetrele nemuritoarei seminţii a lui Spartacus... că romanii – însuşi marele Cezar – tresar la auzul numelui tău, şi că Elada cea dăruită de zei, harismata, aşteaptă să fie eliberată de sub sandala Romei, prin braţul tău.

— Mulţumim din inimă pentru vorba frumoasă şi frumos meşteşugită.

— Am scris şi-un imn de salvă, o odă mare pentru preamărirea numelui tău... Scoate un papirus lung, începe să-l desfiăşure şi să citească dintr-însul...

— Îţi mulţumim... Lasă-l pentru când nu voi mai fi. Dacă atunci va suna frumos şi adevărat, atunci să ştii că ai făcut un lucru minunat; dacă, însă, atunci va suna fals şi de ruşine, nu avem trebuinţă de el, nici noi, nici tu.

— Ştiţi că sunteţi iubit şi preţuit de toţi scriitorii şi artiştii, şi toţi cuvântătorii?

— Ştiu, ştiu că sunt iubit şi admirat, dar n-aş vrea să fac parte dintre ei... decât numai – surâde – dacă aş fi unul dintre aceia care stau deasupra lor... Se ridică de pe jilţ. Strabon înţelege că trebuie să se retragă.

— Mulţumim din inimă regelui că ne-a cinstit primindu-ne şi ne cerem iertare pentru că l-am tulburat.

— Mi-ar părea bine şi m-aş bucura să te reîntâlnesc, răspunde Burebista.

— De bună seamă, de bună seamă, intervine Deceneu, timpul nu

cunoaşte oprire, iar lumea nu are margini; într-o atare stare totul este cu putinţă. De bună seamă că vă veţi întâlni şi reîntâlni. Aceasta este una din legile consolării noastre. Vă veţi întâlni.

— Aşa să fie, aprobă Strabon.

— Şi-atunci se va vedea limpede cine dintre noi doi a avut astăzi mai multă dreptate ... şi care din noi va rămâne prin celălalt„ răspunde regele, iar Strabon încheie:

— Unul fieşteeare după vrednicia sa.

— Să fie dăruit cu daruri dintre cele mai scumpe şi mai frumoase ale noastre, încheie regele.

Înainte de a părăsi aşezământul de scaun al Daciei, Strabon a asistat, chiar a doua zi, la cutremurata ceremonie a sacrificării celor patruzeci de tineri neprihăniţi, unul mai frumos ca altul, de fiecare trib tracic câte unul.

Au fost suiţi pe stânca aceea ce se înălţa ca un ţipăt către cer, cerând alte şi alte sacrificii parcă, şi-au stat roată în jurul marelui preot alb. Erau toţi îmbrăcaţi în cămeşi albe de in. Jos, la picioarele acelei dacice Tarpei stăteau Unduiţi într-un cerc larg, săgetătorii, iar în mijlocul cercului acela, în stoguri strânse, având suliţele îndreptate cu vârful în sus şi împlântate puternic în pământ cu cozile, stăteau şi aşteptau tăcuţi grupurile suliţaşilor. Toţi, şi aceştia şi arcaşii erau îmbrăcaţi în alb, iar albul acela oglindit în genunea verde a codrilor din jur, dădea fiori de spaimă. Şi-au început a zbura unul după altul feciorii imaculaţi, prin văzduh, fără strigăt – tăcerea lor era parcă un strigăt mai mare şi mai sfâşietor – iar cel care nu mureau săgetaţi, mureau, sigur, atunci când cădeau în vârful suliţelor.

Niciunul n-a scăpat, şi nici nu putea scăpa, viu, Iar dacă, totuşi, se întâmpla să scape prin minune, era aruncat în râpa cu şerpi şi tăuni, drept pedeapsă că n-a fost vrednic a fi primit ca jertfă de către marele zeu de dincolo de văzduhuri.

Tare s-a înfricoşat Strabon de acea privelişte. „Tromeros, tromeros", îşi zicea în sinea sa, „megàlì, tromerì varvaria", adică: „îngrozitor, îngrozitor, mare, îngrozitoare barbarie".

— Ce zici de acest liturgic sacrificiu? l-a întrebat Dàziu.

— Ce să zic, a îngăimat abia Strabon. Crimă să piară aşa tineri frumoşi.

Noi şi romanii procedăm mai civilizat: în locul tinerilor sacrificăm de pildă, nişte porumbei, pe altarele zeilor.

— Va trebui să treacă multă vreme până să atingem şi noi acest fel de a judeca, a răspuns Dàziu. Aş fi vrut să strig, să se oprească – nelegiuirea această monstruoasă, dar legile sunt mai tari decât voinţa mea. Aşteptăm să le vină sorocul pieirii şi-a înlocuirii lor cu altele mai înţelepte.

— Mie unul mi-e teamă, reia vorba Strabon, să nu care cumva să se perpetueze sub alte forme deghizat acest obicei barbar, adică, vreau să spun, să nu care cumva să fiţi sortiţi pe mai departe a sacrifica mereu ceea ce este mai de preţ în fiinţa voastră...

— Şi spartanii aruncau în prăpastia muntelui Taiget copiii îl pune la punct Dùras.

— Da, dar ei sacrificau, în numele eugeniei vieţii, pe cei schilozi şi smintiţi de la naştere, nu pe cei mai frumoşi şi mai curaţi, ceea ce este cu totul altceva, îl pune la punct şi mai exact pe Dùras care tace, Strabon.

— Noi ţinem mai mult la ceea ce stă dincolo de viaţă, decât la viaţa însăşi, nu se lasă învins şi replică tăios Dùras.

Iar după ce lumea s-a retras din poiana aceea şi s-a lăsat noaptea, rugurile au fumegat până-n stele cu freamăt de şerpi uriaşi, iar haite de lupi cu boturile îndreptate spre cer, psalmodiau cu urlete prelungi ca fâşiile de fum, nimeni nu ştie ce anume lamentaţie. Una din acele haite se suise chiar pe vârful stâncii de pe care au fost aruncaţi tinerii jertfă. Florile din poiană toate s-au smuls din rădăcini şi, prinzându-se în hore concentrice, jucau şi cântau în felul lor, de parcă tinerii sacrificaţi şi-ar fi arătat astfel bucuria lor cea de dincolo, sau... mâhnirea.

Revenit în marea sală, după plecarea lui Strabon, Burebista glăsui:

— Cele făptuite din voinţa şi prin harul marelui Zamolxe a fost uşor. Ceea ce urmează să făptuim noi, prin voinţa şi virtutea noastră va fi cu adevărat greu. Greul cel greu de-acum începe. Este uşor să cucereşti, dar este greu să păstrezi ceea ce ai cucerit. Este mai lesne să agoniseşti, decât să faci să rodească agoniseala ta. Este uşor să stăpâneşti atunci când ai toată puterea în mâna ta, dar este mai anevoie să statorniceşti. Lucrarea ce urmează să o făptuim este una de aşezare trainică, de întărire a trăiniciei, de veghe activă şi luminoasă statornicire. Flacăra bravurilor de până acum va să fie preluată de către minţile înţelepte şi braţele

ziditoare de bine şi frumos; elanurile bărbăţiei va trebui să se preschimbe în fapte de mărinimie, iar fervoarea, într-o voinţă vizionară şi solid cumpănită. Iată ce vom avea de făptuit pe mai departe... şi nu va fi uşor.

Până acum ne-am luptat cu prezentul; de-acum încolo va trebui să ne luptăm cu viitorul... ca să lăsăm un trecut urmaşilor demn de noi şi de gândurile noastre cele bune, un trecut mare cât întreg timpul şi adus ofrandă celuilalt timp, cel fără de trecere, Marelui Timp-Izvor, cel de dincolo de vremi.

Aţi stat destul aici, continuă privindu-i drept în ochi pe ceilalţi patru. Aţi stat zece and alături de mine ca leii. Aţi tăcut destul... Duceţi-vă acum la soţiile voastre... ca să mai tăceţi şi lângă ele ... despre altceva.

Timpul de şedere acasă vă este scurt şi ne este de asemenea scurt. Soţiile v-au aşteptat cu ardere şi răbdare îndelungă... şi-o să vă mai aştepte încă. Bucuraţi-le după vrednicia deplină a lor, şi bucuraţi-vă după a voastră deplin dovedită vrednicie în lupte.

Căci lupta noastră n-a fost purtată din viclene îndemnuri hoţeşti, nici din tenebroase porniri dezumflate peste alţii, a zgomotoaselor burduhane tembele dar mereu nesătule, nici pentru a acoperi trecătorul nostru nume cu gloria deşertăciunii. Nu. Mâinile şi braţele noastre au fost braţele şi mâinile Daciei care ne-a poruncit să împlinim ceea ce de la sine se cerea împlinit şi nu din nebunia din capul vreunui îmburicat căpcăun. Marele strigăt unit într-un urlet de uragan al celor peste patruzeci de triburi din seminţia tracică răzleţite de la matcă, ba uneori în sângeroasă pornire unul împotriva altuia, acel strigăt al tuturor a devenit uragan în voinţa noastră de-a înfăptui unirea şi unitatea ne-a fost poruncă şi îndemn şi ţel... şi ne va fi în viitor lege a legilor, bucurie deasupra bucuriilor şi datorie mai presus decât toate celelalte.

Cei patru răspund cu strigare din adâncuri: în unison: „Aşa va fi! Suntem ai tăi şi-ai Daciei eterne până la sfârşitul cel mare, zeescule Burebista al nostru!"

Apoi pe rând:

— Vifor al sufletului nostru nemuritor! strigă Duras.

— Vijelie a inimilor noastre, ale Daciei perene! strigă şi Badras.

— Furtuna braţelor noastre în luptă, înfricoşata furtună albă, sloboade glas din străfunduri şi Dàziu.

— Cer veşnic înstelat şi liniştit peste toate acestea! încheie uralele

Oroles.

— Avem de păzit şi de păstrat ceea ce am făptuit din poruncă divină. Va fi mai greu ca până acum. Vom face din veghea noastră neobosită, necontenită, mereu trează, suprema noastră datorie. Din bucuria de-a ne jertfi vom face ultima „noastră mândrie. Din. mândria de-a ne dărui mereu vom face ţinta cea mai de sus a orgoliului nostru.

— Aşa va fi! răspund cu toţii în acelaşi glas.

— Răspoimâine-n zori, plecăm. Tu, Duras, braţ de uriaş al meu şi-al Daciei, vei păzi hotarele de la miazăzi. Tu, nestăvilitule al meu Badras, vei veghea asupra fruntariilor de la soare-răsare. Iar tu cel iute al meu la minte şi iute la picior ca cerbul, Dàziu, aprig ca lupii şi neclintit ca ursul, ai să-mi păzeşti hotarele dinspre soare-apune, aşa precum le-am statornicit. Pe cele dinspre miazănoapte le veghează tânărul cu ochi de pajură, minte fără odihnă şi braţ fulgerat, Scorilos. Iar eu voi fi prezent pretutindeni şi oricând, urmat la dreapta mea de preacredinciosul nostru întru ideal frate, bravul şi liniştitul Oroles.

Apoi regele se înnegurează la faţă şi pare că se retrage înăuntrul său, cel al marilor tăceri. Zice molcom: Mă încearcă un ciudat presimţământ nou... că în curând Zamolxe îmi va acorda marea favoare... taina de-a putea fi prezent pururea, oriunde, aici şi-n veac, acum şi oricând, în aeternum ... Că voi fi o prezenţă perenă, pretutindeni şi-n toată clipa.

Iar acum, mergeţi... ca nu cumva femeile voastre să se ridice – cu tumult asupră-mi. Vă conjur: va fi mai greu să le stăpânesc pe ele de cât să mai fac odată ce-am făcut... Mai degrabă bat Roma, toate legiunile ei cu Cezar în fruntea lor, decât să înfrunt neamul femeilor din Dacia atunci când s-au pornit cu mânie. Porniţi, deci, degrabă. Ceilalţi râd, apoi ies. Zic la ieşire răsucindu-se toţi patru alene: suntem ai tăi, bazileu Burebista!

Rămaşi numai ei doi, Burebista şi Deceneu, primul zice către celălalt:

— Mă gândesc ca de mâine să ridicăm opreliştea pentru daci de-a bea vin... dar vom înăspri-o pe cea care pedepseşte folosirea peste măsură a băuturii:

— Mărite, rege am şi ridicat-o, chiar cu începere de astăzi, în cinstea întoarcerii tale acasă... şi-a strângerii laolaltă sub o singură streaşină şi sub acelaşi Scut şi-acelaşi soare a întregii seminţii.

Este, şopotesc eu, păcat mare ca atunci când zeul – te fericeşte, tu să nu te bucuri de acea fericire. Nu avem voie să-l mâhnim. Se poate mânia şi să ne pedepsească. Ne poate lua îndărăt ceea ce ne-a dăruit cu atâta

mărinimie. Să fim deci şi noi mărinimoşi, atâta cu Zamolxe, cât, mai ales, cu bieţii daci. Cel ce nu bea vin n-are putere deosebită nici măcar la o adică, darămite la porunca ta? Cel ce nu bea deloc se împietreşte-n el de tot inima şi devine neom. Regele zâmbeşte-a râde... Deceneu continuă: Un vin bun sporeşte puterea şi bunătatea omului. Dacii sunt un neam de copii.

— Oarecum la fel am gândit şi noi, întoarce vorba Burebista, dar neapărat trebuie înăsprită cealaltă poruncă a noastră de-a nu face din a bea vin veselie necurmată praznic fără capăt şi prilej de harţag.

— Vom veghea şi asupra acestui... hotar al Daciei, fireşte mult mai greu de păzit decât cele temeinicite de tine cu sabia... Dar îl vom păzi.

— Ce înseamnă întârzierea aceasta? întreabă copilăreşte aproape regele. Ce necazuri are regina noastră Chimbria de nu se arată? De ce nu mi-a i ieşit înainte? Ce se petrece cu ea?

— Trebuie să apară... Puţină zăbavă încă, Mărit-Ta. S-a dus după ea s-o aducă aici Dorada. Pe semne că o găteşte şi-o împodobeşte ... ca pentru o atare întâmpinare.

— Dacă-i aşa, atunci, până ce soseşte să te întreb ceva: aici totul s-a petrecut în linişte? Nimeni n-a cârtit? Nu ai avut niciun necaz? Au ajuns la mine zvonuri cum că unul Zurdas din Sargeţia ar fi cutezat să facă tumult cu răzvrătire asupra mea, asupra a ceea ce am făptuit din poruncă zeiască ... Ce este adevărat din ce am auzit?

— Mmda, aşa a fost... Dar a căzut în laţul întins de noi în calea lui de mâinile acestea – le întinde către Burebista – de... şarlatan. Râde.

— Şi care i-a fost pedeapsa, sfârşitul?

— Cel pe care i-l vei hotărî şi cea pe care i-o vei da.

— Cum adică?! se miră regele, mai trăieşte? Se mai află printre Daci?!

— Nu se află printre Daci..., se află printre cloţani... în beciul de sub aşezământ. Acolo se află.

— Adu-mi-l la vedere.

— Îndată.

Deceneu iese strecurându-se pe-o uşă mică, ascunsă vederii. Se apleacă mult îndoindu-se pe sub arcada ei. Regele rămas singur cercetează cu luare-aminte toate cele din jur. Observă lucruri noi; velinţe, plocăzi, cergi miţoase aşternute şi atârnând peste lăicerele din unghere, în culorile toate ale curcubeului, măiestrit îmbinate, iar peste pereţii tocmiţi din bârne masive atârnă scoarţe mari cu tot felul de enigme şi

poveşti ciudate ţesute-n ele. Recunoaşte mâinile care le-au lucrat. Se încântă şi se emoţionează adânc. Îngână ca-n apropierea unei mari iubiri. Aproape că-i tremură glasul şi de asemenea mâinile care se poartă peste cergi şi scoarţe a mângâiere:

„Frumoasa mea iubire, frumos aşternută mie întru aşteptare... Totul şi toate adie aici a trupul şi-a frumuseţea ta cea fără de greşeală, şi-a iubire. Toate respiră fiinţa ta cea sublim pământească. Duhul şi suspinarea inimii tale stau sălăşluite ca mireasma în trupul florii, în aceste minuni împlinite de mâinile tale, şi toate vin spre mine aşa cum veneau, atunci, spre mine adierile buzelor, tale, aburul lor de caldă şi castă genune. Uite... (trece mângâind cu mâna peste plocăzi şi peste scoarţe) parcă dorm în adâncul lor şi-n depărtările din ele toate zăpezile fierbinţi ale trupului tău alb şi-ale sufletului tău fără de asemănare, înfăşurate într-o adâncă aşteptare şi-ntr-o fără de grai dorinţă. Nu apucă să termine incantaţia verbală că se deschide scârţâind aceeaşi uşă prin care s-a strecurat şerpeşte umbra albă a preotului.

Regele tresare ca săgetat de-o chemare din altă zare a lumii.

Apare pe uşă Deceneu iarăşi îndoindu-se mult şi târând după sine de juvăţ un dac zdravăn, ins jerpelit, cu veşmintele roase de soboli şi decolorate de întuneric, cu barba şi părul crescute într-o neorânduială umedă, sălbatică. E uscat la faţă de foame, dar din ochi aruncă flăcări de venin jur-împrejur. E lat în spate şi greoi din picioarele uşor crăcănate, din care cauză anevoie foarte se înghesuie să iasă pe uşă după Deceneu.

— Tu eşti Zurdas din Sargeţia? întreabă cu asprime Burebista.

— După cum mă vezi, răspunde ou întunecată sfidare, Zurdas.

— Te-am lăsat aici cu poruncă să păzeşti fruntariile dinspre miază-noapte, de la munţii cei păduroşi, şi să veghezi asupra tihnei şi bunei stări din Transcodrinia, iar tu, nemernicule, te-ai răzvrătit cu tumult asupra mea şi-a celor împlinite de mine?

— Chiar aşa am făcut, răspunde cu apăsare neagră celălalt.

— Şi de ce ai făcut aşa?, i se strecoară ca un sfredel mare-n rărunchi cu întrebare Burebista.

— Pentru că aşa mi-a plăcut, aşa cum ţie ţi-a plăcut să faci ce-ai făcut... Pentru că de când te-ai ridicat în capul nostru al tuturora, ne-ai îngenuncheat puterii tale şi-ai adus după tine veghea neîntreruptă şi netihha şi primejdii de tot felul, şi ne-ai răpit plăcerea belşugului unul-fiecăruia şi-al înfruptării în liberă voie bună de acel belşug. Nimeni nu ne

lua în seamă până când ai... (cu sfidare) răsărit tu, şi ne era bine. Ne bucuram de noi şi de traiul nostru după placul nostru al fiecăruia. Dar de când te-ai sumeţit ca să arăţi că cine-mi eşti, toţi vecinii au ciulit urechile asupra noastră a primejdie, şi însăşi Roma şi-a aruncat privirile asupră-ne, văzând în tine mare duşman, şi va veni peste noi şi ne va supune cu război din cauza nebuniei din capul tău de... om neasemuit, menit să..., să nimica toată până la urmă.

Ca să scăpăm de o atare mare pacoste şi să ne reluăm traiul nostru tihnit şi vesel dinainte... pentru aşa m-am ridicat împotrivă-ţi.

— Şi..., retează în completare Burebista cu silă, ticăloşiţi mereu de luptele, pizma şi omorurile dintre voi. Şi... pentru altceva, nimic? smintitule de cap!

— Ba da, răspunde şi mai cu sfidare dacul murdar şi răpciugos cu ochii, nasul şi gura de-abia năzărindu-i-se dintre barba şi pletele slinoase, încâlcite; ca să te răpun. Să dărâm ceea ce ai clădit cu îngâmfare, şi să-ţi iau locul... Ne-ai ars până şi viile în nebunia ta de trimis al zeului. Ţi-ai zărit chipul în ape ca să-ţi dai seama cât eşti de derâdere şi de plin de deşertăciuni?

— Dacă ai fi fost bărbat mi-ai fi luat locul înainte de-a-l lua eu. Dar tu nu eşti bărbat! Eşti o târâtură! apoi către Deceneu: cum i-ai venit de hac acestui zgriptor?

— Cu braţul tânărului Scorilo, fratele Doradei, şi cu descântecele ei.

— Şi, Scorilo se află acolo unde am lăsat eu poruncă să se afle?

— Da. Păzeşte fruntariile de la miazănoapte în locul dihaniei acesteia pizmaşe.

— Cu ... ce l-ai hrănit în cei ani petrecuţi în „tihnă şi deplină... voie bună" – face aluzie la cele debitate de Zurdas mai sus regele, – şi... „îmbelşulgare", jos în bezna din subsol?

— Cu fiertură de verdeţuri şi cu boabe de orzişor mucezit.

— Prea bine l-ai ţinut, răspunde cu răutăcioasa ironie regele.

— Da... Numai că, adaugă preotul, şobolanii flămânzi, locuind dimpreună cu dânsul în acelaşi devălmaş, liberi şi nesmintiţi de nicăieri şi de nimeni, liber aşa cum el a dorit să trăiască dacii... se repezeau asupra blidului înaintea lui şi, până să înghită el de două ori din fiertură, şobolanii hlepăleau totul.

— Eşti ruşinea acestui pământ al nostru, vorbeşte în scârbă către cel întemniţat, Burebista, ruşinea menirii noastre. Crimă mai odioasă, mai de

neiertat decât aceasta de-a te ridica împotriva acelei moire a seminţiei şi să lucrezi pentru destrămarea a ceea ce s-a adunat laolaltă din iubire şi poruncă zeiască, nu se află alta. Să desfaci ceea ce s-a închegat, să tulburi ceea ce s-a limpezit, să deznozi spulberând ceea ce prin iubire şi jertfă s-a înnodat şi s-a unit, înseamnă să încalci legile cele din temelii ale armoniei celei universale.

Ai umblat cu sfruntare şi neruşine întru nelegiuire, purtându-ţi picioarele murdare şi mâinile scelerate peste oglinda de rubin a sângelui vărsat de noi, şi-ai vrut s-o sfarmi şi să-i spulberi strălucirea.

— Am făcut ceea ce mi-a poruncit voia mea şi n-am a-ţi da ţie socoteală. Trimite-mă la moarte. Nu şovăi, tu — cu sfidare şi sarcasm —, *vijelia Daciei.*

— Nuuu, nu te voi trimite la moarte, nu-ţi voi face o atare cinste, ci – te voi azvârli în cel mai de jos buboi din măruntaiele hadesului...

Înaltule veghetor, – se întoarce şi zice către Deceneu —, să fie legat la grota de la ponoarele cele mari, către râpa tăunilor şi aproape de locul care foieşte de şerpi veninoşi... Să-l ciugulească păsările, să–l rupă lupii, să-l lingă libărcile, să-l încolăcească şerpii şi să-l împungă necontenit tăunii.

— Voi fi, strigă răsucindu-se cu sfruntare şi plecând Zurdas, puterea care face să zboare pasărea, taina care face să alunece-n noapte şi să şuiere şarpele, scânteia care dă iuţeală şi săgetător venin viespilor şi tăunilor, şi demonul care dă recea moleşeală şi băloasa lunecare înceată libarcei! Iese scuipând în urmă-i.

— Atunci să-l lăsăm, întoarce vorba Burebista către Deceneu, să-l lăsăm pe mai departe în beci printre cloţani ca printre gândurile lui. Du-l din faţa ochilor mei!

Dar, înţeleptule al nostru sfetnic alb, de ce nu... vin... ele?

— După ce-l aşez pe acesta printre „gândurile sale", mă voi duce să cercetez de ce nu se arată încă... Se strecoară îndoindu-se mult şi ducând de juvăţ după dânsul pe Zurdas, care, la rându-i se chinuie şi el să se introducă pe uşa mică, de taină, ce duce-n întuneric.

Rămas iarăşi singur, Burebista îşi poartă din nou privirile-n jur, peste plocăzile, cergile şi scoarţele care i se arată-n faţa ochilor, aidoma unor fabuloase ţinuturi împărăteşti. Stăruie cu aceeaşi privire peste ungherele unde ard ca nişte vestale-mbrăcate-n negru şi roşu torţele fumegând miresme de răşină. Îşi vorbeşte şieşi: „Iată-mă iarăşi cu tine ... Ce cald şi

ce bine este aici". Apoi îngână versuri din marele poet-profet ai Daciei:

„Vino-n codru la izvorul
Care tremură pe prund.
Unde prispa cea de brazde
Foi uscate o ascund".

Sau, ca un fel de presimţire funestă: „Zadarnic către umbra ta dulce le întind.

Din valurile vremii nu pot să te cuprind", tot din acelaşi poet.

Nu a terminat bine de îngânat versurile de iubire şi moarte ale poetului şi, când să le îmbălsămeze şi să le alinte în câteva licăre de lacrimi – de ce n-ar plânge, la urma urmei, şi regele, oricât ar fi el de Burebista –, se deschide uşa cea mare din adâncul sălii şi apare, singură, Dorada.

— Dorada, întreabă podidit de nu ştiu ce amărăciune grea el, unde este regina mea Chimbria?

— Aici... Aici... Nu simţi?... Nu o vezi? dă magic răspuns Dorada.

— Nu-mi vorbi în dodii... aşa cum ştii să vorbeşti cu melcii cei mari... Spune-mi drept, unde-i regina mea?

— Aici, înfăşurată-n dorul după tine, întreagă, toată, dă răspuns deschizând tulburător ochii mari asupra lui, Dorada, aproape şoptit, ca–ntr-un aşternut de marş taină.

— Unde? se nedumereşte ca un copil Burebista.

— Acolo... arată ea cu mâna jur-împrejur, aici, şi-şi împreună aceleaşi mâini ca pentru rugă la pieptul lui.

Burebista atunci îi cuprinde umerii... Ea tresare toată, din toată fiinţa, cuprinsă ca pădurea de molid de-un freamăt adus de vânturi ce bat de pe alte tărâmuri, ale adâncului. Îi spune: „Uită-te-n ochii mei... şi spune-mi lămurit unde este"? Ea ridică asupra lui ochii mari, negri stăruind şi lăcrimând pe-ndelete... Din adâncul ochilor lui răsar, ca stelele depărtării, lacrimi... Înţelege tot... O năpârcă parcă i se înnoadă-n guşă. Înţelege acum totul, dar mai înţelege încă ceva... de aceea îi aşază mâinile tremurător pe faţă, peste marama neagră... Ea se înfioară de-o fericire neaşteptată, dar ... Se adună la pieptul lui şi-acolo se porneşte să plângă încet a nu se putea şti ce anume... El nu ştie ce să facă ... Îi ridică faţa înspre ochii lui – ochii ei lăcrimaţi sunt chemări teribile, cărora nici chiar

Burebista nu le poate rezista de a le privi şi asculta. Ea se pierde în ochii lui, şi nu se mai desprinde..., într-o înfricoşată aşteptare. El se apleacă încet şi-o sărută aspru, adânc, îndelung ... Ea îşi vâră pătimaş mâinile-n barba lui brumată, vălurită, cu miros de pulberi şi de zări străine şi de ploi acolo rămase... şi de duhul vânturilor care l-au bătut, şi de fiorul zăpezilor care l-au răcorit.

Stând cuminte adunată la pieptul lui, Dorada îngaimă: „Miroşi a zări străine, a pulberile drumurilor pe care le-ai călcat sub copita calului, a vânturi pustii... În barba ta îşi ascund vedenia prelucile din ţara Carpaţilor, zăpezile de pe Hemus şi întunecatele ploi din ţara de la nord... În adâncul şi peste depărtările din ochii tăi scânteiază luminile cerurilor toate câte ţi-au acoperit nopţile şi ţi-au înstelat dorurile şi singurătăţile din tine... Să te speli... de ele toate. Am pregătit toate câte trebuie. Să te speli, căci mi-e frică. Se strânge cu tremur şi mai tare la pieptul lui... Mi-e frică...

Dar el, cu fiinţa lui jumătate aici, ţinând-o pe ea în braţe, jumătate altundeva, întreabă murmurând:

— Când?... Cum s-a întâmplat? ... A suferit mult?...

— Mai mult decât de gândul morţii, de dorul tău a suferit şi de grija ta.

— Când a fost?...

— S-au scurs de-atunci cinci ani. Avea numai treizeci şi era frumoasă ... ca o superbă durere..., nu ştiu cum să spun. Care zeu n-ar fi fost căzut după frumuseţea ei... ce zeiţă n-ar fi fost geloasă?

— Şi plocăzile, cergile, velinţele, scoarţele acestea?...

— Rodul mâinilor ei albe în timpul cât tu ai fost departe în războaie, şi minunat cântec răscolitor ţie. Le-a ţesut şi le-a brodat ea pentru voi doi. Sub calda, nebuloasa lor poveste trebuia să vă adunaţi alături atunci când ar fi fost să te întorci la ea.

— Iar tu ... ai fost bună cu ea?

— Ea aşa zicea... Dar eu... nu ştiu ... Îl cuprinde din nou în vraja ochilor ei adânc scăpărători.

— Şi ce-ţi spunea, o strânge el şi mai tare la piept sărutând-o iarăşi cu asprime ca şi cum pe alta ... ar fi strâns-o şi sărutat-o.

— Că nu-i pare rău, îngaimă de sub încleştarea gurii lui, Dorada, după nimic – el tresare –, decât după tine, şi îi linişteşte tresărirea, ... că ai să rămâi singur.

— Cunoştea, de bună seamă, puterea iubirii cu care o iubeam...

— Mult mai bine şi mai amarnic decât ai cunoscut tu puterea iubirii ei cu care te-a iubit ea pe tine.

Se desprinde de trupul ei mângâindu-i pletele, apoi zice bâiguind:

— Mâhnită este inima mea de moartea ei; mâhnit sunt ca niciodată. Mâhnită va fi toată viaţa mea de-acum.

Dorada, la auzul acestor cuvinte, se întristează. Se îndepărtează şi îi dă răspuns:

— Neputinţa mea va face tot ce poate, voi sacrifica totul, numai ca să nu fii pururea mâhnit.

— Şi-aşa ai intrat în viaţă prin sacrificarea a ceea ce ţi-a fost mai drag şi mai de preţ, completează Burebista gândul Doradei, Micapor, aşa că aceasta pare să-ţi fie menirea: de a te sacrifica mereu.

Dorada a simţit că este de trebuinţă ca el să rămână singur. A întrezărit în adâncul sufletului lui acea dorinţă de-a rămâne singur, iată de ce i-a zis şi-apoi a plecat:

— Simt în tine dorinţă mare de-a fi, de-a rămâne singur cu... Aud cum te cheamă de departe şi din adâncurile depărtării altă chemare... Te las... singur.

— Îţi mulţumesc, răspunde Burebista cu, dar şi fără prea mare, convingere... mângâind-o pe ochi şi tot pe ochi sărutând-o, nu cu asprime de data aceasta, ci cu un fel de suferinţă tandră.

Îmi pare rău, îngaimă mai departe el, că nu ştiu şi eu să descânt şi să blestem (în gândul lui: – mai ales să blestem) aşa cum ai ştiut să faci tu atunci... Îţi aminteşti?...

— Amarnic de bine, dă răspuns ea mâhnită, apoi se desprinde şi dispare.

Din nou rămas singur în marea sală, roteşte ochii împrejur. Bufniţele bat din aripi... Torţele din unghere parcă încep să bolborosească, scoarţele care acoperă pereţii parcă încep să mişte, străbătute şi înfiorate de un duh străin. Burebista trece pe rând pe la fiecare lăicer şi mângâie lin plocăzile, cergile, velinţele de pe ele, apoi scoarţele de pe pereţi. Toate la atingerea mâinii lui se trezesc ca dintr-un somn şi unduiesc alene înaintea ochilor lui împăienjeniţi. Cade-n jilţul cel mare. Printre plocăzi şi scoarţe parcă a trecut o adiere de vânt. Foşnesc de parcă ar şopti ceva pe un grai necunoscut lumii acesteia. Îşi reazemă bărbia-n pumn, braţul pe genunchi, ascultă foşnetul, tace şi-l podidesc pe dinlăuntru ploile nopţii. Devine sumbru. Din adâncul inimii sau de altundeva, de după scoarţe şi

velinţe de pildă, se aude desluşit un glas. Şoaptele acelea care foşneau mai înainte prin ţesătura cergilor şi-a covoarelor au devenit acum cuvinte aburoase, nimbate. Se desprinde dintre acele lumi ţesute şi brodate în basme şi mistere, umbra reginei. Înaintează lin şi se opreşte înaintea lui. El tace sumbru, cu pumnul rezemând bărbia şi cu ochii închişi.

„Sărmane om, al meu, cât poţi să fii de singur", vorbeşte fără a-şi mişca buzele umbra reginei. El tresare şi se ridică brusc în picioare.

„Cine este duhul care-mi vorbeşte?", strigă. – „Cine este duhul care-mi vorbeşte?" îi răspunde ecoul, căci umbra s-a făcut nevăzută.

„Eu, singur?! Nuuu! Am lângă mine toate seminţiile din ginta mea adunate pentru vecie laolaltă ... cu braţul meu acesta". Ridică braţul în sus cu pumnul strâns şi-l arată ameninţător către cineva, către undeva.

„Tocmai de aceea eşti şi mai singur, se aude din nou vocea. Îi ai pe toţi lângă tine, dar n-ai pe nimeni aproape... Eşti stăpânul a toate, dar nimic nu este al tău. Îi ai pe toţi, dar n-ai pe nimeni. Toată lumea este a ta, iar tu nu eşti al nimănui".

„Sunt al lumii pe care am creat-o!"

„Eşti singur în acea lume". Se uită jur-împrejur să vază cine-i vorbeşte. Umbra albă a reginei apare nălucitor pentru o fracţiune de clipă în fiecare ungher, făcând să se vază şi mai limpede torţele, şi iar se face nevăzută. Cuprins ca de-o deznădejde, strigă din toate puterile „Dorada! Dorada! Dorada!" Dar umbra se iveşte iarăşi, de data aceasta în uşa cea mare – el nu o vede – şi spune: „În van strigi după ea. Îi vei spori şi ei singurătatea cu deşertul din singurătatea ta. O vei face şi mai nefericită, şi mai singură, iar singurătatea din tine se va preface-n mânie de autopedepsire. Nu vei iubi-o. Acum când eu nu mai sunt, tu eşti mai înrobit mie decât atunci când eram. Nu vei iubi-o. Te vei dărui ei numai dintr-o pornire de răzvrătit împotriva ta însuţi, a singurătăţii din tine, pornire de autodistrugere, şi vei distruge-o şi pe ea, care te iubeşte cu adevărat, iar tu... *nu. Nuuu!* Nu vei afla linişte şi împăcare şi nu se vor risipi norii de deasupra casei tale decât numai atunci când te vei întoarce la mine. Până atunci, la acel ceas, duşmanul tău vei fi şi al acelora care te iubtesc. Eu sunt pacea şi odihna ta. Alta nu e. Iar ceasul acela, al regăsirii noastre se apropie... este aproape". Îi apare drept în faţă, îi surâde înlăcrimată şi-l sărută sorbindu-l parcă-n albul nălucirii ei. (Semn rău: Se zice din bătrâni, ca atunci când visezi că te sărută un mort, mai ales un

mort drag, este semn că vei muri curând.)

Iar când el face mâinile roată ca s-o cuprindă-n braţe, umbra dispare într-o clipită din faţa lui în nicăierea.

Rămas şi mai singur, strigă din răsputeri: „Dorada! Dorada!... Chimbria, regina mea!"

Nu-i răspunde nimeni, decât ecoul, dar apare-n uşa cea mare Deceneu ca o vedenie de ger. Înaintează fantomatic şi zice:

— Să fiu iertat că tulbur liniştea regelui meu... A sosit la curtea noastră un trimis al lui Acornion, prietenul credincios al măriei-tale de la cetatea Dionisopolis, şi cere să intre...

— De la Acornion!, se bucură Burebista. Să poftească, să poftească îndată... Dar ... înaltule veghetor al pravilelor şi departe-văzător sfetnic al nostru, unde mi-aţi înmormântat-o pe regina mea?

— Nicăieri..., răspunde cu enigmă Deceneu.

— Ce vrea să însemne vorba nicăieri?

— Vrea să-nsemne că frumoasa noastră regină şi stăpână măriei-tale n-a primit lăcaş de odihnă în pământul acesta.

— Dar unde atunci?!

— În nourii pe care-i poartă vântul sub ceruri..., răspunde transportat departe, druidul, în adânci-le depărtări azurii, în văzduhurile toate câte stau acuma peste iaaarea ta împărăţie.

— Nu înţeleg. Lămureşte.

— Regina Chimbria a Daciei... a fost... arsă, dă a confirmare din cap Deceneu.

— Cum adică arsă?

— Arsă pe piscul celui mai înalt munte al nostru, Nevulozul, seara când răsar aştrii... Ca s-o vază toate crugurile şi toate depărtările.

— Şi de ce arsă?

— Aceasta a fost voia ei.

— A cerut ea să fie arsă?

— A cerut, da ... şi încă cu blestem mare asupra celor care nu-i vor îndeplini dorinţa.

— N-ai aflat de la ea, iscusitule vrăjitor, pentru care anume motiv a cerut arderea?

— N-am aflat din gura ei – se jenează de pronunţarea cuvântului gură – dar am bănuit slomnind în taina gânduri lor ei.

— Şi ce anume ai slomnit în negura gândurilor ei cele de dinaintea

morţii?

— Că dacă am fi îmbălsămat-o şi-am fi dus-o în cripta cetăţii, măria-ta, întorcându-te, ai fi văzut-o moartă, iar ea nu dorea în niciun chip să apară moartă înaintea ochilor tăi... ci să rămână doar în amintire, vie şi frumoasă, aşa cum s-a arătat întotdeauna iubirii tale... Să rămână în inima măriei-tale ca o floare fără de stingere... Nu rece, mută, moartă, cu ochii căzuţi în genuni şi gura întredeschisă înfricoşător, buzele vinete, întrezărindu-se dinţii de dincolo de ele ca nişte fierăstraie moarte. Că cenuşa ajunge la soare, în timp ce trupul mort ajunge hrană întunericului ... Că cenuşa ei te va întâmpina pe toate drumurile căutărilor şi-ale rătăcirii... (nu cutează a spune cuvântul *tale*) ca o şoptire cântată stins, în vreme ce trupul, destrămat în groapă, îl vei fi resimţit ca pe-o foitoare rană neagră-n inima ta... ... Că este mai curat să te înghită şi să te mistuie flăcările focului, decât viermii subpământului, mai frumos să te preschimbi în funigei decât în viermăraie ...

— Bine... Bine... Am înţeles, sau, mai bine zis, m-au încântat cele spuse. Dar te rugăm, slomnitorule-n stele şi-n tenebre şi-n gândurile oamenilor, să-l pofteşti pe oaspetele acela să intre la noi.

Deceneu iese.

Burebista monologhează sau mirologhează din nou. (A mirologa înseamnă a rosti un bocet.)

„Ca-n linţoliile unor cenuşi şoptitoare se-mbracă inima mea. Cenuşă risipită ca un cântec de nuntă peste toate văzduhurile sufletului meu eşti, şi tot ce-i frumos în lumea aceasta ţie îţi seamănă, de tine îmi aduc toate aminte. Prin pierderea iubirii tale am dobândit iubirea, pentru întreaga lume. Iată, în toată noaptea sufletului meu, mă voi acoperi, ca sub cerurile înstelate ale pustiei munţilor şi-ale deşertului şi-ale apelor, sub plocăzile cenuşilor sufletului tău, tu, singura mea cu adevărat iubire! Ochii i s-au înceţoşat. Îi şterge şi-i limpezeşte cu mâneca. Reintră Deceneu cu doi musafiri după el. Zice:

— Iată-i. Aceştia ne sunt musafirii. Intră-n marea sală, călăuziţi de marele preot, un ciudat emisar, purtând în mâini un obiect foarte scump, însoţit alături de ceva şi mai foarte scump: o fecioară răpitor de frumoasă, cu păr solar, iluminată parcă de focuri adânci, ce o cuprind ca-ntr-un nimb mare cât făptura ei suplă, luminos tremurată, cu ochii verzui ca cerul iernilor şi trupul frământat în făini de smirnă vie şi-n ape vii din prăpastia nopţii. Este Elinia, căci aşa se numeşte.

Emisarul lui Acornion, om mărunţel, cu ochi mici rotunzi, sfredelitori şi atenţi în toate părţile fără a se observa, subtil onctuos în fizionomia feţii, pirpiriu şi vibratil, aschimodie eugenică, marţafoi angelicos, este îmbrăcat precum arhonţii greci, zâmbeşte excesiv de binevoitor, dar mai mult pentru a-şi ascunde privirile care iscodesc pretutindeni, amănunţind – Deceneu l-a intuit – se înclină din puţinul său trup mlădios, până la pământ şi zice:

— Viteazule între viteji Burebista!... Burebista însă a rămas cu ochii aţintiţi asupra fecioarei acoperită de nimbul unei nefireşti feminităţi. Alexandros al tracilor din Septentrion, braţ mai înalt şi mai dur decât al fratelui tău Spartacus, inimă mărinimoasă ca a lui!... Burebista continuă a se uita la Elinia... Cinste şi mărire perenă îţi dorim!, continuă peroraţia emisarul. Sănătate şi bucurie din partea preacredinciosului tău prieten Acornion de la Dionisopolis, care ne-a făcut cinstea de a ne trimite la măria-voastră. Iată şi semnul prin care măritul rege va cunoaşte încrederea cu care s-a bizuit în noi... Scoate din tunică un mare şi gros inel de aur cu monograma lui Acornion şi efigia casei lui. Acesta – continuă emisarul – este inelul lui blazon. Îl cunoaşte măria-ta ... şi ne-a rugat să-l înmânăm măriei-voastre drept simbol al marei şi nobilei prietenii ce vă leagă şi v-a legat. Poartă numele-i încrustat pe el... Îl dă regelui. Regele se uită la inel îndelung, dar mai cu plăcere la Elinia, care-i zâmbeşte sfielnic precum o arătare celestă dintre negurile văzduhului, înspre seară.

Iar aici, continuă solul, şi dezvăluie de sub acoperitoarea ţesută-n fir de aur un alt dar, acest dar din partea locuitorilor din cetatea Dionisopolis, ca semn de recunoştinţă că i-ai cruţat atunci când i-ai lovit cu foc şi fier pe ceilalţi, din celelalte cetăţi de pe Pontul Euxin, de la Oloia până la Apolonia... Depune înaintea regelui o frumoasă statuetă de aur închipuind Cavalerul Trac.

Iar aici, continuă şi arată parşiv de amabil emisarul spre frumoasa fată solară, aici avem a vă dărui un dar de la inimă a aceloraşi cetăţeni ai cetăţii lui Dyonisos, dar, mai cu seamă din partea aceluiaşi mare şi devotat prieten al măriei-voastre, Acornion, care ştiind că aţi rămas singur – ştia el de mult că frumoasa regină a murit dar v-a ascuns adevărul ca să vă cruţe de la mâhnire – vă trimite spre mângâiere..., consolare ... şi... încălzire (surâde subteran) acest dar. Îşi alunecă mâna cu degete lungi şi subţiindu-se mult spre vârfuri, de pe creştetul capului

Eliniei până jos la cingători, peste umeri şi bust. Se uită la rege stăruitor, stăruitor surâzând a profundă amabilitate. Continuă vorbirea: este un semn că cetatea pe care aţi cruţat-o vă rămâne pururi cu recunoştinţă şi dragoste ... A nu ne lua în nume de rău această dragoste, credinţă şi recunoştinţă pe care le datorăm şi vii le arătăm în chipul – arată iarăşi insidios spre chipul Eliniei – acesta. Cuvântul *acesta* îi rosteşte apăsat într-un anumit fel.

— Care-ţi este numele?, o întrebă regele pe solara fecioară.

— Elinia este numele meu, răspunde ea cu discretă şăgălnicie cuviincioasă.

— Din ce neam te-ai zămislit?

— Din neamul elen, răspunde ea cu mândrie şi demnitate.

— Aşa bălaie?... Te-au rodit, poate, spumele mării...

— Întocmai... ca pe Afrodita, dă ea răspuns cam cutezător.

— Ca tine arăta, se pare, şi-o altă odraslă a Eladei, tot bălaie, pentru care a fost nimicită o cetate şi-a pierdut un neam... Către Deceneu: Ce zici, departe văzătorule?...

— Nimicirea Troei era de mult hotărâtă. Elena aceea n-a fost decât pricina acelei nimiciri. A fost o iscusită unealtă vicleană a zeilor. Apoi, privind stăruitor spre Elinia, adaugă: este atâta de frumoasă încât lumina şi strălucirea ei îmi închid vederea departe.

Da, da, îşi reia ideea cu pieirea Troiei Deceneu, soarta acelei cetăţi era hotărâtă de zei, aşa precum aceiaşi zei se gândesc să arunce şi asupra celor care au nimicit-o pedeapsa cea mare, care va veni odată şi odată, şi tot dinspre ţara troienilor. Noi aceştia de faţă stătători aici şi acum vom fi de mult pieriţi, dar acea pedeapsă va veni. Eu o văd venind. Vai vouă fii şi fiice ale Eladei, căci dinspre Troia vă vine urgia.

— Să vină Dorada, porunceşte regele, şi să o conducă în cămările pentru oaspeţi de seamă. Să vină.

Deceneu se duce şi deschide uşa cea mare. Face semne line cu mâna, stăruind. O cheamă... Dorada apare. Nu mai poartă maramă. Este îmbrăcată totuşi în negru, până la glezne, şi-şi poartă capul cu faţa albă, ochii mari negri luminând un oval de medalie, şi părul revărsat ca o avalanşă mută peste negrul veşmintelor, cu o liniştită mândrie şi preţuire de sine.

Câteva clipe se privesc şi se înfruntă din priviri cele două fecioare, una-n negru, cealaltă-n alb cu tiv albastru. Ochii negri ai Doradei fulgeră-

n ochii albaştri-verzui ai celeilalte, care surâde solar.

— Dorada, zice regele adresându-se ei, vei conduce pe această fecioară în cămările de sus, pentru oaspeţi aleşi, şi-i vei rândui toate cele ce trebuie. Nădăjduiesc că veţi fi bune prietene.

— Ce fericită aş fi să fim într-adevăr prietene... Un sentiment de necuprinsă singurătate mă apasă cum n-am simţit niciodată până acum ... şi mi-e frică de ţara voastră, de pădurile ei, de oamenii bărboşi şi greoi ca nişte urşi... I-am văzut în drumul până aici şi m-am spăimântat. Către Dorada: Aş fi fericită să-ţi fiu prietenă în zilele cât voi sta aici. Te-aş iubi mult... Noi grecoaicele suntem filotime...

— Nu ştiu. N-am avut niciodată o prietenă. (Pe regina Chimbria am adorat-o, mi-a fost mai presus decât prietenia). Soarta m-a menit altor rosturi. Aş fi fericită să te pot iubi. Dacă vom rămâne amândouă singure, aşa cum suntem acuma, ne vom iubi de bună seamă... Pofteşte te rog. Şi ies din marea sală.

— Ce face prietenul nostru bun, Acornion? E sănătos? Ce veşti îmi trimite de la Roma? Dar de la parţii de pe Eufrat? ...

— Roma se clatină sub loviturile războiului civil care nu s-a potolit încă. Prietenii şi susţinătorii lui Pompei cel Mare sunt încă tari, se ţin tari, cu toate că pe el l-au fost ucis în Eghipet. Parţii, din cauza frământului de la Roma, au prins curaj şi-au înteţit luptele împotriva legiunilor de la Eufrat. Zicea Acornion al nostru că aţi lucrat cu înţelepciune atunci când aţi făcut în aşa fel ca oştirea trimisă într-ajutor lui Pompei să nu ajungă la Farsalus, în Tesalia. Cezar a fost înştiinţat despre sentimentele măriei-voastre prieteneşti faţă de Pompeius şi s-a mâniat. Darămite să-l şi îl ajutat de-a binelea pe inamicul său! ...

A mai aflat Cezar că purtaţi vorbe ascunse cu căpeteniile seminţiilor de la miazănoapte pe care vreţi, să le urniţi asupra Romei dimpreună cu măria-voastră.

— Mulţumim... Ne bucurăm mult de veştile aduse.

— Staţi!... Vă mai poartă mânie Cezar şi pentru că, alungându-i pe celţii taurişci către soare-apune, au ajuns ei în Galia, sporind astfel armatele acelei ţări care poartă război cu Roma.

— Nu ştiu dacă nu ar fi fost mai potrivit să fi făcut în aşa fel ca oştenii mei trimişi spre ajutor lui Pompeius să fi ajuns la timp acolo, la Farsalus. Poate că era şi mai bine încă dacă însumi mă înfăţişam acolo. Alta ar fi fost soarta bătăliei, care şi-aşa printr-un noroc numai – căci Cezar este

un strateg de geniu, dar cu noroc – a fost câştigată de Caius Iulius, şi astăzi ar fi fost împărat la Roma Pompeius cel Mare, prietenul nostru. Ce zici despre asta departe văzătorule al nostru Deceneu?

— Zic, rege al nostru Burebista, că ai făcut bine aşa cum ai făcut.

— De ce zici c-am făcut bine-aşa cum am făcut?

— Pentru că, răspunde Deceneu, va fi fiind el, Pompeius, cel Mare, dar celălalt este şi mai mare. Căci Cezar acela are-n-sângele lui daimon de la zei dat lui. Supranumele de... cel mare i l-au dat lui Pompeius oamenii şi prietenii, Cezar însă nu este un nume, ci un *numen,* ceea ce înseamnă cu totul altceva, cu care l-au înzestrat puterile cele mari de dincolo de oameni.

— Un mare rafinat plin de fumuri şi... de geniu.

— Se zvoneşte la Roma, zice iarăşi prietenul şi iscusit iscoditor al măriei-voastre Acornion, că Cezar se pregăteşte-n taină să-şi arunce, după ce termină cu războiul civil, legiunile asupra Daciei ca asupra Galiei.

— Să poftească, să poftească, noi îl aşteptăm, şi la fel îl aşteaptă munţii, pădurile şi apele. Apoi, întorcându-se către Deceneu, nu ştiu de ce – poate că vei şti tu înţeleptule al nostru Deceneu – dar astăzi doresc mai aprig ca oricând să mă bat... O sete de războire ca aceasta care mă încearcă astăzi nici când i-am spulberat pe celţi nu m-a încercat. Ce să însemne aceasta pornire a noastră? Şi din nou către emisar: să poftească. Vom fi bucuroşi de vizita divinului Cezar. Nu-l vom ţine-n beciul cu soboli, ca pe Zurdas, ci-i vom face primire cu triumf, aşa cum îi place lui şi cum le place romanilor. Ce gândeşti, înaltule al nostru vraci Deceneu? ... Se ridică de plecare.

— Inima dacilor este largă şi primitoare. Pâine, sare şi miere sunt din belşug în Dacia... Se va simţi ca-n vilele sale de pe Via Apia.

— Ba să-l ţineţi într-o peşteră, intervine mieros musafirul, ca să se frângă-n el trufia şi să devină om – ca toţi oamenii.

— Oaspetele nostru va fi ostenit de drumul până la noi. Să fie condus în cămările de odihnă.

Deceneu merge şi deschide din nou uşa cea mare şi cheamă... Apare un băiat de curte în marea sală care-l ia în primire pe măruntul emisar şi-l conduce spre foişorul de dormit.

Rămaşi numai ei doi, Burebista şi cu Deceneu, primul se adresează celui de-al doilea întrebându-l:

— Ce citeşti tu în inima şi mintea acestor oaspeţi, ce gânduri, dincolo

de ceea ce spun, desluşeşti în ei, departe-văzătorule-n viaţă şi moarte Deceneu al nostru?

— Mărite fiu al lui Zamolxe, văd ceea ce tu însuţi presimţi că ar trebui văzut...

— Adică?...

— Ochii acestui pirpiriu diplomat, răspunde Deceneu, mi se par a fi din cale-afară de mici şi de sfredelitori... Parcă se uitau prin ei la măria ta toţi duşmanii noştri, pe cât îi erau de mici şi de mărunţi. Parcă ar fi iscodit ochii sentului roman prin mărgeaua lor agilă.

Atunci când se ridicau spre faţa măriei-tale păreau ba că plâng, ba că linguşesc, sau păreau că fac deodată acele două treburi. Ba râdeau, ba înveninau. Erau acei ochişori ai lui vulpeşti, când vârfuri ascuţite de suliţi, când limbuţe, şi îi mişca iute, iute de tot, aşa cum vipera îşi mişcă limba ei trisulcă... Şi vedeau, parcă, în aceeaşi clipă în toate părţile deodată.

— Cu ascuţită băgare de seamă, completează regele, iar atunci când nu avea ce să spună... rămânea ca un popândău între spicele din ogor, ager şi atent foarte în toate laturile.

— Roma are doi duşmani de moarte la această oră, reia gânditor Deceneu, şi cată să se scape de amândoi... Unul e Cezar, uzurpatorul ei, celălalt este măria-ta, cel care poate s-o surpe... într-o bună zi.

Bine este, continuă el, să te temi mai mult de darurile prietenilor, uneori, decât de ura duşmanilor... Ce-ţi fură duşmanul poate să coste mai puţin decât ce-ţi dă prietenul... Dacii noştri mărturisesc acest adevăr într-o zicere de-a lor înţeleaptă ca multe altele: „Fereşte-mă, Zamolxe, de prieteni, că de duşmani mă feresc singur."

— Întocmai... Printr-un asemenea dar preţios au nimicit danaii însorita cetate a Troiei. Dar s-o întrebăm şi pe Dorada, să vedem ce gândeşte ea cu mintea ei iscoditoare de femeie... Femeile înţeleg cu mai multă ascuţime unele lucruri... Au săgeţi mai fine pentru a pătrunde în cunoaşterea unor noime. Chiar dacă sunt mai pătimaşe, sau poate că tocmai de aceea... S-o chemăm să vină aici.

Deceneu iarăşi se duce la uşa cea mare, o deschide şi o cheamă să vină pe Dorada. Ea vine. Intră în sală. Se opreşte înaintea celor doi. Pare puţin, tulburată. Albul aproape nefiresc de pe faţa ei face să pălească uşor feţele celor doi, cea dură a regelui şi cea stafidită a preotului.

— Ce gândeşti tu, Dorada, despre aceşti simandicoşi oaspeţi ai noştri?

o întreabă Burebista. Vin ei oare într-adevăr cu gânduri bune şi simţăminte curate, sau...?

— O să credeţi că vorbesc din ură şi pizmă, dar credeţi ce veţi pofti. După cum îmi spune mie simţul meu, ei nu sunt trimişii prietenului nostru Acornion, ci ai vicleniei cine ştie cărui duşman.

Ar trebui degrabă daţi tăunilor şi năpârcilor din ponoare... şi-atunci, acolo, întrebându-i cu ce gânduri au venit la noi... solii lui... Acornion, şi cine i-a trimis anume, vor mărturisi tot, de-a măruntul.

— Ura aceasta a ta, o necăjeşte Burebista, nu stă frumos frumuseţii tale, Dorada.

— Pentru mama care-şi apără copiii, ura, atunci când este folosită ca o armă de apărare şi ca un mijloc de cunoaştere, este mai tare decât iubirea... este sacră, rege Burebista al nostru, răspunde tăios Dorada.

— Dar tu nu ai copii, o răneşte de data aceasta, fără a-şi da seama, – şi regretă – regele.

— Cel care nu are, *are* nesfârşit mai mult... N-am prunci de la Micador pentru că... (se uită sever şi la unul şi la celălalt) mi l-aţi răpit, dar am de apărat pruncii tuturor acelora pentru care mi l-aţi jertfit pe el... Apărând copiii Daciei, apăr sufletul nemuritor al lui Micapor... şi cinstesc aducerea aminte a iubirii lui. Părăseşte mânioasă sala. Burebista o petrece cu ochii până ce dispare pe uşa cea mare. A fost parcă mai frumoasă ca oricând ... gândeşte în sinea lui regele, apoi zice către Deceneu:

— Să fie păziţi eu atenţie mare... Mai cu seamă el... Ţi-l dau sub directă supraveghere. Mai degrabă vom dibui noi gândurile Romei – căci de bună seamă Roma i-a trimis – decât ea pe ale noastre. Pe... fecioară voi avea-o eu sub paza mea, şi... bineînţeles, fără să i-o cerem, Dorada.

Dar, – după o mică pauză, – ia spune-mi iscusitule văzător departe, ce ai de spus de ochii ei...? ai Eliniei...

— Două cuiburi verzi-azurii... îngheţate. Răpitoare chemări către imperiul gerului ... Mi se pare mai cu primejdie decât el.

— Ştiu bine că nu te-ai apropiat niciodată de trup de femeie... Cum se face, totuşi, că o cunoşti atât de bine şi poţi să spui despre ea lucruri atât de adânci?

— Pentru că, răspunde Deceneu, atunci când renunţi, câştigi mai mult decât dacă n-ai fi renunţat. Atunci când refuzi de a avea, ţi se dă ţie mai mult decât ai fi avut... Atunci când nu te sumeţeşti să afli cu tot dinadinsul, afli şi ştii cu adevărat. A nu avea şi-a – rămâne departe

înseamnă a primi şi-a fi cât mai aproape de lucruri. Cel mai mult şi mai plăcut apropie oamenii, unul de celălalt, depărtarea ... Se uită cu subînţeles în ochii regelui, adânc. Acesta a înţeles aluzia. Se întristează şi lăcrămează uşor. A refuza prezentul şi-a te depărta de el, continuă preotul, înseamnă a fi primit de la zeu favoarea de-a putea cuprinde mai larg şi mai adânc înţelesurile... înţelesul lucrurilor, vreau să spun, şi nu lucrul, trup al înţelesului...

— Nu pot să-ţi fiu discipol. Nu înţeleg ce spui, dar am presimţământul că rosteşti adevăruri mai presus decât înţelegerea... Iată de ce te-am preţuit din totdeauna.

Deceneu îi zâmbeşte cu iubire şi înţelegere mare. Îl cuprinde lin de umeri. Îl scutură uşor a dragoste. Dă din cap... apoi iese.

Rămas din nou singur, Burebista adastă, iarăşi, lung cu privirea peste plocăzile care acoperă lăicerele şi peste scoarţele care atârnă pe pereţi. Cotele unor ape tulburi urcă-ntr-însul încet, dar din ce în ce mai cu tumult. Parcă ar vrea să detune-n urlet, ca cerul înainte de ruperea furtunii... Oftează numai un fel de geamăt, suspinând lung după ceva... Rămâne o clipă descumpănit. Roteşte din nou ochii în jur, peste aceleaşi lucruri. Ele tac. Tac pedepsitor... Simte-n el singurătatea nu ca pe un deşert fără margini nici ţipenie de viaţă, ci ca pe un uragan în mişcare. Duce mâneca la ochi. Şterge, aplecând capul, ceva, acolo care îl supără lin. Îi vine să urle. Se clatină, ezită, se tulbură la cuget. Nişte tigri s-au sculat parcă din noaptea sângelui său şi aleargă acum flămânzi prin albiile acelui sânge, urlând feroce după ceva anume, o altfel de hrană, mai dorită decât cea obişnuită.

Iarăşi se clatină, din nou inima lui pendulează când spre el însuşi când înspre prăpastia albă care, singură, acolo, aşteaptă să vină apele... să vină tigrul nopţii. Şi tigrii aceia oare urlau şi alergau prin sângele lui de bărbat singur şi-au unit urletele într-unul singur, devenind ei toţi el lânsusi. A mai şovăit câteva clipe, apoi izbucneşte ca la marea bătălie de la Fossatum Magnum – totul era un singur urlet, el însuşi, împotriva lui însuşi asmuţit – spre cămara aceea de sus.

Cergile, plocăzile şi scoarţele încep parcă să foşnească şi să fremete. Jilţurile se clatină, scârţâind încet. Torţele din unghere se scutură de funingini, atinse ca de un nu ştiu ce fior...

Bufniţile ţipă. Intră Dorada, în negru. Simte înfiorarea celor dinlăuntru ale sălii şi se înfiorează mai tare încă ea. Trece de la o torţă la alta... Le

aţâţă... Rămâne între ele ca un funest spectru, ca o rugăciune de noapte, ca o mânie incandescentă de demon. Ascultă cu ochii mari freamătul şi foşnirea lucrurilor din jur... «Sărmana mea regină, frumoasa şi credincioasa mea stăpână» –, îngaimă cu mânie înăbuşită şi continuă a dialoga în şoaptă cu cea care nu mai este, dar pe care se vede că Dorada o simte prezentă în preajma ei, trecând prin scoarţe şi plocăzi ca o arătare de dincolo printre priveliştile paradisului... Pare bântuită de o fiară... Neliniştea o cuprinde ca-ntr-o tenebroasă pânză magică, o ţesătură pizmaşă... Acea nelinişte devine încetul eu încetul stare halucinatorie... Acum, astfel intră în transă, prin excesiva tensiune din ea, Dorada ştie – pentru că vede ca-ntr-o zare de telepatie – tot ceea ce se petrece în cămara aceea de sus, pentru oaspeţi – foarte aleşi, unde a poposit ca o furtună regele. «Da, halucinează ea, a cuprins-o în nebunia lui ca-ntr-o vârtelniţă adâncă de şoapte, alinturi, sărutări oarbe, şi gemete... devin una şi aceeaşi furtună, apoi ea devine prăpastie ţipătoare-n stele, iar el un pisc de munte care se năruie peste ea, sau un fluviu de grindină care o umple cu vuiet rece şi uriaş. Fluviul acela cascadă acum s-a potolit şi curge adânc şi liniştit între malurile ei înflorate, care parcă ar cânta un nu ştiu ce anume cântec de bucurie, de împăcare.

Ea este numai, toată, nişte ţărmuri înflorate şi înstelate deasupra, în timp ce el, un fluviu adânc şi tulbure, ale cărui ape se scurg peste maluri afară ca o plângere de om». Acestea toate le vede Dorada în starea ei halucinatorie, dar îi scapă, aşa – cum se va vedea mai încolo, un amănunt pe cât de tandru pe atâta de funest, şi anume lichidul acela verzui pe care i l-a strecurat prin buzele ei, ea, în gura lui istovită de sete şi de alte trudiri grozave.

Dorada n-are ce face. Înţelege acum că partea ei de bucurie este renunţarea la orice bucurie... şi îndurarea tuturor nelegiuirilor şi ingratitudinii. O auzim monologând:

„O, Micapor! Micapor! Micapor al meu! Dacă nu mi te-ar fi răpus atunci, astăzi te-aş fi aşteptat şi eu pe tine aşa cum i-au aşteptat – soţiile lor pe Dùras, cerbul, pe Badras, mistreţul şi pe Dàziu acela, ursul şi lupul. Te-ai fi întors la o bucurie mai mare decât aceea care ţi-o dă – câştigarea unei mari bătălii, la mine. Micapor!... Dar mie mi-este dat să fiu o jertfă continuă şi-o aşteptare fără capăt" ... Se uită stăruitor şi cu mânie aprigă în sus, spre foişorul unde se află – ei doi, Burebista şi Elinia... Continuă mai adânc încă rănită: „Şi sunt dispreţuită, Micapor... dispreţuită aici în

casa şi inima mea... *Aaah! Asta nu!* Toate au o margine. Tăişurile toate au ajuns la os!" (Mai mult strangulează-n guşă cuvintele decât să le rostească întregi) ... Se-ntoarce-n trecut: „M-aş fi azvârlit şi eu atunci în vârful suliţelor şi m-aş fi dat amară pradă arcaşilor, ca să vin după tine, cu tine, dar... fără frumuseţea vie a trupului meu lângă al tău mort şi el... la ce bun? ...

Iar acuma sunt dispreţuită. Am ajuns târâtură, tâ-râ-tuu-răă! Micapor! Sunt toată numai răni, ca tine atunci când te săgetau arcaşii din zbor şi te împungeau suliţaşii. Stau între torţele acestea ca între cele patru vedenii ale pustiei. Fantasmă a pustiei şi-a restriştii sunt, Micapor, mai singură decât singurătatea în care te-ai pierdut tu... Geme surd: *Nuuu! Asta Nu.* Iată cum frumoasa noapte a aşteptării din mine devine, devine foc răzbunător, iar aşteptarea, iubirea şi jignirea devin furtună înfricoşată... Ceva mai presus decât iubirea îmi cere să ucid ... şi voi ucide numaidecât. Amintirea reginei mi-o cere şi jăratecul rănii din mine... Mai priveşte odată stăruitor, aruncând parcă limbi de şerpi înspre cămările de sus... ale desfătării, şi-şi mai roteşte încă odată ochii la cele din jur. Nu se aude nicio mişcare, niciun foşnet. Toate parcă aşteaptă împlinirea hotărârii ei... „Şi eu ştiu cum se intră-n beciul unde zace Zurdas..." geme triumfător.

Dispare în grabă, mânioasă, pe uşa aceea secretă care duce-n beciuri. Sala rămâne câtăva vreme goală, animată doar de adierile agitate ale torţelor din unghere, apoi Dorada apare aducându-l după dânsa, dezlegat, pe Zurdas. Îi zice cu zăduf:

— Este sus, în braţele viiturii...

— Nu va mai fi, mârâie hulpav Zurdas.

— Cu sete şi năprasnă să loveşti, în amândoi deodată – (îi pune-n mână un fel de topor cu coadă scurtă) şi fără greş ...

— Trebuie să lucrăm, mârâie el în şoaptă, cu grijă mare... almintrelea ... îi cunoşti iuţeala şi năprasnica lovitură a braţului.

— Nu-ţi face nicio grijă, sufletul lui este prăbuşit în moleşeala sărutului ei şi mai prăbuşit încă în dorul după regină. S-a depărtat de sine şi pluteşte rătăcind în lumea aducerii aminte. Trupul îi este istovit de dezmierdările şi îmbrăţişările pline de venin – ea vorbeşte şi mai cu venin –, ale viperei aceleia galbene.

— Totuşi... putem da greş ... şi n-aş vrea să mor ucis de mâna lui... îi cunosc firea, dezlănţuirea furiei, iscusinţa şi iuţimea cu oare fulgeră lovitura şi... eu mi-am mai pierdut din vigoare...

— Ura este o vigoare ce întrece orice forţă a trupului şi-a minţii, iar setea de răzbunare le întrece pe toate, îi răspunde Dorada.

— Ura şi setea mea de răzbunare sunt înarmate cu sute de suliţi, spade şi lănci şi catapulte şi urlă toate-n mine nerăbdătoare să lovească precum furtuna cea mare din prăpăstii, dar nu trebuie, în niciun caz să-l lăsăm să lovească el primul. În niciun caz. Vom fi pieriţi. Nu putem fi mai ageri decât braţul şi mintea lui, dar vom putea fi şi trebuie să fim mai vicleni. Viclenia este arma de temut a slăbănogilor—.

— Fii fără grijă... Cunosc eu o intrare de taină ce dă de-a dreptul la căpătâiul patului în care se desfată... Ajungem acolo tiptil... şi... când lor le este mai bine şi mai drag, loveşti scurt, fulgerat! Ultimile trei cuvinte le-a năpustit mai mult decât le-a rostit... Am să te ajut şi eu...

— Iar pe ea...! Pe ea, las-o-n seama *mea!*

Dau să pornească, hotărâţi şi cu mare grijă, dar ... în acea clipă se deschide cu violenţă uşa din alcovul regelui şi-al Eliniei, şi-apare ea. Elinia, despletită, aproape goală până la cingătoare, iar de la cingătoare-n jos atârnându-i un veşmânt galben aprins care greu se deosebeşte de culoarea de smirnă vie a carnaţiei de pe trupul ei. Frumuseţea ei este dezlănţuită într-o funestă strălucire lunară... Deschide larg fereastra şi strigă ca o nebună superbă:

— Bărbaţi ai Daciei! Bucuraţi-vă!

Dorada şi Zurdas rămân stane de pietre...

Elinia continuă pe acelaşi glas aprins: „Zeul vostru cel mare l-a dus pe rege la el. Regele dormea adânc şi lin când, deodată, pereţii camerei s-au destrămat ca-ntr-o vrajă, deodată, şi un vânt pustiitor, venind din munte, cu flăcări într-însul, a dat buzna înăuntru, a învârtejit camera cu toate dintr-însa câte erau, l-a învălui pe regele vostru ca–ntr-un vârtej de nouri albi strălucitori, norii aceia s-au preschimbat, tot ca-ntr-o mare vrajă, în nişte cai albi înaripaţi, regele vostru a slobozit un chiot de mare, nemaipomenită bucurie, aripile cailor, cele de jos, căci cu cele de sus zburau, ei având patru perechi de aripi, i-au cuprins ca pe-o pasăre albă mare sufletul între ele şi... zbucnind afară cu vuiet înfricoşat l-au dus şi l-au urcat în muntele cel înstelat... Bucuraţi-vă, bărbaţi ai Daciei! Burebista nu mai este rege! Burebista s-a prefăcut în zeu! El veghează acum şi va veghea necontenit de-acolo, din muntele înstelat, asupra pământului şi sufletului vostru.

Bucuraţi-vă şi vă veseliţi!”

Pe rostirea acestui discurs apare ca de nicăieri năluca albă a marelui preot care se apropie de ea şi o trage îndărăt cu grijă pe cuvântătoare. Între timp apare ca din neunde şi pirpiriul emisar, care, retrăgându-se şi pitindu-se într-un ungher, îşi freacă pălmile cu reţinută, atentă satisfacţie ...

Dorada în schimb s-a şi repezit cu ghearele-n grumajii Eliniei... care stă precum o pasăre albă, o lebădă în ghearele unei acvile, nezicând nimic decât căscând a: moarte ochii.

— Ai grijă, Dorada, ce faci, să nu stârnim tumult afară, zice Deceneu către Dorada, care se pare că s-a prefăcut în panteră...

Cu Elinia când între gheare, când între fălci, Dorada bolboroseşte cu strigare, apoi înăbuşit: „Năpârcă! Năpârcă galbenă! Regele meu n-a murit... Ci l-ai ucis... *tu!* Tu l-ai ucis ... şi dreptul acesta era al meu! Numai al meu, *năpârrrcă!"* Apoi, dând bineţe emisarului încolăcit aproape-n ungher: „Tu, şarpe pestriţ! Păianjen otrăvitori Tuu! ..." Aruncă ghearele şi-asupra acestuia.

Zurdas între timp stând ca o umbră blestemată alături, îşi revine la starea de trezie şi... dă să o zbughească afară strigând: „Popor al Daciei sunt liber, li..." dar exact în acea clipă intră-n sală ca o vijelie Dàziu. Strigă: „Ce se-ntâmplă aici?" ... Se uită întrebător la toţi.

— Regele nostru a fost otrăvit... Această jigodie – arată spre musafir – ne-a întins o foarte iscusită cursă şi, folosind cutezanţa şireată şi ispita frumuseţii ei, a acestei vipere – arată spre Elinia, care stă încolăcită a spaimă – ca şi prea buna noastră credinţă în ei, l-au răpus.

Dàziu zărindu-l limpede acum pe Zurdas, scrâşneşte: „Tu...? Aici...?"

Zurdas, în disperare sălbatică, dă să lovească cu toporul pe care-l ţine-n mână, dat de Dorada. Lupta dintre ei doi se arată a fi foarte scurtă, căci Zurdas cade ca trăsnit grămadă la pământ înainte de-a apuca să lovească el. Apoi, la repezeală mare, Dàziu smulge de la locurile lor pe cei doi musafiri, îi aşază pe fiecare la câte o subţioară şi întreabă pe Deceneu: „Ce facem cu ăştia, mărite sfetnic?... Am să-i ung cu miere şi-am să-i arunc de vii în râpa cu tăuni, acolo unde foiesc năpârcile noastre cele cu păr pe ele".

— Nu, răspunde Deceneu. Deocamdată du-i în beciul cu cloţani. Du acolo şi stârvul acesta al lui Zurdas ... să aibă cu ce se hrăni şi... cu cine povesti.

— Iar în râpa tăunilor şi-a năpâreilor mă duc eu... singură, murmură

Dorada.

— Şi... pe urmă?... face iarăşi întrebare către Deceneu, Dàziu.

— ... Pe urmă vom mai vedea... răspunde cu gândul departe bătrânul Deceneu. Vom aştepta semne... Vom aştepta până când pământul Daciei, în care se întoarce acum trupul şi sângele lui va mai ridica din sânul său un alt braţ, tot atât de înalt şi de puternic ca al lui, va mai arăta din adâncul său o altă minte tot atât de temeinic cumpănită ca a lui, şi-un suflet, de dincolo de ceea ce este al lui, tot atât de luminat şi de temerar... Toate crugurile îmi slomneac acest adevăr, iar timpul împlinirii lui nu este departe.

Deceneu apoi urcă încet spre foişor, Dàziu târăşte după dânsul stârvul lui Zurdas şi spaima celor doi emisari către locul de ispaşă, în subsol.

Afară s-au stârnit dansuri furtunoase, barbare. Vârtejuri frenetice sunt ele, una cu pulberea stârnită. Chiotele taie în sus precum nişte săgeţi şi se-mplântă, ai crede, în trupul zeului care se ascunde în nouri.

Rămâne-n marea sală singură Dorada, între pâlpâirile torţelor, parcă mohorâte şi ele – peste plocăzi şi scoarţe parcă s-a lăsat o ceaţă subţire ca de giulgiu din fire de păianjen – şi între vuietele petrecerii de-afară, care se potolesc, se sting şi pier. Bufniţile mârâie...

Cade în genunchi, îşi propteşte bărbia-n degetele mâinilor împreunate sub grumaz şi îngână singură de tot, din adâncuri, bocet:

„Destramă-te, destramă.
Platoşă de-aramă...
Adună-te cu ger
Inimă, de fier...
Adună-mă ghem.
Să nu pot să gem...
Singură-n parâng.
Să nu pot să plâng...
Singură de toţi.
De morţii nemorţi...

Singură-n pustie
Să nu mă îmbie
Nimeni vreodată.
Acolo culcată...

Acolo uitată.

Singură-n deşert
Să nu pot să-mi iert...

Destramă-te, destramă.
Platoşă de-aramă.
Şi-adună-mă-n humă.
-n văgăuna-mumă.
Numai eu şi nimeni altul
În adâncul tot şi-înaltul.
Numai el şi numai eu
În afundul empireu ...

Destramă-te de-o mână
Şi te fă ţărână
Şi-n vânt te destramă.
Platoşă de-aramă..."

La rostirea ultimelor cuvinte din bocetul Doradei, apare exact, de acolo de unde a apărut şi Dorada, Burebista însuşi, întreg, aievea, împresurat de-o lumină ca de un nimb nepământească.

Surâde înalt şi chemă la dânsul, cu putere:

— Dùras!

— (Dùras apare ca din pământ): Aici!

— Bâdras!

— (Bâdras apare şi el tot ca din pământ): Aici!

— Dàziu! (Dàziu apare şi el ca din neunde): Aici! Burebista (cu Dorada încolăcită ca un mănunchi dureros de căinţi dar şi de altceva, mai greu de înţeles şi de desluşit, la picioarele, apoi în sus, peste picioarele lui...) zice:

— Aici să rămâneţi, până la capătul veacurilor, cu mine, aşa cum v-am dorit şi v-am zidit eu.

Răspund toţi trei într-un glas:

— Aici, până la capătul veacurilor, cu tine, aşa cum ne-ai dorit şi zidit tu.

U-ul din ultima vocabulă se învălmăşeşte, se mistuie în u-ul din urletul steagului-lup de pe turnuri şi se face una cu el.

Oroles, venit şi el, dar ceva mai amânat, plânge, cât este de leu, oprit între uşorii uşii celei mari ce dă din sală în celelalte încăperi.

Apoi a nins trei zile şi trei nopţi, fără contenire...

Ţara era toată albă, alaiul ce aducea spre Cogainon era alb, jalea era albă, incinerarea a fost şi ea albă de tot, vuietele stindardelor-balauri albe şi ele. Numai peste Dorada, îmbrăcată toată-n negru, nu se opreau zăpezile.

Cei patru i-au purtat trupul mort, pe umeri până acolo, sus de tot.

CUPRINS

PARTEA ÎNTÂI

1. Ceva despre biografia sau, mai bine zis, parabiografia naratorului, ca să putem înţelegemai uşor lumea despre care ne va povesti 6
2. Idilă-n codrii Daciei şi povestea marelui melc 21
3. Apare Burebista, apoi ai săi, aducând un ciudat vânat 48
4. Apare Deceneu cu ai săi. Sacrificarea lui Micapor 78

PARTEA A DOUA sau MARELE VULTUR DESFACE ARIPILE

1. Un asediu cu bucluc 95
2. Marea bătălie de la Fosatum Magnum 109
3. Cucerirea cetăţilor de pe Pontul Euxin. Unirea cu Dacia a triburilor tracice din sudul Danubiului. Înfrângerea lui Hibridas, guvernatorul Machidoniei şi învăluirea Dalmaţiei 118

PARTEA A TREIA

Triumfala întoarcere sau moartea stă deasupra adevărului 138

Lector: VASILE IGNA
Tefenoredaclor: CONSTANTIN RU$_3$U
Apărut: 1987. Bun de tipar: 30.03.1987. Comanda nr.: 2836.
Coli de tipar: 12. Hârtie: velină 55 a/m². Format: 61X86/16.
Tiparul executat sub comanda nr. 103
la ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ CLUJ
Municipiul Ciuj-Napoca
B-dul Lenin nr. 146

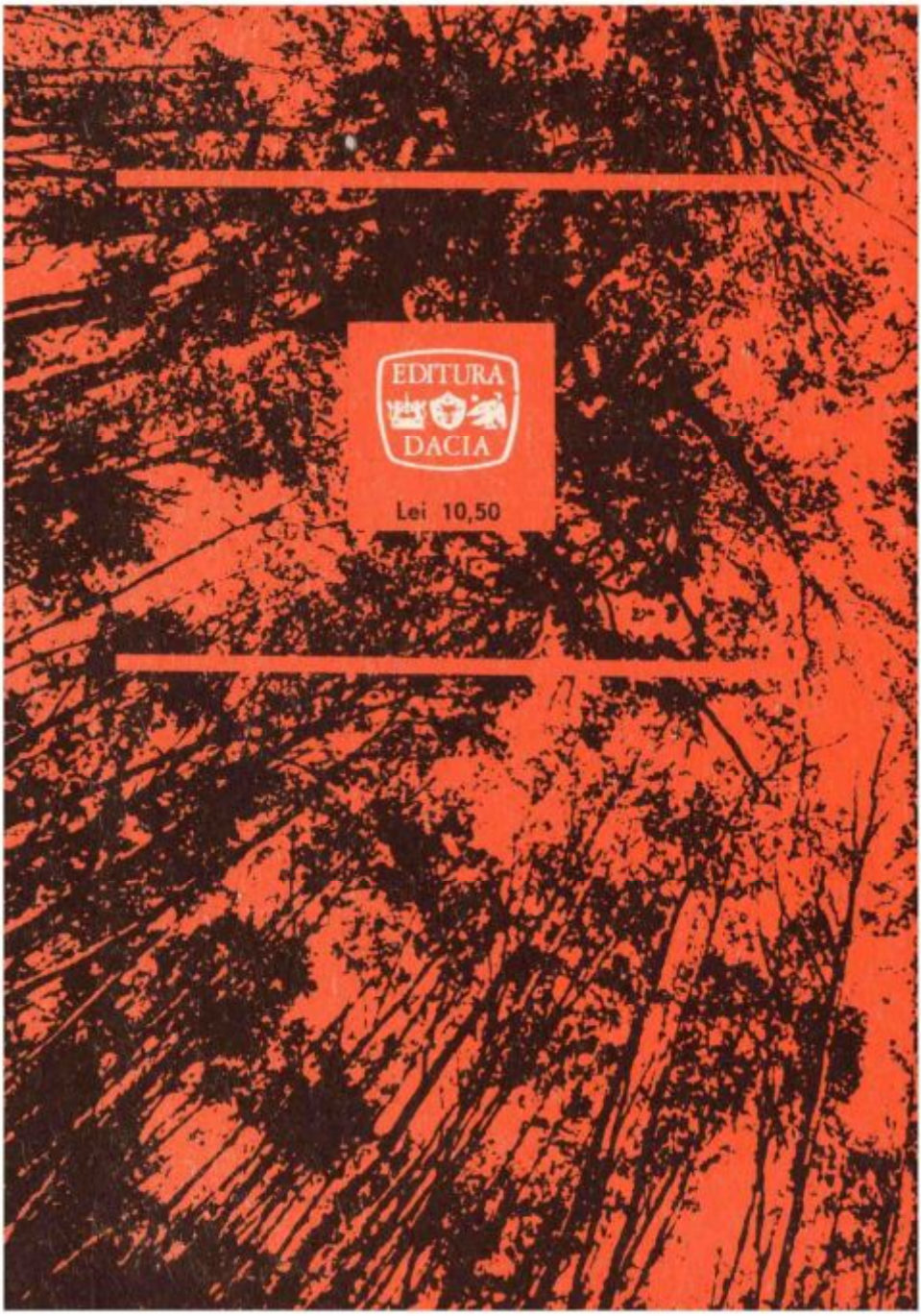
EDITURA
DACIA
Lei 10,50